

# HENRIC AL IV-LEA

PARTEA I

Traducere de DAN DUTESCU

## PERSOANELE

REGELE HENRIC IV

HENRIC, prinț de **Wales** fiii re-

JOHN DE LANCASTER] **gelui**

CONTELE DE WESTMORE-LAND

SIR WALTER BLUNT

**THOMAS PERCY**, conte de Worcester

HENRY PERCY, conte de Northumberland

HENRY PERCY, supranumit Hotspur, fiul său

**EDMUND MORTIMER**, conte de March

RICHARD SCROOP, arhiepiscop de York

ARCHIBALD, conte de Douglas

OWEN **GLENDOWER** SIR RICHARD VERNON SIR JOHN FALSTAFF SIR MICHAEL, un prieten al arhiepiscopului de York

POINS **GADSHILL**

PETO

BARDOLPH

LADY PERCY, soția lui **Hot-**

spur și sora lui Mortimer LADY MORTIMER, fiica lui Glendower și soția lui Mortimer Mrs. QUICKLY, hangiță la hanul „Capul de mistreț”

din Eastcheap

Lorzi, ofițeri, un armaș, un hangiu, un cămăraș, tejghetari, doi cărauși, drumeți, slujitori.

Acțiunea se petrece în Anglia.

## ACTUL 1

### SCENA 1

*Londra. Palatul regelui.*

*Intră regele Henric, Westmoreland și alții.*

REGELE HENRIC:

Slețiți cum sîntem și nălbiți de griji<sup>1</sup>, Dăm timp acum înspăimîntatei păci<sup>2</sup> Cu sufletul la gură să vestească în șoapte iuți, tăioase, lupte nouă Ce vom începe-n țări îndepărtate. Pămîntul nostru nu-și va mai mînji Cu sîngele copiilor săi fața; Troieni de luptă nu-l vor mai brăzda; N-or mai strivi copitele în iureș Gingașe flori; încrîncenații ochi — Ca meteorii<sup>3</sup> unui cer spăimiu, Tot dintr-o mamă rupti, dintr-un aluat — Au scăpărat pînă mai ieri, mînați La luptă de lăuntrice dihonii; Dar azi purced în bună învoială Fc-același drum, căci vrajba este stinsă Și-s iarăși frați cu toții și prieteni. Războiul, un tăiș pus rău în teacă, Stăpînul nu-și va mai răni. De-aceea, Prieteni, spre mormîntul lui Hristos — Sub binecuvîntata cărui cruce Sîntem chemați a-i fi ostași — pornim O oaste englezească ce-și struji în pîntecele mamei braț de luptă,

[1,1]

WESTMORELAND:

REGELE HENRIC:

WESTMOEELAND:

REGELE HENRIC:

S-alunge pe pagini din Țara Sfântă  
Unde-au pășit — sînt paisprezece veacuri —  
Blajinele picioare, pironite  
Pe-nmara cruce spre-a ne mîntui.  
Dar vechi de-un an<sup>4</sup> ne este gîndu-acesta  
Și nu ea să vă spun că vom purcede  
Ke-am adunat acum. Ci vreau s-aud  
Iubite văr<sup>5</sup> al uostru, Westmoreiand,  
Ce hotărîri s-au hiat aseară-n sfat  
întu grăbirea faptei noastre scumpe.  
De zorul ei ne-am Mmîntat, stăpine,  
Și-am chibzuit și-asupra cheltuielii,  
Cînd iată, val-vîrtej, sosi aseară  
Din Wales ștafetă cu-ncredințate vești.  
Și cea mai rea-i că Mortimer cinstitul,  
Pornind cu cei din Herefordshirc<sup>6</sup> război  
Asupra zurbagiului Glendower,  
Căzu în mina veșului<sup>7</sup> hain  
Ce-i căsăpi o mie dintre-ai Iui;  
Iar leșurile lor alit de rău  
Batjoeorite-au fost fără rușine  
De veșelc femei, că nu se-ndeainnă  
Sfiosul gînd să-nchege povestirea.  
Se parc, deci, că vestea luptei lor  
IN'e strică treaba ce puneam la cale.  
Da, da, și altele așijderi, doamne,  
Căci vești mai tulburi și mai nedorite  
Sosind din miazănoapte, sună astfel:  
De Ziua Crucii, Hotspur<sup>8</sup> cel viteaz,  
Știți, Harry Percy, fiul, s-a ciocnit  
Cu mult vestitul scot, virtosul Douglas,  
La Holmedon<sup>9</sup>;  
Și-au petrecut un crîncen ceas acolo,  
De e să judecăm și după zvonuri  
Și după larma tunurilor lor<sup>10</sup>;  
Căci cel ce-aduse vestea s-a pornit  
Călare-n toiu-nflocărat al luptei  
Cînd cumpăna izbîtnzfi șovăia.  
Dar iată un prieten drag, destoinic,  
Sir Walter Blunt, de-abia descălecat  
Și colbuit de cîte colburi toate  
Se află între Holmedon și-acest scaun.  
Ke-aduee veste îmbucurătoare:

WESTMORELAND: REGELE HENRIC

WESTMORELAND:

REGELE HENRIC:

WESTMORELAND:

[I, t]

Lord Douglas e înfrînt; pe cîmp, la Holmedon

Văzu sir Walter zece mii de scoți

Și douăzeci și doi de cavaleri

Zăcînd morman în sînge; prins-a Hotspur

Pe Mordake, contele de Fife, fiu vîrstnie

Lui Douglas biruitul; și pe conții

De Atlioi, Murray, Angus și Mentcith.

Nu-i asta pradă vrednică de cinste,

Nu-i un cîștig frumos? Ei, vere, ce zici?

Ba zău,

Făli-s-ar orice prinț, cu-așa izbîndă.

Mă faci să cad în ciudă și păcat,

Să-l gelozesc pe lord Northumberland

Că are-un fiu blagoslovit de cer,

Un fiu purtat pe valurile faimei,  
Din crîng, copacul cel mai nalt și drept,  
Odorul soartei și mhidria ei;  
Iar eu privindu-l cit de vrednic este, /:  
Nu pot vedea la Harry-al meu pe frunte  
Decît rușine și desmăț. O, Doamne,  
De s-ar vădi că vreo zîină, noaptea,  
Schimbat-a-n leagăn pruncii cînd dormeau  
Și-al meu e Percy, — al lui Plantagenet<sup>11</sup>,  
Atunci eu l-aș avea pe Harry-al lui,  
Iar eu pe-al meu! Dar mi-l alung din  
Ce zici de ifosul lui Percy fiul?  
Toți prinșii cîți căzură-n mina lui  
îi ține pentru el, și-mi dă de știre  
Că numai Mordake e al meu, și-atît<sup>12</sup>.  
Aici e mîna unchiului său Worcester<sup>13</sup>  
Ce-n toate ți se-arată neprieten;  
Iar el se-nfoaie și bîrligă coada  
Juneții împotriva slavei tale.  
L-am și chemat să-mi doie socoteală;  
De-aceea vom lăsa un timp s-adaste  
Piosul nostru gînd: Ierusalimul<sup>14</sup>.  
Vom ține sfat pe miercurea ce vine  
La Windsor; să-i vestești, te rog, pe lorzi,  
Și-apoi să te întorci la noi degrabă;  
Căci sînt de spus și de făcut mai multe  
Decît mă lasă să rostesc mînia.  
Așa voi face, doamne.  
jind!  
(*Ies.*)

**[I, 2]**  
**SCENA**

*Tot la Londra. într-o încăpere a palatului. Intră prințul Henric și Fatslaff,*

FALSTAFF: Ia spune-mi, Hal<sup>15</sup>, flăcăule, cam cît să fie ceasul?

PRINȚUL HENRIC: într- așa hal ți-ai năclăit mințile sugând la vinațuri vechi, dîndu-ți drumul la curea și tolănindu-te pe lavițe după masă, încît nici nu mai știi să întrebi ceea ce ai dori să afli cu adevărat. De ce dracu' oi fi vrînd să știi cît e ceasul? Aș înțelege dacă orele ar fi cupe de vin de Xeres<sup>16</sup>; minutele, claponi fripți; bătăile orologiilor, sporovăială de muieri; cadranele, firme de tractire, iar sfîntul soare însuși, o fetișcană ochioasă și focoasă, îmbrăcată în mătase ca para focului<sup>17</sup>. Altfel nu pricep de ce m-ai întreba așa de florile mărului cîte ceasuri sînt.

FALSTAFF: Adevăr grăit-ai, Hal! Noi aștia care avem mîna cam lungă ne călăuzim mai degrabă după lună și cele șapte stele<sup>18</sup>, decît după Phoebus<sup>19</sup> „prea strălucitul cavalier rătăcitor”<sup>20</sup>. Dar ruga-m-aș ție, deșuchiatul inimii mele, ca atunci cînd ai s-ajungi rege — Dumnezeu să-ți ocrotească hani, adică vreau să zic tronul, că de har... nici pomeneală...

PRINȚUL HENRIC: Cum, n-am eu har?

FALSTAFF: Zău că n-ai! Nici cît negru sub unghie!

PRINȚUL HENRIC: Așa vrasăzică! Ei, și-apoi? Hai, vorbește lămurit, vorbește lămurit!

FALSTAFF: Chiar așa, deșuehiatul inimii mele, cînd ai s-ajungi rege, nu îngădui să ni se spună jefuitori ai frumuseților zilei, nouă care sîntem cavalerii nopții. Hăitași de-ai Diane<sup>21</sup>, slujitori ai umbrei, răsfățați ai lunii să ni se spună. Și să se știe că sîntem oameni stăpîniți, pentru că noi, ca și marea, stăpîniți sîntem de neprihănită și mîndra noastră domniță, luna, sub a cărei oblăduire țîlhărim.

PRINȚUL HENRIC: Grăiși cu țîlc și bine le-ai mai potrivit, căci soarta noastră de oameni ai lunii are ca și marea flux și reflux, și ca și marea, ea tot de lună e stăpînită. Iată, de pildă: o pungă cu galbeni șterpelită cu deplină hotărîre luni noaptea, e golită întru deplină destrăbălare marți dimineața. O înhați strigînd: „Punga sau viața!” și o toci zbierînd: „Să mai vină un rînd!” Soarta este ca marea: aci te coboară pînă la piciorul spînzurătorii, aci te saltă odată cu talazul pînă lîngă ștreang.

**10**

**[I, 2]**

FALSTAFF: Pe cinstea mea, flăcăule, adevăr grăiși. Ei, da' zi tu că hangîța mea nu-i muierușca cea mai cu lipici din cîte se află.

PRINȚUL HENRIC: Ba e dulce ca mierea Hyblei<sup>22</sup>, bătrîno stîlp de circiumă. Dar ia spune-mi, nu te ia cu răcori cînd vezi un laibăr armășesc din piele de bivol<sup>23</sup>.

FALSTAFF: Ia mailas-o, măi zăpăieilă! Mai las-o cu zeflemelele astea și cu vorbe-n doi peri! Ce ciurma am eu de

împărțit cu un laibăr de-ăla din piele de bivol?

PRINȚUL HENRIC: Dar eu ce sfrinție aş avea de împărțit cu hangița?

FALSTAFF: D-apoi n-ai chemat-o tu de nu știi câte ori să-ți dea socoteala?

PRINȚUL HENRIC: Și pusu-te-am cândva să-ți plătești partea?

FALSTAFF: Nu. Ce e al tău, e al tău! Pe aici tu pe toate le-ai plătit,

PRINȚUL HENRIC: Pe-aici și pe aiurea, atât cât m-au ținut baierile pungii; iar când nu, mai luam și pe veresie.

FALSTAFF: Nu luai tu mult pe veresie de nu erai moștenitor la visterie. Dar ia spune-mi, deșchiatul inimii mele, eînd ai să ajungi rege, au să mai fie spîzurători în Anglia? Și bătrîna cumătră legea veche tot așa cu zăbală ruginită îi va struni pe cutezători? Tu să nu spînzuri nici un hoț când ai să fii rege.

PRINȚUL HENRIC: Eu nu, căci asta va fi sarcina ta.

FALSTAFF: A mea? Phii. strașnic! Pe Dumnezeuul meu, vrednic judecător voi fi.

PRINȚUL HENRIC: Te-ai și încurcat în judecată! Voiam să spun că tu vei avea de spînzurat pe toți țîlharii și că în felul acesta vei ajunge călău de soi.

FALSTAFF: Mă-nvoiesc, Hal, mă-nvoiesc! Și dacă stai să te gîin-dești, meseria asta mi s-ar potrivi la fel de bine ca și slujba de curtean, ascultă ce-ți spun cu.

PRINȚUL HENRIC: Ca să te căftănești cu vreo slujbă?

FALSTAFF: Ca să mă căftănesc cu niscai țoale! Că strînge la țoale călăul<sup>24</sup>, nu glumă! Ei, fir-ar să fie, sînt amărît ca un cotoi năpîrlit sau ca un urs cu belciugu-n bot.

PRINȚUL HENRIC: Sau ca un leu bătrîn, sau ca lăuta unui îndrăgostit.

FALSTAFF: Chiar așa! Sau ca bizîitul unui cimpoi din Lincoln-shire<sup>25</sup>.

PRINȚUL HENRIC: De ce n-ai zice ca un iepure<sup>26</sup> sau ea mlaștinile din Moorditch<sup>27</sup>?

FALSTAFF: Umbli după cele mai grețoase asemuiuri, ceea ce nu te împiedică să fii cel mai isteț, cel mai ticălos și cel mai dulce dintre prințșori. Te rog însă, Hal, să nu-mi mai faci sînge rău

11

[I, 2]

cu asemenea neghiobii. Tare aş mai vrea să aflu de unde ne-am putea cumpăra fiecare câte un nume bun. Mai zilele trecute, un lord bătrîn din sfatul țării mi-a vorbit pe stradă cu dojana despre tine. Eu însă nu l-am prea ascultat. Și totuși, cu cită înțelepciune grăia, și eu nu l-am luat în seamă; zău, cu cită înțelepciune mi-a vorbit, si chiar în mijlocul drumului.

PRINȚUL HENRIC: Bine ai făcut! Înțelepciunea strigă pe ulițe<sup>28</sup>, dar nimeni n-o ascultă!

FALSTAFF: Uf, blestемate sînt zicalele tale și zău c-ai fi în stare să-l faci și pe un sfînt să cadă în păcat. Să știi însă că mă ai pe suflet, Hal. Dumnezeu să te ierte. Înainte de a te cunoaște, Hal, eram a-toate-neștiutor. Iar acum, ca să vorbim drept, am ajuns să nu fiu cu mult mai breaz decît un țîlhar de rînd. Dar trebuie să mă lepăd o dată de viața asta, și am să mă lepăd. Pe Sfîntul Dumnezeu, mare ticălos sînt dacă nu mă lepăd. N-aș vrea să mă înghită iadul pentru nici un fiu de rege din toată creștinătatea.

PRINȚUL HENRIC: Ia spune, Jack, de unde mai șterpelim mîine o pungă?

FALSTAFF: De oriunde poftești, flăcăule. Eu unul sînt gata. De nu, potlogar să-mi zici și să mă spînzuri de picioare.

PRINȚUL HENRIC: Văd cit a făcut din tine căința: de la cuvioșie ai și sărit la pungășie.

(*Intră Poins.*)

FALSTAFF: Păi, Hal dragă, doar asta mi-i chemarea! Și nu-i nici un păcat ca omul sa trudească întru chemarea sa. Poins! Ei, acum o să aflăm dacă Gadshill<sup>29</sup> a mai pus ceva la cale! O, dacă oamenii s-ar mîntui după faptele lor, care din cazanele iadului ar fi destul de încins pentru Gadshill? Ȃsta e cel mai de frunte țîlhar dintre cîți au strigat vreodată „Stai!” unui om cumsecade!

PRINȚUL HENRIC: Bună dimineața, Ned!<sup>30</sup>

POINS: Bună dimineața, dragă Hal. Ce mai face jupînul Mustra-rc-dc-cuget? Ce mai zice sir John Vinișor-dres? Ia spune, Jack, cum te mai înțelegi cu diavolul? Că i-ai arvunit sufletul de vinerea mare pe o ulcică de vin și pe un hartan rece de clapon.

PRINȚUL HENRIC: Sir John se ține de cuvînt și dracul își va lua ce i se cuvine, că ce-i al lui e pus de-o parte, și sir John niciodată n-a dat de minciună o zicală,

POINS: Așadar ești osîndit pentru că îți ții cuvîntul dat diavolului!

12

[H 2]

PRINȚUL HENRIC: Iar altfel ar fi fost osîndit pentru că l-a tras pe diavol pe sfoară.

POINS: Măi feții mei logofeți, ia să vă înfățișați voi mîine cu noaptea-n cap în pădurea Gadshill, la ceasurile patru. Trec pelerinii spre Canterbury<sup>31</sup> cu daruri scumpe, și neguțători cu punga doldora vin călări spre Londra. Am făcut rost de măști pentru toată lumea; cai aveți voi. Deseară Gadshill înnoptează la Rochester; pentru mîino seară am poruncit o cină în East-cheap<sup>32</sup>. Treaba asta o facem ușor ca-n vis. Dacă veniți, am să vă umplu pungile cu galbeni; dacă nu, rămîneți acasă și de ștreang

s-aveți parte. FALSTAFF: Ascultă, ici, Yedward!<sup>33</sup> Dacă rămîn acasă și nu merg,

te spînzur eu pe tine că te-ai dus! POINS: Vii, bucălatule? FALSTAFF: Hal, tu te prinzi? PRINȚUL HENRIC:

Ce face? Eu să fur, să tâlhăresc? Nici gând,  
pe legea mea!

FALSTAFF: Nu-i nici pic de cinste, de bărbăție și de dreptăție în tine și nici din sânge regesc nu te tragi  
dacă pregeți să înfrunți primejdia pentru coroane.

PRINȚUL HENRIC: Dc-i așa, fie! Să-rui fac și eu o dată de cap!

FALSTAFF: Vezi, așa mai zic și eu!

PRINȚUL HENRIC: Ba uu, fie ce-o fi, eu rămân acasă.

FALSTAFF: Pe legea mea, când ai s-ajungi tu rege, eu trădător am să mă fac.

PRINȚUL HENRIC: Puțin îmi pasă!

POINS: Rogu-te, sir John, lasă-ină singur cu prințul. Am să-i înfățișez atâtea temeieri în sprijinul năzbîtiei ce  
punem la cale înfînt vei vedea că are să meargă.

FALSTAFF: Fie! Și să vă dea Domnul, ție duhul convingerii, iar lui urechile înțelegerii, ca tot ce i-ai spune să-l  
miște și tot ce o auzi să creadă, în așa fel înfînt, de dragul glumei, adevăratul prinț să se pomenească un fur  
închipt, căci în vremea noastră pină și bieteale tâlhării au neveie de propteale. Kămîneți cu bine. Pe mine mă  
găsiți la Eastcheap.

PRINȚUL HENRIC: Cu bine, primăvară tîrzie! Cu bine, flăcău tomnatic!<sup>34</sup>

(*Falstaff iese.*)

POINS: Și acum, dulcele meu prințisor, ia să-ncaleci și matale mîine cu noi. Am pus la cale o trăznaie pe care n-  
o pot scoate la capăt singur. Falstaff, Bardolph, Peto și Gadshill au să prade niște oameni cărora le-am întins  
cursa, iar după aceea

13

II, 2]

intrăm noi în joc. Noi doi nu luăm parte la jefuială. Dar când vor avea cei patra prada în mîini, capul să mi-l tai  
dacă nu-i vom prăda noi pe ei!

PRINȚUL HENRIC: Dar cum o să ne rupem de ei când o fi la o adică?

POINS: Noi doi pornim înainte sau în urma lor și le dăm un loc de întîlnire undeva unde ne vine nouă la  
îndemînă. Ei vor da buzna să facă singuri isprava. Dar nici n-or să apuce s-o termine bine, că le și sărîm în  
spinare.

PRINȚUL HENRIC: Așa 'ar fi dacă nu ne-ar cunoaște după cai, după haine și alte semne.

POINS: Nicidecum! Caii n-or să ni-i vadă, c-am să-i priponesc în pădure; măștile ni le vom schimba de îndată ce  
ne despărțim de ei; și află, domnișorule, că am și niște anterie de cînepă la îndemînă sub care să ne ascundem  
portul nostru cel cunoscut.

PRINȚUL HENRIC: Numai de nu ne-ar răzbi ei pe noi.

POINS: Pe doi din ei îi știu fricoși, din cea mai veche viță a celor care au dat dosul vreodată; iar cit îl privește pe  
al treilea, dacă s-o bate mai mult decît crede el că-i de ajuns, mă las de meseria armelor. Hazul acestei trăznăi vor  
fi tocmai nemaipomenitele minciuni pe care grăsunul ăsta ticălos are să ni le îndruge când ne vom aduna cu toții  
la chef. Ai să-l auzi c-a luptat cu treizeci de oameni pe puțin, cum s-a apărat, cum a lovit și prin cîte primejdii a  
trecut. Și tot hazul are să fie când l-om da de gol.

PRINȚUL HENRIC: Fie, merg cu tine. îngrijește-te de toate cele de trebuință și vino de mă întîlnește mîine  
seară la Eastcheap, la cină. Mergi cu bine.

POINS: Cu bine, milord.

(*iese.*)

PRINȚUL HENRIC: Vă știu pe toți, și-o vrome-am să v-ajut în desfrînata voastră trîndăvie<sup>35</sup>. Și totuși fi-voi  
soarelui asemeni<sup>39</sup> Când lasă norii joși, păgubitori, Să-ntunece pe lume strălucirea^; Dar când vrea iar să fie el  
întreg, Cu-atît mai scump cu cît e așteptat, Străpunge ceața tulbure și hîdă Ce se părea că-n piclă îl sugrumă. De-  
ar fi tot anul sărbători voioase, Ar fi și jocul plicticos ca munca.

14

U, 3]

Puține doar de sînt, dorite-s foarte, Căci lucrul rar din toate-i mai plăcut. Când voi zvîrli dezmațul de pe mine, Și  
voi plăti ce n-am făgăduit, Cu cît sînt eu mai bun ca vorba mea, Cu-atît îi voi uimi pe cei ce nu cred. Ca  
giuvaerul strălucind în beznă, Virtutea-mi va țîșni dintre păcate Și toți se vor opri mirați, văzînd Pe catifeaua  
neagră piatra rară. Când nimeni nu se-așteaptă, mă dezbar De fărdelegi, făcînd păcatul har.

(*iese.*)

### SCENA 3

*Tot Londra. O încăpere în palat.*

*Intră regele Henric, Northumberland, Worcester,  
Eolspur, sir Walter Blunt și alții.*

REGELE HENRIC: Mi-a fost prea rece sîngele și leneș De nu-l stîrniră-așa nemernicii. Iar voi m-ați dibuit, căci

drept aceea îmi siluiți răbdarea. Dar să știți Că de acum voi fi mai mult eu însumi, Temut și crunt, decît așa cum sînt: Ca puful, moale, lin ca undelemnul, înfînt pierdui cinstirea ce n-o dau Decît cei mîndri celor și mai mîndri.

WORCESTER: Nu i se cade casei noastre, doamne,

Harapnicul mării-asupra ci. Mărirea, da, pe care-am ridicat-o Cu truda mîinii noastre.

NORTHUMBERLAND:

Stăpîne-al meu...

Tu, Worcester, pici de-aici; citesc primejdii

Și răzvrătire în privirea ta.

Prea dîrz și prea semeț ne stai în față.

Nicicînd n-a îndurat un suveran

încruntătura unei frunți vasale.

REGELE HENRIC:

15

-

» 31

Ai voie să ne lași; te vom chema Cînd sfatul tău ne-o fi de trebuință.

(*Worcester ies-c.*) (*Către Northumberland.*)

Voiai să spui ceva.

NORTHUMBERLAND:

Da, bunul meu stăpîn.

Toți prinșii ce-i ceru mărirea ta,

Luați de Harry Percy, — aici de față,

La Holmedon, nu-i păstră hapsin, îmi spune,

Cum i s-a povestit mării tale.

Vreo pismă sau răstălmăciri viclene —

Și nu feciorul meu — sint vinovați.

HOTSPUR: Nu m-am împotrivit nicicum, stăpîne.

Dar mi-amintesc că-n ceasul după luptă, Sleit de furie și frînt de trudă, Cum răsuflăm din greu proptit în paloș,

Veni un domnișor, un sclivisit, Gătît ca pentru nuntă: barba-i tunsă Părea o miriște sub seceriș<sup>37</sup>. Duhnea ca o

dugheană de parfumuri. În degetele-alungi ținea gingaș O cutiuță plină de miresme Ce și-o trecea din cînd în

cînd sub nas, Iar nasul, miniat, pufnea a scîrbă... Și junele zîmbea și gungurea; Mai apoi, cînd cărau ostașii

leșuri. El i-a făcut mîrlani și nceioplîii, C-au îndrăznit să treacă hoituri lude între zefir și înălțimea sa. Cu multe

sclifoseli de domnișoară, M-a descusut; și mi-a cerut să-i dau în numele mării tale, prinșii. Eu, ars cumplit de

răni neînchegate, Bătut la cap de pupăzoiu-aceia, **întăritat** de el și de durere, I-am aruncat o vorbă — nu știu

care — Că-i dau sau nu... Mă-nnebunea **văzîndu-l** Ca din cutie scos, duhînd dulceag, Sporovîind precum o

jupîneasă, De tobe, răni, și tunuri — Doamne iartă!

16

» 31

Spunea că pentru rănilor adinei Nu este leac mai bun ca spermanțetul, Și că-i păcat de moarte, zău așa, Ca să

dezgropi silitra blestemată Din pîntecul blajinului pămînt... Că mulți voinici răpus-a mișelește. De n-ar fi

ticăloasele de tunuri, S-ar fi făcut și el ostaș, mă rog. La bîguiala-i steapă, eu, stăpîne, Am dat răspuns cum știi:

c-o **vorbă-n** vînt. Ci rogu-te, nu-i lua de bună pîra Ce vrea să-nalțe stavilă-ntr-o tine Și dragostea ce-o port mării tale.

BLUNT: De judeci bine-mprejurarea, doamne,

Atuncea tot ce-i spuse Harry Percy Acelui om în locuri-acelea Și-n vreme ca aceea sau pe urmă, E înțelept să

fie dat uitării Și nu să-l osîndească, fiindcă, azi, Se leapădă de vorbele de-atunci.

REGELE HENRIC: Dar cum, nu vezi că prinșii nu **ni-i** dă De nu cădem cu el la învoială? Anume, să-i plătim

**răscumpărarea** Lui Mortimer cel tont, cumnatul său, Cel ce-și vîndu cu dinandisu-oștirea Pe care a purtat-o în

războiul Cu Glendower<sup>38</sup>, afurisitul vraci? A tării fiică, după cum aflai, S-a măritat cu contele de March?<sup>39</sup> Să

dăm pe trădător o visterie? Sa răsplătim trădarea? Pe fricoși Să-i cumpărăm cînd singuri s-au vîndut? Ba nu, mai

bine piară-n munți de foame. Și niciodată nu-mi va fi prieten Acela ce-mi va cere să plătesc Pe răzvrătitul

Mortimer un ban.

HOTSPUR- Ce!? Mortimer și răzvrătît?

El nu ti-a fost necredincios, stăpîne.

Doar cumpăna războiului... Și martori

Stau rănilor-i, căci rănilor vorbesc

în limba lor, acele răni primite

La mîndrul Severu, cel cu stuf pe țarmuri

Cînd piept la piept s-a fost înăierat

17

[I, 3]

REGELE HENRIC:

Și s-a luptat cumplit un ceas de vreme Cu Glendower vestitul. De trei ori

S-au învoit să stea să mai răsufle

Și să-și ogoaie setea bînd din Severii

Care curgea prin papură cu spaimă

înfricoșat de crîncenele fețe,

Și își pitea cîrlionțatul cap

în albia de ei însîngerată.

Nicicînd trădarea josnică și lașă

Nu s-a gătit cu-asemeni răni de moarte;

Și niciodată Mortimer cel vrednic

N-a cîștigat mai multe și mai volnic.

Nu-l ponegri zicîndu-i răzvrătit.

Tu, Percy, minți, tu minți, minți ca sa-l aperi.

Cu Glendower nicicînd nu s-a luptat,

îți spun s-o știi,

Mai bucuros s-ar fi bătut cu dracul Decît sări stea lui Glendower în față. Nu ți-e rușine? Și, de-acum încolo Să nu te-aud vorbind de Mortimer. Trimite-mi prinșii, toți, și cît de iute, Altmintrelea veți auzi de mine Cum nu vă e pe plac. Northumberland, Puteți pleca și tu și fiul tău. Trimiteți prinșii, că de unde nu...

(*les regele Eenic, Blunt și suita.*)

Dac-ar zbiera cerîndu-mi-i chiar dracu, Și tot nu i i-aș da! Aș vrea s-alerg La ci și să i-o spun. Să-mi vărs necazul. Măcar dc-ar fi și capul să mi-l pierd.

NORTHUMBERLAND:

Ce, te-a-mbătut mînia? Stai, răsufală...

Seriitoarce unchiul tău.

HOTSPUR:

HOTSPUR:

(*Intră din nou Worcester.*)

Să nu vorbesc?

De Mortimer? Ba da! Să nu am pace în cuget dacā nu-i voi ține parte! Da, pentru el vărsa-voi în țarină Tot sîngele din vine, strop cu strop. Ca să-l ridic pe Mortimer din pulberi

!

18

[I, 3]

La fel de sus cît nemulțumitorul, Putregăiosul rege Bolingbroke.

**NORTHUMBEELAND** (*lui Worcester*):

Vezi, frate, vodă ți-a smintit nepotul.

WORCESTER: Ce fapt l-a mîniat în lipsa mea?

HOTSPUR: Ar vrea să-mi ieie prinșii toți, așa,

Dar cînd cerui răscurpăr să plătească Pentru cumnatul<sup>40</sup> meu, a-ngălbenit Și m-a privit cu uitături de moarte, Căci tremură de cîte ori aude De numele lui Mortimer.

WORCESTER: E de-nțeles; căci nu l-a uns urmaș

Pe Mortimer chiar Eiehard răposatul?<sup>41</sup>

NORTHUMBERLAND:

Așa-i. Am auzit înștiințarea; A fost pe-atunci cînd urgisitul rege — Ierta-ne-ar Domnul cîte i-am greșit — Se pregătea de luptă cu irlandzii, De unde cînd s-a-ntors, l-a-nțîmpinat Amarul maziliei și mormîntul. Pe urma morții **lui** intrarăm toți în gura lumii, și trăim huliți. Domol, vă rog. Au nu l-a hotărît Urmaș la tron pe Edmond Mortimer Chiar riga Kichard?

Eu l-am auzit!

Atuncea da, nu-l țin de rău pe rege Că vrea să-și vadă vărul stins de foame Prin munții sterpi. Dar cum puturăți voi Să-ncununați un om uituc de bine, Și să primiți de dragul **lui** prihana De-a fi părtași uciderii? Se cade Să vă strivească ploaia de blesteme. Căci sînteți șleahța lui de trepăduși, Cu ștreangul și călăul deopotrivă. De mă cobor atît, iertat să-mi fie, Dar vreau s-arăt în care hal și stare Vă înjosește regele viclean; Cum suferirăți să vă meargă buhul Și scris să stea în cronicile vremii Ce vine, că bărbați de neam ca voi Ați sprijinit așa nemernic plan... Căci, să vă ierte cerul! amîndoi

WORCESTER: HOTSPUR:

WORCESTER HOTSPUR:

H. 3]

L-ași, smuls pe Richard, gingașul măekș, Sădind un scai buhos, pe Bolingbroke!<sup>42</sup> Și se va duce vestea — ce rușine! — Că v-a gonit și că v-a tras pe sfoară Chiar cel de dragul cui vă necinstirăți. Dar nu; vă mai puteți răscumpăra Pierduta cinste, încă nu-i **tîrziu** Să vă spălați obrazu-n ochii lumii<sup>43</sup>; Plățiți-i și ocară și disprețul Lui Heririe cel trufaș ce zi și noapte Se tot Mmîntă cum să vă întoarcă Ce vi-i dator, prin sînge și prin moarte. Spun deci...

WORCESTER: Taci molcom, vere, nu mai spune:

Voi descuia o carte tainuită Și-am să-i arăt ceva mîniei tale Care pricepe repede, ceva Cumplit și de primejdie ca mersul Pe-o lance pusă punte pe viitoarea Unui puhoi de ape mugitor.<sup>44</sup>

HOTSPUR: Somn bun, de cazi! De nu înoți, te îneci...

Primejdia trimete-o călătoare Din răsărit înspre apus — curajul Din miază-noapte-n miazăzi și lasă-i Să deie piept. O, sîngele-i mai aprig Cînd lei **sîrnești** decît cînd prinzi vătul

NORTHUMBERMNB:

înlăcărarea lui spre fapte mari îl scoate din hotarele răbdării.

HOTSPUR: Zău, lesnc-mi pare-a fi să mă avîut<sup>45</sup>

Și să culeg din aibă lună faima; Sau să m-afund în hăuri de ocean, în adîncimi de nimeni măsurate, Și faima să mi-o scot de plete-afară, De s-ar ^atea cu-asemena ispravă Să-i strîng eu singur toată **strălucirea**. Dar ce să fac cu-așa prieteni schilavi?...

WORCESTER: Vedeți cum plăsmuiește năluciri

în loc să-nchege fapte-adevărate? Dă-mi, vere dragă, o clipă ascultare,

HOTSPUR: Ba, rogu-te, mă iartă.

WORCESTER: Scoții nobili

Pe care tu i-ai prins...

20

[I, 3]

HOTSPUR: Pe toți îi țin;

Nu-i dau dintr-înșii nici un om, mă jur; Nu, nici de leac, nu va avea nici unul, Pe dreapta asta jur că nu.

WORCESTER: Te-nfurii iar și nii ascuți ce-ți spun.

Îi vei păstra pe prinși.

HOTSPUR: 'De bună seamă;

Răscumpărat nu-l vrea pe Mortimer Și m-a oprit să-l pomenesc pe nume; Dar am să merg !a el cînd va dormi Și „Mortimer” îi voi striga-n urechi, Așa!

Și am să prind un graur<sup>48</sup> să-l învăț Doar „Mortimer” să spună, să i-l dărui, Ca pururea să fiarbă fierea-n vodă.

WORCESTER: Ascultă, vere, doar o vorbă.

HOTSPUR: Mă leg să nu-mi dau altă osteneală

Decît să-l zgîndăresc pe Bolingbroke Și pe zurbarul cel de prinț de Wales, Pe care, dacă nu l-aș ști **urît** De taică-său, care-i dorește răul, L-aș otrăvi eu un ulcior de bere.

WORCESTER: Cu bine, frățioare. Vom vorbi

Cînd vei putea s-aseuți mai potolit.

NORTHUMBERLAND:

HOTSPUR:

Ești ca un capiu înțepat de viespi, Ca pe muieri te-apueă **pandalia**. Nu poți s-ascuți decît ce-nșiri tu însuși. Vedeți, mă simt de parcă-s biciuit, Împuns și furnicat cînd pomeniți De-acel sforar mișel, de Bolingbroke. Pe cînd cu Richard — cum se cheamă locul... N-ar mai fi fost... prin Gloucestershire se afla... Acolo unde stă nebunul York,<sup>47</sup> Unchiașul său — acolo-ngenuncheai **Dinții** în fața rigăi zîmbărețe, Dracu' să-l ia —

Cînd vă-ntorceați cu el din Ravenspurgh.<sup>48</sup> NORTHUMBERLAND:

La Berkley Castle.

HOTSPUR: Da, așa îi spune:

Cu ce noian de vorbe dulci ca mierea Se gudura ogarul pe atunci!

21

H, 3].

WORCESTER:

HOTSPUR:

WORCESTER:

HOTSPUR: WORCESTER:

HOTSPUR:

Zicea: „Cînd steaua ta va fi luceafăr”, Sau: „Dulce Harry Percy”, „Vere drag...”, Lua-mi-ar dracul vărul! Doamne iartă-mi! Hai, unchiule, ia spune.; eu spusei. Dacă mai ai, dă-i înainte; Căci noi te așteptăm.

Ba nu. sînt gata.

Să ne întoarcem iar la scoții prinși. Sioboade-i iute, fără de răscumpăr Și fă-ti din Douglas-ihil om de taină S-



adune oști în Scoția. Mă bizui Și-ți dau în scris pe ce, că învoiala Va fi primită bine.

(lui Northumberland)

NORTHUMBERLAND;

Tu, milord, în timp ce Hotspur strânge scoțienii, Strecoară-te furiș în inima Acelui preot prea iubit și nobil.

Arhiepiscopul.

De York, așa-i?

Chiar el, așa-i. E copleșit de moartea Fraține-său, lord Scroop, răpus la Bristol. Ce spun acum nu-s prepusuri goale, Nu bănuielei vă-nșir, ceea ce știu E lucru cîntărit, gîndit și scris, Și-adastă numai vremea princiioasă Spre a-și afla deplină-nfăptuire. Adulmec planul: zău, va merge strună.

HOTSPUR:

WORCESTER: HOTSPUR: WORCESTER:

Să nu zici hop cît n-ai sărit pMcazul. Grozav! E foarte bună lucrătura: Să întrunești oștirea scoțiană Cu York și Mortimer; păi nu?

întocmai.

Pe legea mea, e bine pus la cale!

Dar vezi, avem temei să ne zorim

A strânge oști, de vrem să nu ne pierdem,

Căci orișicît ne-am arăta smeriți,

Mereu datornic se va ține riga

Și ne va crede tot neîmpăcați

Pîn' și-o găsi prilej să ne-o plătească.

22

11.31

Vedeți că-ncepe încă de pe-acum Să nu ne mai prea vadă cu ochi buni.

HOTSPUR: Așa-i, așa-i, ne-om răzbuna și noi.

WORCESTER: Cu bine, 'vere<sup>49</sup>; voi să faceți' numai

Ce vă voi spune eu prin epistoliei. Cînd fi-va ceasul — și va fi curînd — Eu merg la Glendower și Mortimer;

Atuncea tu, cu Douglas și cu noi Ne vom uni, precum am pus la cale, Oștirile, și-n pumni vîrtoși vom prinde

Norocul nostru astăzi șovăielnic.

NORTHUMBERLAND:

HOTSPUR:

Cu bine, frate. Cred că vom învinge. Drum bun. De-ar trece repede zăbava, Pîn' vom culege-n larma luptei slava.

(*les Mi*

•

## ACTUL II

### SCENA 1

*Rochesler: în curtea unui han. Intră un cărăuș cu un felinar în mînă.*

PRIMUL CĂRĂUȘ: Ehe, s-ajung în ștreang dacă mi-s patra ceasuri pînă-n ziuă; carul mare stă deasupra hornului și încă n-am încărcat calabafleul pe cai. Hei, grăjdare f

GRĂJDARUL (*dinăuntru*): îndată, îndată.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Rogu-te, Tom, bate oleacă șeaua lui Cut pe butuc și vezi de bagă-i niscai eîlți pe la muchii; sârmana mîr-țoagă o julită pe greabăn cum nu se mai poate.

(*Intră un alt cărăuș.*)

AL DOILEA CĂRĂUȘ: Aicea mazărea și bobul sînt ude ca un cîine înecat, cum naiba să nu facă viermi în burtă bietele dobitoace. Casa asta s-a întors cu susu-n jos de cînd muri Robin rîndașul.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Sărăcuțul de el! De la scumpirea orzului nici

n-a mai avut zi bună; asta l-a băgat în pămînt. AL DOILEA CĂRĂUȘ: Cit ce privește purecii, aicea-i hanul cel mai păcătos de pe tot drumul Londrei; sînt pistruiat ca un

păstrăv. PRIMUL CĂRĂUȘ: Ca un păstrăv! Pe sînta liturghie, pînă la primul

curtat al cocoșilor nici un. rege al creștinătății n-a fost ciugulit

mai abitur ca mine. AL DOILEA CĂRĂUȘ: D-apăi cum. dacă nu ne dă țucal, ne ușurăm

și noi prin vetre și în vidul nostru se prădesc purecii ca zvir-  
iugile<sup>50</sup>.

24

m, ii

PRIMUL CĂRĂUȘ: Măi grăjdare! Fă-te-neoacc, spînzura-te-ar; fă-te-ncoace!

AL DOILEA CĂRĂUȘ: Am de dus o șuncă și două rădăcini de ghimber tocmai la Cbaring-Cross<sup>81</sup>.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Candela și parastasul! Mi-au pierit de foame curcanii<sup>52</sup> în paporniță. Măi grăjdare! Lovi-te-ar boala! Nu mai ai ochi în căpățînă? Ai asurzit? Să fiu nebun dacă nu m-ar unge pe suflet ca răchia să-ți crap dovleacul! Hai o dată, spînzura-te-ar; nu ți-o rușine?

(*Intră Gudslill*)

OADSHILL: Bună vremea, cărăușilor. Cîte ceasuri să fie?

PRIMUL CĂRĂUȘ: Socot că vreo 'două.

GADSHILL: Dă-mi, te rog, felinarul dumitale să mă uit oleacă

în grajd la cal. PRIMUL CĂRĂUȘ: Ba las-o, rogu-te, mai moale; cunosc eu un

șiretlic cit două de-alde astea, zău așa. GADSHILL: Atunci dă-mi-l pe-al dumitale. AL DOILEA CĂRĂUȘ: Nu

mai spune! Îl auziși? Ci-că să-i dau

felinarul... Mai întîi să te văd în ștreang. GADSHILL: Măi jupîn cărăușiile, cînd ai de gînd să pleci spre

Londra? AL DOILEA CĂRĂUȘ: La vremea cînd se duce lumea la culcare

cu sfeșnicul, te-ncredințez. Hai, vecine Mags, să-i sculăm pe

boieri. Vor să drumețească însoțiți, căci au calabaiile de preț.

(*Cărăușii ies.*)

GADSHILL: Hei, hei! Cămărașule!

CĂMĂRAȘUL (*dinăuntru*): „Cit ai da din dește”, zise hoțul de buzunare.

GADSHILL: Se poate spune: „G'it ai da din dește, zise cămărașui”, căci te deosebești de hoțul de buzunare tocmai cit se deosebește cel care vinde pontul de cel ce fură; tu pui la cale toate potlogăriile.

(*Intră cămărașul.*)

CĂMĂRAȘUL: Bună vremea, jupîn Gadshill. Ce-ți spusei eu aseară nu s-a schimbat: este un răzeș dintre cei mari din Kent care poartă la el trei sute de mărci în galbeni. L-am auzit aseară la cină cum îi spunea unuia dintre tovarășii lui, un fel de isprav-

25

[II, 1]

nic și ăsta; unu' care are o groază de cufere pline cu dumne-zeu-știe-ce. Acum s-au și sculat și-au cerut serob cu unt; or să pornească îndată. GADSHILL: Fiule, uite, să-mi iei capul de nu s-or întîlîli cu ucenicii lui Scaraoțm<sup>53</sup>.

CĂMĂRAȘUL: Nu-mi face trebuință capul dumitaie. Lasă-l pe seama călăului. Te cam știu eu că te-nchim la Scaraoțchi la fel de cuvios ca un procler.

GADSHILL: Ce tot îi dai zor cu călăul? Dacă mă spînzură o să împlinesc o pereche grasă de spînzurați, căci are să-mi țină de urit bătrînul sir John, și știi tu că ăsta nu-i o pieri tură. Ehe! Mai sînt ei și alți coțeari pe care nici nu-i visezi, care, așa de-o petrecere, sînt bucuroși să ne cinstească meseria; și dumnealor — dacă se dau cumva lucrurile pe față — s-or pricepe cum să le potrivească și să scape cu obrazul curat. Eu nu m-am înhăitat cu filhari de drumul mare, nici cu ciomă-gași de cinei parale, nici cu de-alde ăia mustăcioșii, bețivani cu nasul roșu, ci cu oameni subțiri și cumsecade, cu pîrgari și cu prieiptori, toți bărbați de nădejde, mai bucuroși să lovească decît să vorbească, să vorbească decît să bea și să bea mai vîrtos decît să-și facă cruce. Ba spun minciuni, căci dînșii se crucesc neconținut sîntului lor: punga stăpînirii. Mai degrabă aș spune că nu-și fac cruce pentru ea, ci că-i pun cruce<sup>54</sup>. Că ei o ealcă-n picioare și își tocmesc dintr-însa încălțări<sup>55</sup>. CĂMĂRAȘUL: Își tocmesc din punga stăpînirii încălțări? Păi s-ar

cam putea să le intre apă-n ele pe un drum mai prost. GADSHILL Da de unde, că doar le-au uns judecătorii.

Furăm fără grijă, ca într-un palat; avem o buruiănă cu care putem umbla nevăzuți.

CĂMĂRAȘUL: Pe legea mea., eu cred că vă bizuiți mai mult pe beznele nopții decît pe buruiana aceea ca să

umblați nevăzuți<sup>56</sup>. GADSHILL: Bate palma cu mine: vei avea și tu parte din agonisita noastră, așa cum mă știi

că-s om cinstit. CĂMĂRAȘUL: Mai curînd aș vrea să-mi capăt partea așa cum te

știi că ești hoțoman.

GADSHILL: Haida-de... *IlomcP* este un nume care se dă tuturor oamenilor. Spune-i gTăjdafului să-mi scoată balul din grajd. Bun rămas, zăludule.

(*Ies anAndoi.*)

26

[II, 2]

SCENA 2

*Un drum pe Ungă Gadshill.*

*Intră prințul Henric și Poins, apoi ceva mai pe urmă Bardolph și Peto.*

POINS: Haide să ne ascundem, să ne-ascundem... I-am gonit calul lui Falstaff și acuma grăsunul freamătă de necaz ca taftaua.

PRINȚUL HENRIC: Aține-te.

(*Intră Falstaff.*)

FALSTAFF: Poins! Poins, vedea-te-aș în ștreang! Poins! PRINȚUL HENRIC (*înaintând*): Taci naibii, ticălosule, ticălos cu

buci de porc... Ce-i gălăgia asta? FALSTAFF: Hal, unde-i Poins? PRINȚUL HENRIC: S-a urcat pe culmea dealului. Mă duc să-l caut.

(*Se preface că-l caută pe Poins.*)

FALSTAFF: Trebuie c-am fost blestemat să tâlhăresc cu pungașul ăsta! Pușlamaua mi-a luat calul și nu știu unde mi l-a priponit. Dacă mai fac patru pași mi se curmă răsufarea. Sînt sigur c-am să mor de moarte bună dacă scap de ștreang, după ce ]-oi ucide pe derbedeu. De douăzeci și doi de ani mă jur neconținut ceas cu ceas să nu mă mai înhăit cu el și tot cu dînsul rămîn, parcă m-a fermecat afurisitul. S-ajung în ștreang dacă pușlamaua nu mi-a dat să beau niscai băuturi de dragoste ca să mă facă să-l iubesc; nu se poate altminteri, am băut farmece...

Poins!... Hal!... Dare-ar ciurma-n amîndoi... Bardolph!... Peto!... Să mor de foame de-oi mai hoți de-acuma-n-colo! Nu-i oare un lucru tot atît de bun ca băutura să te faci om cinstit și să-i lași dracului pe tîliarii ăștia? De nu-i așa, apăi atunci eu sînt cel mai scîrbos slugoi care a mestecat vreodată c-un singur dinte. Opt coți de pămînt gloduros sînt pentru mine cît zece poște dacă-i umblu cu piciorul; și mișeeii ăștia cu inimă de piatră o știu prea bine; arză-o-ar focul dacă nici tâlharii nu se mai pot încrede ei între ei î (*Se aude un șuierat.*) Hei, alege-s-ar praful de voi toți! Dați-mi calul, borfașilor; dați-mi calul, și dracii să vă ia!

PRINȚUL HENRIC (*înaintînd*): Taci, măi caltaboșule! Ia culcă-te, lipește urechea de pămînt și ascultă dacă nu s-aud pași de călători.

FALSTAFF: Aveți niscaiva pîrgliii ca să mă ridicăți la loc după ce-oi fi pe jos? Pe sîngele Domnului, n-aș mai vrea să-mi car

27

S'i

UI, :21

hoitul nici un pas mai departe chiar dacă mi-ai da tot bănetul din visteria lui taică-tu. **Ce** ciurma v-a apucat să înăncălecați

în halul ăsta?

PRINȚUL HENRIC: **Minți**, nu tc-am încălecat, tc-am descălecat.

FALSTAFF: Mă **rog, fie, Hal**, prințule îndurător, ureă-mă pe cal, tu vrednic fecior de rege.

PRINȚUL HENRIC: Zit, pramatie! Ce, am ajuns rîndașul tău?

FALSTAFF: Du-te și te spînzură cu **calțaveta**<sup>58</sup> ta de moștenitor bănuিত! Dacă mă înhață am să mă răzbun! Și de n-oi cînta eu pe toate glasurile stihuri<sup>59</sup> împotriva ta, să mor otrăvit dintr-o ulcică de vin; **crud** te-ntreci cu gluma și sînt și pe jos, nu mai înghit!

(*Intră Gadshill.*)

GADSHILL: Stai așa!

FALSTAFF: Așa stau. cȘ n-am încotro.

POIN.S: Vine prepeiicanil nostru: îi cmosc glasul.

(*intră Bardolph și Peto.*)

BARDOLPH: **Ce-i** nou?

**GADSHILL**: Aseundeii-vă, **ascundeți-vă**; puneți obr&zarele. Banii

**lui** vodă coboară la vale; călătoresc spre visteria regelui. FALSTAFF: Ba minți, pramatie; călătoresc spre

circiuma regelui. GADSHILL: Sînt destui ca să ne sature pe toți. FALSTAFF: Să ne sature de ștreang.

PRINȚUL HENRIC: Domnilor'mei, voi patru ațineți-i la trecătoare; Ned **Poins** și cu mine ne tragem mai la

vale: dacă vă scapă vouă, dau peste noi, PETO: Cîii or fi oare? GADSHILL: Vreo opt sau zece.

FALSTAFF: Drace, n-or să ne prade ei **pe** noi? **PRINȚUL HENRIC**: Cum, așa fricos ești, sir John Burtea?

FALSTAFF: De bună seamă nu sînt John Gaunt sfrijitul<sup>60</sup>, **buni-**

cu-tău; dar nici fricos nu **sînt**, Hal. PRINȚUL HENRIC; Asta se va dovedi,

**POINS**: Pîrtate Jack, calul este după gardul de mărăcini, cînd ți-o face trebuință acolo-l găsești. Eămîi sănătos și **ține-te** bine!

FALSTAFF: Aoleo, ce l-aș mai cotonogi, măcar de m-ar și spînzură...

Bl, 2]

PRINȚUL HENRIC (*Lui Poins, pe furiș.*): Ned, **unde**" sînt arteriele noastre? POINS: Aici aproape; hai după **mine!**

(*Prințul Eenric și Poins ies.*)

FALSTAFF: Acuma, meșterilor, cine poate oase roade, așa zic eu; fiecare pe seama lui.

(*Intră drumeții.*)

PRIMUL DRUMEȚ: Vino, vecine. Căii are să **ni-i** aducă băiatul pînă la poalele dealului; noi să mai facem cîțiva pași pe jos ca să ne mai desmorțim picioarele.

FALSTAFF, GADSHILL ETC.: Stați pe loc!

DRUMEȚII: Apără-ne, Isuse Hristoase!

FALSTAFF: Atingeți-i! Dați cu ei de **pămînt!** Taie-le gîtița! Aoleo, omizilor! Fanților îndopați cu slănină! ăștia ne vrăjmășesc tineretele! Dați cu ei de pămînt! Jupuiți-i!

DRUMEȚII: Vai nouă, pe vecie ne prăpădim și noi și soții noștri!

FALSTAFF: La spînzurătoare! Tîlhari pîntecoși! V-ați prăpădit? Nu, mocofani burtoși! Aici aș vrea să vă fie toată agonisita! Înainte, șuncilor, înainte! Ce, mă nemernicilor! Tineretul trebuie să trăiască... Oți fi niște jurați din cei mari<sup>61</sup> de pe la judecătoria, așa-i? Ei lasă, c-o să vă facem noi să înjurați!

(*Falstaff și ceilalți tivii îi jefuiesc pe drumeți. Apoi ies eu toții.*)

(*Intră din nou prințul Ilearic și Poins.*)

PRINȚUL HENRIC: Moții i-au **legat** fedeleș pe **oameni** cumsecade. Acum, dacă vom putea să-i **jefnim noi** pe hoți și s-o întindem repede )a Londra; asta o să fie sămîntă de vorbă pentru o săp-tănsînă, sămîntă de haz pentru o lună și o glumă bună pentru vecie. •

POINS: Să ne ascundem; îi aud venind.

(*Intră din nou Falstaff, Oadshill, Bardolph și Peto.*)

FALSTAFF: Haidem, meșterilor, să facem împărțeala și pe urmă sus pe cai **pînă** nu se crapă de ziuă. Dacă prințul și Poins nu-s niște mișei, apăi nici că se mai **afli** dreptate pe lume. În **Poins** ăsta nu găsești mai **multă** vitejie decît într-o rață sălbatică.<sup>62</sup>

29

**ni, 3]**

PRINȚUL HENRIC (*Năpustindu-se asupra Iar*): Scoateți banii! POISS: Coțcarilor!

(*Gadshill, Bardolph și Peto o iau la fugă; după o lovitură-două fuge și Falstaff părăsind prada.*)

PRINȚUL HENRIC: **Ușoară pradă! Lute-acum, pe cai**; Așa spăimați se răspîndiră hoții Că nici să se adune nu cutează; Chiar soții lor le par că-s poterași. Hai, Ned, la drum. Asudă crîncen Falstaff Și unde calcă gunoiește locul. De nu veneam să facem haz, l-aș plînge.

POINS: Cum mai zbiera **tâlharul!**

(*Ies.*)

SCENA 3

*Wu-rhwoflh<sup>63</sup>. O încăpere în castel. Intră Hotspur citind o sarimare\*\*.*

HOTSPUR: „... Dar, în ce mă privește, milord, eu aș fi foarte mulțumit să mă aflu acolo, ținînd seama de dragostea ce o port casei voastre...” Ar fi foarte mulțumit... Atunci pentru ce nu se află aici?... „Ținînd seama de dragostea ce o port casei voastre...” Asta dovedește că-și iubește mai mult hambarul lui decît iubește casa noastră. Ia să văd mai departe. „Planul ce l-ați pus la cale este cu primejdie...” Asta de bună seamă. Tot **cu** primejdie este să prinzi și gutunar, să dormi, să bei; dar eu îți zic, milord smintit, că de pe ciulinul acesta, al primejdiei,^ vom culege floarea care se cheamă liniștea. „Planul ce l-ați pus la cale este cu primejdie; prietenii de care pomeniți sînt îndoielnici; timpul este nepotrivit și toată urzeala voastră prea firavă ca să se poată cumpăni cu o atît de strașnică împotrivire...” Așa ți-e vorba? Așa ți-e vorba? Dar și eu îți spun că ești un iepure ușuratic și fricos, milord, și că minți. Ce cap găunos! Pe cel atotputernic, urzeala noastră este cea mai bună dintre cîte au fost țesute vreodată; prietenii ne sînt credincioși și statornici; urzeala-i bună, prietenii de credință și făgăduințele mari; desă-vîrșită urzeală, prieteni foarte buni. Ce tîlhar degerat la minte! Păi cum? În fruntea uneltirii sade milord de York<sup>65</sup> și el călăuzește toată lucrarea. Drace, dacă m-aș afla lîngă licheaua asta i-aș sparge capul cu evantaiul nevستی-si. Nu sîntem oare lao-

30

**[H, 3]**

laltă,' tata, unchiul meu și cu mine? Lordul Edmund Mortimer și Owen Glendower și Milord de York? Fără să-i mai pun la socoteală și pe alde Douglas. N-am oare la mîna toate scrisorile lor prin care se leagă să ne adunăm toți cu oștirile gata, în ziua a noua a lunii care vine? Ba nu-s chiar și porniți vreo cițiva din ei? Ce păgîn nemernic! Un proclat! Ha! Ai să vezi acum că **minat** de mișelia lui cea mare și de inima lui cea mucedă are să se ducă la rege să-i destăinuie toate cîte le-am pus la cale. Ah, dacă m-aș putea rupe-n două m-aș lua singur la palme pentru că am amestecat un asemenea blid cu lapte acru într-o lucrare atît de vitejească! Spînzurat să fie! Ducă-se să-i spună regelui: noi sîntem pregătiți. Eu voi porni îa noapte.

(*Intră laăy Percy.*)

Știi, Kate<sup>66</sup>, trebuie să te părăsesc peste două ceasuri. LADY PERCY: O, bunul meu stăpîn, de ce stai singur? Cu ce-am greșit de mă alungi din patul Lui Harry-al meu, de jumătate lună? Stăpîne drag, hai, spune-mi, cinc-ți fură Plăcerea, somnul, pofta de mîncare? De ce mereu apleci în jos privirea Și-atît de des tresari cînd stai stingher? De ce-ți pieriră din obraji bujorii, De ce mi-ai dat comorile și dreptul Cu care-mi ești dator, pe negre gînduri? Adesea te-am vegheat cînd ațipeai Și te-auzeam șoptind despre războaie; **Vorbeai** cu armăsarul tău cel sprinten, Strigai „Curaj! La luptă!” și-îngăimai De iureșuri, de corturi, de retrageri, De șanțuri și de puste și de tunuri, De-ntărituri, de forturi, de redute, De prețul celor prinși, despre răpuși Și despre toate cîtc-s prin războaie. Așa de mult ți-era la lupte gîndul Și-așa amarnic te munceau în somn Că năpădea pe fruntea ta sudoarea Ca mari broboane pe-un vîrtej de apă. Pe chip ți se iveau ciudate schime Așa cum vezi la cei ce-și țin suflarea Cînd vor să se avînte. Care-i **tîlcul?**

31

**III, 3]**

HOTSPUR:

SLUGA: **HOTSPUR:**

SLUGA: HOTSPUR: SLUGA: HOTSPUR:

**LADY PERCY:** HOTSPUR: LADY PERCY: HOTSPUR: LADY PERCY:

HOTSPUR: LADY PERCY:

HOTSPUR:

LADY PERCY:

32

De-ai pus la cale planuri mari, stăpîne, Cuvine-se să știu, dacă ți-s dragă\*. Hei, slugi!

(*Intră o slugă.*)

Plecat-a Gilliams cu tolba? Plecă de-acum un ceas, milord. De la armaș adus-a. But Ier caii? În clipa asta au adus nu cal. Ce cai? Un dereș ciunt, așa-i sau nu? Da.

Tronul meu va fi bălțatul ăsta. Îndată am să-ncalec. O, *Speranța?*! Să spui aă-l scoată Butlcr în grădină.

(*Sluga iese.*)

Aseultă-mă, stăpme.

Spune, doamnă.

De lingă mine cine mi te fură? Mlțatul meu, iubita mea, bălțatul. Maimuță zăbăucă, taci! Nici nevăstuica nu-i mai zbuciumată De cât ești tu acum. Hai, spune-mi, Harry, Ce grijuri te frământă; vreau să știu. Mă tem că Edmund, frate-meu, se zbate Pentru dreptatea lui și te-a chemat Să-i stai într-ajutor. Dar dacă pleci... Pe jos, atîta drum voi osteni... Hai, grăuraș, hai, dă-mi răspuns cuminte La ce te-ntreb și fără de zăbavă: Să știi că-ți voi strivi un deget<sup>68</sup>, Harry, Pe cel micuț, de nu-mi spui adevărul. Ajunge, (

Ajunge, șugubeașo, Nu-mi ești dragă, Nici nu mă sinchisesc de tine, Kate, Nu-i timp de giugiuleli și de săruturi. Aeuma-i vremea țestelor crăpate Și-a nasurilor rupte. Dați-mi calul! Kate, ce tot spui și ce vrei de la mine? Nn mă iubești? Așa? Nu-ți mai sînt dragă? Atuncea, fiindcă nu mai ții la mine Nici eu n-am să mai tin la viața mea.

HOTSPUR:

LADY PERCY: HOTSPUR:

LADY PERCY:

SCENA 4

[II, 4]

Glumești? Hai, spune-mi, zău, glumești sau nu?

Vii să mă vezi călare?

Cînd fi-voi sus în șa, îți voi jura

Iubire nesfîrșita. Dar ia seama

Să nu mă iscodești, să nu mă-ntrebi

Unde mă duc, să nu încerci să afli.

De dus mă duc; dator sînt. Și cu asta

Te părăsesc deseară, scumpă Kate.

Ești înțeleaptă, știu, dar nu mai mult

Decît e-n stare-a fi o lady Perey.

Femeie de nădejde, dar femeie.

Ca tine nimeni n-ar păstra o taină,

Căci știu că n-ai cum spune ee nu știi<sup>89</sup>;

Atît de mult mă-ncred în tine, Kate.

Cum, doar atît?

Da, nici un dram mai mult. Ascultă, Kate:

Acolo unde merg și tu veni-vei,

Eu plec în seara asta, tu pleci mîine...

Ești mulțumită, Kate?

Da, n-am ee face!

(*Ies.*)

*Eastcheap*<sup>TM</sup>. O odaie a hanului „La **capul** de mistreț”<sup>71</sup>. Intră prințul **Hernie** și **Poins**.

**t ...i**

PRINȚUL HENRIC: Ned, fă bunătatea, ieși din cămara asta năclăită și dă-mi o mîna de ajutor să mă înveslesc.

POINS: Pe unde mi-ai fost, Hal?

PRINȚUL HENRIC: Am fost cu vreo două-trei capete dobitoace printre trei patru duzini de poloboace. Am făcut să zbîrnîie struna celei mai de pe urmă josnicii. Am ajuns frate de cruce cu o haită de pivniceri îneîț mi-e îngăduit să-i chem chiar și pe numele de botez, adică: Tom, Dick și Francis. Măcar că nu sînt decît prinț de Wales, aștia se jură pe mîntuirea lor c-aș fi însuși regele eurteniei. Și recunosc deschis că eu nu sînt un terchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean<sup>72</sup>, un june cu sufletul fierbinte, băiat levent... Pe Dumnezeuul meu, așa îmi spun... și cînd voi ajunge rege al Engli-terei, căpitan am să fiu peste toți flăcăii aceștia de ispravă

33

3 — Opere, voi. IV — Shakespeare.

[H, 4]

din Eastcheap. La ei se cheamă că suflă în fundul căunii cînd bei pe nerăsuflăte, și dacă răsuflă cînd tfe-adăpi strigă „uuu” și nu te lasă pînă nu sugi tot. Ce să-ți mai spun, am ajuns așa de meșter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căldărar pe limba lui, cîte zile-oi mai avea. Să știi, Ned, că ai scăzut mult în ochii mei fiindcă nu m-ai însoțit la isprava asta. Dar, dulcele meu Ned, ca să mai îndulcesc numele ăsta de Ned, uite, îți dau un zăhărel<sup>73</sup> de o para pe care tocmai mi l-a strecurat în palmă un tejghetăraș; unul care-n viața lui n-a rostit alte

vorbe englezești decît: „opt șilingi și șase pence”, „bine-ați venit pe la noi”, în afară de strigăturile: „acuș, acuș...” și „scoate o ulcică de muscat pentru număra patru”<sup>74</sup>. Și ca să mai omorîm timpul pînă vine Falstaff, ia intră tu, Ned, într-o odaie pe-aici pe-aproape. Eu am să-l iau la întrebări pe ospătarașul meu, să văd dacă știe pentru ce mi-a dat zahărul; și tu strigă într-una „Francis”, ca el să nu-mi răspundă altceva decît „acuș, acuș”. Treci alături, să facem o încercare.

(*Poins iese.*)

POINS (*dinăuntru*): Franeis! PRINȚUL HENRIC: Foarte bine. POINS (*dinăuntru*): Francis!

(*Intră Francis.*)

FRANCIS: Acuș, acuș. Kaîph, ia vezi ce-i pe la numărul trei!<sup>75</sup>

PRINȚUL HENRIC: Vino-ncoace, Francis.

FRANCIS: Milord?

PRINȚUL HENRIC: Cîți ani trebuie să faci ucenicie, Francis?

FRANCIS: Vreo cinci ani și mai bine...

POINS (*dinăuntru*): Francis!

FRANCIS: Acuș, acuș!

PRINȚUL HENRIC: Cinci ani! Sfîntă Născătoare, mult mai ai de zdrăngănit blidele. Ascultă, Francis, ai cuteza tu oare să dai cu piciorul în patalamaua de ucenic, să-i arăți turul pantalonilor și s-o ștergi de-aici?

FRANCIS: Doamne sfînte, sir, mă jur pe toate evangheliile din Engîiterra că aș cuteza bucuros...

POINS (*dinăuntru*): Franeis!

FRANCIS: Acuș, acuș.

PRINȚUL HENRIC: Cîți ani ai, Francis?

FRANCIS: Stai să văd... Pe la sfîntu' Minai care vine. împlinesc.

POINS (*dinăuntru*): Francis!

34

[II, «

FRANCIS: Acuș, acuș. Rogu-vă, îngăduiți un pic, milord. PRINȚUL HENRIC: Ba nu. Ascultă, Francis, zahărul pe care mi

l-ai dat costă o para, nu-i așa?

FRANCIS: O, Doamne, sir, tare-aș fi vrut să coste două! PRINȚUL HENRIC: Eu vreau să-ți dau pe el o mie de funți;

cere-mi-i cînd vrei și-ai să-i capeți. POINS (*dinăuntru*): Franeis! FRANCIS: Acuș, acuș... PRINȚUL HENRIC:

Chiar acuș, Francis? Ei nu, Francis; mîine,

Francis, sau joi mai bine, Francis; sau fie cînd vrei tu. Dar, uite ce e, Francis... FRANCIS: Milord? PRINȚUL HENRIC: Te învoiești să buzimărești pe un bărbat care poartă un surtuc de piele cu bumbi de sticlă<sup>76</sup>, umblă tuns mărunț, are un inel cu agată și ciorapi de lînă scumpă, cu calțavete tot de lînă, care vorbește mîeros și poartă o pungă spaniolească?...

FRANCIS: Vai de mine, sir, despre cine vorbiți? PRINȚUL HENRIC: Haida-de, păi văd că voi nu beți decît poșircă

neagră dc-a voastră; ia gîndește-te, Francis, șorțul acesta alb

al tău are să se murdărească. în Barbaria<sup>77</sup>, domnișorule, nu

poate fi așa de scump<sup>78</sup>. FRANCIS: Ce anume, sir?

POINS (*dinăuntru*): Francis!

PRINȚUL HENRIC: Șterge-o, pușlama! N-auzi că te strigă?

(*Prințul și Poins îl strigă în aceeași clipă pe Francis, care rărîncă năuc, neștiind încotro s-apuce.*) (*Intră hangiul.*)

HANGIUL: Ce-mi stai așa pironit cînd auzi că te strigă? Fugi și vezi-ți de mușterii. (*Franeis iese*). Milord, bătrînul sir John și alți vreo șase sînt la ușă; să-i las să intre?

PRINȚUL HENRIC: Să mai aștepte puțin, pe urmă deschide-le. (*Hangiul iese.*) Poins!

(*Poins intră iar.*)

POINS: Acuș, acuș.

PRINȚUL HENRIC: Jupîn Falstaff și ceilalți hoți sînt la ușă. Ce-o

să mai rîdem! POINS: O să ne veselim ca greierii, fiule. Dar, ascultă, ce cheful

naibii îți mai veni să-ți bați joc de băiat? Ce urmărești pînă

la urmă?

[II, ij

PRINȚUL HENRIC: în clipita asta simt toate bucuriile cîte au fost bucurii de la bătrînec zile ale lui Adam și pînă-n copilăria ceasului de față, care tocmai bate miezul nopții... Cîte ceasuri sînt, Francis?

FRANCIS (*dinăuntru*): Acuș, acuș!

PRINȚUL HENEIC: Băiatul acesta, care știe mai puține vorbe **decît** un papagal, să fie oare feciorul unei femei? Toată meseria lui este să suie și să coboare trepte; toată știința cuvîntării se mărginește pentru dînsul la socoteala do plată. Nu sînt în toanele **lui Percy** — acel pinten fierbinte<sup>79</sup> al nordului — care înainte de prînz îmi răpune jumătate suta de scoțieni, după care se spală pe mîini și spune nevesti-si: „Mi s-a acrit de așa viață lîncedă! Vreau de lucru!...” Și ea răspunde: „Cîți ai onio-rît astăzi, dulcele meu Harry?” Iar el adaugă: „Ia dați-i huruială Imitatului”, și după un ceas îi răspunde: „Vreo paisprezece. Un fleac; nimica toată”. Te rog să-l chemi pe Falstaff. Eu am să joc rolul lui Percy, iar purcelul acela afurisit are s-o facă pe jupînița Mortimer<sup>80</sup>, nevastă-sa. *Vivat*, zise bețivul. Clicamă-l aici pe jupîn Slănină, clicamă-l aici pe Maț-umflat.

(*Intră Falstaff, Gadshill, Bardolph și Peio; după ei Francis aduce vin.*)

**POINS:** Bine-ai venit, Jack, unde fuseși?

FALSTAFF: Dare-ar ciurma în **toți** fricoșii și să-i ajungă răzburarea! Amin și Doamne-ajută! Băiete, adă-mi o oală de vin... De-ar fi să mai trăiesc așa multă vreme, mai bine **să-mplesc** ciorapi, să-i cîrlesc, ba chiar să-i și **încăpuzez**. Dare-ar ciurma în toți fricoșii! Dă-mi o-ală de vin pușlama! Nu se mai află virtute pe lumea asta oare? (*Bea.*)

PRINȚUL HENRIC: Văzut-ai vreodată pe Titan<sup>81</sup> — făptură-nduio-șată — sărutînd un boț de unt care s-a topit de la vorbele dulci ale soarelui? Dacă l-ai văzut, atunci privește-l și pe fleșcăitul acesta!

FALSTAFF: Pungășiile, ai pus var în vin! La ce să te aștepți de la un pungaș decît la pungașii! Ei bine, un fricos este mai'afurisit decît o oală de vin cu var în el! Fricos nemernic! Mem pe drumul tău, bătrîne Jack; mori cînd **ți-o** fi ție pe plac. Dacă pe lumea aceasta bărbăția — cinstita bărbăție — n-a fost dată uitării, atunci primesc să nu mai fiu altceva decît o scrumbie stoarsă de icre! în Engiitera nu mai trăiesc decît doi-trei oameni cumsecade scăpați de la ștreang; și unul din ei este gras și-mbă-trînește. Dumnezeu să ne ocrotească! Ce lume păcătoasă!

Mai

**36**

IM, 4]

bine țesător să fiu! Aș cînta psalmi și cîte altele<sup>82</sup>. încă o dată

mai zic: dare-ar ciurma în fricoși! PRINȚUL HENRIC: Ce tot bolborosești, măi sac de **lînă**? FALSTAFF: **Auzi**, un fiu de rege! Dacă nu te-oi goni din **regatul**

tău cu un paloș de lemn<sup>83</sup>, dacă nu ți-oi mîna supușii înaintea

ta ca pe un cîrd de gîște sălbatice, să nu-mi rămînă nici un

fir de păr pe față! Auzi, prinț de Wales! PRINȚUL HENRIC: Ce-i măi, fecior de lele? Burtă verde, ce s-a-ntîmplat?

FALSTAFF: Ești sau nu ești fricos? Răspunde! Și Pains, alt mișel! POINS: Pe toți dracii, pîntecosule, dacă mă faci pe mine fricos,

te înjunghii. FALSTAFF: Să te fac fricos eu pe tine? Te ajunge osînda pînă să

te fac eu fricos; dar zău că aș da o mie de funți să pot fugi

atîta de repede ca tine. Ai umerii destul de drepți și nu-ți pasă.

cînd arăți dosul alergînd! Asta se cheamă la tine că ai pus

umărul pentru un prieten? Dare-ar ciurma în așa umăr! Ia te

uită cine mă înfruntă! Dă-mi o cană do vin... Nemernic să **fiu**

dacă am băut ceva pe ziua de azi! PRINȚUL HENRIC: Secătura naibii, nici nu te-ai șters pe bot

după ulcica clc-adineauri. FALSTAFF: Tot im drac. Dare-ar ciurma-n toți fricoșii, uite-așa,

înc-o dată. (*Bea*) PRINȚUL HENRIC: bar ce-ii veni? FALSTAFF: Ce-mi veni? îmi veni că sînt aici de față patru **de-ai**

noștri care-au pus laba azi diinineyă pe o mie de ființi. PRINȚUL IiENRIC: Și banii unde sînt, unde-s bămșorii, Jasfe? FALSTAFF: Unde sînt? Ne-au fost prădați: o sută au sărit pe noi

**patru.**

PRINȚUL HENRIC: Ce spui, omule? O sută? FALSTAFF: Să-mi zici pungaș dacă im in-am bătut în săbii vreme de doua ceasuri cu vreo doisprezece. Am scăpat ca prin minune.

De opt ori mi-au străpuns pieptarul, de patru ori nădragii...

Pavăza mi-i găurită toată și spada<sup>84</sup> zimțaită ca un fierăstrău.

*Ecce signum*<sup>85</sup>. De cînd mă știu bărbat pe lume nu m-ara purtat

mai vitejește. Dar degeaba... Dare-ar ciurma-n toți fricoșii:

Uite, întrebă-i: dacă **ți-br** spune mai mult sau mai puțin decît

sfîntul adevăr, *mit* niște nemernici și niște odrasle ale îniii-

nerecuhvi.

PRINȚUL HENRIC: Ia povesteți, domnișorilor, cum a fost? GADSHILL: Noi patru am căzut peste vreo doisprezece. FALSTAFF: **Erau** șaisprezece, **pe puțin, milord!**

**37**

[II, 4]

GADSHILL: Și i-am legat cobză!

PETO: Ba nu, nu i-am legat.

FALSTAFF: Ea i-am legat, derbedeule, pe toți i-am legat sau eu sînt un jidov, un jidov sadea!

GADSHILL: în timp ce făceam împărțeala, s-au năpustit peste noi alți vreo șase-șapte proaspeți...

FALSTAFF: Aștia i-au dezlegat pe cei dîntîi și s-au unit cu ei.

PRINȚUL HENRIC: Și v-ați bătut cu toți?

FALSTAFF: Cu toți! Nu știu ce-nțelegi eînd spui cu toți, dar de nu m-am războit cu cel puțin cinczeci, apoi eu nu mai sînt decît o legătură de ridichi! Să nu rămîn făptură cu două picioare de nu sâriseră pe biet-bătrînul Jack peste cincizeci de inși!

PRINȚUL HENRIC: Mă rog lui Dumnezeu să nu-l fi ucis pe careva din ei.

FALSTAFF: Prea tîrziu te rogi! Am ciuruit vreo doi. De doi sînt încredințat că i-am pus bine — doi pungași îmbrăcați în anterie de cînepă. Auzi tu, Hal... Dacă te mint să mă scuipi în ochi și să-mi zici gloabă. Tu cunoști garda mea cea veche; uite-așa stăteam și **uite-așa** țineam vîrful paloșului. Patru pungași **îmbrăcați** în anterie de cînepă se reped la mine...

PRINȚUL HENRIC: Cum patru? Adineauri spuneai că numai doi.

FALSTAFF: Patru, Hal; patru am spus.

POINS: Da, da, patru a spus.

FALSTAFF: Așadară, aștia patru mi-au sărit în față și au dat să mă-mpungă. Eu nici nu m-am sinchisit și le-am primit toate cele șapte lovituri în pavăză, uite-așa...

PRINȚUL HENRIC: Șapte? Cum, adineauri erau numai patru.

FALSTAFF: în anterie de cînepă.

POINS: Da, patru, în anterie de cînepă.

FALSTAFF: Șapte! Pe paloșul acesta!... Că doar n-oi fi lichea...

PRINȚUL HENRIC (*către Poins*): Hai, lasă-l în pace. Se fac și mai mulți, numaidecît.

FALSTAFF: Hal, mă ascuți?

PRINȚUL HENRIC: Da, Jack, te ascult și iau aminte.

FALSTAFF: Ascultă căci face să auzi. Cei nouă în anterie de cînepă de care-ți spuneam...

PRINȚUL HENRIC: Au și sporit cu încă doi!

FALSTAFF: Văzînd că nu-i mai țîn curelele cu mine...

POINS: Și-au pierdut nădragii!

FALSTAFF: Au început să dea îndărăt. Eu, după ei, de-aproape. îi iau în piept și iute ca gîndul le și închei socoteala la șapte din cei unsprezece.

33

[II, 4]

PRINȚUL HENRIC: Ce grozăvie! Din doi inși în anterie de cînepă se făcură unsprezece.

FALSTAFF: în clipa aceea, vîrîndu-și dracul coada, trei pușlamale îmbrăcate în verde de Kendal<sup>86</sup>, venind pe dinapoi, mi-au sărit în spinare; căci era o beznă, Hal, de-ți dădeai cu degetele-n ochi.

PRINȚUL HENRIC: Minciunile astea sînt leite cu părintele lor din care au purces: gogonate cît munții, sfruntate și cusute cu ață albă. Măi, burdihan cu cap de lut, zezzec cu tîrtăcuța cucuiată, fecior de tîrfă, dezmațatule, osînză rîncedă...

FALSTAFF: Ce, ai căpiat? Te-ai țicnit? Nu-i asta adevărul adevărat?

PRINȚUL HENRIC: Păi cum de-i putuși vedea pe ăia că-s în haine verzi dacă-ți dădeai cu degetele în ochi de întuneric ce era? Ia lămurește-ne cum vine asta: ce mai ai de spus?

POINS: Haide, lămurește, Jack, lămurește.

FALSTAFF: Păi cum, așa cu de-a sila? Nici gînd! Chiar dacă m-ar da în tîrbacă și m-ar pune la toate caznele de pe lume, cu de-a sila tot nu spun nimic. Cum, să vă dau dovezi așa cu de-a sila! Chiar dacă ar fi dovezile dese ca mura pe rug, cu de-a sila tot n-aș da cuiva vreuna.

PRINȚUL HENRIC: Nu vreau să mai fiu părtaș la minciuna asta! Acest mișel sîngeros, acest frînge-paturi, acest deșală-cai, acest gogeamite munte de carne...

FALSTAFF: Ajungă-ți, hămesitule, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vîină de taur, țirule! Ah, de m-ar ține baierile pieptului să ți le-nșir pe toate cu cîte semeni!... Cot de croitor, păstaie, cucură de săgeți, spangă proțăpîită...

PRINȚUL HENRIC: Hai, mai răsufală, pe urmă ia-o de la capăt și după ce o să ți se acrească de asemenea josnice asemuiri, să mă ascuți și tu pe mine.

POINS: Ascultă, Jack.

PRINȚUL HENRIC: Noi amîndoi v-am văzut pe voi patra eînd v-ați năpustit asupra celor patru inși. I-ați legat și i-ați jefuit. Ei, și acum să vedeți cum vă dăm de gol numai cu o istorioară. Chiar în clipa aceea noi doi ne-am repezit asupra voastră și a fost de ajuns o vorbă ca să vă lepădați prada și să punem mîna pe ea. Putem să v-o și arătăm, e aici în casă. Cît despre tine, Falstaff, tu ți-ai adunat sprintenel burțile și ai luat-o la s picior cu multă iscusință, cerînd din fugă îndurare și mugind cum niciodată n-a mugit vreun malac! Ce pușlama: ți-ai ciumpăvit singur sabia în așa hal ca să ne spui pe urmă că ai știrbit-o, în luptă! Ce viclenie, ce șmecherie ai să scornești, pe unde-ai să scoți cămașa ca să ieși din rușinea asta atît de vădită? . -

39

0»

[III, 4]

POINS: Haide, Jack, să te-auzim; ce-ai să mai născocești!?

FALSTAFF: Pe sfîntul Dumnezeu, v-am recunoscut de parc-ați fi fost copiii mei. Dar ia să-nil spuneți, meșterilor, puteam cu să ucid pe moștenitorul tronului? Să lovesc în prințul cel adevărat? După cum foarte bine



știți, eu **sînt** viteaz ca Her-cule<sup>87</sup>, dar iată ce va să zică instinctul: leul nu se atinge niciodată de un prinț adevărat<sup>88</sup>. Instinctul e lucră mare... Am fost fricos din instinct. Și toată viața am să mă mîndresc, și de mine și de tine, Hal: de mine fiindcă sînt un leu viteaz și do tine fiindcă ești un prinț adevărat. Dar zău, **măi** băieți, tare mă bucur că aveți bănetul... Hangițo, zăvorește ușile! Noaptea asta stai do strajă, rugăciunile lasă-le pe mîine! Vitejilor, fraților, copiii mei, inimioare de aur, vouă vi se cuvin cele mai frumoase nume ale prieteniei. Să ne desfătăm! Hai să jucăm, așa pe nepregătite, o comedie!

PRINȚUL HENRIC: O comedie? Mă prind; și fuga ta să fie miezul piesei.

FALSTAFF: Dacă mă iubești, Hal, să nu mai **Vorbim** de asta.

(*Intră hangița.*)

HANGIȚA: Iisuse al meu, domnul meu prinț...

PRINȚUL HENRIC: Ei, ce e, doamna mea hangiță, ce vrei să spui?

HANGIȚA: Milord, a sosit la poartă un curtean și voiește să-ți

vorbească; spune că vine din partea tatălui vostru. PRINȚUL HENRIC: Pricopsește-l și pe el cu un obraz domnesc<sup>89</sup>

și trimite-l îndărăt la maică-mea. FALSTAFF: Ce fel de om e dumnealui? HANGIȚA: Un bătrîn. FALSTAFF: Ce-o fi căutînd cinstita barbă pe ulițe la miezul nopții

în loc să șadă în pat? Să mă duc să-i duc răspuns? PRINȚUL HENRIC: Da, chiar te rog. FALSTAFF: Lasă că-i fac eu vînt.

(*Iese.*)

PRINȚUL HENRIC: Pe Maica Precista, domnișorilor, frumos v-ați mai luptat!... Și tu, Peto, și tu, Bardolph, lei sînteți amîndoi; ați spălat putina din instinct... N-ați vrut care cumva să v-atin-geți de un prinț adevărat... Rușine să vă fie!

BARDOLPH: Am întins-o și eu cînd **i-am** văzut pe ceilalți **Iuînd-o** la sănătoasa.

PRINȚUL HENRIC: **Îa** spune-mi drept, cum de-a ajuns sabia **lui** Falstaff așa știrbită?

40

[II, 4]

PETO: Singur și-a știrbit-o cu jungherul, zicînd că, măcar de va pieri din Englitera adevărul, și tot arc să te faci să crezi că și-a ciuntit-o războindu-se. Pe urmă nc-a învățat să facem și noi ca el.

BARDOLPH: Da, și să ne dăm cu spînz pe la nasuri ca să le facem să sîngereze, să ne mînjim hainele cu sînge și să jurăm că-i de la oamenii aceia. Făcui ce n-am făcut de șapte ani: mi s-a suit sîngele-n obraz de rușine cînd am auzit asemenea nemaipomenite scornituri.

PRINȚUL HENRIC: Vai, mișele, acum optsprezece ani ai furat un ulcior de vin, te-ău prins asupra faptului și de atunci ramaseși cu roșeața rușinii pe față! Aveai foc în obraji și paloș la coapsă și totuși ai fugit... De care instinct ascultași? BARDOLPH (*Arătîndu-și obrazul*): Vezi pecinginile astea? PRINȚUL HENRIC: Văd.

BARDOLPH: Și ce crezi că vor să arate ele? PRINȚUL HENRIC: Un ficat încins și o pungă sleită,

BARDOLPH: Ba, pentru cel ce se pricepe, este semn de boală la fiere.

PRINȚUL HENRIC: Ba, pentru cel ce se pricepe, e semn de spîn-zurătoare. Iată că se întoarce și uscățivul nostru. Se întorc osemintele lui Jack. (*Intră din nou Falsiaff.*) Ascultă, dolofa-nule, de cînd nu ți-ai mai văzut genunchii? FALSTAFF: Genunchii mei! Cînd eram ele anii tăi, Hal, aveam un mijlocel subțire ca o gheară de vultur; puteam să trec prin inelul unui pîrgar. Lua-îe-ar dracu de necazuri și de ofuri, că astea umflă omul ca pe o bășică. Sînt vești rele pe-afară; venise sir John Bracy din partea **lui** taică-tău. Trebuie să te înfățișezi la curte în dimineața asta. Percy, descreeieratul acela din miazănoapte, și cu velșul care l-a ciomăgit pe Mamon<sup>90</sup>, l-a încornorat pe Lucifer<sup>91</sup> și l-a silit pe diavol să-i jure pe crucea halebardei că are să-i fie slugă... cum ciuma zici că-l cheamă?... POINS: A, Owen Glendower<sup>92</sup>.

FALSTAFF: Owen, Chven, ăsta-i... și cu Mortimer ginere-său, cu bătrînul Northumberland și cu Douglas, cel mai sprinten dintre scoțieni, care ia călare dealul în piept... PRINȚUL HENRIC: Cel care călărește ca vîntul și cu un foc do

pistol<sup>93</sup> ucide vrabia din zbor... FALSTAFF: L-ai nimerit.

PRINȚUL HENRIC: Și chiar mai bine decît a nimerit el vrabia. FALSTAFF: E plină de vitejie pramatia; nu dă bir eu fugiții... PRINȚUL HENRIC: Atunci de ce-l mai lauzi, pușlama, c-aleargă bine?

[II, 4]

FALSTAFF: Călare, măi țicnitule, călare; pe jos nu poate face-un pas.

PRINȚUL HENRIC: Păi da, Jack, mînat de instinct. FALSTAFF: Fie și mînat de instinct, cum zici. Mai e acolo împreună

cu el un anume Mordake cu o mie de tichii albastre<sup>94</sup>, Worcester a pornit azi-noapte. Cînd a auzit taică-tău veștile astea, i-a albit barba. Ai să poți cumpăra acuma pămînt mai ieftin

decît scrumbiile stricate. PRINȚUL HENRIC: Dacă-i așa, și dacă va fi caldă luna lui cireșar,

și dacă răzmerița durează, o să putem cumpăra fetele ca pe

cuie, cu suta. FALSTAFF: Pe sînta liturghie, adevărat grăiești, prietene! Mi se

pare că e rost de chilipir. Dar ia spune-mi, Hal, nu ți se face părul măciucă? Nu vei fi oare silit, ca moștenitor al tronului,

să te bați cu vrăjmașii ăștia trei care sînt diavolul de Douglas, satana de Percy și dracul de Glendower? Nu ți se face părul măciucă? Nu se-nfioară sîngele în tine? PRINȚUL HENRIC: Nicidecum, crede-mă. Pentru asta mi-ar trebui puțin instinct de-al tău. FALSTAFF: Urît ai să mai fii dojenit mîiaie dimineață cînd te vei înfățișa lui taică-tău; zău, dacă mă iubești, ticluiește-ii de pe acum un răspuns. PRINȚUL HENRIC: Vrei să te prefaci că ești în locul tatei și să mă cercetezi cum îmi duc viața? FALSTAFF: Vrei să fac așa? Primesc. Iată: jilțul de-de-acea să-mi fie tron. Jungherul — sceptru și perna asta coroană. PRINȚUL HENRIC: Tronul tău e un jilț dulgheresc, în locul scep-trului de aur ții un jungher de plumb și coroana cea de preț este o biată chelie! FALSTAFF: Dacă flăcările harului nu s-au stins de tot în cugetul tău, să vezi că ai să fii tulburat. Dă-mi o cupă de vin ca să mi se roșească ochii ca și cum aș fi plîns, căci trebuie să vorbesc cu durere mare precum regele Cambyse<sup>95</sup>. (Bea.) PRINȚUL HENRIC: Bine, iată închinarea mea. FALSTAFF: Iată și cuvîntarea mea. Nobilimea să șadă aici alături. HANGIȚA: Strașnic joc, sfinte Iisuse, zău așa! FALSTAFF: Nu lăcrima, o, dulcea mea regină, Căci lacrimile-ți picură în van. HANGIȚA: Ia uitați-vă la el! Ce tată strașnic pare! FALSTAFF: Luați-o, lorzi, pe trista mea regină, Căci lacrimile-i potopesc privirea. HANGIȚA: Nemaipomenit! joacă ai domna ca un destrăbălat d-ăia de actori!

42  
[îl, 4]

FALSTAFF: Taci din gură, oca-mică; taci din gură, holercă! Harry, nu mă mir numai de locurile pe unde-ți pierzi vremea, ci și de felul cum îți alegi tovarășii; căci dacă mușetelul crește cu atît mai des cu cît e mai rău călcat în picioare, în schimb tinerețea se trece cu atît mai repede cu cît o risipești mai mult. Că tu ești feciorul meu, mă bizui pe părerea mea și pe vorbele mai-că-ti. Și încă stau drept mărturie clipitul acela ticălos al ochiului precum și buza de jos care-ți afîrnă bleaga. Prin urmare, fiind os din osul meu, iată ce am a-ți spune: pentru ce, dacă mi-ești odraslă, faci să te arate oamenii cu degetul? **Binecuvîntatul** soare<sup>86</sup> de pe cer este oare un trîntor în stare doar să ciugulească dude? Desigur că așa întrebare nici nu se mai pune. Este cu putință ca un fiu al Engliterei să ajungă hoț și să fure pungii? Ei uitate, întrebarea asta se pune! Se află pe lume un lucru despre care tu, Harry, ai auzit vorbindu-se și pe care cei mai mulți din țara noastră îl numesc smoală. Iar smoala asta, așa cum arată bătrînii cronicari, mînjește. La fel mînjește și gașca cu care te-ai înhăitat. Să știi, Harry, că nu-ți vorbesc din băutură, ci din lacrimi, nu de plăcere îți vorbesc, ci de durere; nu numai cu cuvinte, ci și cu amar. Și, totuși, am văzut că printre tovarășii tăi se găsește și un bărbat plin de virtute pe care nu știu cum îl cheamă.

PRINȚUL HENRIC: Dar binevoiește înălțimea ta a-mi spune cum arată omul acela?

FALSTAFF: Un bărbat măreț la-nfățișare, pe legea mea, și trupeș; plăcut la chip, cu privirea deschisă și cu statura mîndră; un bărbat care cred că trebuie să bată spre cincizeci de ani sau, pe Sfînta Născătoare, poate chiar și spre șaizeci. Mi-aduc aminte cum îl cheamă: îi zice Falstaff. M-aș înșela amarnic, fiule, dacă ar fi și el un dezmațat, deoarece i-am citit pe față vrednicia. Căci dacă poți cunoaște pomul după roade, precum roadele după pom, apoi hotărît îți spun că se află vrednicie multă în acest Falstaff. Alătură-i-te lui și izgonește-i pe ceilalți. Și acum, ia să-mi spui, derbedeu afurisit, pe unde mi-ai umblat luna asta?

PRINȚUL HENRIC: Așa vorbește regele? Ia treci în locul meu, am să-l înfățișez eu pe tata.

FALSTAFF: Mă mazilești? Dacă ai să arăți barem pe jumătate atît de încruntat și de măreț la vorbă și la purtare ca mine, atunci îngădui să fiu spînzurat de călcîie ca un vătui sau ca. un iepure la ușa unui neguțător de orătării.

PRINȚUL HENRIC: Gata, m-am înscăunat.

FALSTAFF: Așa, și eu stau dincoace; voi, jupînilor, judecați.

43

[îl, 4]

PRINȚUL HENRIC: Ei, **Hareyl** De unde-mi vii?

FALSTAFF: De la Eastcheap, luminăția ta.

PRINȚUL HENRIC: Plîngerile pe care le-am auzit despre tine sînt grele.

FALSTAFF: Stăpîne, mă jur pe Dumnezeu că-s toate mincinoase. Lasă **că** dacă fac eu pe prințul o să vă prăpădiți de rîs.

PRINȚUL HENRIC: Te mai și juri, copil nemernic? De-acum încolo să nu te mai uiți în ochii mei. Tîrît ești departe de mila Domnului. Te bîntuie un diavol cu chipul și asemănarea unui **bătrîn** burtos; ai drept cîrdaș o matahală omenească. Pentru ce te-ai înhăitat cu acest viespar de răutăți, cu acest ciur al murdăriilor, acest burduf umflat de dropică, cu ditamai budana de poșircă, cu tolba asta de măruntaie, cu buhaiul ăsta fript umplut cu caltaboși, cu acest nărav bătrîn, cu nelegiuirea asta cărunță, cu acest tată al potlogarilor, cu această deșertăciune<sup>97</sup> împovărată de ani? La ce alta e bun decît să încerce vinurile și să le bea? La ce se mai pricepe fără de numai să hucățească un clapon și să-l înfulece? La ce-i îndemînic? Numai la viclenii. La ce-i viclean? Numai **la** pungășii. Și de pungășit pungășește pretutindeni. La ce e vrednic dumnealui? La nimic.

FALSTAFF: Aș dori ca măriia ta să mă lumineze: despre cine vorbește măriia ta?

PRINȚUL HENRIC: Despre Falstaff, acel nemernic și păcătos care împinge tineretul la pierzanie, acel bătrîn satan cu barba albă.

FALSTAFF: Pe acest bărbat, stăpîne, eu îl cunosc.

PRINȚUL HENRIC: Știu că-l cunoști.

FALSTAFF: Vai mie, păi dacă așa zice că-l știu cu mai multe metehne decît mine ar fi să spun mai multe decît știu. Că e bătrîn, temei de și mai multă milă, mărturisesc perii lui albi. Însă, cu toată cinstea ce v-o datorez, tîgăduiesc din răsputeri precum c-ar fi un pezevenghi. Dacă vinul îndulcit este un păcat apoi să-i miluiască Domnul Dumnezeu pe culpeși! Dacă-i păcat să fii **vîrstnic** și petrecăreț, atunci mai toți bătrînii noștri hangii sînt osîndiți. Dacă tot ce e gras este lucru de scîrbă, atunci rămîne numai să îndrăgim vacile cele costelive ale lui Faraon<sup>98</sup>. Nu, bunul meu stăpîn: alungă-l pe Peto, alungă-l pe Bardolph, alungă-l pe Poins, însă pe drăguțul de Jack Falstaff, pe bunul Jack Falstaff, pe credinciosul Jack Falstaff, pe viteazul Jack Falstaff, cu atît mai viteaz eu eî și bătrîn, să nu-l alungi de lîngă Harry al tău, să **nu-l** alungi de lîngă Harry al tău. AJungi o lume întregă de-l alungi pe durduliul Jack.

44

III, 4]

PRINȚUL HENRIC: Ba da, îl voi alunga,

*(Se aud bătăi în poartă. Bangifa, Francis și Eardolph ies. Întră din nou Bardolph, în fugă.)*

BARDOLPII: Stăpîne, stăpîne! A venit la poartă **armașul** cu **străji** înfricoșate. FALSTAFF: Ieși afară, pramatie! Stai să isprăvim comedia. Mai am încă multe și bune de spus despre acest Falstaff.  
*(Întră iarăși hangița, în fugă.)*

HANGIȚA: O, Iisuse Hristoase! Milord, milord...

PRINȚUL HENRIC: Ei, ce este? Aleargă satana călare pe mătură?

Ce s-a **întîmpjat**? HANGIȚA: Armașul și cu toate străjile sînt la poartă. Vor să intre și să răscolească hanul. Să le dau drumul? FALSTAFF: Auziși, Hal? Niciodată să nu mai spui că un adevărat

galben cu zimți este calp; ești smintit de-a binelea, măcar că nu arăți. PRINȚUL HENRIC: Iar tu ești un fricos din naștere și n-ai pic de instinct. FALSTAFF: Tăgăduiesc temeiul spusei tale; dacă nu-l lași pe armaș să intre, atuncea da, ai dreptate. Dacă n-ai dreptate, **atuncea** lasă-l să intre; ducă-se dracului creșterea pe care am primit-o de nu mă voi purta eu în căruța osîndiților mai frumos decît oricare! Nădăjduiesc că funia are să mă **gîtuie** la fel de iute ca pe alții. PRINȚUL HENRIC: Fugi, ascunde-te după polog... Voi ceilalți suiți-vă în pod. Acum, jupînii mei, să arătăm un obraz cinstit și un cuget curat. FALSTAFF: Le-am avut și eu pe amîndouă... Dar și-au trăit traiul; așa că ce să fac, am să mă ascund!

*(Ies toți, afară de prinț și de Poins.)*

PRINȚUL HENRIC: Chemați-l pe armaș.

*(Întră armașul și un cărăuș.)*

Ei, meștere armaș, care ți-i voia? ARMAȘUL: Să am iertare, doamne. Pîra lumii

M-duce aici să cat anume oameni. PRINȚUL HENRIC: Ce oameni? ARMAȘUL: E printre dînșii unul gras, stăpîne,

Prea bine cunoscut.

[H, 4]

CĂRĂUȘUL: Gras ca osînza.

PRINȚUL HENRIC: Te-ncredințez că omul nu-i aici,

Căci l-am pornit eu însumi după treburi. Dar iată, ai cuvîntul meu că mîine Cam pe la prinz am să-l **trimit la tine**. Să deie socoteală cui va cere De vina ce i-o puneți în spinare. Și-acuma, te-aș ruga să-ți vezi de treburi.

ARMAȘUL: Prea bine, doamne. Doi drumeți cinstiți

Au fost prădați de trei sute de galbeni.

PRINȚUL HENRIC: O fi cum zici; iar dacă el e furul,

Va fi răspunzător. Și-acum cu bine...

ARMAȘUL: Stăpîno, noapte bună.

PRINȚUL HENRIC: Adică bună ziua, vrei să zici.

ARMAȘUL: Într-adevăr, milord, e ceasul două.

*(Armașul și cărăușul ies.)*

PRINȚUL HENRIC: E cunoscut ca un cal breaz, grăsunul. Ia cheamă-l.

POINS: Falstaff! A adormit în dosul pologului și sforăie ca o gloabă.

PRINȚUL HENRIC: Auzi-l cum mai horcăie. Scotocște-i buzunarele. *(Poins îl caută prin buzunare.)* Ce-ai găsit?

POINS: Numai hîrtii, milord.

PRINȚUL HENRIC: Ia să vedem ce sînt; citește.

POINS (*citește.*):

înfii: **Un** clapon ..... 2 șilingi 2 pence

Al doilea: Sos ..... 4 pence

Al treilea: Vin, una vadră ..... 5 șilingi 6 pence

Al patrulea: Scumbii" și vin, după cină .. 2 șilingi 6 pence Al cincilea: Pîine ..... o jumătate de penny

PRINȚUL HENRIC: Nemaipomenit! Pîine numai de o jumătate de penny față de-aMt de neîngăduit de multă băutură. Păs-trează-le pe celelalte, le vom citi cînd ne-o veni mai bine. Acum **lasă-J** să doarmă pînă la ziuă. în dimineața asta plec la curte. Va trebui să mergem cu toții la război; tu vei avea **un** loc de cinste în oștire. Pe haimanaua asta grasă am s-o bag **la** pedestrași; știu c-o să-și dea sufletul după ce va calea o sută de stîn-jeni. Banii îi vom înapoia cu dobîndă. Să vii la mine în zori; și-acum, Poins, cu bine.

POINS: Cu bine, bunul meu stăpîn.

(*Ies.*)

## ACTUL III

### SCENA 1

*Bangor. O încăpere în locuința arhidiaconului. Intră Hotspur, Worcester, Mortimer și Glendower.*

HOTSPUR:

MORTIMER: Avem încredințări și oameni trainici,  
Iar începutul de nădejde-i plin. Lord Mortimer și vere Glendower, Rogu-vă, stați!  
Și dumneata, lord Worcester. Ei, trăzni-o-ar! Uităi de hartă.

GLENDOWER: Ba-i aicea, iat-o.

Șezi, vere Percy, vere Hotspur, șezi; De **cîte** ori rostește Lancaster<sup>100</sup> Porecla ta, oftează, face fețe Și tare-ar vrea s-ajungi mai iute-n rai.

HOTSPUR: Și de cîte ori aude de **Owen** Glendower, tare-ar **mai** vrea să te știe în iad.

GLENDOWER: ' Nu-l țin de rău: cînd am venit pe lume **■Era** tot cerul plin de clăi de foc Și de făclii, și-atunci în ziua-aceea A tremurat pămîntul din rărunchi Parcă de spaimă.

HOTSPUR: Apoi la fel s-ar fi întîmplat și dacă la ceasul acela în loc să te fi născut tu ar fi fătat pisica maică-ti.

GLENDOWER: HOTSPUR:

GLENDOWER: HOTSPUR:

Cînd m-am născut, îți spun, **a** fost cutremur.

Atunci pămîntu-i **altfel decît** mine

Dc-a tremurat, cum zici, de teama ta.

Ardea tîria, dîrdîia pămîntul...

S-o fi speriat vîzînd în cer **pîrjoîul**

Și nu fiindc-ai venit pe lume tu.

[**III, 1**]

GLENDOWER:

HOTSPUR:

MORTIMER: GLENDOWER: HOTSPUR:

GLENDOWER: HOTSPUR:

MORTIMER: GLENDOWER:

Bolnavă, firea are deseori Țîsniri ciudate; tot așa pămîntul E canonit **c-un** soi de junghi în pîntec, De **vîntul** pe nedrept întemnițat în burta lui; cereînd să iasă-afară El **zgîlție** pămîntul și dărmă Clopotnițe si **foisoare vecii**<sup>101</sup>. Cînd te-ai născut s-a oticnit pesemne Bătrîna glie.

Vere, ^ 'mponeișări

Nu rabd la **mulți**, îngăduie-mi să-ți spun Din nou, că-n ziua-n caro fui născut Era tot cerul plin de clăi de foc, Fugeau din munte țăpii și cirezi Mugeau năuce-n cîmpul plin de spaime. Aceste semne m'-au făcut vestit, Și-așa cum dovedesc prin toată fapta, Eu nu-s ursit să fiu un ins de rînd. în Anglia, în Scoția, în Wales, în tot ținutul prejmuit de mare Mi-a pus vreun dascăl mie cartea-n nună? Și-acum, de poți, arată-mi muritorul în stare să mîntreacă în știință Sau în **adinei** și multe meșteșuguri. Nu-i nimeni să te-ntreacă-n limba velșă... Mă duc să-mbuc ceva. Mai lasă-l, vere Percy, că turbează. Eu știu să chem și duhuri **din** genuni. Păi asta pot și cu și fiecare; Dar s-or grăbi să vină cînd le chemi? Pot să te-nvăț să poruncești, măi vere, Satanei...

Și eu te-nvăț să-l rușinezi pe dracul Grăind adevărat: căci adevărul îl ustură pe dracul ca tîmîia; De-l poți aduce, adu-mi-l încoace Și-ți jur că-l fac să crape de rușine: De ești cinstit la vorbă, **dracul** crapă! Ei, hai acum. De-ajuns cu vorbăria. De trei ori înfruntat-a Bolingbroke<sup>102</sup> Puterea mea: de trei ori l-am gonit Acasă, peste Wye și peste Severn, Desculț și biciuit de vijelie.

HOTSPUR:  
GLENDOWER:  
MORTIMER:  
GLENDOWER:  
HOTSPUR:

43

GLENDOWER: MORTIMER:

49

[ni, i]

Prin vijelie și desculț, sârmanul!  
Cum naiba n-a dat tușea peste el?  
Ei, iată harta, să-mpărțim moșia  
Așa cum am căzut Ia învoială.  
A împărțit-o el arhipăs torul  
în trei bucăți aidoma de mari.  
Olatul Angliei din Trent și Severn  
Spre răsărit și miazăzi e-al meu;  
Ce-i spre apus și Wales-ul pînă-n Severn  
Cu tot pămîntul gras care-l cuprinde  
E al lui Glendower; tu, vere dragă,  
Iei partea de la nord pe rîul Trent.  
Hrisoavele sînt scrise cîteștrele,  
Mai trebuie pecețile să punem  
— Și le vom pune chiar în noaptea asta —  
Iar mîine, vere Percy, tu și eu  
și Worcester, bunul lord, vom căuta  
Să dăm do tatăl tău cu scoții lui  
La Shrewsbury, precum **ne-am** înțeles.  
Nu-i gata încă taică-meu cu oastea  
Dar nici nu-i zor vreo paisprezece zile.  
(Lui Glendower)

în vremea asta cată să-ți aduni  
Prietenii, șerbi și craii din vecini.  
Vom fi mai iute laolaltă, lorzi;  
Pe doamne le voi lua-n alaiul meu,  
Plecați în taină **făr'de** bun rămas,  
Spre-a vă scuti de ploile de lacrimi  
Ce se abat în ceasul despărțirii.  
Parc că partea mea, la nord de Burton,  
Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă:  
Priviți cotita apă cum știrbește  
Și-mi fură din pămîntul cel mai rodnic  
Un rotocol, o gogeamite halcă.  
Dar am să-i pun zăgazuri chiar aici  
Și mîndrul Trent va curge argintiu  
Printr-o răstoacă proaspătă și oablă;  
în felul ăsta n-o să șerpuiască,  
**Furîndu-mi** bunătate de ogoare.  
Să curgă drept? Păi **șerpuie**, vezi bine...

Da, dar

[III, 1]

WORCESTER:

HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR:  
GLENDOWER:

HOTSPUR:

GLENDOWER: HOTSPUR:

GLENDOWER:

Ia uite cum mă-nghesuie de tare Ca să vă facă vouă loc mai mult; Cu partea care-o rupe de la mine Cu-afîta  
partea voastră o sporește. Dacă i-am pune stavilă aicea, Spre miazănoapte, cîștigăm tot cotul Și apele ar curge lin

și drept. Așa și vreau; nu-i mare cheltuială. Eu asta n-o îngădui.

Ei nu, zău? Eămîne-așa cum e.

Mă-mpiedici tu? Eu însumi.

Spune asta-n limba velșă Măcar să nu pricep. Vorbesc engleza ca și voi de bine. Căci am crescut la curtea Engliterii: Și, flăcăiaș fiind, urzii la harfă în englezește stihuri iscusite, Dînd farmec limbii voastre englezești Cum n-ați făcut și n-o să faceți voi. Ei bravo, m-ai umplut de bucurie! Eu mai curînd aș miorlăi ca mîța Decît să-ndrug balade scîlciate. Mai dulce-mi sună sfeșnicul de-aramă Cînd îl sucești, sau roata cea neunsă; Nu-i scîrțîit să-mi zgîrie auzul Mai rău decît o stanță fandosită: Parc-ar umbla la trap un cal beteag. Ei, haide și-om abate riul Trent, Nu-s eîrpănos. — Aș da-ntreit pănînt Unui prieten vrednic. Dar dacă ne-apucarăm de tocmeală Mă-nverșunez și pentru-un fir de păr. Sînt scrise învoielile? Pornim? E lună plină, poți umbla și noaptea; Zoresc pe grămătic și, între timp, Vestesc plecarea voastră la goții. Mă tem să nu leșine fiică-mea, Atît ce ține ea la Mortimer.

(Iese.)

MORTIMER: Vai, Percy, cum te porți cu socru-meu!

50

HOTSPUR:

MORTDIER:

WORCESTER:

51

[în, n

Nu pot altcum. Mă scoate din răbdări

Cu basme cu soboli și cu furnici,

Cu magul Merlin<sup>103</sup>, prooroc și vraci,

Cu zmei și peștișori făr-aripioare,

Cu corbi și cu balauri jumuliți,

Cu lei culcați, cu mîțe asmuțite

Și cîte multe alte bazaconii<sup>104</sup>

Că și-a mîncat credința. Ce să spun,

Azi noapte preț de nouă ceasuri bune

Mi-a înșirat toți diavolii pe nume,

Ce-au fost argați la el. Ziceam: „da!”, „zi-i!”

Și nici nu-l ascultam. Te istovește

Ca o mîrtoagă, ca o babă rea:

Mai rău ca fumu-n ochi; ni-aș mulțumi

Cu usturoi și brînză într-o moară

Uitată-n fundul lumii, dar să știu

Că n-o să-l mai aud; și m-aș lipsi

De praznice la case de creștini.

De fapt e un bărbat de toată cinstea,

Atoateștiutor și stăpînind

Ciudate taine; inimos ca leul,

Prietenos și plin de dărnicie

Ca minele din India. Zău, vere,

îți rabdă firea prea cuviincios

Și pururea se biruie pe sine

Cînd tu îl necăjești. Așa-i sau nu?

Mă pun chezaș că nu e om pe lume

Să sufere atâtea câte-i faci,  
Nemîniat și fără să te pască;  
Nu-l supăra, te rog, peste măsură.  
Într-adevăr, milord, ai fost prea rău;  
De cînd veniși aicea te-ai silit  
Să-l faci mereu să-și iasă din sărite.  
Acest cusur e bine să ți-l vindeci  
Măcar că uneori vădește viță  
Și îndrăzneală — întru cinstea ta —  
Prea deseori te-arată arțăgos,  
Nestăpînit, ciufut, înfumurat,  
Plin de dispreț, trufaș și îndărătnic.  
Pe nobil, cel mai mic dintre cusururi  
Îl face urîcios și-i adumbrește  
Virtuților întreaga frumusețe,  
Lipaindu-l de cinstirea cuvenită.

### [III, 1]

HOTSPUR:  
MORTIMER:  
GLENDOWER:  
MORTIMER:  
GLENDOWER  
MORTIMER:

GLENDOWER:

MORTIMER: GLENDOWER:

Mă dăscălirăți... Buim-cuviință Vă fie călăuz și vouă-n viață. Vin doamnele, să no luăm adio.

*(Intră din nou Glendower cu lady Mortimer și lady Percy.)*

C-un lucru nu mă-mpac și mă-ntărită: Ea știe numai velșa, eu nici boabă. Îmi plînge fata; nu vrea să te lase, Ar vrea s-o iei soldat în bătălie. Tu, tată, spune-i și mătușii Percy<sup>105</sup> Și ei, să vină grabnic după tine.

*(Glendower vorbește lui lady Mortimer în limba velșă și ea U răspunde la fel.)*

N-o scoți la capăt cu ea; este o afurisită din cele încăpățînate și nu înțelege de cuvînt.

*(Lady Mortimer vorbește lui Mortimer în limba velșă.)*

Citesc în ochii tăi; și dulcea velșă r \_; Ce o reverși din cerurile-ți pline " O înțeleg; și cum ți-aș mai răspunde  
Cu-același grai, de nu mi-ar fi rușine.

■ - *(Lady Mortimer vorbește îmbrățișîndu-l.)*

Pricep sărutul tău și tu pe-al meu, Ne-mpărtășim simțirea peste vorbe; Dar n-am să am odihnă, draga mea; Cît n-o învăț și eu; din gura ta •<fc3'.i#0 îmi pare velșa gingașă romanță Cîntată sub frunzar de-o eosînzeană în fermecat ison de alăută. Să nu te-nduioșezi că-și pierde firea.

*(Lady Mortimer vorbește iarăși.)*

Nepriceput sînt, vai, s-o înțeleg! Te-mbie

Să te lungești pe papură<sup>106</sup> alene Și-n poala ei să-ți culci frumosul cap; ■■■" îți va-ngîna cîntarea care-ți place .

-. Și, somnul așternîndu-ți-l pe pleoape,

52

MORTIMER: GLENDOWER:

**HOTSPUR:** Haide repede, să-mi LADY PERCY:

im, i]

Te va vrăji c-o dulce toropeală, O cumpănă-n t re veghe și visare, **Precum** hotarul dintre zi și noapte La ceasul eînd cereștii armăsari Ai soarelui pornesc din răsărit. Voios mă tolănesc să-i sorb cîntarea, Dar cred că între timp semnați hrisovul. Poștește;

Deși acei ce-ți vor cînta acum Plutesc la **mii** de leghe în văzduh Vor fi aci îndată. Stai" și-așteaptă. Kate, îmi placi cînd șezi întinsă. Vino repede, culc obrazul în poala ta. Haida-de, cocoșelule!

*(Glendower rostește niște descîniece în velșă și din văzduh se aude muzică.)*

HOTSPUR: E limpede că dracul știe velsa;

oi nu ma mir de el ca-i plm de foc: Pe legea mea, o dată lăutar! LADY PERCY: Daeă-i așa, apăi nici cu dumneata nu mi-e rușine,

că tare plin de foc mai ești! Astîmpără-te, filharule, și ascult-o

pe domniță cîntînd în velșă. HOTSPUR: Mi-ar plăcea mai **mult** s-o aud pe Lady, cățeaua mea

**urlînd** în irlandeză.

LADY PERCY: Vrei să te-alegi cu capul spart? HOTSPUR: Nu.

LADY PERCY: Stai locului atunci. HOTSPUR: Nici așa; asta-i hibă femeiască. LADY PERCY: Atuncea să te-ndrume Cel-de-Sus. MORTIMER: La ea în pat. LADY PERCY: Cum, cum? HOTSPUR: Tăcere! Cîntă...

(*Lady Mortimer cîntă o romanță veșă.*)

HOTSPUR: Hai, Kate, să-ți auzim și cîntui tău. LADY PERCY: Asta nu, pe viața'mea.

HOTSPUR: „Asta nu, pe viața mea!", vai de mine, te juri ca o nevestă de plăcintar. „Asta nu, pe viața mea", sau „zău că nu", sau „așa să-mi ajute Dumnezeu".

Te juri cu-așa plăpînde jurăminte De parcă n-ai trecut de Finsbury<sup>107</sup>.

53

### [III, 2]

**înjura**, colo, **Kate**, ca o domniță, O-njurătură, știi, să-ți umple gura, Și Iasă tămîieriiio dulcege Burghezilor și doamnelor cu fumuri. Bai, zi-i!

LADY PERCY: Ku vreau să cînt.

HOTSPUR: Și totuși asta-i cea mai bună cale ca să ajungi croitor<sup>108</sup> sau dăscălită de prigorii<sup>109</sup>. După ce se întocmesc învoielile. În două ceasuri am și plecat la drum; așa încît poți veni cînd vrei.

Hai, hai, lord Mortimer, abia te miști Și lordul Percy arde să pornească. La vremea asta zapisele-s gata, Le iscălim și-neălecăm îndată. Merg bucuros.

GLENDOWEE:

MORTIMER:

(*Ies.*)

### SCENA 2

*Londra. O încăpere în palat. Intră regele Hernie, prințul și lorzi.*

REGELE **HENRIC**: Iertare, lorzi, prințul de Wales și eu

Avem de sfătuit; dar stați pe-aproape Căci ne veți fi **curînd** de trebuință. (*Lorzii ies.*)

Eu nu știu dacă bunul Dumnezeu<sup>110</sup>, Căci nu-i cunoaștem căile ascunse, Voind să ispășesc vreun păcat A zămislit din osul meu pedeapsa; Dar, cîntărind purtarea ta în viață, Mă faci să cred că tu ai fost ales De cerul mîniat să-mi fii osînda Pentru păcate. Căci de unde, altfel, Atîtea patimi josnice, străine, Nevrednice, murdare, deșănțate, Atît noroi? De unde cirdășia Cu haimanale fără căpătii? Se-mpacă ele cu înalta-ți viță Și pot să-ncapă-n **inimă** de **prinț**?

54

PRINȚUL:

REGELE HENRIC

### [HI, 2]

îngăduie, mărite, mult aș vrea  
Să șterg cu totul pata și rușinea  
La fel de lesne cum mă simt în stare  
Sâ-ndepărtez o seamă de bîrfeli:  
Te rog din suflet păsul să-mi ascuți,  
încît sleind acel. noian de zvonuri,  
Scornit de periute și caiafe  
Spre-a-ți silui urechile regești,  
Să pot găsi la tine îndurare  
Măcar pentru acele rătăciri  
De tînăr zvînturat — prin pocăință.



Te ierte Cel-de-Sus! Dar mult mă **mir**  
 De-așa apucături. Vai, ce departe  
 Mai sare așchia de trunchi, o **Henric**.  
**Tu** nu mai ai în. Sfatul Țării scaun  
 Și-n locul tău stă frate-tău mezinul<sup>111</sup>,  
 Și n-ai putut să fii iubit de nimeni  
 Dintre curteni sau principii de sînge.  
 Ai năruit nădejdea ce ne-am pus-o  
 în tinerețea ta; și fiecare  
 în gînd îți profetește prăbușirea.  
 De-aș fi umblat și eu așa hai-hui,  
 Și m-aș fi terfelit în ochii lumii;  
 De mă făceam de rîs cu prieteni josnici,  
 Norodul care m-a urcat pe tron  
 S-ar fi-mpăcat cu vechea stăpînire  
 Și-aș fi rămas în umbră și surghiun,  
 Ca un bărbat nevrednic și de **rtnd**.  
 Arareori văzut, cînd m-arătam,  
 Se minunau cu toți ca de-o cometă,  
 încît strigau cei mari către copii:  
 „E ci!” sau: „Undo-ir Care-i Boiingbroke?”  
 Așa răpeam cereasca îndurare  
 Și mă purtam atîta de smerit  
 încît sădeam supunerea în inimi  
 Și culegeam furtuni de osanale  
 Chiar cînd stăteam cu regele alături.  
 Așa putui rămîne nou și proaspăt;  
 Și fața mea, ca sfintele odăjdii  
 De scumpă la vedere, îi uimea:  
 Căci foarte rar fiind văzut dar falnic,  
 Păream o-adevărată sărbătoare  
 Și dobîndeam o măreție rară.

### [III, 3]

PEINȚUL:  
 REGELE HENKIC  
 56

Monarhul șui se zvîntura prin lume C-un roi de flușurateci, nestatornici, De sîrg înflăcărați, de sîrg cenușa. își terfelea coroana cu smintîții Care-i batjocoreau mărețul nume; Mînjindu-și stirpa, se lăsa zoit De tinerei necopți ce se mîndreau Că pot glumi pe socoteala lui; Ieșea pe străzi cu-o șleahță de coțeari Bătîndu-se pe burtă cu mulțimea; Și astfel, zi de zi în ochii lumii, I-a-ngrețosat pe toți de-atîta miere îneît s-au și scîrbit do ea; se știe Că ce-i prea **mult nu-i** sănătos și strică. **Cînd** se ivea prilejul să se-arate Era precum e cucu-n toiul **verii**: Nu-l vezi dar îl auzi. Cu ostenite Priviri era privit și **cu** dezgust Iar nu cu ochi plini de admirare Cum se cuvine soarelui domnesc Ce ne răsare doar la zile mari; Ochi adormiți și pleoape toropite îi moșăiau în față și-i ținteau întunecați, ca pe un om vrăjmaș; Fiind sătui și prea sătui de dînsul. Te paște asta, Harry, și pe **tine** Căci ai pierdut norocul **tău** de prinț Prin josnice petreceri. Nici un om Nu vrea să te mai vadă **azi** în ochi; Doar ochii mei sînt nesătui de tine, Măcar că știi că nu se cade, nu, Să mă orbească dragostea-ntr-alît. De-acum, o rege întreit<sup>112</sup> de falnic, Voi fi ce sînt.

Pentru oricine

Tu astăzi ești aidoma **lui Richard** Cînd m-arn întors ia Kavenspurgh<sup>113</sup>, din Franța Azi, **Perey** e ca mine cel de-atunci Pe suflet și pe scepstrul meu îți jur Că **Percy** e mai vrednic de domnie Decît ești tu; **tu** umbră de unnaș;

PRINȚUL:

[III, 2]

Măcar **că** n-aro nici o-ndreptățire,  
El împânzește țara cu războinici  
Și-nfruntă colții leului regesc<sup>114</sup>.  
**Deși-i** la fel de tânăr ca și tine<sup>115</sup>  
îndrumă lorzi bătrâni și episcopi  
La sîngeroase încheștări de arme.  
Ce slavă pînă-n veci și-a cîștigat  
Sînd vajnicului Douglas<sup>110</sup> împotrivă!  
Lui Dougias ale cărui mari isprăvi  
Și bătălii și faimă de oștean  
L-au ridicat în fruntea soldățimii  
Drept cel mai mare căpitan de oști  
Din toate-mpărățiile creștine.  
De trei ori Hotspur, zeul Marte<sup>117</sup>-n fașe,  
Acest copiii soldat, l-a doborât  
Pe Douglas cel măreț, l-a-ncătușat  
Și slobozindu-l s-au legat prieteni,  
Și-astăzi mă înfruntă-n gura mare  
Și zdruncină domniei mele pacea.  
Ei, ce mai zici? Northumberland și Percy,  
Episcopul de York, Mortimer, Douglas  
Ūrzesc asupra noastră, răsculați;  
Dar pentru ce-ți mai dau aceste vești?  
De ce să-ți mai vorbesc despre vrăjmași  
Cînd tu **mi-ești** cel mai drag vrăjmaș din toii  
Și mai aproape?  
Ai fi în stare, înrobit de frică,  
Din mișclie sau, așa, de toane,  
Să-mi stai, vîndut lui Percy, împotrivă,  
Să i te guduri, să i te supui,  
Spre a-ți vâdi de tot ticăloșia.  
Să nu spui asta; nu va fi așa;  
îi ierte Cel-de-Sus pe cleveticii  
Ce m-au făcut urît măriei tale!  
Luînd lui Percy capul, mă răscumpăr,  
Și în amurgul unei zile mari  
Voi cuteza să spun că-s fiul tău.  
Atuncea voi purta veșmînt de sînge  
Și obrăzar de sînge pe obraz;  
Spălîndu-le, îmi voi spăla necinstea;  
Va fi o zi — cînd fi-va ea să fie —  
în care Hotspur, fiul faimei sale  
Și-al slavei, pretutindenii lăudat,

57

[III, 2)

REGELE HENEIC:

BLUNT:

REGELE HENRIC

Se va-ncleșta cu Harry cel netrebnic. De zeci de mii do ori mai multă cinste Să-i fluture pe coif, să mă strivească  
Noianuri de ocări, veni-va ceasul Cînd voi sili pe-acest copil din nord Să-și schimbe slava pe necinstea mea.  
Mărite, Percy e vataful meu: Ce-agonisește el e pentru mine; îl voi sili să-mi deie socoteală Și să-mi întoarcă  
fiecare strop  
De glorie și toată strălucirea,

Chiar de va fi să i le smulg din piept.  
Așa voi face, jur pe Dumnezeu!  
Și dacă Cerul vrea să-mi țin cuvântul  
Te rog pe tine, doamne, să mă vindeci  
De rănilor nemerniciei mele.  
De nu va fi cum spun, prin moarte numai  
Să mă dezleg de ce-am jurat. Să pier  
De mii de morți de nu-mi voi ține vorba.  
Dacă-i așa, să piară toți vrăjmașii!  
Mă-ncred în tine și te iau în luptă.  
(*Intră sir Waller Blunt.*)  
Ce veste, Blunt? Arăți așa zorit...  
Zorită e și știrea ce v-aduc.  
Din Scoția lord Mortimer vestește  
Ca Douglas s-a unit cu răsculații  
Englezi, la unsprezece ale lunii,  
La Shrewsbury. Și dacă-și țin cuvântul,  
Atunci sînt cea mai vajnică armată  
De răzvrătiți ce-au bîntuit o țară.  
Lord Westmoreland porni la drum chiar astăzi  
Cu fiul meu, lord John de Lancaster<sup>118</sup>;  
Căci vestea asta-i veche de cinci zile.  
Tu, Harry, pleci pe miercurea ce vine;  
A doua zi plec eu. Ne întîlnim  
La Bridgenorth; Harry, tu apuci cu oastea  
Prin Gloucestershire; făcînd o socoteală,  
De mîine pînă-n unsprezece zile  
Va fi la Bridgenorth toată oastea noastră.  
Dar ne zorește treaba, să plecăm,  
Căci zăbovind, pe dușmani ajutăm.

(*Ies.*)

[III, 3]

53

### SCENA 3

*Eastcheap. O încăpere a hanului „La capul de mistreț”. Intră Falstaff și Bardolph.*

FALSTAFF: Bardolph, nu-i așa c-am slăbit al naibii de cînd cu ultima noastră ispravă? Nu-i așa că m-am împușinat? Nu-i așa că m-am sfrijit? Zău, pielea îmi atîrnă ca o rochie veche pe-o cucoană bătrână; m-am zbîrcit ca un măr uscat. Haida-de, o să mă pocăiesc, numaidecît, pînă ce nu mă topesc de tot. Vlăguit, n-o să mai am putere să mă pocăi. Usca-m-aș ca o boabă de piper și ca o gloabă de saca dacă n-am uitat cum arată o biserică pe dinăuntru; o biserică pe dinăuntru! Cîrdășia, cîrdășia păcătoasă, asta m-a prăpădit!

BARDOLPH: Sir John, prea ești simșitor, n-o să ai zile multe. i-'ALSTAFF: Asta așa-i! Hai, zi-mi un cîntec fără perdea—ca să mă-nveselesc. M-am născut cinstit atît cît se cuvine unui gentilom să fie; aveam destule virtuți; înjuram rar; nu jucam zaruri decît de șapte ori pe săptămîină; nu intram în locuri de dezmaț decît o dată la sfert... de ceas; de vreo trei patru ori am întors și banii luați cu împrumut; trăiam bine și cumpătat. Acum viețuiesc în afara tuturor rînduieilor și a tuturor măsurilor.

BARDOLPH: Ești atît de gras, sir John, încît chiar ești silit să viețuiești în' afara tuturor măsurilor, în afara tuturor măsurilor omenești, sir John.

FALSTAFF: Schimbă-ți mutra și-mi voi schimba și eu viața. Tu ești vasul nostru amiral, porți felinarul de la pupă, numai că-l porți în loc de nas, ești Cavalerul Lămpii-care-arde<sup>119</sup>. BARDOLPH: Păi cum, sir John, te supără obrazul meu cu ceva? FALSTAFF: Ba jur că nicidecum! Mă slujesc de el așa cum se slujesc unii oameni de un inel cu cap de mort sau de un *memento mori*. Nu mă pot uita la tine fără să nu mă gîndesc la flăcările iadului și la bogătașul care trăia în purpură; parcă-l văd pe ăsta, în vestmintele lui, arzînd, arzînd. Dacă-ai fi cît de cît dedat virtuții, aș jura pe obrazul tău și jurămîntul meu ar fi așa: „Jur pe focul acesta, care este arhanghelul Domnului”; dar tu ești pierdut cu desăvîrșire și dacă nu ți-ar străluci mutra ai fi feciorul întunericului celui mai din funduri. Cînd alergai noaptea pe culmile din Gadshill<sup>120</sup> ca să-mi prinzi calul, să nu mai aibă banul nici un preț dacă nu mi se părea că ești un *ignis fatmis*<sup>121</sup> sau un ghem de foc. Ești un alai cu torțe, un

59

[III, 3]

veșnic rug de bucurie. **Mi-ai** economisit lumini și făclii de-o mie de mărci tot **umbrind** noaptea împreună din **han** în han. în schimb, cu vinul pe care **mi l-ai** băut, puteam plăti feștilele celui **mai** scump lumînărar **din** Europa. Am hrănit focul salamandrei care ești tu, vreme de treizeci și doi de ani; Dumnej *zoi!* să mă răsplătească

pentru asta! BARDOLPH: Pe sîngele Domnului, aş vrea ca mutra mea să fie în burta dumitale.

FALSTAFF: Ferească-mă sfîntul, cu siguranţă că m-ar arde pe maţe! (*Iniră hangiţa QuicUy*<sup>122</sup>.) Intră coană Moţato, găinuşa mea! **Ai** cercetat cine **m-a** ciugulit prin buzunare? HANGIŢA: Cum, sir John? Ce vrei să spui, sir John? Crezi că eu ţin hoţi în casă? Am cercetat, am întreat, şi eu şi bărba-tu-meu, om cu om, copil cu copil, slugă cu slugă; pînă acum n-a pierit din casa mea nici a zecea parte dintr-un fir de păr. FALSTAFF: Tu minţi, hangiţe; Bardolph s-a bărbierit aici şi I prăpădit mai mult clecînt un **fir**; pot să jur că mi-a scotocit cineva prin buzunare. Fugi de-aici că eşti o muiere de nimic; fugi.

HANGIŢA: Cine, eu? A, nu, mie să nu-mi spui una ca asta. Nimeni nu m-a mai batjocorit aşa în casa mea. FALSTAFF: Fugi de-aici, că te ştiu eu cine eşti. HANGIŢA: Ba nu, sir John, nu mă cunoşti, gir John; dar eu te cunosc pe dumneata, sir John; îmi datorezi parale, gir John şi cauţi ceartă ca să uit de ele; ţi-am cumpărat o duzină de cămăşi ca să ai ce pune pe dumneata. FALSTAFF: Pînză de sac, pînză murdară, le-am dat Ia nişte bru-tăriţe de şi-au făcut site din ele.

HANGIŢA: Ba eu nu spun minciuni, era pînză de Olanda de opt şilingi<sup>123</sup> cotul. Mi-ai mai rămas dator şi po mîncare, pe băutură— fără să mai socotesc împrumuturile: cu totul douăzeci şi patru ^de funţi.

FALSTAFF: îşi are şi el partea **lui** din astea, să plătească. HANGIŢA: Ei! Vai de mine, e sărac şi n-are leţcaie.

FALSTAFF: Cum sărac? Ia priveşte-i chipul; ce altă avere-i mai trebuie? Să se bată bani din nasul lui, să se bată bani din obrazul lui. Nu voi plăti nici o para! Ce, mă iei drept un mucos? Nu mă mai pot culca tihnit în hanul meu, fără să mi se jefuiască buzunarele? **Aan** pierdut inelul bunicului meu în preţ de patruzeci de mărci.

HANGIŢA: Iisuse! L-am auzit pe prinţ zicînd, de nu ştiu *âte* ori, că inelul era de aramă.

FALSTAFF: Hîmmm! Prinţul e un Jack, un mocofan, un beţivan, 60

### [III, 3]

fir-ar să fie! Dac-ar fi aici şi-ar spune asta de faţă cu mine l-aş ciomăgi ca pe un cîinc!

(*Intră prinţul Ilenric şi Poinş în ritm de marş. Dînd cu ochii de ei, Falstaff se pri-'uce că suflă în toiagul său ca într-o surlă.*)

FALSTAFF: Ei ce-i, frate? Aşa bate vîntul? Trebuie s-o luăm cu toţii în pas de defilare?

BARDOLPH: Da, doi cîte doi, ca la **tremniţa** din Newgate<sup>124</sup>.

HANGIŢA: Milord, rogu-te ascultă-mă.

PRINŢUL HENRIC: Ce se mai aude, coană Quickly.? Cum o mai duce bărbatul dumitale? Mi-e foarte drag fiindcă-i om cumsecade.

HANGIŢA: Bunul meu lord, ascultă-mă.

FALSTAFF: Ba, te rog, las-o pe ea şi ia seama la ce spun eu.

PRINŢUL HENRIC: Ce spui tu, Jack?

FALSTAFF: Noaptea trecută dormeam aici, în dosul pologului, si mi s-au jefuit buzunarele. Hanul ăsta a ajuns rău, gazdă de hoţi, nu alta.

PRINŢUL HENRIC: Ce pagubă ai păţit, Jack?

FALSTAFF: Vrei să mă crezi, Hal? Trei sau patru poliţe de cîte patruzeci de livre şi inelul cu pecete al lui bunicu-meu.

PRINŢUL HENRIC: Nimica toată; mult clacă preţuia opt parale.

HANGIŢA: Asta i-am spus şi eu, milord, şi chiar ziceam că de la domnia ta am auzit. Milord, să-l auzi ce urît vorbeşte de dumneata, ca un zdrenţaros la gură ce este. Păi nu spunea că vrea să te şi ciomăgească?

PRINŢUL HENRIC: Nu zău, nu se poate!

HANGIŢA: Pe cîntea şi pe credinţa mea vă spun şi să stîrpsc, dacă **riu-j** adevărat!

FALSTAFF: Nu este mai multă cinste-n tine decît într-un felinar roşu; nici mai multă bună-credinţă ca-ntr-o vulpe care face pe moarta. Cit priveşte farmecele taie, drept să-ţi spun, Marian i'ătăliia<sup>125</sup> ar fi mai vrednic să ajungă nevastă de zapciu deei tine. Fugi că eşti o zdreanţă...

**HANGIŢA**; Zdreanţă? Ce fel de zdreanţă?

FALSTAFF: Ce fel de zdreanţă? Una d'alea pe care faci mătării.

HANGIŢA: Eu nu sînt o zdreanţă să faci mătării pe ea, asta să ştii; sînt nevastă de om cinstit; şi măcar că nu-i frumos să vorbesc aşa unui cavaler, mare ticălos trebuie să mai fii dacă mă batjocoreşti în halul ăsta.

FALSTAFF: Măcar că nu-i frumos să vorbesc aşa unei femei, să ştii că eşti o jivină dacă tăgăduieşti.

61

### [III, 3]

HANGIŢA: Ce fel de jivină, măi ticăloşiile?

FALSTAFF: Ce fel de jivină? O vidră,

PRINŢUL HENRIC: Vidră, sir Jack? I)c ce tocmai vidră?

FALSTAFF: De ce? Pentru că nu-i nici carne nici peşte. Nimeni nu se pricepe cum s-o ia.

HANGIŢA: Vorbeşti cu păcat dacă spui aşa. Şi tu şi toţi ceilalţi, coţcăriile, vă pricepeţi cum să mă luaţi!

PRINŢUL HENRIC: Adevărat grăieşti, hangiţo! Asta te bîrfeşte fără ruşine.

HANGIȚA: Și pe dumneata te vorbește de rău, milord. Nu spunea deunăzi că-i ești dator o mie de funți?  
PRINȚUL HENRIC: Măi pișicherule! Îți datorez eu o mie de funți?  
FALSTAFF: Numai o mie de funți, Hal! Ba o mie de mii: dragostea ta face o mie de mii și tu îmi ești dator cu dragostea,  
HANGIȚA: Ba încă te-a mai poreclit zicându-ți Jack și mocofan, milord, și s-a lăudat c-o să te ciomăgească.  
FALSTAFF: Bardolph, am spus eu una ca asta?  
BARDOLPH: Ce-i drept, sir John, ai spus.  
FALSTAFF: Da, dacă spune și el că inelul meu era de aramă...  
PRINȚUL HENRIC: De aramă e! Ei, și-acuma îndrăznește și ține-ți făgăduiața.  
FALSTAFF: Hal, să știi tu că aș cuteza să te bat pe tine, ca om, dar ca prinț, mă tem de tine ca de răcnetul puiului de leu.  
PRINȚUL HENRIC: De ce nu ca de al leului însuși?  
FALSTAFF: Numai regele trebuie temut ca însuși leul. Crezi că mi-e frică de tine cum îmi este de tatăl tău? Dacă ar fi așa, dare-ar Dumnezeu să-mi plesnească cingătoarea!  
PRINȚUL HENRIC: Dacă ți-ar plesni, ți s-ar revărsa bătăhanul peste genunchi! Măi țilharule, măi, nu-i loc în burta ta nici pentru credință, nici pentru adevăr, nici pentru cinste. Ești plin numai de mațe și borhot! Să învinuiești tu o femeie vrednică precum că te-a buzunărit! Măi, fiu de tîrfă, ticălos gogonat, să mă, trăsnească Dumnezeu dacă aveai în buzunare altceva decît socoteli de pe la hanuri, călăuza tracturilor și o bucătică de zahăr de candel de o para, ca să-ți ușureze răsuflarea! Și te mai și încăpăținezi și nu vrei să te lași de minciuni. Nu ti-e rușine? FALSTAFF: Ascultă, Hal! Tu știi că Adam a păcătuit pe vremurile cele neprihănite. Ce poate face sârmanul Jack Falstaff în vremurile astea nemernice! Uită-te la mine: am mai mult hoit decît orice alt om din lume și prin urmare sînt cu atît mai becisnic! Hai, spune drept, tu m-ai buzunărit?

62

[III, 3]

PRINȚUL HENRIC: Asta se-nțelege din ce ți-am spus pînă acum. FALSTAFF: Hangițo, te-ara iertat. Du-te de pune masa; inbette-l BC Wbatu-tău', priveghează-ți slugile, îngrijește-te de oaspeți. Eu sînt omul dreptății. Vezi, m-ai împăcat. Ce, n-ai plecat? Hai te rog, piei! (*Hangița iese.*) Și-acuma, Hal, ce mai noutăți pe la curte? Și tărășenia cu țilhăria, băiatule, cum s-a

ist

PRINȚUL HENRIC: O, scumpa mea pîrjoaiă, și de data asta ți-am fost înger păzitor. Am dat banii înapoi. FALSTAFF: Nu-mi place să dau înapoi ce-am luat o dată. Te ostenești de două ori. PRINȚUL HENRIC: Sînt în bună prietenie cu tata și pot să fac ce poftesc. FALSTAFF: Atunci dă numai decît lovitura la visterie, și de spălat pe inimi, te speli mai pe urmă. BARDOLPH: Zău așa, milord.  
PRINȚUL HENRIC: Jack, ți-am făcut rost de un loc la pedestrași. FALSTAFF: Mi-ar fi plăcut mai mult la călăreți. Unde mai găsesc eu un flăcăiaș priceput la furțișaguri? Un hoțoman de vreo douăjdoi de ani; tare-mi mai vine peste mînă! Numai, slavă Domnului, că răsculații ăștia nu se leagă decît de oameni de ispravă; am toată lauda și prețuirea pentru ei. PRINȚUL HENRIC: Bardolph! BARDOLPH: Milord?  
PRINȚUL HENRIC: Scrisoarea asta du-o lui John de Lancaster, Lui frate-meu; și asta lui Lord de Westinoreland.  
Hai, Poins, pe cai! Căci pînă pe la prînz Vom bate cale lungă împreună. Jack, mîine ne vedem la Temple Hali<sup>128</sup>  
La două ceasuri după-amiază; Acolo vei primi însărcinare, Porunci și bani de haine pentru oști. Ne-nfruntă Percy, țara arde iară, Sau noi, sau el va trebui să piară.

FALSTAFF:

(*Ies prințul Henric, Poins și Bardolph.*)

Ce om! Ce vorbe! Ei, hangițo, hrană! De mi-ar fi hanu-acesta darabană!

(*Iese.*)

ACTUL IV

[iv, n

SCENA 1

Tabăra răsculaților; Ungă Shrewsbunj. Intră **Hotspur**, **Worcesler** și **Douglas**.

HOTSPUR-

DOUGLAS: HOTSPUR;

ȘTAFETA: HOTSPUR: ȘTAFETA: HOTSPUR:

ȘTAFETA:

64

Zău, nobilul meu scot, dacă vorbirii

Pe șleau nu i s-ar spune lingușire

In vremea noastră, **drept** ar'fi'ca **Doudaa**

**ba** fie socotit cel mai **destoinic**

Și mai vestit soldat din lumea-n treabă.

Pe Dumnezeuul meu! Nu știu să perii

|>i nici nu-mi plac lingăii, însă nu am

l e nimenea mai drag decât pe tine

Așa fund, încearcă-mă, stăpîne

Ești prințul adevărului;

Căci nu-i po lume astăzi om puternic

oa nu-i îngenunchez.

Așa să faci (*Intră o ștafetă cu scrisori.*)

Ce vești aduci?

(*Lui Douglas.*)

o, . . . , .. î\$ mulțumesc din suflet. **wnt** epistoliei de *h* tatăl tău. Trimite vești? De ce nu vine singur? Nu-i stă-n puteri; e rău bolnav, **milorci** iiii drace! Cum îi arde să bolească Taman acuma? Cine-i poartă oastea? Ce căpeteniei o aduc încoace? Scrisoarea dă răspuns mai bun ca **mine**.

**WORCBSTER:**

ȘTAFETA:

WOBCESTER: HOTSPUR:

WORCESTER: HOTSPUR:

DOUGLAS:

HOTSPUR:

WORCESTER:

Te rog să-ți spui: e țintuit în pat?

Milord, zăcea în pat de patru zile

Oînd l-am văzut; porninrlu-mă încoace

Lăsai pe doftori tare îngrijați.

Aș fi dorit să-și pună **rînduială**

în socoteli pe cînd cra-n putere;

Nicicînd n-a fost mai scumpă sănătatea-i.

Auzi, bolnav! La pat! Lingoarea asta

Ne năruie tot planul pus la cale;

Se vor isca și murmure în **taberi**.

îmi scrie cum că suferă lăuntric,

Și că prin crainici n-o să-și poată strînge

Prietenii curînd, căci nu se-ncrede

în nimenea decât în sine însuși,

Căci lucru-i cu primejdie și gingaș.

Apoi ne dă cutezătoare sfaturi:

Să ne pornim cu oastea — mult-puțină

Cîtă avem — să ispitim norocul;

Căci, scrie el, nu-ncape șovăială,

învederat fiind că planul nostru

E cunoscut de rege. Ei, ce zici?

Năprasna asta rău ne betegește.

Ba foarte rău; parcă ne-a frînt o mînă;  
Dar dacă stai să socotești, nu prea...  
Ne facem **griji** mai mari decît se cade.  
Cuminți am fi să ne zvîrlim tot cheagul  
Pe-un singur zar? Să ne lăsăm ursita  
în voia îndoielnicului ceas?  
Nu-i înțelept; ne-am despuia nădejdea  
Pornind așa, am stoarce însuși miezul  
Norocului și l-am slei cu totul.  
Do bună seamă, cred că ai dreptate;  
Așa ne mai rămîne o nădejde;  
O mîntuire-n ceasul cela greu,  
Un loc în care  
Să ne găsim liman și mîngîiere.  
Un ascunziș, un loc de adunare,  
Dacă vreo piază rea sau necuratul  
Ne vor spurca neprihănitul plan.  
Mă-ntorc și zic: păcat că nu-i și lordul.  
Răzmerița nu rabdă dezbinare,  
Și mulți vor crede — neștiind că-i bolnav,  
Că-nțelepciunea, buna lui credință,

\

65

5 — Opere, voi. IV — Shakespeare.

tiv,

HOTSPUR:

DOUGLAS:

HOTSPUR: VERNON:

HOTSPUR: VERNON:

HOTSPUR:

VERNON:

66

Și sila lui în fața faptei noastre Opritu-l-au pe tatăl tău din drum. Și eu socot c-asemeni bănuială Va face pe cei slabi să șovăiască Ne-ncrezători că lupta noastră-i dreaptă. Căci, răzvrățiți, noi trebuie, știi bine, Să ne ferim de-o judecată rece, Să-mbrobodim și să le-nchidem ochii Acelor ce despică firu-n patru. Toți cei ce nu cunosc cum stă pricina Vor fi cuprinși de griji nerăscolite Pîna acuma.

Prea departe mergi. Ba, eu voi trage chiar folos din asta; Spori-vom faptei noastre strălucirea Luptînd și fără ajutorul tatei, Căci se va spune: dacă-n lipsa lui Ne-ncumetăm a înfrunta o țară, Cu el alături răsturnăm pămîntul. Nimic nu-i șubred, sîntem tari și zdraveni, într-un ceas bun! în Scoția la mine Cuvîntul frică nu e cunoscut.

(*Intră sir Richard Vernon.*)

E vărul Vernon! Fii binevenit!

Măcar de-ar fi și vestea mea la fel...

Se-apropie cu șapte mii de oameni

Sir Westmoreland, cu prințul John alături.

Ei și! Ei și?

Pe urmă am aflat Că regele s-a pregătit de luptă Și va purcede iute într-acoae Cu strașnice și multe armii. Va fi și el binevenit. Dar fii-său, Descreieratul, șuiul prinț de Wales Și soții lui ce-și bat de lume joc Nepăsători? Toți înzăoați, în arme, Cu penele de struț filfîitoare Bat din aripi ca vulturii la scaldă; Ca-n basm lucesc în platoșe de aur, învăpăiați ca luna lui florar

HOTSPUR:

VERNON:

HOTSPUR:

WORCESTER:

HOTSPUR:

VERNON:

HOTSPUR:

DOUGLAS:

[IV, 1]

Și falnici precum soarele de vară, Zglobii ca iezii, crunți ca tăurașii... Văzutu-l-am pe Harry, încoifat, înveșmîntat în fier și cu pulpare Făcîndu-și vînt, ca-ntraripatul Hermes<sup>127</sup>, în șa atît de sprinten și ușure încît ai fi crezut că-i

un arhanghel Venit să-nfrunte pe focosul Pegas<sup>128</sup>, Vrăjind cu măiestria lui o lume! Oho, ajunge! Laudele astea Mă-mbolnăvesc de friguri mai dihai Ca soarele de marte. Să poftescă! Fiindcă vin gătiți ca pentru jertfă, îi vom jertfi însingerați și calzi Zeiței cea cu ochi de foc a luptei<sup>129</sup>. Va sta pe tron împlătoșatul Marte<sup>130</sup> în sânge pînă-n creștet. Ard văzînd C-atîta de aproape ni-i izbîncla Și încă nu-i a noastră. Am să-ncalec Și-l voi izbi ca trăsnetul în piept Pe Harry, și ne-om bate tiz cu tiz, Pe armăsari în spume, pînă cînd Un cal și-un om mușca-vor din pămînt. O, de-ar veni și Glendower...

Ascultă:

Trecînd prin Worcester am aflat că Chveii Mai zăbovește două săptămîni. Din toate, asta-i vestea cea mai grea. Pe legea mea, aduce a prohod. Cam cîți oșteni să aibă riga Henric? Treizeci de mii.

Și patruzeci să fie! Chiar de lipsesc și Glendower și tata. Vom izbîndi căci sîntem tari și gata. Se-apropie sorocul judecării De vom muri, murim voioși cu toții. Nu mai cobi; eu nu mă tem, copile, Sînt descîntat pe șase luni de zile.

(*les toi.*)

[IV, 2]

SCENA 2

*Pe o șosea în apropiere de Coventry. Intră Falstaff și Bardolph.*

**FAESTĂFF:** Bardolph, tu șterge-o înainte la Coventry și umple-mi o butelcă de Xeres. Soldații noștri vor trece prin oraș; în noaptea

**asta** va trebui să fim la Sutton Co'fil<sup>131</sup>. **BARDOLPH:** O să ai bunătața să-mi dai și parale, căpitane?

**FALSTAFF:** Nu te tocmi. **BARDOLPH:** Băutura are să coste un galben. **FALSTAFF:** Cît o fi să fie, ia aici pentru osteneala ta; dacă ar costa

și douăzeci de galbeni, ia-i pe toți, eu dau socoteala de parale.

Să-i spui locotenentului meu Peto să mă aștepte la marginea

orașului. **BARDOLPH:** Așa voi face, căpitane. Cu bine...

(*lese.*)

**FALSTAFF:** Ca un țir s-ajung dacă nu mi-e rușine de soldații mei. Mi-a dat vodă împuțernicire la mină să adun oaste și eu mi-am făcut de cap. Pentru o sută și cincizeci de oșteni, umflai trei sute și ceva de funți. Nu store decît de la bogătanii și de la feciori de chiaburi. Umblu după însurăteii care și-au și făcut două strigări; ale naibilor pușlamale, le place mai mult să huzurească decît să tragă la greu și mai curînd l-ar asculta pe Scaraoțchi decît pe toboșar și se sperie de bubuitura unui tunuleț mai dihai ca o găină sau ca o lișiță șontoroagă. N-am strîns cu ușa decît niște papă-lapte care n-au în burtă nici un dram de inimă și care toți s-au răscumpărat de militărie. În ceasul de față regimentul meu e alcătuit din stegari, caporali, locotenenți și comandanți de companie, toți niște prăpădiți și trențăroși ca Lazăr<sup>132</sup> din icoana pe care se vede o haită de potâi flămînde lingîndu-i rănile; oamenii care n-au fost niciodată soldați, rîndași izgoniți pentru furtișag, copilandri mai mucoși decît meziniilor lor, teijghetărași răzvrătiți, hangii fără han, lepădăturile unei lumi care-a zăcut prea mult în huzur, de zece ori mai jerpeliți ca o flamură veche. Iată pe aștia am pus mîna ca să înlocuiesc răscumpărații. Încît văzîndu-i ai crede că sînt o sută cincizeci de fii risipitori, flenduroși, veniți de-a dreptul de la păzit porcii, care n-au dus la gură decît păstăi și lături. M-am întîlnit pe drum cu un hîtru care m-a întrebant, al naibii! dacă nu cumva am văduvit spînzurătorile de stîrvuri. Nu s-au mai văzut asemenea momii. Eu știu una și bună:

**68**

[IV, 2]

**n-am** să trec prin Coventry cu ei. Ba, colac peste pupăză, caraghioșii aștia **mai** umblă și crăcănați de parcă ar avea lanțuri la glezne, ceea ce nu-i lucru de mirare cunoscînd că pe cei mai mulți i-am scăpat din temniță<sup>133</sup>. În compania mea n-ai să găsești decît o cămașă și jumătate, iar jumătatea e făcută din două ștergere cusute împreună și aruncate pe umăr ca mantia fără niîneci a unui crainic. Cît despre cămașa cea întregă, ca să spun drept, am furat-o de la gazda mea din Saint-Albans, dacă n-o fi cumva de la omul cu nasul roșu care ține rateșul la Daventry. Dar tot **una-i;** găsesc ei destule rufe pe zapiazuri.

(*Intră prințul Henric și Westmoreland.*)

**PRINȚUL HENRIC:** Ce mai faci, Jack-umflatule? Ce mai faci,, pilotă îndesată?

**FALSTAFF:** Ce! Hal? Ce faci, **zurliule?** Ce naiba meșterești prin Warwickliire? Bunul meu lord de Westmoreland, vă cer iertare. Credeam că înălțimea voastră a și ajuns la Shrewsbury.

**WESTMORELAXD:** Adevărat, sir John, ar cam fi vremea să **fi** ajuns, și dumneata așijderea. Dar ostașii mei se și găsesc acolo. Regele, pot să ți-o spun, trage nădejde de la noi toți; avem de mers toată noaptea.

**FALSTAFF:** Nici o grijă; sînt cu ochii-n patru ca o miță care pîn-dește la smîntînă.

**PRINȚUL HENRIC:** La smîntînă, adevărat: atîta ce-ai mai **înghițit** pînă acum, că unt **te-ai** făcut. Dar ia spune-mi, Jack, ai cui sînt oamenii aceia care vin în urmă?

**FALSTAFF:** Ai mei, Hal, ai mei.

**PRINȚUL HENRIC:** De cînd mă știu n-am văzut mai jalnice haimanale.

**FALSTAFF:** Eh, destul de buni pentru tăvăleală; carne de tun! Came de tun! Vor umple o groapă la fel de bine ca și cei mai de ispravă; deh, frate dragă, oameni muritori, oameni muritori...

**WESTMORELAND:** Arată, sir John, mai săraci și mai sfrijiti decît se cuvine; prea-s ticăloși.



FALSTAFF: Cît privește sărăcia **lor**, nu știu do unde s-au pricopsit cu ca; și dacă sînt sfrijiți, cu siguranță că nu s-au molipsit de la mine.

PRINȚUL HENRIC: Asta nu, pot să jur; doar dacă n-ai să numești sfrijea. Jă trei degete de slănină pe spinare. Dar ia dă-i zor, jupîne; Percy se și află pe cîmpul de bătaie.

FALSTAFF: Cum, regele a și pus tabăra?

[IV, 3]

WESTMORELAND• Da, sir John; mă tem că zăbovim prea mult.

FALSTAFF: Păi da,

La terminarea luptei se bucură fricosul Și cînd începe masa e vesel mîncăciosul.

(*Les toți.*)

SCENA 3

*Tabăra răsculaților; Ungă Shrewsiunj. Intră Hotspur, Worcester, Douylas și Vernon.*

HOTSPUR: îl vom izbi la noapte.

WORCESTER: Nu se poate.

DOUGLAS: Zăbava ta-i priește.

VERNON: Nicidecum.

HOTSPUR: Cum spui așa? N-așteaptă spor de oaste?

VERNON: La fel ca noi.

HOTSPUR: Al nostru nu e sigur.

WORCESTER: Ia seama, vere. Nu lovi la noapte.

VERNON: Mai bine nul

DOUGLAS: Greșit mă sfătuiți:

Vorbiți din moleșeală și din frică.

VERNON: Să nu mă defăimezi, căci jur pe viață

— Și-mi pun chezașă viața — că atunci Cînd poruncește cinstea, eu ascult De glasul fricei mai puțin, milord, Ca dumneata și scoții dumitale. Se va vedea în bătălie, mîine, Cine se teme.

DOUGLAS: Sau la noapte.

VERNON: Fie!

HOTSPUR: La noapte zic și eu.

VERNON: Nu, nu e cu puțință. Mă și mir

Că voi, războinici încercați în lupte,

Nu înțelegeți care neajunsuri

Ne-ntîrzie atacul: călăreții

Lui Vernon, vărul meu, nici n-au ajuns;

Iar unchiul Worcester și călării lui

Abia sosiră, sînt sleiți și moi,

De trudă mare li s-a stins curajul

Iar caii-s vlăguiți pe jumăta+e.

70

HOTSPUR: WORCESTER:

BLUNT: HOTSPUR:

BLUNT:

HOTSPUR:

71

\

[IV, 31]

Cam tot așa de rău stă și vrăjmașul Cu caii lui, sleiți de drum și blegi; Ai noștri în deobște-s odihniți. La rege călărimea e mai multă; Zău, ai răbdare să ne strîngem toți.

(*Trompetele vestesc o solie. Intră sir Waller Blunt.*)

De vreți a-mi da cinstită ascultare,

V-aduc solie bună de la rege.

Bine-ai venit, sir Walter Blunt; dea Domnul

Să fii și tu alătura de noi!

Mulți te iubim aici și rău ne pare

De faima și de vrednicia ta

Văzînd că-n loc să stai de partea noastră

Ni te ridici în față ca potrivnic.

Ferească Dumnezeu să fac altminteri,

Atîta timp cît voi, fără de lege,

Stați împotriva rigăi legiuite.

Am fost trimis de rege să cunosc

Nemulțumirea voastră: pentru ce

Sădiți în brazda păcii dușmănie  
Dînd blîndeii țări o pildă rea de vrajbă.  
Aceasta mi-i solia. Dacă riga  
A dat uitării slujbele aduse  
De voi — măcar că mult le prețuiește —  
El totuși vrea să vă cunoască păâiL  
Mărturisiți dorința și îndată  
El vă va da ce-i cereți, cu dobîndă,  
Iertîndu-vă pe voi cum și pe cei  
Ademeniți de voi pe căi greșite.  
Regele-i bun; noi știm că el cunoaște  
Cînd să s-arate darnic — și cînd nu.  
Noi: unchiul meu și tata și eu însumi  
I-am pus pe cap coroana care-o poartă;  
Cînd n-avea ani nici douăzeci și șase,  
Sărac fiind și rău văzut de lume,  
Un urgisit, întors furiș acasă,  
L-a-nțîmpinat pe malul mării tata;  
Mai apoi, auzindu-l cum se jură,  
Cu ochii plini de lacrimi și spăsit  
Că numai prinț de Lancaster se vrea  
Spre a-și stăpîni în pace moștenirea,



UV,

**BLUNT:**  
HOTSPUR:

BLUNT:  
înduioșat și plin de miică tata  
Jură să-i deie sprijin și i-a **dat**.  
Văzînd pe urmă lorzii și baronii  
Cum îl lua Northumberland în brațe,  
Veniră mici și mari cu-nchinăciune  
Prin tîrguri și cetăți, îngenunchind,  
Ținîndu-i calea prin oraș, la poduri,  
î-au dus plocoane, s-au plecat **supuși**,  
I-au dăruit odraslele drept paji<sup>134</sup>  
Urmîndu-l toți în strălucit alai.  
Cînd a văzut că-l ține **brăcinarul**,  
Mi s-a și cocoțat măriia sa  
C-nn pas mai sus decît îi juraise  
La Ravenspurgh, pe țărmlu sterp, lui tata.  
Iar astăzi se încumetă să schimbe  
Anume legi și zapise străvechi  
Precum c-ar fi apăsătoare obștii,  
Vînează nedreptăți și se preface  
îndurerat de suferința țării.  
Și astfel, împărțind viclean „dreptate”  
Momește pe cei lesne-crezători.  
Ba mai **mult** chiar, îi descăpățînează  
Pe toți acei pe care vechiul crai.  
I-a împuternicit să i țină Jocul  
Pe cînd bătea războiul în Irlanda<sup>135</sup>.  
Nu asta am venit s-ascult.

îndată!

Curînd apoi l-a răsturnat pe rege Și iute-iute l-a scuturat de zile; A pus în cîrca țării biruri grele, Și-ngăduie ca vărul său lord Marcli, — Care pe drept putea să-i fie rege — Să zacă surghiunit în țara "Wales, Zălog uitat și nerăseumpărat. îmi ponegrește orice biruință., Mă-împresură cu lațuri și iscoade, Pe unchiul meu l-a scos din sfatul țării, Pe tata îl gonește de la curte, încalcă jurămintele la rînd Pășind din nedreptate-n nedreptate Și ne silește să aflăm scăpare în oastea asta, și să-i zdruncinăm Un tron prea culpeș ca să fie trainic. Cu-acest răspuns să mă întorc la rege?

HOTSPUR:

BLUNT:

HOTSPUR:

BLUNT:

LIV, 4]

Ba nu, sir Walter, vom mai sta la sfat.

Te du la rege, spune-i cum că vrem

Un gaj că ne va slobozi solia

Și mîinc-n zori de zi trimit răspunsul

Prin unchiul meu. Acuma, mergi cu bine!

Aș vrea să-i prețuiești milostivirea.

E cu puțință.

Deie Dumnezeu!

#### SCENA 4

*York. O încăpere în palatul arhiepiscopului. Intru arhiepiscopul de York și sir Michael.*

ARHIEPISCOPUL:

SIR MICHAEL: ARHIEPISCOPUL:

SIR MICHAEL:

ARHIEPISCOPUL: SIR MICHAEL:

Scrisoarea asta cu peceți, sir Michael, S-o duci de sîrg la lordul mareșal<sup>136</sup>; La vărul Scroop pe-aceasta. Celelalte Cui se cuvin. De-ai ști de cit de mare însemnătate sînt, n-ai sta o clipă, înalt prea sfinte, Ghicesc cuprinsul lor.

Nu-i de mirare,

Sir Michael, mîine e o zi cînd soarta A zece mii de oameni se alege; Căci, după cum am priceput ușor, La Shrewsbury și-a întărit monarhul Oștirile în grabă adunate Cu cetele lui Harry; și **mi-e** frică — Lipsind și oastea cea mai numeroasă A lordului Northumberland, bolnavul — Sir Glendower, cu luptătorii **lui** Cei de nădejde, zăbovind pe drum De teama unor semne cobitoare, Mi-e frică, spun, că armia lui Percy Nu-l va putea răzbi acum pe rege. O, nu, milord, nu-ți fie teamă: Mai sînt și lordul Mortimer și **Douglas**. Nu, Mortimer lipsește. în schimb sînt Harry Percy, Mordake, **Vernon**, Milord de Worcester și **un** falnic roi De vajnici luptători și gentilomi.

72

[IV, 4]

ARHIEPISCOPUL:

SIR MICHAEL; ARHIEPISCOPUL:

Așa-i, dar vezi că regele a strîns Pe toți războinicii vestiți din țară: Prințul de Wales, lord John de Lancaster, Cinstitul Westmoreland și cruntul Blunt, Și încă alți nenumărați potrivnici, Tot oameni pe alese, fruntea țării. Nu te-ndoi că vor avea de furcă! Nu mă-ndoiesc; dar să luăm aminte întîmpinînd primejdia degrabă. Căci dacă Percy e învins de rege, Acesta asupra-ne-va cu oastea Căci a aflat despre urzeala noastră; Și-i înțelept să-l așteptăm puternici. Aleargă dar. Mai am de scris răvașe Și altor frați. Așa, drum bun, sir Michael

*(Ies amînaoi.)*

## ACTUL V

### SCENA 1

*Tabăra regelui, Ungă Shrewsbury. Iniră regele Eenic, prințul Eenic, John de Lancaster, sir Walter Blunt și sir John Falstaff<sup>37</sup>.*

REGELE HENRIC: Ce sîngeriu e soarele pe dealul Acela cu păduri. Pălește ziua De jalea lui.

PRINȚUL HENRIC: Și vîntul de la sud

îi fuge înainte, trîmbițaș, Și prevestește șuierînd prin frunze O zi posomorită și furtuni.

REGELE HENRIC: Să jeluie alături 'de înfrînți!

Cînd ești biruitor nimic nu-i trist.

*(Sună trompete. Intra Worcester și Vernon.)*

Ei bine, lord de Worcester! E păcat Că ne-ntîlnim așa ca neprieteni. Ne-ai amăgit credința, ne-ai silit Să dezbrăcăm veștmîntul moale-al păcii Și să ne ferecăm în reci armuri Bătrînul trup. Păcat, milord, păcat... Ce ai să-mi spui? Ești volnic să destrami Urzeala-ngrozitorului război Și să te-ntorci sub pajerele noastre Sub care-

aveai firească strălucire! Să nu mai fii o iazmă izgonită De pe pământ, un gîde și o cobe De crîncene urgii ce vor să vină? WORCESTER: Ascultă-mă, stăpîne,  
Din partea mea, mi-ar place să trăiesc în pace bună anii ce-i mai am.

75

[V, 1]

REGELE HENRIC: FALSTAFF:

Căci — pot jura — eu unul n-am cătat Niciicînd această zi de dezbinare. De n-ai cătat-o, cum de-ai dat de ea? Eăscoala-i sta-n cărare și-a cules-o.

PRINȚUL HENRIC: Taci, huhureze, taci.

WORCESTEB:

## li

76

I-a fost pe placul înălțimii tale  
Să-mi urgisească neamul și pe mine;  
Dar sînt dator să-ți spun că noi ți-am fost  
Prietenii dîntfii și cei mai buni.

De dragul tău, pe timpul rigăi **Richard**,  
Am frînt toiagul slujbei ce-mplineam<sup>13S</sup>.

O zi și-o noapte-am călărit ca vîntul  
Să-ți ies în dram și să-ți sărut pulpana,  
Măcar că tu erai pe vremea-aceea  
în cin și faimă mult mai jos ca mine.

Eu, frate-meu și fi-său te-am adus  
în țară iar, primind cutezători  
Primejdiile vremii. Ke-ai jurat  
La Doncaster că n-ai să unelțești  
Asupra țării, nerîvnind mai mult  
Decît moșia proaspăt dobîndită:  
Ducatul Lancaster, lăsat de **Gaunt**.  
Și ne-am legat să-ți stăm de sprijin. Dar  
Curînd a prins norocul să te plouă  
Și te-a-mbăiat un val de măreție:  
în lipsa rigăi, sprijinul ce-ți darăm,  
Urgia unor vremi destrăbălate,  
Amăgitoarea ta nenorocire,  
Și soarta rea care-l silea pe rege  
Să zăbovească-n lupte prin Irlanda  
— încît umbla un zvon c-ar fi și mort —

Priitu-ți-au să poți lua în **mină**  
Puterea, cînd ai fost rugat s-o iei.

Ai dat uitării cele juruite  
La Doncaster și te-ai purtat cu noi  
Precum un pui de cuc cu gazda lui:  
Ne-ai alungat pe noi din cuib afară;  
De noi hrănit, te-ai voinicit atîta  
Că nici nu îndrăzneau să te privim  
în **ochi**, să nu **ne-nghiți**; și ne-ai silit  
Să ne lăsăm cuibarul **căutând**  
Izbavă în puterea armelor.  
Iar dacă astăzi **te-nfruntăm** astfel,

[V, 1]

Tu ți-ai făcut-o, tu cu mîna ta, Prin fapte și purtări nesăbuite Căci ne-ai călcat încrederea-n picioare Și jurămîntul tău ți l-ai călcat.

REGELE HENRIC: Acestea toate cîte le-ai rostit

Strigatu-le-ați prin tîrguri și biserici Ca să vă poleiți frumos răscoala în ochii nestatornicei mulțimi, Sărmani nemulțumiți ce cască gura Și freamătă la fiecare zvon De răsturnări înnoitoare. Nu i-a lipsit vreodată răzmeriței Nici zugrăveala care să-i ascundă Adevăratul chip, nici calicimea Flămîndă de învălmășeli și jaf.

PRINȚUL HENRIC: Prea mulți soldați din oștile-amîndouă Plăți-vor scump această întîlnire De s-or încaieră.

Să-i spui lui Percy, Nepotul tău, că-l prețuiesc la fel Ca toată lumea și — pe viața mea! Lăsînd de-o parte fapta lui de astăzi — Socot că nu e om de neam ca el Mai brav, mai mare-n fapte și mai vrednic, Cu-o mai cutezătoare tinerețe: Podoaba cea de preț a vremii noastre... Eu, spre rușinea mea, mărturisesc, Am fost un cavaler trîndav, și știu C-așa mă prețuiește el pe mine. Însă mă leg aici în fața tatii Ca să-i înfrunt și numele și faima Și vreau spre a scuti vărsări de sînge Să ne-ncercăm norocul doar noi doi.

REGELE HENRIC: Eu, prinț de Wales, te învoiesc să-ncerci Măcar că-mprej urări fără de număr

Se-mpotrivesc. Noi ne iubim supușii, Lord Worcester; îi iubim chiar și pe-acei Ce-s rătăciți la vărul tău în lagăr; Dacă primiți iertarea ce trimitem, Voi toți: el, tu și ei și fiecare Din nou mi-oți fi prieteni și eu vouă. Așa să-i spui nepotului și apoi S-aduci răspunsul lui. De nu se-nclină,

77

IV, 1]

Îl vom certa cu strașnică pedeapsă. Acum te du. Nu-ți mai răbdăm răspuns. V-am dat prilej — primiți-l cumînțește.

(*Worcester și Vernon ies.*)

PRINȚUL HENRIC: Nu-l vor primi, o jur pe viața mea!

Hotspur și Douglas, amîndoi alături

S-ar război și cu o hime-ntreagă... REGELE HENRIC: Atunci, în fruntea oștilor cu toții!

De vorba lor atîrnă bătălia.

Și-ntru dreptate să ne-ajute Domnul 1

(*În regele Henric, Blunt și John de Laneaster.*)

FALSTAFF: Hal, dacă mă vezi căzînd în luptă, acoperă-mă cu

trupul tău; e o chestie de prietenie. PRINȚUL HENRIC: Numai un uriaș ar putea da asemenea dovezi

de prietenie. Fă-ți rugăciunile și noapte bună! FALSTAFF: Aș vrea să fie ceasul de culcare și toate cele la locul

lor. PRINȚUL HENRIC: Îi ești dator lui Dumnezeu cu moartea.

(*Iese.*)

FALSTAFF: Nu-i grabnică plata; ar fi o jale să plătești înainte de soroc. Ce nevoie am să mă grăbesc atîta timp cît nu mă strînge cu ușa? Dar nu-i vorba de asta. Onoarea mă împinge înainte. Da, dar dacă mă împunge de moarte cînd pășesc înainte? Atunci? Poate onoarea să-ți tămăduiască un picior rupt? Aș! Sau o mînă? Aș! Sau să-ți aline durerile unei răni? Aș! Care va să zică onoarea nu are nici o pricepere doftoricească. Nici una. Ce-i onoarea? O vorbă. Ce se află în această vorbă: onoare? Văzduh. Grozavă socoteală! Cine este plin de onoare? Cel care a răposat miercuri. O simte el oare? Aș! O aude el oare? Aș! Atunci înseamnă că onoarea nu poate fi simțită. Da, morții n-o simt. Au poate ea vieții cu viii? Nu. Pentru ce? Defăimarea se împotrivesc. Prin urmare nu-mi face trebuință: onoarea e ca un prapure la-nmormîntare. Și cu asta mi-am încheiat simbolul credinței.

(*Iese.*)

78

[V, 3]

SCENA 2

*Tabăra răzvrătiților: În ră Worcester și Vernon.*

WORCESTER: Nepotu-meu nu trebuie să afle

De bunătatea ce ne-arată riga.

VERNON: Mai bine-ar fi să știe.

WORCESTER: Dacă află

Sntem pierduți, căci nu e cu putință Să-și țină regele cuvîntul dat. Ne va găsi el vini mai mărunțele Spre-a ne plăti păcatul greu de astăzi; Mereu ne va pîndi cu bănuială: Căci te încrezi în trădător ca-n vulpe; Oricît de blîndă și smerită pare, în ea mocnește firea ei de fiară. Vioși de-om arăta sau mohorîți, De-a pururea ne va privi cruciș, Și vom trăi precum în staul boii: Răsfeti mai mult pe cel. ce-l tai întii. Se pot uita greșelile lui Percy Căci are minte crudă, ssnge aprig. Și chiar porecla „Hotspur” ne arată C-așa e el, pripit și năzuos. Păcatul său va apăsa pe mine Ca și pe tatăl său. Noi l-am crescut, Și hiba moștenind-o de la noi, Noi, capii răutăților, plati-vom. Vezi, așadar, să nu scapi, dragă vere, Lui Harry vreo vorbă de la rege.

VERNON: Fă cum socoti; voi întări ce spui

Dar iacă-tă-l că vine. (*Intră Hotspur, Douglas, ofițeri, în urmă ceilalți.*)

HOTSPUR: S-a-ntors și unchiul. Slobod e să plece

Lord Westmoreland. Hei! unchiule, ce veste? WORCESTER: E gata vodă să pornească lupta.

DOUGLAS: Trimite-i prin lord Westmoreland sfidare.

HOTSPUR: Să mergi, sir Douglas, și să-i spui aceasta.

DOUGLAS: Mă duc, oho, și încă bucuos!

(*Iese.*)

WORCESTER: Nici pic de milă nu ne-arată vodă.

HOTSPUR: I te-ai rugat? Ferească sfîntul!

[V, 2]

WOHCESTER:  
DOUGLAS:  
WORCESTER;  
HOTSPUR:  
VERNON:

HOTS.  
PUR:

I-am spus cu blișorul păsul nostru, **I-am** spus că și-a călcat cuvântul dat, Iar regele în loc să se căiască No strigă răsculați și vînzători Și vrea să ne obijduie cu arma.

*(Intră din nou Douglas.)*

La arme, domnii mei! Am **azvîrlit** Sfidarea în obrazul rigăi Henric Și Westmoreland, ostatecul, i-a dus-o, Așa că numai lupta ne așteaptă. Ieșind în fața rigăi, prințul. Harry Te-a înfruntat să lupți cu el în doi. O, de-am putea purta pe umeri lupta Doar eu și Harry Monmouth<sup>139</sup>, să nu-și curme

Suflarea nimeni altul! Spune-mi, spune-mi, Cum a vorbit? Mi-a arătat dispreț? O, nu! Ți-o jur; n-am auzit vreodată O înfruntare mai cuviincioasă Decît atunci cînd fratele poștește Alt frate la o-ntrecere în săbii. Te-a proslăvit cum nici nu se mai poate învoșmîntîndu-și lauda regește; Vorbea de tine ca un letopiseț, Te-a ridicat mai sus de orice slavă Spnîiid că orice slavă-i prea mărunță; Pe urmă, ca un prinț adevărat, El însuși aspru s-a muștră pe sine Huliîidu-și tinerețele nebune Așa frumos, îneît vădea că-i vrednic Să dea învățături dar și să-nvețe. Apoi tăcu. Ci, eu mă-ntorc și zic Că de-o scăpa din focul astei zile, Nici cînd nu i-au fost date Engliterei Nădejdi mai mari, ce rău le-am tîlmăcit în ușurința anilor lui fragezi, îmi pare că te-a-mbrobodit, măi vere, Cu fleacurile lui. În viața mea N-am întîlnit un prinț mai deșăntat. Dar, bun sau rău cum este, pînă-n scară Am să ți-l strîng în brațe ostășește

30

[V, 3]

De-o să se frîngă subt îmbrățișări. La arme! Iute! Frați, soldați, prieteni, Purtați-vă cu mult mai vitejește Decît vă pot îmbrăbăta; căci cu N-am clarul să vă torn în vine flăcări.

*(Intră un crainic.)*

CRAINICUL: Milord, aduc scrisori.  
HOTSPUR: N-am timp să le citesc

O, domnii mei! Ce scurtă este viața! Dar lungă ce-i cînd faci din ea risipă De-ar ține doar cît praful din clepsidră Și-ar curge toată numai într-un ceas... Dacă trăim, trăim să-nvingem regi; De vom muri, și prinți cu noi muri-vor! Ni-i cugetul curat, căci lupta-i dreaptă De vreme co luptăm pentru dreptate.

*(Intră alt crainic.)*

AL DOILEA CRAINIC:

Milord, fii gata. Riga vine-n goană.

HOTSPUR: îi sînt îndatorat că-mi curmă vorba

Căci nu prea știu vorbi. Afîț vă spun. Pe viață și pe moarte! Eu trag spada Ca să mi-o scald în cel mai mîndru sînge Pe care-l voi afla în vîlmășagul Acestei zile pline de primejdii. Și-acum: „SPERANȚA!”<sup>140</sup> Percy! înainte! Să sune toate goarneau de luptă, Și să ne-mbrățișăm în larma lor Căci pentru mulți îmbrățișarea asta Va fi din toate cea mai de pe urmă.

*Trompetele sună. Se îmbrățișează și ies.)*

SCENA 3

BLUNT;

81

*dintre cele două tabere. Incursiuni și încăierări mărunte. Intră și sir Walter Blunt, care e îmbrăcat aidoma cu regele, inillninău-se.*

Tu cine ești, acel ce-n bătlie  
Mă urmărești mereu? Și de pe frunte  
Ce lauri vrei să-mi smulgi?

[V, 3]

DOUGLAS: Mă cheamă Douglas,  
Și te pîndesc mereu în bătlie Căci mi s-a spus de tine că ești rege.

BLUNT: Adevărat ți-au spus.

DOUGLAS: Azi a plătit cu viața lordul Stafford

Asemănarea lui cu tine, rege, Căci spada asta l-a străpuns în locu-ți; E rîndul tău — ori mori, ori te dai prins!

BLUNT: Eu nu-s născut, trufașe scoțian,  
Spre a fi rob. Un rege răzbuna-va Uciderea lui Stafford. (*Se încaieră și Blunt este ucis. Intră Hotspur*).

HOTSPUR: O, Douglas, de luptai așa la Kolmedon  
Sici cînd n-aș fi învins un scoțian. DOUGLAS: E totul împlinit; am biruit!  
în țărână zace regele răpus. HOTSPUR: Unde?

DOUGLAS: Iată-l.  
HOTSPUR: Acesta, Douglas? Nu; îl știu prea bine.

Ce om viteaz a fost! îl cheamă Blunt;  
înveșmîntat aidoma cu riga. DOUGLAS (*Către trupul lui Blunt*):

Buh de om prost să-ți însoțească duhul!

Plătit-ai scump un nume-mprumutat:

De ce m-ai amăgit că ești un rege? HOTSPUR: Mulți are vodă îmbrăcați ca el...

DOUGLAS: Îți jur pe spada mea!

Am să-i străpung bucată cu bucată

Fantoșele în straie-mpărătești

Pînă voi da de rege. HOTSPUR: înaintea!

Ostașilor li-i sîngele fierbinte.

(*Les amîndoi. Trompete. Intră Fulstaff*.)

FALSTAFF: Din Londra am putut fugi fără să plătesc socoteala, dar tare mă tem c-am s-o plătesc aici. Aicea creștăturile se fac pe răbojul scăfiriei. Ia stai! Cine ești dumneata? Sir Walter Blunt. Mare cinste pentru dumneata. Ce onoare! Mă simt înfierbîntat ca plumbul topit și la fel de greu. Feri-m-ar Dumnezeu de plumb! N-am nici un interes s-atîrn mai greu decît mi-atîrnă măruntaiele. Pe trențăroșii mei îi lăsați pe locul uncie au fost ciuruiți. Dintr-o sută cincizeci nu mai suflă decît vreo

82

trei, și ăia buni să milogască pe la porțile mai avea. Cine se apropie?

(*Intră prințul Henrie*.)

W, i]

cîte zile-or

PRINȚUL HENRJC; Cum! Stai aici ca trîntorii? Dă-mi spada, Atîția oameni vrednici zac în praf, Striviți sub goana cailor dușmani, Nerăzbunați de noi; dă spada-ncoace!

FALSTAFF: Vai, Hal, lasă-mă să-mi trag sufletul! Nici papa Gri-gore Turcul<sup>141</sup> n-a făcut atîtea isprăvi cîte-am săvîrsit eu astăzi. M-am răfuit cu Percy; l-am pus bine. PRINȚUL HENRIC: L-ai pus, cum nu! E viu și-o să-ți ia capul.

Hai, te poftesc, dă-mi sabia.

FALSTAFF: Pentru Dumnezeu, Hal, dacă Percy mai trăiește, n-ai să pui mîna pe sabia mea, dar dacă vrei, uite, ia pistolul. PRINȚUL HENRIC: Dă-mi-l. Păi cum? E-nchis în tocul lui? FALSTAFF: Da, Hal! Cald, călduț, ai să poți turti cu el un oraș întreg.

(*Prințul scoate din tocul pistolului o sticlă*.)

PRINȚUL HENRIC: Ce, te mai ții și astăzi de năzbîtii? (*Aruncă în el eu sticla și iese*.)

FALSTAFF: Bine! Dacă Percy trăiește am să-l căsăpesc; de bună seamă dacă mi-o sta în drum; dacă, dimpotrivă, am să dau eu buzna peste el, îi îngădui să mă facă frigărui! Nu-mi place onoarea rînjitoare de care se bucură în ceasul de față sir Walter Blunt. Lăsați-mi viața; de mi-oi putea-o păstra, toate-s în regulă. De nu, onoarea vine fără s-o mai cauți și te-ai dus pe copcă.

(*Iese*.)

SCENA 4

*Partea a Cîmîldui de ht Pă. Trompete. Mișcări de trupe. Intră regele c, prințul Henrie, prințul John de Lancasler și Westmoreland.*

REGELE HENRIC: Rogu-te, Harry,

Te du în cort, ești prea însîngerat<sup>142</sup>.

Lord John de Lancaster<sup>143</sup>, să mergi cu el. 83

tV, 4]

PRINȚUL JOHN DE

PRINȚUL HENRIC: REGELE HENRIC:

WESTMORELAND: PRINȚUL HENRIC:

LANCASTER:

Nu plec pînă nu sînger ca și **dînsul**. Rog pe măriia **ta** să **intre-n luptă** Spre-a nu-i descuraja, lipsind, pe-ai noștri. Că bine zici;

Milord de Westmoreland, **du-l** tu în cort. Te duc în cortul tău, milord. Hai, vino. Mă duci? Nu sir, nu-mi trebuiește sprijin, Se-mpotrivește cerul ca o zgaibă Să scoată dintr-o luptă ca aceasta Un prinț de Wales **cînd** mor atîția nobili Striviți **de** cai, cînd dușmanul triumfă... PRINȚUL JOHN DE

LANCASTER:

Prea zăbovim, hai, vere Westmoreland! La datorie, pentru Dumnezeu!

*(John de Laneaster și Wesmoreland ies.)*

PRINȚUL IENRIC: Pe cer! M-ai înșelat, o **Lancaster**;

**Nu** te credeam așa cutezător!

Te-am îndrăgit ca pe un frate, John,

Azi te cinstesc ca sufletul din mine. REGELE IENRIC: Eram și eu când s-a luptat **cu Percy**

Atît de dîrz cum nu mă așteptam

La un războinic fraged.

**Tuturor**

Ne dă curaj băiatul ăsta.

*(Prințul iese. Trompele. Intră Douglas.)*

PRINȚUL HENRIC:

DOUGLAS:

Alt rege! Parcă-s capetele hidrei<sup>144</sup> Așa sporesc! Sînt Douglas; îi **răpun** Pe cei înveșmîntați ca tine; tu, Aidoma cu riga, cine ești?

REGELE HENRIC: Sînt regele; și rău îmi pare, Douglas. Că-mi întâlnești de-atîtea ori năluca Si nu pe mine însumi. Fiii mei Te caută po **tine** și pe Percy; Dar fiindcă mi-ai picat frumos **în** mină, Măsoară-te cu mine. Saltă spada!

DOUGLAS: Mă tem că ești o altă-nselăieune,

Măcar că, zău, aduci grozav a rege:

[V, 4J

Dar nu mai scapi de mine. Teucid Oricine-ai fi.

*(Se bat. În clipa cînd regele Henric este în primejdie<sup>144</sup>, intră prințul Henric.)*

PRINȚUL HENRIC: Sus capul, scot mîrșav,jsau niciodată Nu-l vei mai ține sus! în spada mea E sufletul lui Shirley, BJunt și Stafford; Un prinț de Wales e cel ce te înfruntă Și nimănui nu i-a rămas dator.

*(Se luptă, Douglas fuge.)*

Curaj, milord. Cum te mai simți, mărite?

Sir Nichoîas Gawsey cere ajutor,

La fel și Clifton; fug să-l scap pe Clifton.

REGELE HENRIC: O clipă! Mai răsufila.

Răscumpăratu-ți-ai pierduta faimă; Și-ai dovedit că viața mea ți-i dragă Prin bunul ajutor ce mi l-ai dat.

PRINȚUL HENRIC: O, Doamne! într-atît mă ponegriră îneît au zis că ți-am dorit pieirea! De-ar fi așa puteam lăsa pe Douglas S-abată asupra-ți brațul său nemernic; Căci ci te-ar fi ucis la fel do lesne Ca cel mai veninos potir din lume, Scutindu-ți astfel fiul de trădare.

REGELE HENRIC: Hai, fugi la Clifton, cu alerg la Nicholas Gawsey.

*(Regele iese. Intră Holspur.)*

HOTSPUR

PRINȚUL HOTSPUR PRINȚUL IENRIC

HOTSPUR

: De nu mă-nșel, ești însuși Harry Monmouth.

IENRIC: Vorbești de parc-aș vrea să nu se știe. Sînt **Harry** Percy.

Ani atunci în față Pe tizul meu — un răzvrătit viteaz. Sînt prinț de Wales; să nu-ți închipui, Percy, Că voi mai împărți cu tine faima; Nu se rotesc doi sori pe-același crug<sup>148</sup> Și nici nu pot domni în Engliera Și Harry Percy și un prinț de Wales. N-ai grijă, Harry, ceasul a sunat Să se aleagă între noi. Dea Domnul Să-ți fie spada vrednică de mine!

84

85

[V, 4]

PRINȚUL HENRIC: Prin moartea ta mai vrednică voi face-o! Căci de pe coiful tău cosi-voi lauri Spre a-mpleti cununa frunții mele.

HOTSPUR: Nu voi să-ți mai ascult deșarta-ți fală.

*(Se luptă amlndoi. Intră Fahtaff.)*

FALSTAFF: I-ai zis-o, Hal! Pe el, Hal! Mă, n-ai de-a face eu mu-coșii, s-o știi de la mine!

*(Intră Douglas. il atacă pe Falstaff, care cade, prefăcîtidu-se mort; Douglas iese. Eotspur este rănit și cade.)*

HOTSPUR:



Mi-ai jefuit, o, Harry, tinerețea Dar nu mă doare moartea timpurie Cit numele și faima ce-mi răpești; Mai crud m-a-njunghiat în suflet spada Decît în trup; dar gîndu-i robul vieții, Iar viața e paița timpului Și timpul — care e măsura lumii — Se va curma cîndva. Aș profeti<sup>147</sup> Dar mîna morții, rece ca pămîntul, Mă gîtuie! O, Percy, ești țărîna Și hrană pentru...

(Moare.)

PRINȚUL HENRIC: Da, pentru viermi... Adio, suflet mare!.. Cum te destrami, mîndrie rău țesută! Cînd leșul tău mai găzduia un suflet O-mpărăție nu ți-ar fi ajuns; Acuma te încap doi coți de glie. Dar pe pămîntul peste care zaci Nu calcă alt voinic asemeni ție! De-aș crede că-ți mai poate place slava Nu te-aș slăvi cu-afît de multă rîvnă. Mă lasă fața spartă să-ți acopăr Și-s împăcat în suflet pentru tine Că-ți port acest prinos de duioșie<sup>148</sup>. Adio! Slava poartă-ți-o în slăvi! Trădarea ta îngroapă-se cu tine Nedăltuită-n piatra-ți de mormînt.

(îl zărește pe Falstaff la pămînt.)

[V, 4]

O! Prieten vechi! Nu poate-afîta carne Păstra un strop de viață? Jack sărmane, Mai mult decît pe mult mai buni te plîng. O, de-aș iubi mai mult deșertăciunea, Ce stearpă fără tine mi-ar fi lumea! în luptă moartea mi-a scurtat de ani Prieteni dragi, dar nu mai dolofani. Kămîi cu mîndrul Perey, sîngerînd: îmbălsămat vei fi curmei... curînd...

(Iese)

FALSTAFF (*Bidicîndu-se încet*): Să mă-mbălsămezi? Iaca, dacă mă-mbălsămezi azi, mîine am să te las să-mi dai sare și să mă înfuleci. Pe sîngele Domnului! Venise vremea să mă prefac mort, căci altfel arțagosul de scoțian mă scăpa de toate datoriile. Adică, de ce spun: „să mă prefac”? Mint, nu m-am prefăcut de loc. Numai mortul se prefacă; căci mortul se prefacă că este om deși nu mai are viață omenească într-însul; dar dacă faci pe mortul pentru ca pe calea asta să scapi viu nu se mai cheamă că te prefaci, ci se cheamă că înfățișezi adevăratul și desăvîrșitul chip al vieții. Cea mai bună latură a vitejiei este prudența. Prin această latură bună mi-am izbăvit zilele. Măi, să fie... Mă sperie butoiul ăsta de pulbere cu numele de Percy, măcar că-i mort! Dacă se prefacă și el și sare-n sus? Zic zău că mi-e cam frică să nu se dovedească un și mai mare prefăcut ca mine! Ia să luăm niște măsuri împotriva dumnealui: așa, și am să mă jur că eu l-am omorît. Ce? N-ar putea învia și el cum am înviat eu? Numai un martor mă poate da de gol, dar nu mă vede nimeni; prin urmare, băiete, (*il înjunghie*) încă o rană în coapsă și poftim dumneata cu mine.

(îl ridică pe Hotspur în spinare. Intră din nou prințul Eenic și prințul John de Lancastier<sup>149</sup>.)

PRINȚUL HENRIC: Hai, frate John; ți-ai botezat cu cînstă

Neprihănită spadă. PRINȚUL JOHN DE LANCASTER: Ia te uită!

Parcă ziceai că buflea ăsta-i mort? PRINȚUL HENRIC: Da, mort... L-am și văzut,

Zăcînd însîngerat, fără suflare... 87

86

[V, 4)

Ești încă viu? Sau ești o nălucire

Care ne-nșeală văzui? Spune, hai!

Nu pot să cred ce văd da nu te-aud.

Nu ești ce pari a fi.

FALSTAFF: Nu, de bună seamă, nu-s un om cu două trupuri. Dar dacă nu mi-s John Falstai'f în persoană, atuncia sînt un **terchea-berchea** (*trîntînd trupul la pămînt.*) ăsta e **Percy**. Dacă taică-tău va vrea să mă răsplătească — bine de bine, dacă nu, pe următorul Percy să și-l ucidă **singur**. Sînt tocmai bun să mă facă duce sau conte, pot să te încredințez. PRINȚUL HENRIC: Eu l-am ucis pe Percy, tu muriseși. FALSTAFF: Tu? Doamne-Dumnezeule! Cum mai bîntuie prin omenire patima asta a minciunii. îți spun că mă prăbușisem la pămînt, Iară suflare și ol la fel alături. Dar într-o clipă ne-am ridicat **amândoi** și ne-am luptat un ceas întreg, după orologiul de la Shrewsbury. Dacă mă puteți crede, — bine, dacă nu, pe capul celor care au datoria de a răsplăti vitejia să cadă păcatul. Pînă la moarte am să strig sus și tare că eu i-am făcut rana asta din coapsă; dacă ipochimenul ar fi viu și-ar încerca să tăgăduiască spusele, ah! l-aș face să-mi înfulece o bucată din paloș. PRINȚUL JOHN DE LANCASTER:

N-am auzit poveste mai ciudată. PRINȚUL HENRIC: Nici om ciudat ca el n-ai mai văzut...

Hai, ia-ți în spate mîndra ta povară;

Din partea mea, de ți-o **prii** minciuna,

Voi polei-o cum voi ști mai bine.

(Se sună retragerea.)

Trompetele răsună; am învins!

Hai, John, să-aflăm pe cîmpul de bătaie

Cîți au căzut și cîți ne mai trăiesc.

(Prințul **Henric** și prințul **John** ce **Lancaster** ies.)

FALSTAFF: Mă **iau** și eu după ei; vorba ceea — după faptă și răsplată. Cui **m-o** răsplăti, Cel-de-Sus să-i răsplătească! Dac-o fi s-ajung mare, o să mă mai împuținez, căci voi lua curățenie, mă las de Xeres și voi trăi curat așa cum se cuvine unui gentilom.

(Iese cărînd trupul lui Percy)

88

[V, 5]

SCENA 5

Altă parte a timpului de bătaie. Sună trompetele. Intră regele Henric, prințul Henric, prințul John de Lancaster, Westmoreland și alții, cu Worcester și Vernon prinși. r'

REGELE HENRIC: Așa sîrșesc de-a pururi răsculații.

Haine Worcester! N-am fost milostivi, Nu v-am trimis iertare și iubire? . !./" Și tu răstălmăcitu-ne-ai solia r' Bătîndu-ți joc do-ncrederca lui Hotspur...

Trei cavaleri pierdurăm dintr-ai noștri, Un nobil conte și-ncă alții mulți Ce-ar fi trăit acum, De-ai fi purtat cinstit și creștinește îndemnul meu curat la voi în taberi.

WORCESTER: Făcut-am astfel ca să-mi apăr capul

Și-mi voi primi ursita cu răbdare Căci nu am nici un chip s-o ocolesc.

REGELE HENRIC: Să-l dați pe Worcester morții, și pe **Vernon**; Cu ceilalți vinovați mai zăbovim.

;

■ • (Worcester și Vernon ies între străji.)

Ei, ce mai e pe cîmp? <

PRINȚUL HENRIC: Cînd a văzut lord Douglas, mîndrul scot, Că azi norocu-i sade împotrivă,

■ <

Pe bravul Percy mort și toți soldații împrăștiați, fugi cu restul oastei; Căzînd pe niște rîpi, s-a vătămat • • Și în curînd l-au prins urmăritorii, îl am în cortul meu. Te rog, slăvite, Să-mi dărui viața lui.

;

REGELE HENRIC: ' A ta să fie!

PRINȚUL HENRIC: Atuncea, frate John, prin glasul tău , «. Mărinimia noastră să vorbească! Te du la Douglas deci și lasă-l slobod Oriunde-o vrea și fără de răscumpăr. Virtutea lui, ce ne-a lăsat pe coifuri . Atîtea creștături, ne-a învățat Să prețuim și la vrăjmași virtutea.

PRINȚUL JOHN DE LANCASTER:

îți mulțumesc de cinstea asta rară O, frate-al meu. Alerg să duc solia.

tV, 51

REGELE HENRIC: Rămîne-acum să împărțim oștirea:

Jolm, fiule, și tu Westmoreland, vere, • V-abateți peste York în graba mare Lovind pe Scroop și pe Northumberland Căci am aflat că-s pregătiți de harță; Eu și cu Harry vom porni prin Wales Spre Glendow și contele de Marca. Izbînd în ei ca astăzi înc-o dată,^ Vom istovi curînd răscoala toată. Nu pregețați, la luptă, înainte! Acum să batem fierul, că-i fierbinte!

(Ies toți.)

## HENRIC AL IV-LEA Comentarii

Nu o dată s-a pus întrebarea dacă cele două părți ale piesei *Henric al IV-lea* reprezintă componente organice ale unei singure lucrări dramatice sau dacă fiecare din ele poate fi socotită o piesă independentă. Părerile au fost și mai sint încă împărțite, polarizîndu-se în trei direcții.

a) încă în 1768 Samuel Johnson susținea că piesele sînt „două numai pentru că sînt prea lungi pentru a fi una singură”.

Printre adepții concepției lui Johnson se numără John Dover Wilson (în *The Fortunes of Falstaff*, 1943) sau E.M.W. Tillyard, care scrie, printre altele:

„... Voi trata cele două părți ca fiind o singură piesă... Shakespeare aproape că se abate din drumul său proclamînd continuitatea dintre ele atunci cînd, în mod evident, lasă neterminată acțiunea din finalul primei părți. În IV, 4, arhiepiscopul de York se pregătește în vederea unei acțiuni de răzvrătire, care este principala temă politică din Partea a II-a, dar care este aproape irelevantă pentru Partea I, în V, 2, o anume referire pare să anticipeze Partea a II-a. "Worcester refuză să-l înștiințeze pe Hot-spur despre consimțămîntul generos al regelui de a limita lupta la un duel între Hotspur și Prinț și despre oferta generoasă de a-i ierta pe toți rebelii. Worcester nu are încredere în Henric, probabil fără temeii. Shakespeare se gîndea, ironic, la oferta de iertare a lui John de Lancaster făcută celorlalți răsculați din Partea a II-a, ofertă, care, deși nesinceră, a fost crezută. Iar Partea I se încheie cu trimiterea de către Henric a Prințului John și a lui Westmoreland la Northumberland și arhiepiscop ca să trateze cu aceștia; o acțiune reluată imediat în Partea a II-a...”

Law a avut dreptate cînd a sesizat tiparul Moralităților în Partea a II-a, dar a greșit cînd nu l-a văzut și în Partea I.

Structura celor două părți este, într-adevăr, foarte asemănătoare<sup>1</sup>.

V} Clifford Leech subliniază deosebirile dintre cele două părți:

«Partea I a fost cu precădere o piesă de acțiune și pregătire pentru acțiune. Punctul său culminant a fost bătălia de la Shrewsbury. Partea

<sup>1</sup> E.M.W. Tillyard, „*Eennj IV" and the TudorEpic*, 1944, în Shakespeare, King Henry IV, Parts 1 and 2", A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmi-U Ld 1970 106107

London, 1970, pp. 106-107.

91

a II-a este o piesă în care acțiunea este po punctul de a se declanșa, dar amenințarea este evitată. Lipsește pînă și tîlhăria de la Cadshill. Rebelii se strîng din nou, însă Northumberland fuge în Scoția, iar ceilalți sînt siliți, prin vicieșuguri, să se supună. Singura acțiune războinică este prinderea unui rebel fugar de către Falstaff. Pe de altă parte, ne aflăm în fața unei piese în care bătrînețea și boala sînt teme reitorative. Regele e bolnav și în pragul morții atunci cînd află despre înfrîngerea definitivă a răsculaților. Northumberland e bătrîn și neputincios, scuzîndu-se cu ușurință pentru neparticipare la cauza acestora din urmă. Mult mai mult decît în Partea I se accentuează bătrînețea lui Falstaff...

... În Partea I am putut urmări contrastarea celor doi tineri, Hotspur și Hal, iar nepăsătorul Falstaff era pe deplin în largul lui. Acum însă centrul de greutate se deplasează considerabil către cei vîrstnici — regele, Northumberland, Shallow — iar pretențiile la tinerețe ale lui Falstaff sînt o glumă subțiată cu premeditare... Inamicul principal în această piesă nu este rebeliunea sau anarhia, ci timpul.

... Partea I este cea mai izbutită îngemănare shakespeareiană a piesei istorice cu comedia; totodată, ea sugerează amplu complexitatea relațiilor dintre om și om, precum și dintre conducător și supus. Partea a II-a are ceva din trăsăturile 'comediilor sumbre' de mai tîrziu, mai ales *Troilus și Cresida*, întrebările sînt mai sublinate și mai profunde decît cele din Partea I. Și, ca atîtea alte scrieri de seamă ale elisabetanilor, ea este preocupată de mutabilitate, de ruinele timpului<sup>1</sup>.

Ar mai fi de amintit că, după Anikst, problema-cheie în Partea I este „onoarea”, iar în Partea a II-a, „legea”.<sup>3</sup>

c) Harold Jenkins s-a ocupat în mod special de problema celor două părți ale piesei *Henrie al IV-lea* și a rezolvat-o împăcînd ambele puncte de vedere de mai sus:

„*Henrie al IV-lea*, în concluzie, reprezintă în același timp o piesă și două piese. Partea I începe cu o acțiune pentru care nu are spațiu suficient, dar pe care o rotunjește Partea a II-a. Ținînd însă seama de faptul că jumătate din acțiune se încheie în Partea I, există primejdia unui gol în Partea a II-a. Pentru a umple acest gol, Partea a II-a dezvoltă povestea noterminată a lui Falstaff și reia ceea ce este terminat în povestea prietelui. Cele două părți sînt complementare, dar ele sînt și independente, ba chiar și incompatibile”.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Clifford Leech, Shakespeare: *The Chronicles*, 1962, The British Comicii Longmans, 1964, pp. 28—31.

<sup>2</sup> A. Anikst, în postfața la *Henrie al IV-lea*, „Operele lui Shakespeare” traduse în limba rusă, voi. IV, Moscova, 1959, p. 614.

<sup>3</sup> Harold Jenkins, *The Structural Problem in Shakespeare's „Henrij IV”*, 1956, în *Jlenrij IV, Parts 1 and 2*, A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmillan, London, 1970, p. 171.

HENRIE AL IV-LEA, PARTEA I

Amintită de Francis Meres în *Palladis Tamia*, 1B98 (ca „tragedia... *Henry the 4*”), prima parte a piesei *Henrie al IV-lea* a fost scrisă în 1597—1598, publicată în prima ediție in-cvarto din 1598 (*The History of Henrie the Fourth* — cu reeditări în 1599, 1604, 1613, 1622) și jucată în premieră

la 6 martie 1600. În ediția in-folio din 1623 ea ocupă al treilea loc în secțiunea „istorie” (*History*).

Sursa de bază a evenimentelor (perioada iunie 1402 — iulie 1403) o constituie *Cronica* lui Holinshed, completată cu unele adaosuri importante din *Civile Wars (Războaiele civile)* de S. Daniel. Pentru scenele comice (cu Falstaff) se face de obicei trimitere la o piesă anonimă din 1594, *Fanvus Victories of Henry the Fifth (Faimoasele victorii ale lui Henrie al V-lea)*, iar pentru diferite alte aspecte la *Richard II* (Shakespeare), *Woodsiock, Soliman and Perseda, The Minor for Magisraies (Oglînda judecătorilor)* și *The Governor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot.

În piesele istorice de pînă acum Shakespeare a arătat cum nu trebuie să fie un monarh —respectiv, slab ca Henrie al VI-lea, uzurpator și criminal ca Richard al III-lea, „poet” ca Richard al II-lea, sau uzurpator, criminal și șovăielnic ca Ioan fără-de-țară. Iar Henrie al IV-lea era condamnat încă în prunele piese-cronici, de pildă:

„Edward, Prințul Negru, a murit înaintea tatălui său / Și l-a lăsat urmaș pe Richard, unicul său fiu. / Acesta a domnit ca rege după moartea lui Edward al III-lea, / Pînă cînd Henry Bolingbroke, Duce de Lancaster, / Fiul cel mare și moștenitorul lui John de Gaunt, / S-a încoronat ca Henrie al IV-lea, / A pus stăpînire pe țară, l-a detronat pe regele de drept. / A trimis-o pe biata regină în Franța, de unde venise, / Iar pe dînsul la Pom-fret și acolo, după cum știți cu toții, / Nevinovatul Richard a fost ucis mișelește” (*Henrie al VI-lea, Partea a II-a*).

Printu Shakespeare Henrie este în continuare privit ca uzurpator și în *Henrie al IV-lea*, unde „Percy-i din miazănoapte” se răzvrătesc împotriva lui iar monarhul însuși are muștrări de conștiință. Ca și în *Richard al II-lea*, Henrie este un politician abil, un om de acțiune, un conducător care urmărește perseverent binele țării, dar ca persoană e „neatrăgător, rece, secretos”, „își ascunde pînă și cele mai firești imbolduri” (H.B. Charl-toji). Hotspur îl numește un „politician ticălos” iar Charles Moorman, pornind de la acest calificativ, îl așază în categoria celor care au ucis „cavalerismul”:

„Henrie al IV-lea ucisese la Pomfret un tipar de viață și o serie valorică; cu Richard dispăruse credința neștrămutată a omului medieval în justea și inevitabilitatea guvernării și conduitei cavalericești.”<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Charles Moorman, *A Knyghl There Was*, Lexington, 1967, p. 143.

93

92

Deși intitulate *Henrie al IV-lea*, cele două părți ale piesei nu fac din rege un „erou principal”. Eroul principal este prințul Renry sau „Hal”, viitorul rege Henrie al V-lea, în jurul căruia „gravitează piesa” (C.L. Barber) sau „moralitatea” a cărei „temă principală” este „transformarea treptată a unui prinț flăcău în regele ideal care a fost Henrie al V-lea” (Mark van Doren); sau, după W.H. Auden:

„Tema întregii trilogii (*Henrie IV și Henrie V, n.n.*) este, ca să zicem așa, întrebarea: Ce îmbinare de calități i se cere unui conducător a cărui funcție este să instaleze și să mențină Justiția temporală? Potrivit lui Shakespeare, Conducătorul ideal

trebuie să îndeplinească cinci condiții. 1) Trebuie să știe ce e drept și ce nu e drept. 2) El însuși trebuie să fie drept. 3) Trebuie să fie îndeajuns de puternic ca să-i silească pe cei care ar dori să fie nedrepti să se comporte cum se cuvine. 4) Atât prin firea cit și prin arta sa, trebuie să aibă capacitatea de a-i face pe alții loiali față de persoana sa. 5) Trebuie să fie conducătorul legitîm indiferent de criteriul prin care legitîmitatea este definită în sînul societății căreia îi aparține<sup>1</sup>.

Mulți comentatori au văzut în prințul Henry o întruchipare a „fiului risipitor” sau a „dărniciei”, tot așa după cum au văzut și Falstaff o întruchipare a „viciului”, a lui Miles Gloriosus, a parazitului sau a celor șapte păcate de moarte, în Primul judecător al țării întruchiparea Justiției, ceea ce a condus și la asemuirea (parțială) a celor două părți ale piesei cu o moralitate. Dar chiar și Tillyard, care subscrie la această abordare, recunoaște complexitatea personajelor, de pildă atunci cînd surprinde următoarele trăsături ale prințului:

„Așa cum este descris Prințul în *Henric al IV-lea* (și ceea ce urmează nu are nici o legătură cu *Henric al V-lea* din piesa cu același nume), el este un om cu mari înzestrări, de o măreție olimpică și de un rafinement excepțional, care a dobîndit o cunoaștere deplină a firii omenești, atât în persoana sa cît și în alții. El este shakespeariana icoană studiată a tipului regal — o icoană către care ne îndreptăm multe din variantele sale anterioare privind tipurile de regi imperfecti: împlinirea multor ani de gîndire și experiență. Shakespeare își infățișează personajul cu extremă rigurozitate, folosind atît zugrăvirea directă cît și auto-revelarea prin faptă și vorbă”.<sup>2</sup> În citatul acesta poate reține atenția propoziția „care a dobîndit o cunoaștere deplină a firii omenești atît în persoana sa cît și în alții”: ideea se înscrie în tema shakespeariană fundamentală a *cunoașterii și conștiinței*,

<sup>1</sup> W.H. Auden, *The Trince's Dog*, 1959, în „The Fallen City”, Encounter, XIII, p. 191.

<sup>2</sup> E.M.W. Tillyard, *Op. cit.*, p. 112.

„e care am urmărit-o într-o sene de piese autori oare, și se desprinde de strictele „recomandări” politice și etice (cum ar fi cele din *Principele* lui Machiavelli sau *The Oovernor* al lui Sir Thomas Elyot). Un minimum de referiri succesive la textul piesei îngăduie schițarea personajului luminat în prim plan de dorința sa de „a cunoaște”.

I, 2. Prima replică din piesă a prințului, pe lingă că exprimă dezacordul său față de comportările lui Falstaff, îl învinuiește că nu-și pune probleme și își întunecă cunoașterea-conștiința prin băutura și somn:

„într-asa hal ți-ai năclăit mințile sugînd la vinauri vechi, dîndu-ți drumul la curea și tolănindu-te după masă pe lavițe, îneci nici nu mai știi să întrebî ceea ce ai dori să afli cu adevărat. (în original, „to demand that truly which thou wouldst truly know”, deci foarte accentuat, ad litt. „să întrebî cu adevărat / cum trebuie ceea ce cu adevărat / de fapt ai dori să știi”). De ce dracu oi fi vrînd să știi cît e ceasul? (în original, „the time of the day”, ad litt., „timpul zilei, cuvîntul *time* „timp” fiind un cuvînt tematic pentru ambele părți ale piesei, folosit chiar la începutul scenei: *Falstaff*: „...what time of day is it?” (rîndul 1); și reluat de prinț în două rînduri în „the time of day” (rîndurile 7 și 13). Aș înțelege dacă orele ar fi cupe de Xeres; minutele, claponi fripți etc”.

Disocierea de Falstaff (și de întreaga „ceată”) continuă de-a lungul Sntregr piese, explicit dar și prin calambururi, de exemplu ceva mai departe în aceeași scenă:

*Falstaff*:... Tu să nu spînzuri nici un hoț cînd ai să fii rege.

*Prințul*: Eu nu, căci asta o să fie sarcina ta.

*Falstaff*: A mea? Phii, strașnici Pe Dumnezeu meu, vrednic judecător voi fi.

*Prințul*: Te-ai și încurcat în judecată! Voiam să spun că vei avea de spînzurat pe toți tîlharii și că în felul acesta vei ajunge călău de soi etc. (rîndurile G9—76).

În prelungirea dialogului cu Falstaff, cînd acesta îi propune să ia parte la tîlhăria de la Gadshill, prințul se opune cu indignare („Ce face? Eu să fur, să tîlhăresc? Nici gînd, pe legea mea” —r. 152—163), apoi acceptă, doar cîteva clipe mai tîrziu, implicîndu-se astfel *un joc*, a strategie care !-a scăpărat prin minte: „de-i așa, fie! Să-mi fac și eu o dată de capi” (r. 158-159). Monologul rostit de prinț la sfîrșitul scenei (r. 217—239) este revelator: mea de pe acum prințul știe foarte bine cu cine s-a înhăitat („Vă știu / «nosc pe toți”, versul 217), ia hotărîrea să-și continue cîrdășia „o vreme” \-l< 218), își motivează opțiunea prin dorința de a-i uimi pe toți în cele

95

**94**

din urmă („Cînd voi zvîrli dezmățul de pe mine”, v. 230). Ultimele două versuri sînt deosebit de instructive:

FII so offend, to make offence a slrill,

Redeeming time when men think least I will. (v. 238—239)

/ „Păcătuiind astfel, voi face din păcat o politică bună sau înțeleaptă — după un traducător german, o artă — / Răscumpărînd vremea atunci cînd oamenii se vor aștepta mai puțin”./

Versul penultim stăruie asupra jocului pe care înțelege să-l folosească prințul, iar ultimul, nu asupra căinței și regretului de a fi dus „o vreme” viața pe care a dus-o, ci asupra folosirii depline / pe deplin a timpului ce-i este lăsat omului pe pămînt pentru mîntuire”. Aceasta este interpretarea dată cuvintelor „redeeming time” de Jorgensen într-un studiu din care merită să reținem măcar următoarele:

„întrucît acest monolog este în general considerat a fi modul prin care Shakespeare le vorbește nemijlocit spectatorilor despre piesă, distihul are semnificație tematică. Din păcate, de parcă monologul în sine nu ar ridica destule probleme, criticii au sporit dificultățile prin aceea că nu au acordat atenția cuvenită sensului pe care l-a dat Hal (și Shakespeare) cuvintelor «redeeming time». Urmarea a fost că monologul și, inevitabil, piesa în întregul ei, au fost interpretate greșit.

... După ediția Arden, sensul ar fi «reparînd timpul folosit rău»; după Kittredge, «recuperînd timpul irosit»; după Dover Wilson, «recuperînd timpul folosit rău»; după O.J. Campbell, «recuperînd timpul pe care l-am pierdut»; și după M.A. Schaaber, «căindu-mă de timpul folosit rău a”!

II, 4. Într-o conversație cu Poin (4—37), prințul se autocaracterizează: „nu un terchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean, un june cu sufletul fierbinte, băiat levent”. El este „însuși regele curteniei” și învață repede: „Ce să-ți mai spun, am ajuns așa de meșter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căldărar pe limba lui, cîte zile oi mai avea”. Cu alte cuvinte, prințul este capabil de empatie și se educă în acest sens înainte de a deveni rege (nu ca regele Lear care va cunoaște empatia și simpatia numai după abdicare).

În aceeași scenă îl întîlnim pe prinț în chip de actor și regizor (cînd îl pune pe Falstaff să joace rolul regelui, pe care îl preia,

apoi el însuși iar Falstaff devine „prințul”, rîndurile 418—536).

<sup>1</sup> Paul A. Jorgensen, *'Redeeming Time' in Shakespeare's Henry IV* < în „*King Henry IV, Parts 1 and 2*”, Casebook Series, I lacmillan, London» 1970, pi 238.

96

d; în III, 2, tatăl sîn îi muștră pentru destrăbălare, prințul se dovedește un fiu iubitor sau cel puțin ascultător, recunoaște că s-a făcut vinovat de „rătăcirii / De tînăr zvînturat” (r. 27—28), dar, cumpănit la vorbă, adaugă că la mijloc a fost și un „noian de zvonuri, / Scornit de periute și caiafe” (v. 23—25). Și tot din convorbirea cu regele, putem deduce și înclinarea prințului spre autocunoaștere: „De acum, o, rege întreit de falnic, / Voi fi mai mult eu însumi” (v. 92—93)."

Ar mai fi de menționat și obiectivitatea prințului, care îl apreciază la justa lui valoare pe dușmanul său de moarte, Hotspur, în V, 1, 83-100, atît înainte de înfruntare („pentru a cruța vărsarea de sînge între cele două tabere”, v. 99), cit și după ce îl răpune (V, 4, 87—101).

În rezumat, într-un sens restrîns ca viitor monarh, într-un sens larg ca om, principalul personaj al piesei ne apare dăruit cu înzestrări cum ar fi inteligența, curajul și vitejia, prevederea și cinstea, obiectivitatea, simplitatea, curiozitatea de a cunoaște cît mai mult; iar despre o evoluție a lui se poate vorbi mai ales în sensul unor *acumulări* (lente, nu transformări subite, cum susținea cronicarul Thomas Walsingham — „la urcarea sa pe tron, Hal s-a schimbat brusc”): cînd avem în vedere cunoașterea și introspecția, observația, empatia, actoria și regia, exprimarea și umorul (adaptate ambele la nivelul interlocutorului), strategia și tactica, curiozitatea diplomatică. Iar școala experienței concrete (prin contrast cu școala teoretică a cărților din *Zadarnicele chinuri ale dragostei*) îl apropie, în limite decente, de „profesorul” și „conducătorul” Petruhid din *înhlîn-iirea îndărătnicei*. Jorgensen observă că

„Hal crește în urma experiențelor sale și nu în pofida lor. Mai mult, deși Bh este un Hamiet, el cunoaște tensiunea și îndoiala cu privire la justetea acțiunilor sale. Din cînd în cînd, ca Hamiet, el se socotește vinovat de inactivitate fără rost”.<sup>1</sup>

Sir John Falstaff, adesea interpretat ca personaj nu mai puțin important ca prințul (mai cu seamă datorită succesului de scenă) este prezentat astfel, în modul cel mai succint posibil, de către F.E. Halliday:

„Cel mai renumit personaj comic din literatura engleză, nu numai spiritual în sine, ci făcîndu-i spirituali și pe alții. În *Henric al IV-lea, Partea I*, el ne apare ca însoțitor preferat al prințului Henric; îi jefuiește pe călătorii de la Gadshill, e jefuit la rîndul lui, și prin vorbe (meșteșugite) se disculpă de acuzația de lașitate. Pentru a reprima rebeliunea lui Hotspur, i se încredințează o companie de infanteriști, abuzează teribil de autoritatea regelui, iar la Shrewsbury, după ce

<sup>1</sup> Paul A. Jorgensen, *Op. cit.*, p. 241.

ei " " i

97

— Opere, voi. IV — Shakespeare.

se preface că e mort, pretinde că, de fapt, el este cel care l-a omorît pe Hotspur”.<sup>1</sup>

În *The Oxford Companion to English Literature* cititorului i se oferă următoarele rînduri:

„... în *Henric al IV-lea*, Sir John Falstaff (*este*) un cavaler bătrîn, **gras**, spiritual, simpatic, iubitor de glume, rob al plăcerilor și, în primul rînd, al vinului de Xeres; un lăudăros care, atunci cînd este demascat, are suficientă prezență de spirit și suficiente resurse ca să găsească un subterfugiu pentru a scăpa cu fața curată; face impresia că-și exagerează viciile și se laudă cu ele ca să-și pună în valoare latura umoristică”.<sup>2</sup>

Dacă două definiții de tip lexicografic nu coincid perfect, la ce identități ne putem aștepta dincolo de ele, acolo unde sîrșesc sintezele și încep analizele? Ne amintim de vorbele lui Samuel Johnson lexicograf: „Dar pe tine, neimitatul și inimitabilul Falstaff, cum să te descriu?” Și deoarece, într-adevăr, personajul este o creație unică în felul ei, defel lipsită de complexitate, iar, pe de altă parte, o creație căreia de-a lungul veacurilor i s-au dedicat rafturi bogate de producții tipografice, nu va fi o „vreme irosită” să parcurgem măcar unele din interesantele (nu toate definitive, evident) puncte de vedere exprimate în lucrări valoroase. Cronologic, primul nume care se cuvine semnalat este din nou Samuel Johnson, dar nu ca lexicograf, ci ca editor și prefațator al ediției din 1796 a *Operelelor lui Shakespeare*:

„... Falstaff este un personaj mustind de păcate, păcate care în chip firesc provoacă dispreț. El o un hoț, un nesătul, un laș și un fanfaron, gata oricînd să-i înșele pe cei slabi și să se năpustească asupra săracilor; să-i terorizeze pe cei timorați și să-i jignească pe cei lipsiți de apărare. Slugarnic dar și perfid, ci îi satirizează pe la spate pe cei de pe urma cărora trăiește lîngușindu-i... Dar acest om atît de corupt și reprobabil se face util prințului (care îl disprețuiește) prin cea mai atrăgătoare dintre toate calitățile, prin puterea de a stîrni voioșia continuă, rîsul, în voia căruia se lasă cu atît mai mult cu cît hazul său nu este extraordinar sau ambițios și constă doar din eludări facile și seînteieri de duh care amuză dar nu dau naștere invidiei. Trebuie să constatăm că el nu este pătat de crime grozave sau sîngeroase, ceea ce face ca imoralitatea lui să nu devină insuportabilă datorită hazului.

<sup>1</sup> F.B. Halliday, *A Shakespeare Companion 1564—1964*, Harmonds-worth, 1964, p. 161.

<sup>2</sup> *The Oxford Companion to English Literature*, edited by Sir Paul Har-vey, Fourth Edition, Oxford, 1969, p. 291.

93

**Morala** pe care cată s-o deducem din cele de mai sus este că nu se află om mai primejdios ca acela caro, **stăpînit** de dorința de a corupe, are **puterea** de a se face plăcut; și că nici inteligența, nici cinstea nu ar trebui g-X-si închipuie că sînt în siguranță lîngă un asemenea tovarăș cînd îl vād pe Henric sedus do Falstaff”.<sup>1</sup>

**Maurice Morgann** demonstrează, argumentat, că Falstaff nu este un „laș desăvîrșit” (chiar eroul însuși declară „Am mai mult duh decît curaj”), că nu mai luptă pentru „onoare” decît atunci cînd știe că nu poate ieși învingător, că, spre deosebire de alți „miles gloriosus”, nu se faloșește înaintea unei isprăvi vitejești, ci exclusiv după săvîșirea acesteia. Morgann emite și următoarea idee, înainte de a susține că Falstaff ne este mai simpatic decît Parol Ies (personaj umoristic din *Totu-i bine cînd sîrșește bine*) sau Bobadil (fanfaronul din comedia *Fiecare cu ioana lui* de BeB Jonson):

„Nici o fațetă a caracterului său nu rămîne clar imprimată în mintea noastră; oricum, există o anumită incongruitate stranie între ceea ce spunem și ceea ce simțim în legătură cu el. Oricăruia dintre noi ne place bătrînul Jack; totuși, cine știe datorită căror motive perverse, cu toții îl ocărim și-i tăgăduim vreo însușire pozitivă sau vrednică de respect. Se petrece aici ceva cu totul ieșit din comun: prin inexplicabilă sa artă Shakespeare reușește să ne cîștige simpatia și bunăvoința pentru un om atît de

respingător. Se va spune: are spirit, o veselie și un umor cât se poate de caracteristice și captivante. Dar este aceasta suficient? Umorul și voioșia viciului sînt chiar atît de captivante? Oare vorba de duh, caracteristică pentru micimea suflatească și pentru oricare alte însușiri rele, este în stare să farmece inima și să subjuge sentimentele? Sau nu cumva prezența unui asemenea umor și a unor asemenea seînteieri de duh, scoînd și mai mult în evidență caracterul diform al personajului, sîrînesc și mai puternic ura și disprețul nostru față de omul acesta? Ei bine, nu acestea sînt *sentimentele* noastre pentru caracterul lui *Falstaff*: în clipa cînd el încetează de a ne mai amuza, nu încercăm nici o senzație de dezgust; ne vine destul de greu să trecem cu vederea nerecunoștința Prințului în nou-născuta virtute a Eegelui, și blestemăm asprimea acelei justiții poetice care îl încredințează temnicerului pe bătrînul, jovialul și încmătorul nostru prieten".<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Samuel Johnson, *Edition of Shalcespeare*, 1765, voi. IV, pp. 355—356.

<sup>2</sup> Maurice Morgann, *An Essay on the Dramatic Character of Sir John Falstaff*, 1771, în „Shakespeare Criticism”, Oxford University Press, 1936, pp. 180-181.

99

Franz Grillparzer a preluat în parte tezele lui Morgann:

„Un critic englez a emis aparentul paradox că Falstaff n-ar fi fost las. Și, de fapt, nici nu este. El a fost fără îndoială brav în tinerețe, tot așa după cum în afară de inteligență mai posedă și alte însușiri; dar pofta de viață le-a înghițit pe toate”.<sup>1</sup>

William Hazlitt:

„... poate că (*Falstaff*) este cel mai substanțial personaj comic inventat vreodată...

își îngrașă și-și hrănește mintea cu glume, tot așa cum își îndoapă trupul cu vin de Xeres și zahăr...

... este în sinea lui un actor aproape în aceeași măsură în care este și pe scenă...

Secretul umorului lui Falstaff este în primul rînd o desăvîrșită prezență de spirit, o stăpînire de sine absolută, pe care nu o poate tulbura nimic.

Indiferența sa față de adevăr lasă Mu liber invenției”.<sup>2</sup>

Pentru A.C. Bradley, Falstaff este un „umorist genial”, „capabil de afecțiune (față de Poins și Bardolph și, categoric, față de Prinț)”, esența cavalerei stă în „fericirea libertății cîștigate prin umor”. Punctul de vedere al lui Morgann este aplaudat: „Falstaff nu este nici un mincinos, nici un laș, în sensul obișnuit al acestor cuvinte, spre deosebire de tipicul lăudăros poltron din comedii. El își debitează minciunile fie de dragul umorului, fie în scopul de a se virî într-un bucluc”.<sup>3</sup>

H.B. Charlton face o comparație interesantă între Falstaff și Henric al IV-lea:

„Problema lui Falstaff ca personaj comic este de a menține corporația lui Sir John. Sarcina lui seamănă cu preocupările politice ale lui Henric de a menține comunitatea Angliei. Principiile lui Falstaff sînt cele ale lui Henric, numai că sînt aplicate domeniului vieții particulare. El nu mai hiptă dacă nu găsește o justificare... Nu e nici curajos, nici laș, nici sincer, nici mincinos; pentru că asemenea distincții de ordin moral nu există.

<sup>1</sup> Franz Grillparzer, *Despre literatură*, în „Shakespeare și opera lui”, EPLU., București, 1964, p. 164.

<sup>2</sup> William Hazlitt, *The Characters of Shakespeare's Plays*, Oxford University Press, 1966, pp. 331—334.

■>A.C. Bradley, *The Rejection of Falstaff*, 1909, în „Shakespeare, Henry IV, Parts 1 and 2”, A Casebook, *Op. cit.*, pp. 08—74.

100

, lumea lui- Pentru el virtutea este numai abilitatea de a supraviețui... Instrumentul său este vorba de duh, întocmai după cum, în cazul lui Henric, ca o formă de aproape înrudită a ingeniozității intelectuale, este viclenia. Iar eliminarea onoarei din scara de valori a lui Falstaff nu este mai puțin necesară pentru scopurile sale decît este pentru scopurile lui Henric ștergerea onoarei cu buretele”.<sup>1</sup>

A. Ștein găsește similitudini între Falstaff și doi renumiți eroi ai lui Cervantes:

„În acest personaj se îmbină de fapt două figuri: don Quijote și Sancho Pânza. Falstaff se înrudește cu Sancho Pânza nu numai prin înfățișare și prin pîntecele său voluminos. Îi mai leagă și o aceeași puternică aplecare către lucrurile pămîntești, concrete, aceleași interese practice, aceeași atitudine ironică, batjocoritoare față de tot ce reprezintă elan, eroism, donquijotism. Comportarea lui Falstaff în timpul bătăliei, cînd se străduiește să-și scape pielea sa de laș, concordă cu spiritul lucid al lui Sancho Pânza. Dar donquijotismul? Firește, Falstaff nu crede cît negru sub unghie în vreun ideal superior, nu recunoaște nici o regulă de morală, inclusiv principiul aristocratic al onoarei, despre care vorbește cu o cinică luciditate...

Cu toate acestea, Falstaff păstrează ceva din cavalerismul medieval și-i place să se laude mereu cu titlul de cavaler. În timpul bătăliilor, el nu se ascunde pur și simplu ca Sancho Pânza, ci își ia acre de erou. Se prefacă și recurge la tot felul de șiretlicuri ca să dovedească altora că este viteaz și cutezător, căci, spre deosebire de Saricho Pânza, simte nevia de a demonstra acest lucru. Astfel, Shakespeare îl investeste pe Falstaff cu jirea ironie specifică povestitorului Cervantes, care, obiectivîndu-se, se ridică și deasupra lui don Quijote, și deasupra lui Sancho Pânza ?

W.H. Auden găsește apropieri între Falstaff și Hotspur:

„... (*ca și Falstaff*) Hotspur ascultă de impulsul momentului ca să spună exact ceea ce gîndește fără un calcul prudent.

Amîndoi nu ascund nimic de alții, Falstaff pentru că nu are nici o mască pe care s-o poarte, Hotspur pentru că a devenit într-atîta masca sa proprie înecî nu mai are o față în dosul ei. Cum ar veni, Falstaff spune: «Eu sînt eu. Tot ce fac,

<sup>1</sup> H.B. Charlton, Shakespeare, *Politics and Politicians*, 1929, A Casebook, *Op. cit.*, pp. 87—88.

”A. Ștein, *Un strălucit maestru al comediei*, 1958, în „Shakespeare și opera lui”, București, 1964, pp. 741—742.

101

oricît de revoltător ar fi, este neînchipuit de important, pentru că eu fac •icrasta.» Iar Hotspur spune: «Eu sînt Hotspur, luptătorul neînfricat cinstit și sincer. Dacă s-ar întîmpla vreodată să dau dovadă de frică sau să spun o minciună, chiar una nevinovată, aș înceta să mai exist». Dacă Falstaff ar aparține lumii lui Hotspur, am putea să-l numim mincinos, dar în proprii săi ochi el este perfect sincer...

Nici Falstaff, nici Hotspur nu sînt întru totul oameni, Falstaff pentru că trăiește în ficțiune pură, Hotspur pentru că e atît de lipsit de imaginație încît nu e în stare să vadă împărăția ficțiunii.

La început, așadar, Falstaff vrea să creadă că Hotspur este unul de teapa lui, căruia, ca și lui, îi place să pună un act în scenă, dar mai tîrziu îl va auzi pe Hotspur rostind cuvinte de neînțeles pentru el:

Vă mai puteți răscumpăra / Pierduta cinste, încă nu-i tîrziu / Să vă spălați obrazul-n ochii lumii.

În lumea lui Falstaff, singura valoare reală este importanța, cu alte cuvinte, tot ce cere el de la alții este atenția, singurul lucru de care se teme este ignorarea. Nu contează dacă alții aplaudă sau fluieră; ceea ce contează este volumul aplauzelor sau al

fluierăturilor".<sup>1</sup>

în sensul paralelismelor lui Auden, Clifford Leech constată:

„... sînt asemănători într-o privință: se țin departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei.”<sup>2</sup>

în sfîrșit, după John Wain,

„... Faîstaf vorbește în numele omului de rînd, mulțumit cu o fărîmă de onoare. Englezul de rînd este capabil de eroism, dar nu și de cuvîntări

Unele trăsături de caracter ale lui Hotspur, cel de al patrulea protagonist al piesei, au fost amintite într-o serie de citate din bibliografia critică. Dar (ca și în cazul citatelor privitoare la Falstaff) nu cred că putem fi de acord cu absolut toate caracterizările. Să fie, de pildă, adevărat că, asemenea lui Falstaff (cum susține Clifford Leech), Hotspur „se ține departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei”? Poate numai în sensul că, într-adevăr, îi lipsește rațiunea rece, judecata, previziunea (spre deosebire, să zicem, de tatăl său, Conte de Northumberland, care în mai multe rînduri caută să-i tempereze avînturile, egotismul marțial,

<sup>1</sup> W.H. Auden, *Op. cit.*, pp. 198—199.

<sup>2</sup> Clifford Leech, *Op. cit.*, p. 26.

<sup>3</sup> John Wain, *The Living World of Shakespeare*, Macmillan, London, 1964, p. 51.

102

tea de glorie, nesăbuinta, excentricitățile); altminteri, în scena complotului (III, 1) 1—106), unde răzvrătirii își propun, cu harta în față, să-și împartă țara în trei (Mortimer, Owen Glendower, Hotspur) după nădăjduita victorie asupra lui Henric al IV-lea, Hotspur se tirguiește cu ceilalți într-un chip cît se poate de negustoresc („Pare că partea mea, la nord de Burton, / Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă”, v. 97—98 etc.)—iar calculul” e subliniat aici de Shakespeare cu nu mai puțină vigoare dramatică și stilistică decît nepăsarea cu care la un moment dat eroul își tratează soția (II, 3, 41-104).

De asemenea, afirmația lui Auden că Hotspur este „lipsit de imaginație” reclamă cel puțin o precizare (afară de cazul cînd prin „imaginație” poetul a vrut să spună „previziune”). Un poet nu poate fi „lipsit de imaginație”; iar Hotspur este un poet, după cum se poate vedea din bogăția de imagini, conotații, ritmuri și modalități (mai ales emotive) ale replicilor sale. „Este cel mai bun poet din piesă”, afirmă F.E. Halliday, adăugînd strania remarcă: „deși... disprețuiește poezia”.<sup>1</sup> Remarca este stranie pentru că, pe urmele Bastardului din *Regele Ioan* (v. citatul final preluat din Mark van Doren în *Comentariile* la această piesă), Hotspur nu disprețuiește poezia în general, ci poezia *proastă, bombastică, artificială, înzorzonată*, după cum reiese destul de limpede din textul shakespearian. Cînd Glendower îi spune lui Hotspur:

„... pe cînd eram încă tînăr, urzeam la harfă / Multe cîntece (*aitty*) englezești meșteșugite / Și le dădeam cuvintelor (*longue*) podoabe ce le ședeau bine (*helpful*); / Virtute pe care n-am văzut-o la domnia ta.” (III, 1, 123—126).

Hotspur răspunde:

„Ei da, și crede-mă că sînt foarte mulțumit. / Mi-aș dori mai degrabă să fiu cotoi și să fac «miau»/ Decît să mă știu unul din alde-ăștia cîntăreții de balade scîlîmbe (*these same tnetre ballad-mongers*); / Mai degrabă aș asculta scîrșîitul unui sfeșnic de aramă răsucit fel și chip / Sau scrîșnetul pe butuc al unei roți neunse; / Nimic nu-mi zgîrnie mai rău urechea / Decît poezia fandosă (*mincing*); / Aceasta seamănă cu, mersul trudnic al unei mîrtoage împiedicate” (III, 1, 127—134).

Shakespeare pune în lumină latura poetică a firii lui Hotspur în ultimele versuri pe care eroul le rostește înainte de a muri. Harul profetic al poetului („O, aș putea să proorocesc”, V, 4, 83 — deci nu al „imagina-t'ei” ca prevedere și calcul rece) se îngemănează cu ceea ce Aldous Huxley socotea că este „una din cele mai adînci observații despre viață ale lui Shakespeare”<sup>2</sup>:

<sup>1</sup> F.E. Halliday, *The Poetry of Shakespeare's Plays*, 1954, Duckworth, London, 1964, p. 107.

<sup>2</sup> Citat de C.L. Barber, *Op. cit.*, p. 231.

103

... dar gîndu-i robul vieții, / Iar viața e pîiața timpului / Și timpul, care e măsura lumii, / So va curma, cîndva” (*Ibid.*, v. 81—83).

în *Henric al IV-lea, Partea I*, Falstaff este un erou comic, iar Hotspur un erou tragic (comparabil cu Brutus din *Iuliu Caesar*): artist meșteșugit în poezia cu caracter realist, total nerealist și stîngaci în viața politică, și socială.

Privind lucrurile și dintr-o perspectivă istorică, Hotspur este eroul tragic al piesei ca reprezentant al *cavalerului tragic* într-un moment al feudalismului muribund cînd „onoarea” (*honour*) se desprindea de conotațiile pozitive ale verbului „a fi” (lealitate, cinste, probitate, corectitudine pentru a se apropia de conotațiile din ce în ce mai negative ale verbului „a avea” (onoruri, glorie, acaparare). După cum s-a văzut, *onoarea* avea implicații tematice încă în *Regele Ioan*, unde fiul regelui Richard-Inimă-de-Leu, respectiv Bastardul, devenind cavalier (Sir Richard Plantagenet), face comentarii semnificative, adesea sarcastice, asupra cavalerismului degradat. Or, prin dorința, de „a fi” într-o lume stăpînită de dorința de „a avea”, Hotspur este la fel de anacronic ca și Bastardul. < în *Henric al IV-lea, Partea I*, *honour* este un cuvînt-cheie (potrivit Ini Jorgensen, apare, împreună cu derivatele, de 29 ori), individualizînd personajele și prezentînd semnificație tematică.

Pentru Hotspur, *onoarea* este totul, rațiunea existenței sale, „un principiu aproape ascetic” (Anikst) (v., de exemplu, comentariul său din I, 3, 201—208). Pentru Falstaff, dimpotrivă, *onoarea* (în sens pozitiv) este o vorbă goală, cum declară el în „catehismul” său din V, 1, 131—141. Cum însă amîndoi sînt *cavaleri* (Hotspur prin mentalitate, Falstaff prin titlu — este *Sir John Falstaff*) și cum în întreaga piesă, precum și în următoarele două „cronici”, Shakespeare este preocupat nu numai de zugrăvirea unor personaje, ci și de încadrarea lor într-o viziune istorică, politică, socială și filozofică, putem conchide că în epoca în care ie-a scris, el considera cavalerismul o instituție nu mai puțin depășită decît orînduirea feudală de care depindea organic. Iar dacă în portretul lui Hotspur, dincolo de unele învinuiri discrete distingem și o undă ușoară de regret și melancolie, în cel al lui Falstaff nu vedem deocamdată decît pe „cavalerul gras” care glumește mereu, și despre care se glumește mereu pe socoteala trușesiei. Deocamdată, el este *cavalerul vesel*.

Un alt cuvînt-cheie sau cuvînt tematic este *timpul* (time), folosit (după Jorgensen) de 41 ori, fără derivate; prezent în

episoadele cruciale ale piesei și discutat de prințul Henric în replica privitoare la „vremea răscumpărată” (v. caracterizarea anterioară a prințului). Hotspur trăiește sub imperiul unei conștiințe acute a timpului, iar pentru Falstaff, scurgerea timpului (ideea că îmbătrânește) este „singurul lui conflict mintal”

104

, Tor<sup>o</sup>-ensen), pe care în zadar caută să-l rezolve prin ignorare. Auden subliniază:

„Pentru Falstaff timpul nu există, pentru că el aparține lumii de *nera buffa*, actoriei și acțiunii simultane, unei lumi dominate nu de dorință au poftă (*desire*) ci de dorință nevinovată (*wish*), unde nimeni nu poate suferi pentru că tot ce spune și face el nu este decât simulacru.”<sup>1</sup>

Strînsa interdependență dintre personaje (principale dar și secundare) și tematică (istorică dar și morală, politică dar și general umană) mi poate fi în limitele prezentării de pînă acum, decât o prudent extinsă introducere la configurația artistică a compoziției, un aspect dintre cele mai importante fiind acela *al unității sale excepționale*: integrarea absorptivă a intențiilor de fond și corelarea părților componente din cele mai diverse puncte de vedere. Despre această unitate s-a scris enorm, iar îngrijitorul noii ediții Arden (1969), A.R. Humphreys<sup>3</sup>, rezumă, în cinci pagini dense, esența ei. Consider că pentru specialiști, lectura atentă a acestor pagini este obligatorie. Pentru publicul larg, cel puțin cîteva spicuiuri s-ar putea dovedi instructive: „... Shakespeare ne solicită atenția cu maximă vigoare asupra temelor istorice... Departele de a fi «statică», limitată la predominanța lui Falstaff, unitatea este dinamică, complexă și organizată în ceea ce privește interdependența materialului, astfel că nu putem să nu fim de acord cu Eliza-beth Montagu: «... în piesa aceasta există mai multă planificare și grijă decât aproape în tot ce a mai scris Shakespeare» ...Coexistența intrigilor comice și serioase nu se mărginește la alternarea lor eficientă... Cu cît sînt analizate mai atent, cu atît apar ele mai interdependente, legătura fiind uneori bazată pe paralelism și accentuare, altele pe antiteză și contrast...”

... asupra ambelor intrigi planează autoritatea constituită — înfrîngere și moarte pentru rebeli, spînzurătoare sau surghiun pentru pierde-vară. În ambele intrigi răsună tema ambiției și rapacității... Principialitatea le lipsește și baronilor și tâlharilor... încăierarea de la Gadshill este replica umoristică a insurecției lui Hotspur; fătărnicia lui Falstaff își află ecoul serios în dorința lui Henric de a întreprinde o cruciadă...

... După cum a demonstrat profesorul Empson, o bună parte din valoarea piesei stă în această «ambiguitate» care ne permite să discutăm personajele principale pro și contra...

W.H. Auden, *Op. cit.*, p. 188.

Temele serioase și comice se întrepătrund și prin numeroase alte ecouri și legături...

Coerența structurală este, iarăși, organică. Faptul că edițiile in-cvarto nu au diviziuni pe scene scoate în evidență permanentul caracter contra-punctic al piesei...”<sup>1</sup>.

Coerența structurală a piesei imită la nivel artistic coerența structurală a vieții în genere și în particular (ca moment istoric) și atestă „maturitatea fără efort” a lui Shakespeare (G.K. Hunter). Piesa a fost compusă într-o perioadă de tranziție de la marcatul exercițiu poetic (*Visul unei nopți de vară*, *Romeo și Julieta* etc.) la realismul pieselor ce vor veni, într-un moment de cotitură (către plasticul și dinamicul conflictelor care nu se exclud funciar), de siguranță în folosirea uneltelor poetice și dramatice cu maximă eficacitate, de remodelare a versului rigid, eliberat de încorsetări formale și apropiindu-se de tiparele mai prozaice ale versului alb. Proza pătrunde, necăznică, în prozodie, prozodia impregnează, necăznică, proza. Concretul se volatilizează, abstractul devine concret. Procesul fuziunii este ca și desăvîrșit, pregătind calea viitoarelor capodopere. Iar că lucrurile stau așa se poate vedea și din cîteva rînduri ale autorizatului și neiertătorului shakespeareolog Mark van Btrjn: „Nu există piesă shakespeareiană mai bună decât *Henric al I'-lea*... Nimic din ceea ce a scris Shakespeare nu mustește de atîta viață și nu este mai izbutit în imitarea dialogului uman.

Poezia lui Hotspur sau proza lui Falstaff nu au fost nicicînd întrecute în respectivele categorii...”<sup>2</sup>.

Leon Levițch

<sup>1</sup> A.R. Humphreys, în *Introducerea la King Henry IV, Part I*, The Arden Shakespeare, Methuen, London, 1969, pp. XLV—L.

<sup>2</sup> Mark van Doren, *Shakespeare*, 1939, Doubleday, New York, 1953, p. 97.

106

1 Starea de neliniște sufletească, pe care o manifestă Regele Henric,

exprimă continuarea unei situații cu care se încheie scena finală din piesa Richard al II-lea (scrisă în 1595—1596) în care regele Henric se arată profund îndurerat de omorîrea lui Richard, fapt de care se simte moralmente vinovat.

Pentru a-și ispăși vina, își anunțase, în scena amintită, hotărîrea de a porni într-o cruciadă, pentru eliberarea Ierusalimului și Mormîntului lui Hristos de sub turci, așa cum făcuseră și alți monarhi europeni, înaintea lui, cînd participaseră la cruciade, pentru a le fi iertate unele fapte considerate păcate grele în ochii bisericii și maselor populare.

Totodată regele se arătase foarte mîhnit, în scena a 3-a a aceluiași act final, și din cauza comportării dezonorante a fiului său, Prințul Henric, viitorul Henric al V-lea, comportare care continuă și în cadrul piesei de față.

Pe de altă parte printre marile supărări care îl copleșesc, sînt și răscoalele și luptele fratricide, ca o împlinire a profeției Episcopului de Carlisle, care prevăzuse luptele interne, drept urmare a detronării lui Richard al II-lea și uzurpării coroanei de către Henric al IV-lea. Toate acestea îl fac bănuitor, pierzînd-și încrederea în mulți dintre aceia care l-au sprijinit la început.

2 Pacea este indirect comparată cu o căprioară înspăimîntată urmărită de ogari.

3 Termenul „meteor” era folosit pentru o serie întregă de fenomene meteorologice: fulgere, trăsnete, grindină etc, care, conform credinței generale, în Anglia lui Shakespeare, implicau manifestări ale unor puteri supranaturale, interesate îndeaproape în acțiunile și comportarea oamenilor.

Shakespeare asociază deseori armonia sau tulburările cosmice cu evenimente extraordinare din viața popoarelor. Ca și în njuite altele dintre piesele sale istorice, Shakespeare se abate de la datele exacte ale unor evenimente, pentru a putea obține

107

anumite efecte dramatice și a da mai mult dinamism acțiunilor respective.

Astfel, după detronarea sa, la începutul lunii octombrie 1399, Richard al II-lea a fost omorît în februarie 1400, ceea ce



situează timpul acțiunii din scena de față la începutul anului 1401 — adică la un an după fagăduiala pe care o făcuse Henric, în ultima scenă a piesei Richard al II-lea, de a pleca în cruciadă, ca o ispășire pentru crima de care era răspunzător. Or, bătălia de la Holmedon, prezentată ca un eveniment foarte recent, — ceva mai departe, în scena de față — a avut loc la 14 septembrie 1402. În același timp, chiar și la acea dată, Prințul Henric era numai în vîrstă de 15 ani și prin urmare nu putea avea încă reputația proastă de care se arată profund nemulțumit tatăl său, în scena de față, iar pe de altă parte-această vîrstă nu îi permitea încă să se distins prin fapte de arme' pentru a putea fi comparat cu viteazul Harry Percy.

5 Termenul „văr” (= cousin) era folosit într-un sens mult mai larg decît în prezent, fiind atribuit și rudelor de diferite alte grade (nepoți, cumnați etc.) și chiar și altor nobili, fără a fi rude de sînge. Înru direa lui Westmoreland cu regele Henric este, de exemplu, prin soție, care este sora vitregă a regelui.

6 Comitat în centrul Angliei.

7 Denumirea „velș” (galez) desemnează locuitorii provinciei Wales din vestul Marii Britanii, provincie cunoscută și sub numele de Țara Galilor.

8 Harry (Henric) Percy, fiul contelui de Northumberland fusese poreclit „Hotspur” („pinten fierbinte”) din cauza vitejiei și impetuoziității sale, devenite legendare, de care dăduse întotdeauna dovadă în lupte, spunîndu-se că de cum își pusese armura și pintenii de cavaler, cînd era încă adolescent, pintenii îi erau mereu fierbinți, fiind în mod continuu angajat în lupte împotriva scoțienilor. Regiunea Northumberland este situată în nordul Angliei, la granița dinspre Scoția, unde aveau loc dese încăierări între englezi și scoțieni.

9 Holmedon se numește astăzi Hambleton și se află în comitatul Northumberland.

10 În original apare termenul „artillery” (artilerie), care se folosea pentru orice fel de proiectile și nu se referea numai la ghiulele trase de tunuri.

11 Henric al IV-lea descindea din Pîntageneți, familie ai cărei membri au domnit în Anglia între 1154 (începînd cu Henric al II-lea) și 1485 (sfîrșind cu Richard al III-lea). Conform unei credințe populare unele zîne obișnuiau să schimbe — dintr-un spirit de răutate — un copil frumos și dotat cu mari calități cu unul urît și fără caii-

108

tați. O aluzie la această legendă se întîlnește în *Visul unei tîmpii de vară*.

Schimbul pe care l-ar fi dorit regele nu ar fi putut însă avea loc, întrucît între Harry Hotspur și Prințul Henric era o diferență de 23 ani. Însuși Regele Henric era cu 3 ani mai tînăr decît Hotspur, deși apare ca mult mai bătrîn în piesa de față. Unii comentatori îi prezintă dealtfel, pe amîndoi, ca fiind aproximativ de aceeași vîrstă.

12 **Mordake**, Conte de Fiffe, era moștenitorul prezumtiv al tronului Scoției. Conform codului cavaleresc medieval prinșii în luptă se răscumpărau pentru sume importante de bani, în funcție de rangul de noblețe al fiecărui. Prizonierii de sînge regal trebuiau predați regelui, ceilalți, însă, aparțineau, în mod obișnuit, aceluia care îi captura. Se pare, însă, că, în **Ofțztl** prizonierilor de rang înalt, regele avea totuși dreptul să decidă, acordînd o parte din prețul de răscumpărare și aceluia care prinsese prizonierii.

13 Thomas Percy, Conte de Worcester, era fratele lui Henric Percy, conte de Northumberland. El îl părăsise pe Richard al II-lea la curtea căruia deținea funcția de intendent al casei regale, trecînd, împreună cu fratele său, de partea lui Hernie Bolingbroke, care se încoronează, iu cele din urmă, ca Henric al IV-lea. Devine însă, curînd, adversar al Regelui Henric și conducătorul răzvrătirii familiei Percy împotriva regelui.

14 Din punct de vedere istoric Regele Henric și-a manifestat dorința de a porni în cruciadă numai în ultimul an de domnie. Dorința lui de a ajunge la Ierusalim nu s-a realizat însă niciodată, istoria con-semnînd numai coincidența că dormitorul din palatul în care a murit se numea „Camera Ierusalimului”.

15 Diminutivul foarte familiar cu care Falstaff și Poin si se adresează Prințului Henric. Poin nu face parte din ceata lui Falstaff, fiind grada personală a Prințului Henric.

16 Xeres este vechea denumire engleză a orașului din sud-vestul Spaniei denumit azi Jerez și renumit pentru vinurile sale de culoarea chihlimbarului. Sumele spaniol a devenit în engleză „sherry”, termen care desemnează orice vin asemănător vinurilor de Jerez.

14 Aluzie la faptul că prostituatele purtau fuste roșii de tafta.

18 Denumirea populară a constelației pleiadelor (Cloșca cu pui) și probabil emblema vreunui han.

1- Numele dat lui Apollo în mitologia greacă ca zeu al soarelui. Apollo era între altele și zeul artelor și al oracolelor.

20 Aluzie la „Cavalerul Soarelui” care apare ca personaj, devenit „El Donzel de! Fabo”, în romanul cavaleresc spaniol al lui Diego Ortu-nez de Calahorra intitulat „Espojo de Princesej y Caballeros”

109

(Oglinda principilor și cavalerilor) și menționat în opera lui Miguel de Cervantes **Saavedra** „Don Quijote de la Mancha”, ea unul din romanele preferate fio lui Don Quijote.

21 Diana, sora lui Apollo, miruită Artemis în mitologia greacă, era la romani zeița lunii și a vîuîtoarei. De observat faptul că Shakespeare folosește cînd denumirile grecești, cînd cele romane ale zeităților antice. Astfel Falstaff se referă la zeul soarelui ca Phoebus (denumirea grecească), dar folosește denumirea romană pentru zeița lunii. Cum deseori regina Elisabeta este denumită Diana în literatura timpului, este foarte probabil că **Shakespeare** se referă aici la curtenii reginei, ai cărei slujitori umili erau și sub a cărei oblăduire „tîlhăreau” și ei.

22 Oraș antic pe coasta de sud-est a Siciliei, renumit în vechime pentru mierea sa avînd o aromă excepțională, motiv pentru care era pomenită de poeți.

**Shakespeare** se referă la mierea din Hybla și în Iuliu Cezar, actul V, scena 1.

23 Vestoanele dii) piele foarte rezistentă și lucitoare constituiau uniforma ago î țî! or șerifului, care arestau delincvenții, în vremea lui Shakespeare.

24 Conform unei vechi tradiții, îmbrăcămîntea celor executați revenea călăului.

25 În vremea lui **Shakespeare** cimpoaietele cele mai apreciate veneau din

comitatele Lincolnshire și Lancashire.

26 Conform credinței populare iepurele era considerat drept vietatea cea mai melancolică.

27 Moorditch (= șanțul mlaștină) era un canal îngust și foarte murdar de-a lungul unei porțiuni a zidului înconjurător al Londrei. Mia\* mele infecțioase pe care le emana produceau o boală numită „melancolia șanțului Moorditch”.

28 Proverb biblic: „înțelepciunea strigă pe uliță și în piață își ridică glasul său”. (*Pildele lui Solomon*, I, 20).

29 „Gadslill” este numele unui deal împădurit, între orașul Rochester din sud-estul Angliei și Londra, la o distanță de 27 mile de acest din urmă, oraș. Dealul își câștigase trista reputație de domeniu al tîlharilor, din cauza numeroaselor atacuri săvîrșite de aceștia asupra călătorilor, în pădurea susmenționată. Numele dealului este în acești lași timp, în piesa de față, porecla dată unuia din tovarășii de chefuri ai Prințului Henric, ea urmare a repetatelor tîlhării pe care ie săvîrșise în pădurea de pe Gadslill.

30 Diminutiv pentru Edward, numele mic al lui Poins.

31 Canterbury, localitate în sud-estul Angliei, este reședința prelatului avînd cel mai înalt rang bisericesc în Anglia: **Arhiepiscopul** de..

110

Canterbury. în catedrala din Canterbury, una din cele mai renumite catedrale vechi engleze, a fost asasinat în anul 1170 arhiepiscopul Thomas à Beckett, de oamenii regelui Henric al II-lea. Credincioșii, aparținînd tuturor claselor sociale, își făcuseră obiceiul, cîrînd după înmormîntarea lui Thomas a Beckett în catedrala din Canterbury, să meargă în pelerinaj, la mormîntul arhiepiscopului, care fusese declarat martir de către biserică. Pelerinajele au avut loc pînă la reforma protestantă din 1536, a lui Henric al VIII-lea, care, rupînd relațiile cu Roma catolică și desființînd mănăstirile, a interzis și pelerinajele la Canterbury, înlăturînd totodată lespedea comemorativă de pe mormîntul arhiepiscopului.

32 Cartier în sud-estul Londrei.

33 *YedwârB* este probabil pronunțarea numelui Edward în dialectul din Kent.

34 Prințul îl ridiculizează pe Fairstaff pentru străduințele sale de a se comporta ca tinerii petrecăreți, în căutare de aventuri galante, ceea ce nu se potrivește cîtuși de puțin cu vîrsta și înfățișarea sa.

35 Monologul de față urmărește să împiedice publicul spectator să-și facă o impresie nefavorabilă despre Prințul Henric și îl pregătește pentru schimbarea în bine, în viitor, a comportării sale rușinoase de pînă acum.

36 Soarele, ca și vulturul și leul (vezi actul III scena a 3-a) este considerat simbol al regalității.

37 Curtenii purtau barba tăiată scurt, ca un semn de înaltă distincție.

38 Glendower, căpetenia velșă —, a cărui victorie asupra englezilor de sub comanda lui Sir Edmund Mortimer este adusă la cunoștința Regelui Henric de către Westmoreland, în Actul I, scena 1 — îl prinsese în luptă pe Mortimer și, în așteptarea răscumpărării acestuia, îi dăduse în căsătorie pe fiica sa. Englezii îl considerau pe Glendower vrăjitor pentru că îi învinsese pe ei și ajunsese căpetenia velșilor numai prin vrăjitorii. Velșii l-au proclamat Principe al Galiei, dar a fost învins de englezi, trăind apoi ascuns prin păduri. Harry Hotspur îi ceruse regelui să-l răscumpere pe Mortimer, ruda sa, din mâinile velșilor, ceea ce regele refuză, declarîndu-l pe Mortimer trădător, (v. nota 40).

39 Mortimer nu era Conte de March. Titlul aparținea nepotului său, Edmund Mortimer.

40 Mortimer era, de fapt, nepotul și nu cumnatul lui Hotspur, cum apare în piesa de față. Eroarea este datorată cronicarului Holinshed de la care a preluat Shakespeare informația.

41 în ajunul plecării în expediția sa în Irlanda, Richard al II-lea îl reamintește, în 1398, ca moștenitor la tron pe Roger Mortimer, fratele

111

**42**

**44**

mai mare al lui Sir Edmund Mortimer. Roger Mortimer moare însă în Irlanda lăsînd în urma lui un fiu, *m* vîrstă de numai 8 ani, care se numea și el Edmond Mortimer. Copilul moștenise de la tatăl său titlul de Conte de March și era descendent, prin bunică sa, din al doilea fiu al lui Edward al III-lea, fiind prin urmare moștenitor de drept al tronului. în vremea în care se desfășoară piesa de față, micul conte era ținut la castelul Windsor și păzit cu toată strictețea. Nepotul său, Duce de York, avea să devină după Henric al VI-lea, Regele Edward al IV-lea. Cronicarul Holinshed confundă însă pe copilul Edmund Mortimer cu unchiul său care căzuse prizonier la velși, confuzie pe care o preia și Shakespeare, încrezător în cronica lui Holinshed. Astfel fiind, Harry Percy Hotspur, pe bună dreptate, consideră, în scena de față, că Regele Henric se teme de Mortimer, ca fiind adevăratul rege al Angliei. în urma refuzului Regelui Henric de a-l răscumpăra pe prizonier, Hotspur refuză, la rîndul său, să-i predea regelui pe prizonierii săi scoțieni și îl răscumpără el pe Mortimer. Astfel familia Percy (Worcester, Northumberland și Hotspur) începe răzvrătirea împotriva Regelui Henric. Familia Percy fusese sprijinul principal al Regelui Henric în timpul luptei pentru reîntrirea sa în drepturi, ca duce de Lancaster, și apoi pentru coroana Angliei, după cum arată și Shakespeare în piesa *Richard al II-lea*. înainte de a fi rege Henric al IV-lea Plantagenet era supranumit Bolingbroke, după numele castelului din comitatul Lincolnshire unde se născuse. Hotspur aruncă vina detronării regelui Richard și aducerii pe tron a regelui Henric numai asupra tatălui și unchiului său. în Richard al II-lea, actul al II-lea scena a 3-a, Hotspur, însă, își oferă și el serviciile lui Henric Bolingbroke. Pe de altă parte, în piesa de față Hotspur declară că nu a înțeles să-l facă prin această rege. în actul V, scena I-a, Worcester îi spune același lucru regelui Henric. Interesant este faptul că în acea vreme nu s-a ridicat de către nimeni problema succesiunii la tron la abdicarea Regelui Richard al II-lea, considerîndu-se că faptul cedării coroanei Angliei de către rege, vărului său Henric Bolingbroke, constituie în sine un temei legal pentru ca acesta din urmă să poată deveni rege. Această cedare, însă, fără bază legală va fi izvorul războaielor celor două roze, în timpul lui Henric al VI-lea, nepotul lui Henric al IV-lea.

Aluzia se referă la așa numita „punte periculoasă” din povestirile cavaleresti medievale, în care eroul și însoțitorii săi sînt nevoiți să treacă peste o prăpastie adinei, folosind o punte improvizată, constînd dintr-o sabie foarte lungă (în unele povestiri avînd lungimea a j două lănci).

112

45 în rîndurilo care urmează se manifestă firea extravagantă a lui Iiotspur care se arată foarte impulsiv și nechibzuit în piesa de față.

46 în scrierile mai multor elisabetani se menționează că graurii, ca și mierlele, pot fi învățați să rostească cuvinte din graiul omenesc.

47 Ducele de York, al cincilea fiu al lui Edward al III-lea, avea reputația unui principe foarte nesocotit.

48 Port în comitatul York unde a debarcat Bolingbroke în 1399, cînd a revenit din exil fără permisiunea lui Riehard al II-lea. În secolele următoare portul s-a scufundat, pe încetul, în mare, nemaexistînd în prezent.

49 Iiotspur este nepotul lui Worcester. Termenul „văr” era folosit în sens foarte larg în vremea lui Shakespeare. (v. nota 5)

50 în original *Ioneli* (= grindel), un pește considerat că produce purici și păduchi.

61 în prezent o mică secțiune a Londrei; în vremea lui Shakespeare un sat între centrul Londrei (City of London) și sectorul denumit azi Westminster, unde se afla catedrala Westminster și, în vremuri mai vechi, reședința regelui.

52 în piesele lui Shakespeare se întălnesc uneori anacronisme. Curcanii<sup>^</sup> de exemplu, au fost introduși în Anglia abia în timpul domniei lui Henric al VII-lea (1509—1547).

53 în original apare expresia „ucenicii Sfîntului Nicolae”, Deși Sfîntii Nicolae era patronul clericilor și călătorilor, totuși, datorită faptu-l lui că numele englezesc *Nieholas*, cu diminutivul său *Nick*, este același cu denumirea populară dată diavolului: „Old Nick” (= bătrînul Nick), el a ajuns să fie considerat și patronul hoților-

54 Jocurile de cuvinte, foarte frecvente în piesele lui Shakespeare sînt, în practică, intraductibile în limba română, ele bazîndu-se pe sensurile multiple ale unor cuvinte sau pronunțări identice. Astfel, în cazul de față, jocul de cuvinte rezultă din pronunțarea identică a cuvintelor *pray*, „a se ruga” și *prey* „a prăda”, din replica lui GadsliliJ.

55 Joc de cuvinte rezultănd din sensurile „încălțăminte” și „pradă” ale cuvîntului *lools*. Redarea în limba română a unor asemenea situații nu poate exprima, în foarte multe cazuri, decît ideea prezenței unui joc de cuvinte.

66 Aluzie la ferigă ale cărei semințe, conform credinței populare, deveneau vizibile numai în noaptea Simțului Ioan (în miezul verii); culese atunci, rostind anumite formule magice, aveau darul de a face invizibil pe acela care le purta asupra lui. De fapt, feriga nu se înmulțește prin semințe, ci prin spori, care, fiind invizibili, explică originea superstiției.

113

57 Gadshill folosește cuvîntul latin *howio* (-- oni) în sensul său general și prin urmare însemnînd și „om bun” și „om rău”.

58 Aluzia este la Ordinul Jartierei care îi fusese conferit Prințului Honrio în calitatea sa de principe moștenitor.

59 În vremea lui Shakespeare exista obiceiul de a se compune balade cu ocazia unor evenimente cu un caracter mai deosebit. Astfel nu numai o victorie a armelor dar și o crimă sau o execuție putea forma subiectul unei balade. În același timp însă se compuneau și balade defăimătoare și se găseau ușor persoane avînd oarecare talent, FJ care erau bineînțelese plătite, să compună asemenea poezii foarte supărătoare pentru cei defăimați. Baladele circulau într-un mare număr de exemplare, fiind vîndute sau distribuite gratis, după caz, pe străzile orașului. Erau de asemenea puse pe note sau cîntate pe melodii populare, ceea ce contribuia foarte mult la răspîndirea lor. În secolul al XIX-lea s-au vîndut, în unele cazuri, între două pînă la trei milioane de exemplare din baladele cele mai populare. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, practica a încetat însă, odată cu răspîndirea gazetelor ieftine.

În condițiile timpului, amenințarea lui Falstaff apare, așadar, ca foarte serioasă.

60 John, duce de Lancaster, bunicul Prințului Henric, era denumit John

Gaunt, după orașul Gând (Gaunt) din Flandra (Belgia), unde se născuse. În limba engleză cuvîntul „gaunt” înseamnă „uscățiv” și prin extindere „sfrijit”, de unde jocul de cuvinte al lui Falstaff, care, în același timp face aluzie și la reputația de viteaz pe care o avea John Gaunt, datorită modului cum se comportase, cu ani în urmă, în expediția militară pe care o condusese în Spania.

61 Numai cetățenii avuți sau avînd o stare socială importantă puteau fi „mari jurați”.

62 Rațele sălbatice se sperie foarte ușor și zboară la cel mai mic semn de primejdie.

63 Castelul Warkworth, în comitatul Northumberland, era principala reședință a familiei Percy.

64 Shakespeare nu numește pe autorul scrisorii, care, în opinia unor critici, ar avea un caracter simbolic, puțînd aparține oricăruia din numeroșii nobili refuzînd să se asocieze răzvrătirii lui Hotspur împotriva regelui. Alții sînt dispuși să atribuie scrisoarea lui George Dunbar, conte de March, din Scoția, sau lui Rockeby, Marele Șerif j al Comitatului Yorkshire. Denumirea *Marches* este un vechi termen pentru ținuturi de la hotare, conții de *March* purtînd această denul mire fie că dețineau comitatul de frontieră din Scoția, fie pe ce

114

din Anglia, mărghiaș cu Scoția. În acele vremuri de continue lupte de frontieră, funcția respectivă era deosebit de importantă.

65 *ga j?stc* vorba de Arhiepiscopul de York.

66 (3 Xumele soției lui Hotspur este de fapt Elizabeth și nu Kate. Fratele ei, Roger Mortimer, conte de March (titlu englez pentru deținătorul comitatului de la granița cu Wales — Țara Galilor), recunoscut ca succesori la tron de Richard al II-lea, murise înainte ca Henric al IV-lea să ia coroana Angliei, în urma abdicării regelui Richard. Edmund Mortimer, care apare în piesa de față este fratele mai mic al lui Roger Mortimer și nu avea titlul de conte de March pe care i-l atribuie Shakespeare, și nici nu era căsătorit cu fiica lui Glendower. (v. și nota 41).

67 *Esperance mp comforte* („Speranța, sprijinul meu”), după cum interpretează expresia franceză actualul Lord Eustace Percy, aceasta era deviza și strigătul de luptă al conților Percy. Cuvintele de mai sus se pot citi și astăzi deasupra porții de la intrare a castelului din Alnwick, aparținînd familiei Percy.

G8 în literatura timpului gestul strîngerii cu putere a degetului mic este menționat ca o manifestare a sentimentului dragostei.

69 Aforism curent în epoca lui Shakespeare, potrivit căruia o femeie nu poate păstra un secret decît dacă nu îl cunoaște. Se întîlnește și în opera filozofului și dramaturgului Lucius Seneca (4 î.e.n. — 65 e.n.) și este preluat în Anglia, pentru prima oară, în opera poetului Geoffrey Chaucer (1340—1400).

70 Cartier în Londra, unde se afla hanul preferat al lui Falstaff.

71 Hanul respectiv exista în vremea lui Shakespeare și probabil și în aceea a lui Henric al IV-lea.

72 Denumirile eorintean, troian și efesean (locuitori din Corint, Troia și Efes) se foloseau în epoca shakespeareiană pentru cheflii risipitori și libertini (Corintul se bucura de reputația unui loc lipsit de moralitate în antichitate).

73 Tejghetarii vindeau mici pachetele de zahăr pentru a îndulci vinul prea acru.

74 încăperile hanurilor, separate de sala comună, aveau, ca și în prezent, diferite nume. în original, încăperea unde se află Prințul Henric cu tovarășii săi de băutură se numește „semiluna”.

75 în original camera „rodia”.

•8 Prințul Henric descrie înfățișarea hangiului pentru a-l buimăci pe băiat cu propunerea pe care i-o face, de a-și buzunări stăpînul. Haina de piele cu nasturi de sticlă era în mare vogă în vremea lui Shakespeare în lumea burghezilor mijlocii. Prin Barbaria, de unde se importa zahărul în Anglia. în vremea lui Shakespeare, se înțelegea Africa de Xord.

115 8\*

78 Pentru a se amuza, Prințul Henric folosește un limbaj confuz, zăpacind-iH astfel complet pe Francis.

79 Porecla lui Percy: *Hoispur* înseamnă „pinten fierbinte” (v. nota 60).

80 Elizabeth Mortimer (v. nota 60).

81 Titanii au fost prima generație de zei răsturnată de la stăpînirea lumii și a zeilor, de către cea de a doua generație, condusă de Zeu?. Dintre titani Helios (numit de Ilomer și Hyperion, după tatăl său) era zeul soarelui, înainte de a-i fi luat această atribuție Apoilo, care aparținea celei de a doua generații de zei. în mitologia greacă denumirea „titan” era folosită pentru oricare din zeii care descindeau din titani. Prințul Henric folosește în replica sa denumirea Titan cu sensul de zeul soarelui, așa cum se obișnuia în literatura epocii lui Shakespeare.

82 Aluzia se referă la țeșătorii olandezi calvini care se refugiaseră în Anglia din cauza persecuțiilor guvernatorului spaniol Ducele de Alba (sau Alva), în timpul domniei Eegelui Filip al II-lea al Spaniei (1556—1598), care stăpînea în acea vreme și Țările de Jos. Țesătorii calvini duceau o viață foarte austeră și își însușeau o înfățișare ascetică. Manifestau totodată și o deosebită predilecție pentru cîntatul psalmilor, nu numai în cadrul slujbelor religioase, dar și în timpul lucrului.

83 în interludiile religioase medievale denumite „moralități” apărea personajul *Viciul* care, în chip de clovn, înarmat cu un pumnal sau o sabie, confecționate din lemn, bătea și punea pe fugă diavolul și pe acoliții acestuia.

84 Pavăza și spada care taie nu se mai foloseau în ciocniri armate în vremea lui Shakespeare, fiind înlocuite cu spada care împunge și pumnalul care parează loviturile.

85 Expresie în limba latină însemnînd *iată semnul (dovada)*.

86 Kendal, mic oraș în comitatul Westmoreland, situat în nord-vestul Angliei era renumit pentru postavurile sale. Cele care erau de culoare verde serveau la confecționarea hainelor servitorilor, țărănilor, pădurarilor, și, din cauza culorii verzi, erau preferate de tîlhari, deoarece îi ajuta să se camufleze în păduri. îmbrăcămintea vestitului haiduc Robin Hood și a tovarășilor săi era din același postav verde de Kendal, pentru același motiv.

87 Eroul semizeu Hercule, (fiu al lui Zeus), vestit pentru puterea și minciunile supraomenești pe care le-a împlinit, este foarte des menționat! în operele dramatice, nu numai ale lui Shakespeare dar și ale contemporanilor săi.

88 Conform unei legende din timpuri străvechi, pomenită și de scriitorul și naturalistul roman Pliniu (23—79 c.n.) și foarte răspîndită în

116

evul mediu, leul nu se atinge de un prînz de sînge. Unii văd și ceva ironic în cuvintele lui Falstaff, deoarece Prințul Henric nu era prînz din momentul nașterii, tatăl său Henric al IV-lea devenind rege cînd fiul său Henric avea 12 ani. Titlul de „prînz” aparține, în Anglia, numai fiilor regelui și nu se moștenește și de către urmașii acestora.

89 Adică o monedă pe care era imprimată efigia regelui.

90 **Demon** foarte puternic, numit și Amamon în tratatele privitoare la vrăjitorie.

91 Alt nume dat de biserica creștină lui Satan, căpetenia diavolilor. în mitologia clasică Lucifer era numele sub care era cunoscută planeta Venus cînd strălucea pe cer dimineața înainte de răsăritul soarelui, la noi fiind numită popular Luceafărul de dimineață. Luceafărul de seară era denumit de romani Noctifer sau Nocturnus.

92 în credința englezilor, căpetenia velșă Owen Glendower practica vrăjitoria cu ajutorul diavolului pe care reușise să și-l supună, (v. nota 38).

93 în vremea lui Henric al IV-lea încă nu existau pistoale. Spre sfîrșitul secolului al XVI-lea acestea erau folosite mult de scoțieni.

94 Bonetele albastre erau un fel de uniformă națională a scoțienilor.

95 Aluzie la personajul principal al tragediei predecesorului lui Shakespeare, Thomas Preston, avînd ca temă viața regelui Persiei, Cam. byse (sec. VI î.e.n.), în care autorul folosește un stil foarte artificial și bombastic, ridiculizat aici de Falstaff.

96 Identificarea regelui și regalității cu soarele era o figură de stil curentă în literatura timpului.

97 în original apar cuvintele *vice* (viciul), *iniquity* (fărădelegea) și *vanUy*

(deșertăciunea), ca o reminiscență a trei dintre personajele cele mai comune în reprezentațiile dramatice populare, medievale, care deveniseră tot mai desuete în vremea lui Shakespeare.

98 Conform legendei biblice faraonul Egiptului a avut odată un vis în care șapte vaci slabe, ieșind din apele Nilului, au înghițit șapte vaci graso care pășteau pe malul fluviului și tot slabe au rămas.

99 Scrumbiile fiind sărate produceau o foarte mare sete consumatorilor, motiv pentru care erau foarte apreciate de bețivi.

100 Titlul regelui Henric al IV-lea ca duce de Lancaster, înainte de a deveni rege. Referindu-se astfel la Henric, Glendower nu-l recunoaște ca rege.

101 Modul cum explică Hotspur formarea cutremurelor corespunde opiniei filozofului grec Aristotel (sec. IV î.e.n.) exprimată în cartea I-a a operei sale *Meteorii*. Credința aceasta se mai întâlnește și în secolul al XVIII-lea la poetul E. Young.

102 Glendower se referă în momentul de față la regele Henric ca Bolingbroke, numele obișnuit sub care era cunoscut înainte de a deveni

117

103

104

105

10G 107

108 109 110

111 112

rege. Folosind această denumire vrea să arate că nu-l mai recunoaște ca rege (v. nota 100).

Marele magician (după unii proroc) din legendele vechi ale regelui Arthur și cavalerilor Mesei rotunde.

Shakespeare se referă în aceste **Versuri** la o veche profeție conform căreia Anglia avea să fie împărțită între Perey, Mortimer și Glendower, identificați prin figurinele și imaginile de animale și păsări de pe coifurile și din armoriile respective.

Acel Edmund Mortimer care era ginerele lui Glendower era fratele lui Lady Percy. Al doilea Edmund Mortimer, care fusese proclamat moștenitor al tronului de către Richard al II-lea, era însă nepotul lui Lady Percy și nu acela care se căsătorise cu fiica lui Glendower. (v. nota G6)

în casele nobililor, chiar și în vremea lui Shakespeare, era încă obiceiul de a se acoperi pardoseala încăperilor cu papură, ceea ce constituia chiar un lux.

Cîmpia Finsbury, azi unul din cartierele Londrei, era, în vremea lui Shakespeare, un loc foarte popular, cu alei și iarbă bogată, unde burghezia din Londra ieșea la plimbare, sau să se amuze trăgînd cu arcul, duminica după amiază și sărbătorile.

Croitorii, ca și țesătorii, obișnuiau să cînte în timp ce lucrau, avînd totodată renumele de buni cîntăreți.

Prigorii erau considerați ca foarte bune păsări cîntătoare, nu mult depășiți de privighetori, după unii.

Scena de față dintre rege și Prințul Henric marchează o cotitură în viața Prințului de Wales care își va îndrepta, de acum înainte, privirea spre viitor și se va elibera tot mai mult de ascendența pe care o avea Falstaff asupra lui.

Shakespeare nu arată aici motivul principal al înlăturării Prințului Henric din Consiliul Privat al Regelui și anume faptul că în cadrul unei certe violente cu Lordul Magistrat Suprem, Gascoigne, Prințul îl lovise. Ca urmare, regele îl înlocuise pe prințul Henric din funcția de președinte al Consiliului cu fratele său al doilea Thomas, duce de Clarence.

Aluzia este la cele două expediții victorioase ale Regelui Henric împotriva lui Glendower, în Wales, înaintea bătăliei de la Shrewsbury (21 iulie 1403), iar a treia ar fi expediția din 1405 pe care Shakespeare a considerat-o ca fiind tot înaintea bătăliei de la Shrewsbury. Unii comentatori consideră, însă, că în numărul celor trei victorii ar intra, de fapt, și bătălia de la Holmedon, din 1402, cu scoțienii, deși Regele Henric nu luase parte personal la acea bătălie, dar fiindcă avusese loc în timpul domniei sale. Dealtfel puțin timp

118

înaintea victoriei de la Holmedon, în același an 1402, englezii mai cîștigaseră și bătălia de la Nesbit, tot cu scoțienii.

113 Cînd viitorul rege Henric al IV-lea Bolingbroke s-a întors din exil fără permisiunea Regelui Richard al II-lea, a debarcat în portul Ravenspurgh. (v. nota 48).

114 Metaforă obișnuită pentru rege, asemuit unui leu. (v. nota 36)

115 Hotspur, născut în 1364, era de fapt cu 23 ani mai mare decît Prințul

Henric și chiar cu trei ani mai în vîrstă decît Regele Henric Shakespeare cunoștea desigur acest lucru, dar îl face de aceeași vîrstă cu Prințul Henric pentru efecte dramatice, punîndu-le în opoziție caracterele.

116 Nobil scoțian vestit pentru vitejia lui, distingîndu-se în lupte de frontieră dintre englezi și scoțieni, necontenite în acea epocă. Deși scoțienii au învins pe englezi în bătălia de la Otterburn, în Northumberland (Anglia) în 1388, făcîndu-l prizonier pe Hotspur și-au pierdut în schimb căpitanul, pe Douglas tatăl, care a fost omorît în luptă. Douglas fiul, la care se referă Regele Henric, a continuat la rîndu-i tradiția de vitejie a tatălui său.

117 Compararea unui viteaz de frunte cu zeul Marte era o metaforă obișnuită în literatura epocii lui Shakespeare.

118 Al doilea fiu al regelui Henric, făcut duce de Lancaster, fiindcă se născuse acolo.

119 Denumire creată de Falstaff parodiînd personajul numit Cavalerul Săbiei-care-arde, din unele povestiri cavalești.

120 V. nota 29.

121 Focul Sfîntului „Elino” sau „flăcării”, lumina fosforescentă apărînd deasupra mlaștinilor datorită putreziciunilor; în sens figurat expresia înseamnă: păcăleală, înșelăciune.

122 Hangița apare ca văduvă în Henric al IV-lea, partea a II-a, și căsătorită cu Pistol în Henric al V-lea.

123 8 șilingi însemnau un preț foarte mare.

124 Newgate era denumirea închisorii din Londra. Aluzia lui Bardolph se referă la regulamentul închisorii conform căruia deținuții erau duși la judecată și aduși înapoi încolonați și încătușați doi cîte doi, pentru a nu evada.

125 *Fulălina Mariana* era un personaj foarte popular în dansurile tradiționale din cadrul serbărilor de la 1 Mai reprezentînd o tînără de moravuri ușoare și de cele mai multe ori fiind un bărbat travestit în femeie. Soția zapciului era, pe de altă parte, o femeie de o moralitate excesivă, corespunzătoare funcției soțului său.

*Maid Marian* (cum apare denumirea în text) a fost însă la origine numele personajului foarte respectabil, iubita lui Robin Hood, eroul din

126 Loc foarte popular în vremea aceea pentru **Sntîlnirea** prietenilor și cunoscuților.

127 Zeul Hermes (la romani Mercur), supranumit „curierul zeilor” era reprezentat ca purtînd o cască înaripată. Prințul Henric purtînd un coif asemănător este comparat cu zeul mitologic..

128 în mitologia clasică calul înaripat Pegas a țâșnit din sîngele Meduzei cînd Perseu i-a tăiat capul. Cu sprijinul Atenei (Minerva), eroul mitologic Bellerophon prinse calul și cu ajutorul lui ucise Himera, un monstru cu capul și pieptul de leu, mijlocul trupului de capră și partea din urmă balaur. Vrînd să urce la cer pe Pegas, acesta îl trînti la pămînt și își continuă singur zborul devenind apoi constelația Pegas și considerat calul muzelor.

129 Aluzia este la zeița Bellona din mitologia romană, considerată de unii ca sora lui Marte și amesteeîndu-se printre luptători, pe cîmpul de luptă, îmbărbătîndu-i și ajutîndu-i pe cei preferați.

130 Marte (Ares la Greci) era zeul războiului, crud și sîngeros, în care acționa numai forța fizică necontrolată de rațiune spre deosebire de Minerva (Atena) care conducea rațional acțiunile căpeteniilor și luptătorilor într-o bătălie sau în pregătirea acesteia.

131 Sutton-Coalfield, localitate la 40 km nord-vest de Coventry.

132 Aluzie la parabola biblică privitoare la cerșetorul Lazăr, simbol al sărăciei și mizeriei omenești.

133 Consiliul Privat al Reginei Blisabeta Iiotărise în 1596 eliberarea întemnițaților din închisorile din Londra, pentru a fi recrutați pentru expediția victorioasă a lui Essex împotriva portului Cadiz (Spania) din acel an.

134 Paji, în sensul de ostateci pentru credința taților lor.

135 În timpul în care Regele Riehard al II-lea se afla în Irlanda, Bolingbroke, viitorul rege **Hernie** al iV-Jea, ordonase executarea lui Bushby, Green și WiltsMre, deși nu avea această prerogativă, Regele Ricliard fiind încă rege.

136 Personajul respectiv este Ducele de Norfolk, unul dintre capii importanți ai răzvrătiților.

137 Prezența lui Falstaff la acest Consiliu de război prezidat de rege a dat ocazie la numeroase critici. Unii comentatori consideră că Falstaff a fost introdus în această scenă ca fiind locul cel mai potrivit, în ajunul unei mari bătălii, pentru cinicul său monolog privitor la sensul onoarei.

138 Conte de Worcester era intendent al casei regale a Regelui Ricliard și frîngerea toiagului a însemnat părăsirea acestei funcții cînd a trecut de partea viitorului Henric al IV-lea. Faptul este relatat reginei în piesa Richard al II-lea, act III se. 2.

120

139 Așa după cum **Hotspur** se referă la Regele Henric numindu-l Boingbioke, nemalecunoscîndu-l ca rege, se referă acum și la Prințul Henric, **numindu-l** Monmouth, nume ce purta după orașul Mon-mouth din Wales, unde se născuse. Astfel Hotspur ne arată că **nu-l** recunoaște nici pe el ca Prinț de Wales și prin urmare moștenitor al tronului.

140 Devisa și strigătul de luptă al familiei Percy (v. nota 67)

11.1 Denumirea „turc” era folosită în sens atributiv pentru a desemna pe cineva foarte crud și lipsit de orice sentiment de milă. Grigore este numele papei Grigore al VH-lea Hildebrand (sec XI) a cărui fire violentă este deseori menționată în lucrările autorilor protestanți de după Reformă. În același timp, după toate probabilitățile, Shakespeare are în vedere și persoana Papei Grigore al XHI-lea (papă între 1572—1585), dușman înverșunat al protestanților și al Angliei, care aprobase masacrarea hughenoiților din Franța în noaptea Sf. Bartolomeu (1672) și făgăduise iertarea pontificală pentru oricine ar omorî-o pe Regina Elisabeta a Angliei. În anul 1579 era denumit, în afișe satirice vîndute pe străzile Londrei, drept unul din cei trei tirani ai lumii, împreună cu Kero și sultanul Turciei.

142 Cronicarul Holinshed relatează că Prințul Henric a fost rănit la față de o săgeată. A refuzat însă să părăsească lupta, cu toate îndemnurile nobililor din jurul său de a se retrage în urma rănii primite, pentru a nu-și descuraja oștenii de sub comanda sa, fiind mereu prezent unde lupta era mai înverșunată, deși avea numai 16 ani.

143 Prințul John de Lancaster nu a luat parte la lupta de la Shrewsbury, fiind în vîrstă de numai 13 ani. Shakespeare îl prezintă și pe el mai matur decît era, pentru aceleași efecte dramatice pentru care schimbă și vîrsta Prințului Henric, a lui Hotspur și a Regelui Henric însuși.

144 Hidra de la Lerna era un monstru al mlaștinilor, cu trup de leu și avînd nouă capete. A fost ucisă, de Hercule. În timpul luptei, în locul fiecărui cap pe care i-l tăia eroul, apăreau altele două astfel înecînd Hercule aprinse un lemn cu ajutorul căruia ardea gîtul tăiat împiedicînd astfel apariția altor capete.

145 Holinslied afirmă că Regele Henric a fost într-un anumit moment al bătăliei doborît la pămînt de Douglas, fără a fi însă rănit, fiind ridicat de jos de cei care îl apărau. Cronicarul adaugă că regele însuși a omorît 36 de vrăjmași în lupta de la Shrewsbury și îl înfățișează ca eroul zilei.

121

146 Termenul „stea” (în original) este folosit aici în sensul de planetă.

Conform astronomiei lui Ptolomeu (matematician și astronom grec, sec. II e.n.) fiecare planetă își avea orbita sa proprie.

147 În vremea lui Shakespeare credința că în clipele morții muribunzii virtuoși\_ aveau darul profeției, era încă foarte răspîdită. În Richard al II-lea (act. II se. 1), John de Gaunt prezice de pe patul de moarte, nenorocirile Angliei, datorate Regelui Richard.

148 Prințul Henric acoperă chipul lui Hotspur cu eșarfa sa, ca o dovadă a respectului și a unui sentiment de afecțiune duioasă pentru un mare viteaz căzut eroic.

Cronicarul Holinshed afirmă, însă, că Hotspur nu a fost ucis în luptă de Prințul Henric, ci de unul din apărătorii acestuia din urmă.

## HENRIC AL IV-LEA

PARTEA a II-a

Traducere de LEON LEVIJCHI

### PERSOANELE

REGELE HENRIC AL IV-lea HENRIC, prinț de Wales, mai  
târziu regele Henric al V-lea THOMAS, duce de Clarence PRINȚUL JOHN DE LAN-  
CASTER PRINȚUL HUMPHREY DE  
GLOUCESTER CONTELE DE WARWICK CONTELE DE WEST-  
MORELAND  
CONTELE DE SURREY GOWER HARCOURT BLUNT SIR **WILLIAM** GASCOIGNE,  
primul judecător al țării, UN SLUJBAȘ al judecătorului CONTELE DE **NORTHUM-**  
BERLAND  
SCROOP, arhiepiscop de York LORDUL MOWBRAY LORDUL HASTINGS LORDUL BARDOLPH SIR JOHN  
COLEVILLE  
fiii săi  
susținători ai  
**dușmani**  
ai  
regelui  
TRAVERS și MORTON, slujitori ai lui Northumberland  
SIR JOHN **FALSTAFF**  
PAJUL lui Falstaff  
BARDOLPH  
PISTOL  
POINS  
PETO  
SHALLOW și SILENCE, judecători de pace  
DAVY, slujitorul lui Shallow  
MOULDY, SHADOW, WART,  
FEEBLE și BULLCALF, recruți  
FANG și SNARE, portărei  
ZVONUL  
UN PORTAR, UN DANSATOR (el rostește epilogul)  
LADY NORTHUMBERLAND  
LADY PERCY  
DOAMNA QUICKLY, proprietă-reasa unei cârciumi din **Easfei** cheap  
DOLL TEARSHEET  
Lorzi și însoțitori: **ofițeri**, soldați, un sol, băieți de prăvălie, biciuitori, rîndași etc. Scena: Anglia.

124

### PROLOG

*fflarlcworth. în fața castelului lui Northumberland.*  
*Intră Zvonul, pe îmbrăcămintea căruia sînt pictate nenumărate limbi.*  
ZVONUL:

**Fiți doar urechi. Cînd trâmbițează Zvonul<sup>1</sup>,**

**E-n** stare cineva să **rni-l** asculte? Gonaci **făcîndu-mi** vuitul, eu vestesc Din răsărit și pîn'la soare-apune Al  
faptelor **din** lume început. **Pe-aceste** limbi atîrnă clevetiri Pe care Ic **răspîndesc** în mii de graiuri, Smintind pe  
**mulți** cu știri fără temeii. Vorbesc de pae-n timp ce-ascunsa vrajbă [**Rănește** lumea, sub ai **tihnei** zîinbet; Și cine  
altul decît mine, Zvonul, Adună oști și gata apărarea,<sup>2</sup> Cînd Vremea a rămas împovărată Ife din pricina asprului  
război, Cum se aude, ci a altui rău? Zavistia, prepusul, bănuiala, Din mine fac o **trișcă de** copil, **Iar** miile de  
capete-ale hidrei, Mulțimea schimbătoare și-nvrăjbită, Cu ușurință o deprind. Dar cum Să-mi judec  
binecunoscutul trup în fața alor **mei**? Eu sînt aici Olac al biruinței lui King Harry. **Ăcesta-n** bătălia de la  
Shrewsbury<sup>3</sup>, L-a-nvins pe **Hotspur și** oștirea lui, Stingînd în **sînge** de rebeli văpaia Semetei răzvrătiri. Dar ce  
**mă** face

125

**Să-ncep cu** adevărul? Kostul meu E să vestesc că **Monmoutti** a căzut Lovit de spada nobilului Hotspur<sup>4</sup>, Iar

unsul Domnului pînă-n țarină S-a frînt în fața furiei lui Douglas<sup>5</sup>. Acestea le-am tot vînturat prin țîrguri, Din Shrewsbury și pîn-la ăst castel De piatră colțuroasă., ros de viermi<sup>6</sup>, Unde părintele lui Hotspur zace De-o boală ce-i cu țîlc<sup>7</sup>. Mereu sosesc Soli frînți de drum, iar oarbele speranțe Din vești pe care prin mine le-au aflat Mai rele-a ca un rău adevărat. (Iese.)

## ACTUL I

### SCENA 1

*Același decor.*

*Intră lordul Bardolph<sup>8</sup>.*

■"i ... \*!' , "Ŷi!<«/

LORD BARDOLPH: E cineva la poartă? Hei! Străjer! (Portarul deschide poarta.)

Unde e contele?

PORTARUL: Dar cine-ntreabă?

LORD BARDOLPH: Du-te și-l vestește

Că lordul Bardolph îl așteaptă-aici. PORTARUL: Stăpînul meu se plimbă prin grădină.

**Fiți** bun, milord, și bateți la porțiță —

Chiar el vă va răspunde.

(Intră Northumberland.)

LORD BARDOLPH:

Iată-l, vine.

(Portarul iese.)

NORTHUMBERLAND:

Ce vești, lord Bardolph? Fiecare clipă E-aeuiz izvor de fapte uimitoare. Cumplite vremi! Dihonia, sireapă, Ca iapa grasă, smulșă din pripea, Prăvale-n drumu-i toate.

LORD BARDOLPH^ Eu, milord,

Ți-aduc anume știri din Shrewsbury.

XORTHUMBERLAXD:

O, de-ar fi bune!

127

[1, 1]

LORD BARDOLPH:

NORTHUMBERLAND:

Cum ți le-ai dorit! Măria sa a fost rănit de moarte Iar prințul Harry omorît, căci soarta Ți-a părținit feciorul; cei doi Blunt Au fost răpuși de Douglas; prințul John, Cu Westmoreland și Stafford, a fugit; Sir John<sup>9</sup>, vierul ghiftuit de Monmouth, E-aeum legat. Ah, ziua-aceasta-n care Ne-am prins și-ncins în luptă, și-am învins, N-a mai încununat a vremii frunte De la izbînzile lui Cezar!

Cum așa? Ai fost la Shrewsbury, pe cîmpul luptei?

LORD BARDOLPH: Milord, am stat de vorbă cu un om De neam și nume-ales, sosit de-acolo. Aceste știri el mi le-a dat drept bune.

NORTHUMBERLAND:

A! Iată-l și pe Travers — l-am trimis încă de marți, să afle noutăți.

LORD BARDOLPH: în drum, milord, i-am luat-o'înainte Așa că dînsul n-o să-ți poată spune Mai multe decît știe de la mine.

(Intră Travers.)

NORTHUMBERLAND;



Ei, Travers, ce vești bune ne aduci?

TRIVERS: Milord, Sir John Uinfreville<sup>10</sup> m-a-nturnat

Cu vești frumoase; și cu calu-i iute M-a întrecut. Zorind pe urma lui, Un nobil s-a oprit, sleit de goană, Să-și odihnească roibul lîngă-al meu. El m-a-ntrebat de drumul către Chester, Iar eu, de noutăți din Shrevshury. Mi-a spus că răzvrătirea a dat greș, Iar pintenii lui Percy s-au răcit.<sup>11</sup> Și-a slobozit apoi din Mie calul, S-a aplecat, i-a dat vreo cîțiva piteni De i-a vîrît pîn-la duriță-n coaste, Și făr' să mai aștepte vreo-ntrebare, A luat-o într-o goană, de jurai Că-nghite depărtarea.

NORTHUMBERLAND:

A<sup>T</sup>u se poate!

Cum? Pintenii lui Percy s-au răcit?

128

[1,1]

Ai lui Hotspur? Iar răzvrătirea, spui, Că a dat greș?

BARDOLPH: Milord, pe cinstea mea,

De n-a învins feciorul tău în luptă, Sînt gata baronia să mi-o dau , Pe șnurul de mătase-al unei haine.

NORTHUMBERLAND:

Atunci de ce-a vorbit de pierderi omul „:-,- Ce l-a-ntrecut pe Travers? ,)§

LORD-BARDOLPH: Cine? El?

Un vagabond călare pe un cal Furat de undeva! Ca să nu tacă .: j î-crjiîTf i. OH -:,;,,,, A îndrugat ceva...

Alt vestitor! ' :0\i;:a'

(Intră Morton.)

NORTHUMBERLAND:

MORTON:

NORTHUMBERLAND:

Vai, fruntea lui, ca pagina de titlu<sup>12</sup>, Vestește un cuprins de tragedie: Așa arată-un țarm pe care valul Și-a pus pecetea uzurpării. Zi, Morton, ai venit din Shrewsbury? De-acolo am fugit, milord, căci moartea Și-a pus cea mai hidoasă mască-a ei Sure-a ne-ngxozi.

Feciorul meu ce face?

MORTON-

129

Dar fratele meu? Tremuri... Chipu-ți palid E-un vestitor mai priceput decît ți-e limba. Cîndva, un om abia trăgîndu-și suflul, Cu ochii stinși și răvășit de jale, L-a deșteptat din somnu-i pe Priam, Să-i spună că din Treia jumătate E-n flăcări<sup>13</sup>; dar Priam află de foc —■ Ca eu de moartea lui Hotspur — 'nainte De-a-l asculta pe sol. Ce mi-ai fi spus? Că Hotspur a făcut cutare faptă; Că frate-meu a săvîrșit minuni; Că mai prejos nu s-a lăsat nici Douglas. Mi-ai fi-mpuiat urechile flămînde, Ci, la sfîrșit, cu ghid să m-asurzești, întreaga slavă le-ai fi spulberat-o Printr-un oftat: „Dar au murit toți trei." Sînt printre vii și fratele-ți, și Douglas, Dar nobilul tău fiu...

9 ~\* Opere, voi. IV — Shakespeare.

MORTON:

îf, 1]

NORTHUMBEELANP: Da, știu, e mort.

Vezi cum răspunde grabnic bănuiala? Cel temător de ee n-ar vrea să afle Citește-n ochii altora că teama I s-a adevărit. Vorbește, totuși, Spunînd că presimțirea mă înșeală, Iar eu, trecîndu-ți cu vederea vina Te voi chivernisi că m-ai jignit.<sup>14</sup> Prea mare ești ca să nu-ți dau dreptate, Prea vezi adînc, prea greu temei ai pentru teamă.

NORTIITJMBERLAND:

Cu toate-acestea să nu spui că-i mort! Spovada din privirea ta-i ciudată; Clătești din cap și te-nfiori la gîndul De-a spune-un adevăr. De-i mort, vorbește! Nu ești un ucigaș vestindu-i moartea; Ku-i un păcat să spui că mortu-i mort, Dar e păcat să minți pe seama lui. Atît e-acel ce-adoce știri cumplite E-un urgisit slujbaș, iar vorba lui Răsună ne-ntreupt și mai tîrziu Asemeni unui dangăt trist de moarte. Nu pot să cred că fiul tău e mort. Ce greu îmi vine! Caut să te-nduplec Să crezi în ce nu mi-am dorit să văd. Eu însumi l-ani zărit scăldat în sînge, Dîndu-și suflarea, slab și istovit, Cînd, aprig la minie, Harry Monmouih L-a doborît pe ne-nfricatul Percy<sup>15</sup>

LORD BARDOLPH MORTON:

iji-acesta nu s-a mai cules de jos. La vestea morții celui eare-n viață Stîrnea pe cel mai laș dintre soldați, S-a stins vâpaia și înflăcărarea în cei mai oțeiți dintre viteji; Și cum metalul lui călise oastea, Cînd și-a pierdut puterea,

toți ceilalți N-au mai simțit într-inșii decât plumbul, Și, ca un lucru care, greu în sine, Când e urnit e greu să-l mai oprești, Pe dată, buimăciți de moartea lui S-au sprintenit (în ciuda greutateii) întreeînd săgețile în zbor

130

[i, 1]

Au dat bir cu fugiții ca să scape. Așa se face, dar, că lordul Worcester E prins, iar furiosul scoțian, Douglas cel sîngeros, care credea Că l-a străpuns pe rege în trei rînduri, S-a-nfricoșat, împărtaşind ocara Acelor ce fugiseră; și-n goana-i S-a poticnit de frică și-a fost prins. Pe scurt, am fost înfrinți, iar regele Trimis-a împotriva ta, milord, Oștiri ce le conduce Lancaster Și Westnioreîand. Aceasta-i tot ce știi.

NORTHUMBERLAND:

Să tîngui voi avea destulă vreme. Otrava e-acum leac: aceste știri, Ce m-ar fi-mbolnăvit de eram teafăr, Cum sînt bolnav, mă vor înzdrăveni. Ca un schilod cuprins do fierbințeală Ce, pîn-la noua izbuenire-a boalei Se smulge din strînsimea străjilor, Eu simt cum mădularele plecate Sub greul vieții ca niște fițîni, Slăbite și trezite de durere, Se întăresc din nou! în lături, cîrjă! Această mîină va-mbrăca solzoasa Mănușă de oțel; în lături, scufă, Găteală nimerească pentru țeasta Ce-o tot ochesc prea încrezuții prinți! Legați-mi fruiitea-n fier! Să vină ceasul Cel mai ursuz al vremii și-ndîrjirii, Chiorș privindu-l pe Northumberland! Vă sărutați, pămînt și cer! Tu, fire, Desfă-ți zăgazul! Piară rînduiala! Iar lumea să-nceteze-a ii o scenă Cc-adapă vrajba într-un act prea lung; în pieptul tuturor sălăsluiască, Setos do sîngo, spiritul lui Căini<sup>16</sup> Să se sfrîșească-o dată piesa! Bezna Să-i fie unei lumi întregi gropar!

TRIVERS: Milord, îți face rău atîta zbućium,

LORD BARDOLPH: Nu despărți de cînstă judecata.

ÎIORTON: De sănătatea ta atîrnă viața

Celor ce te-nconjoară; de te lași

131

**f**

ti. u

în voina jalei, te va doborî. Tu însuți, doar, și sorții și războiul Le-ai cumpănit 'nainte de-a fi spus: „Ne ridicăm!” Știai că-i **cu putință** Să-ți pierzi în luptă fiul; că-i mai lesne Să cadă în afund decât să-l sară; Că-n carnea lui se vor putea creșta Și răni, și semne, iar semețu-i duh îl va purta spre toiul încleștării. „Pornește!” **i-ai** spus, totuși, și nimic N-ar fi putut abate hotărîrea, Deși temută foarte. Ce e nou în rodul îndrăzneței noastre fapte Decît că, ce-a putut să fie, este?

LORD BARDOLPH: Noi, toți ce-mpărtaşim aceste pierderi, Știam că înfruntăm mări furtunoase Că sorții sînt de zece contra unul; Ne-am avîntat cu toate-acestea, ținta Nesocotind primejdii bănuite, înfrinți acum, ne avîntăm din nou: Nu vom precupeți nici trup, nici bunuri.

MORTON: Nu-i vreme de pierdut. Cînstite lord,

Am auzit — și nu e o minciună — Că s-a sculat cu oști bine-nzestrate Arhiepiscopul de York, păstorul Ce-și leagă îndoit susținătorii. Pe fiul tău în luptă îl urmau Doar trupuri, arătări de oameni, umbre; Căci vorba, „răzvrătire”-a despărțit Isprava trupului de suflet. Dînșii S-au războit în silă, îmboldiți C-atunci cînd bei un leac. Doar armele Păreau cu noi; dar vorba „răzvrătire” Le-a înghețat și suflete, și inimi, Cum sînt în iazuri, peștii. Dar vlădica Preschimbă în religie răscoala;

La cuget socotit om sfînt și sincer, Cu trup și suflet îl urmează toți. Cu sîngele lui Kichard, răzuit Pe pietrele clin Pomfret<sup>17</sup>, el îngroașă Kazmerița, făcînd părtaş din ceruri: Spunîndu-lc că păstorește-o țară Ce, sîiigerînd, se zbate să trăiască

132

U, 2]

Sub Bolingbroke, 'l urmează mic și mare. KORTHUMBERLAND:

Știam aceste, dar cînstit vorbind, Durerea mi le-a șters din amintire. Veniți cu mine. Spuneți tuturor Cum să se apere sau să răzbune; Trimiteți soli, prietenii legați — Nîcîcînd n-am fost atît de strîmtorați.

(*Ies.*)

SCENA 2

*Londra. O stradă.*

*Intră sir John Fahtaff, urmat ăc pajul său care-i poartă spada și scutul.*

FALSTAFF: Ei, uriașule<sup>18</sup>, ce zice doctorul de udul meu?

PAJUL: Ce să zică, stăpîne? Udul e bun, e bun, sănătos, n-are nici un cusur — dar purtătorul lui s-ar putea să aibă mai multe metehne decît își închipuie.

FALSTAFF: Zăăăău? Care mai de care vă-nghesuți să mă dați în tărbaćă! Creierii omului, a acestei momii de lut, nu-s în stare să născocescă nimic hazliu. Hazliu e numai ceea ce născocesc eu sau se născocesc pe

socoteala mea. Vezi tu, pe lingă că sînt năstrușnic de felul meu, sînt și izvorul deșteptăciunii altora. Sînt ca o scroafă care și-a mîncat purceii pînă la unul. Iar dacă prințul nu mi te-a dat să-mi slujești pentru ca astfel eu să strălucesc și mai viu, să mă ia naiba dacă pricep ceva. Mătrăgună<sup>19</sup> afurisită, mai bine te-aș purta în pălărie decît să văd că mi te tot ții pe urme. Pînă acum nu mi s-a dat niciodată un argat drept argat; află, însă, giuvaierule, că n-o să te prind nici în aur, nici în argint, ci în zdrențe și-o să te trimit înapoi plocon stăpînului, prințisorului căruia nu i-au dat încă tuleiele în barbă. Mai degrabă o să-mi crească mie barba în palmă decît lui pe față. Cu toate că-i dă zor mereu că e față domnească. Nu zic, într-o bună zi s-ar putea să se milostivească cerul, dar pînă una alta n-are fir de păr pe ea. De, chipurile, e față domnească, și ca și chipul regelui de pe monede, n-ar putea fi rasă de un bărbier nici pentru șase peni. Și cum se mai fudulește cu fața lui! Se socotea bărbat încă din vremea cînd taică-său era flăcău. Prea cinstita-i față poate să se cinstească mult și bine — cu mine și-a cam mîncat cinstea, așa să știe.

133

## [I, 2]

Ce-a spus meșterul Dumbleton de atlazul pentru pelerină și pantalonii bufanți?

PAJUL: Zicea că ar trebui să-i dați o garanție mai bună decît pe Bardolph. N-a vrut să primească nici chitanța lui, nici pe a dumneavoastră — nu i-a plăcut garanția.

FALSTAFF: I-auzi! Căpcăun nesățios! Lipi-i-s-ar limba de cerul gurii! Fată tura de tîrfă! Achitophel!<sup>20</sup>

Ticălosul! Tiihar de drumul mare! Întîi duce cu vorba pe un gentilom, apoi cere garanție! Negustorii de azi își taie părul scurt, 'poartă pantofi cu tocul înalt și o legăturică de chei la brîu; iar atunci cînd un creștin vrea să facă un împrumut cinstit de la ei, cer garanții. Mai bine mi-ar băga șoricioaică pe gît decît să mă încioape cu garanțiile lor! Așteptam să-mi trimeată, ca unui cavaler adevărat ce sînt, douăzeci și doi de coți de atlaz și, cînd colo, mă pomenesc cu garanții! D-aia și doarme liniștit — pe garanție! Are cornul belșugului<sup>21</sup> prin care se întrevețe ușurătatea neves-ti-si<sup>22</sup> și, totuși, nu vede, zezzecul, cu toate că are felinar. Unde e Bardolph?

PAJUL: A plecat la Smithfield ca să cumpere un cal pentru înălțimea voastră.

FALSTAFF: Pe Bardolph l-am cumpărat la tîrgul slugilor de la sf. Pavel<sup>23</sup>, iar dînsul vrea să-mi cumpere un cal de la bikini de mîrtoage clin Smithfield. Mai lipsește să-mi găsec o nevestă într-un tractir și atunci o să am servitor, cal și nevestă.

*(Intră primul judecător al (arii și un slujbaş.)*

PAJUL: Stăpîne, se apropie nobilul care l-a întemnițat pe prinț, pentru că l-a palmuit din pricina lui Bardolph<sup>24</sup>.

FALSTAFF: Da-te mai lîngă mine — n-ani poftă să-l văd.

JUDECĂTORUL: Cine e cel care se îndepărtează?

SLUJBAȘUL: Faistaff, milord.

JUDECĂTORUL: Cel caro a fost cercetat pentru tâlhărie?

SLUJBAȘUL: Chiar el, milord. De atunci, însă, a făcut treabă bună la Shrewsbury și acum, după cîte am auzit, c trimis cu o însărcinare la prințul John de Laneaster.

JUDECĂTORUL: Nu mai spune! La York<sup>25</sup> Cleamă-l înapoi.

SLUJBAȘUL: Sir John Faistaff!

FALSTAFF: Băiete, spune-i că sînt surd.

PAJUL: Vorbiți mai tare, stăpîiml meu o surd.

JUDECĂTORUL: Știu, surd ia tot ce e bun. Du-te și troge-l de mîneacă ■—trebuie să-i vorbesc.

SLUJBAȘUL: Sir John...

FALSTAFF: Cum? Asa de tînăr si cerșește? Nu mai sînt războaie?

134

## [I, 3]

Nu mai sînt slujbe? Nu mai are nevoie regele de supuși? Nu mai au nevoie răscukfii de soldați? Cu toate că e rușinos să fii de altă parte decît de partea regelui, e și mai rușinos să ceri de pomană; mai rușinos chiar decît să fii de partea celor care nu au dreptate, chiar dacă numele lor ar fi mai rușinos decît aceia de „răzvrățiți”.

SLUJBAȘUL: Vă înșelați în privința mea; sir.

FALSTAFF: Ei, asta-i! Am spus eu că ești om cinstit? Chiar dacă n-aș fi fost cavaler și soldat, tot mi s-or !i or ut minciuna în gît dacă aș fi spus una ca asta.

SLUJBAȘUL: Vă rog atunci, sir, să lăsați Ia o parte faphil că sînteți cavaler și soldat și să-mi dați voie să spun. că mințiți dacă ziceți că sînt altceva decît un om cinstit.

FALSTAFF: Să-ți dau voie să spui așa ceva? Să las la o parte ceea ce e în sîngele și în măduva mea? Să știi că mă sp'mziH: în clipa cînd o să-ți dau voie! Tar dacă-ți iei voie singur, să te spumiri tu. Ți-ai greșit omul, copoiuie, eară-te! Bai, șterge-o!

SLUJBAȘUL: Sir, stăpînu! meu vrea sa vorbească cu dumneavoastră.

JUDECĂTORUL: Sir John Faistaff, două vorbe.

FALSTAFF: Cu plăcere, înălțimea voastră. Bună să vă fie inima, înălțimea voastră. Mă bucur că înălțimea voastră a ieșit din casă. Am auzit că înălțimea voastră ați fost bolnav; nădăjduiesc că înălțimea voastră a căpătat încuviințarea doctorului de a ieși. Cu toate că înălțimea voastră nu a trecut încă pragul tinereții, în înălțimea voastră ghicești aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului — iar eu rog cu umilînță pe înălțimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălțimea voastră.

JUDECĂTORUL: Sir John, trimisesem după dumneata înainte da a fi plecat la Shrewsbury.

FALSTAFF: Cu voia înălțimii voastre, am auzit că maiestatea sa s-a întors cu oareari supărări clin Wales.\*<sup>3</sup>

JUDECĂTORUL: Nu vorbeam de maiestatea sa. Când am trimis după dumneata, n-ai binevoit să vii.

FALSTAFF: Am mai auzit, de altfel, că maiestatea sa a fost din nou lovit de damblaua aia ticăloasă.

JUDECĂTORUL: Însănătoșească-l Cel do sus! Te rog, vreau să vorbesc cu dumneata.

FALSTAFF: Damblaua asta, după mine, e un fel de toropeala, cu voia înălțimii voastre — un fel de somn al sîngelui, o mîneă-rime afurisită.

JUDECĂTORUL: Și cc-mi spui mie toate acestea? N-are dedt să fie ceea ce este.

135

## [I, 2]

FALSTAFF: Toate acestea se trag din prea multă supărare, învățătură și tulburare a creierului. Am citit în Galen<sup>27</sup> despre cauza efectelor sale — e un fel de surzenie. JUDECĂTORUL: Mă tem că dumneata te-ai îmbolnăvit de surzenie

pentru că nu auzi ce-ți spun eu.

FALSTAFF: Foarte bine, înălțimea voastră, foarte bine! Dar, mai degrabă, voia dumneavoastră, m-am

îmbolnăvit de boala de a nu asculta — de a nu băga în seamă. JUDECĂTORUL: Dacă te-aș pune în obezi, ți s-ar drege urechile —

și nu m-aș da în lături să fiu doctorul dumitale. FALSTAFF: Sînt sărac ca Iov,<sup>28</sup> înălțimea voastră, dar nu și răb-

dător ca el. Înălțimea voastră ar putea la o adică să-mi administreze un hap de răcoare pentru sărăcia mea; cît

privește însă răbdarea de a vă urma rețeta, înțeleptul ar putea pune în balanță un dram de scrupul, dacă nu chiar

un scrupul întreg. JUDECĂTORUL: Când te-am chemat ca să stăm de vorbă, ți se putea trage moartea de pe

urma dovezilor împotriva dumitale. FALSTAFF: Iar în urma sfatului avocatului meu, foarte priceput

în legi și daravere, n-am venit. JUDECĂTORUL: Sir John, adevărul este că duci o viață foarte

destrăbălată. FALSTAFF: Cel care se încinge cu cureaua mea, nu poate folosi

una mai scurtă.

JUDECĂTORUL: Ai mijloace puține și poftē mari. Așa e sati nu? FALSTAFF: Aș vrea să fie de-a-ndoaselea: să am mijloace mari

și. poftă mai puțină.

JUDECĂTORUL: L-ai abătut pe tînărul prinț de la calea cea bună. FALSTAFF: Tînărul prinț m-a abătut pe mine de la calea cea bună. Eu sînt cerșetorul orb cu burtă mare, iar el dinele care mă trage după dînsu.

JUDECĂTORUL: Să lăsăm astea — nu vreau să deschid o rană vindecată proaspăt. Serviciile pe care le-ai adus la Shrews-bury au mai spălat puțin trebăluielele dumitale de noapte de la Gadshill. Ar trebui să fii. recunoscător acestor vremuri tulburi, că nu te-a tulburat nimeni și ai scăpat nebetejit după așa isprăvi.

FALSTAFF: Înălțimea voastră... JUDECĂTORUL: Cum însă toate sînt la locul lor acum, lasă-le

așa, nu stîrni lupul care doarme.

FALSTAFF: Ori stîrnești un lup, ori miroși o vulpe, tot un drac. JUDECĂTORUL: Dumneata semeni cu o

luminare din care a ars partea cea mai bună.

136

## [I, 3]

FALSTAFF: Un sfeșnic pentru ospețe, înălțimea voastră. Numai seu, din cel mai curat. Dacă aș zice din ceară, și încă aș spune curatul adevăr, iar adevărul este că eu cresc mereu....

JUDECĂTORUL: Orice fir cărunt din barba dumitale ar trebui să, fie un semn de gravitate.

FALSTAFF: De greutate, înălțimea voastră.

JUDECĂTORUL: Te ții scai de prinț, ca un ban fals.

FALSTAFF: Nu e chiar așa, înălțimea voastră. Banul fals e ușor. Cît despre mine... Cel care mă măsoară din

ochi, o să mă cumpere fără să mă cîntărească. Și totuși, în unele privințe, mărturisesc că nu pot fi pus în

circulație. Virtutea are atît de puțină căutare în aceste vremuri negustorești, îneit adevărata vitejie seamănă cu

vitejia ursarului. Agerimea s-a prefăcut într-o cîrciumăreasă care-și irosește creierii făcînd socoteli iar toate

celelalte înzestrări ale omului, din pricina răutății vremurilor care le dăltuiesc, nu fac o ceapă degerată. Voi cei

care sînteți bătrîni nu vă gîndiți la ceea ce sîntem în stare noi, tinerii, măsurînd căldura ficatului nostru cu

amărăciunea fierii voastre; iar noi, cei aflători în avangarda tineretului, sîntem, de asemenea, niște măscărici —

da, da, recunosc acestea.

JUDECĂTORUL: Cum? Dumneata îți treci numele pe lista tinerilor, cînd bătrînețea te trădează la fiecare pas?

Nu-ți sînt ochii umezi? Nu ți-e uscată mîna? Nu ți-e tăbăcit obrazul? N-ai barbă albă? Nu ți-au slăbit picioarele?

Nu-ți crește burta? Nu ai vocea hodorogită? Nu ți-e scurtă răsuflarea? N-ai gușă? N-ai dat în mintea copiilor? Și

toate celea ale dumitale nu aduc cu niște hîrbiiri? Și mai ai neobrăzarea să spui că ești tînăr! .Rușine, rușine,

rușine, sir John!

FALSTAFF: Înălțimea voastră, m-am născut pe la trei după-amiază, cu capul alb și burta rotofeie. Glasul mi l-am

stricat chiuind și cîntînd cîntece bisericești. N-o să-mi apăr tinerețea mai departe; adevărul este că sînt bătrîn numai la minte și la judecată, iar acela care vrea să se ia la întrecere cu mine în sărituri pe o mie do mărci rămășag, să-mi împrumute banii și să aibă grijă de ce face. Cît privește palma pe care v-a cîrpit-o prințul, ce pot spune? V-a dat-o ca un prinț necuviincios, iar dumneavoastră ați primit-o ca un om cu judecată. Eu l-am dojenit pentru asta și puil de leu se pocăiește — bineînțeles, nu în sac și cu cenușă pe cap, ci în mătase nouă și cu vin de Xeres.<sup>29</sup>

JUDECĂTORUL: De i-ar trimite cerul un însoțitor mai bun prințului!

FALSTAFF: De i-ar trimite cerul un prinț mai bun însoțitorului! Nu mă pot cu nici un chip descotorosi de dînsul.

137

## *R*

[I, 2]

JUDECĂTORUL: Păi, regele ie-a despărțit de prințul Harry. Am aflat că o să pleci cu prințul John de Lancaster împotriva arhiepiscopului și a contelui de Northuraberland.

FALSTAFF: Da, mulțumită înțeleptelor dumneavoastră stăruinti. Dar, ascultați, voi toți cei care o sărutați pe doamna Pace pe 3a eaminurile voastre — vă rog ca armatele noastre să nu se înoaiere într-o zi călduroasă; pentru că, zău, nu iau decît două cămăși cu mine și n-am de gînd să asud prea rău. Dacă o să fie cald, și eu o să-mi rotesc butia încoace și încolo, înseamnă să nu mai am scuiapat alb cîte zile voi mai avea. Cum își scoate capul vreo primejdie, cum și tabără asupra oi. Ei da, dar nici eu nu pot trăi o veșnicie. Dar, vedeți dumneavoastră, poporul nostru englez a avut întotdeauna acest prost obicei: cum are un lucru bun, cum îi dă în târbacă. Dacă susțineți morțiș că sînt un om bătrîn, ar trebui să mă lăsați să mă odihnesc. Dare-ar Dumnezeu ca numele meu să nu mai fie spaima dușmanului! Mai bine m-ar mînca rugina, decît să mă prăpădesc aîergînd mereu de colo pînă colo.

JUDECĂTORUL: Fii om cinstit, fii om cinstit, sir Falstaîi, și Dumnezeu să-ți binecuvînteze pașii!

FALSTAFF: Binevoiește înălțimea voastră să-mi împrumute o mie de lire ca să mă echipiez?

JUDECĂTORUL: Mei un gologan, sir Jchn, nici un gologan. Umblă sănătos și spune-i meilnăieiuni din partea mea vărului meu Westmoreland.

*(Judecătorul și slujbașul ies.)*

FALSTAFF: Cu parul să fiu ciomăgit și cu malul să fiu burdu dacă am s-o fac. Parcă poți despărți bătrînețea de lăcomie sau mădularele tinere de destrăbălare? Podagra însă o supăra pe una și frențea pe celelalte; așa că amîndouă bolile mă scutesc de alte blesteme. Băietе!

PAJUL: Ascult, stăpîne.

FALSTAFF: Cîți bani am în pungă?

PAJUL: Șapte groats și doi peni.

FALSTAFF: Cîiud te gîndești că n-am nici un leac împotriva acestei ofitici a pungii; împrumuturile nu fac decît s-o prelungescă, dar boala e de nevindecat. Du-te și du această scrisoare lordului Laneastor, pe aceasta, prințului, pe aceasta, contelui de West-moreland, iar pe aceasta, bătrinei mistress TJrsula<sup>30</sup> căreia i-ara jurat în fiecare săptămîină s-o iau de nevastă din cupa, cînd am zărit primul fir de păr alb po bărbia mea. Topește-te — știi unde mă găsești. *(Pajul iese)*. Ce bine ar fi să se mănînce •

133

[i, 3]

ca vîrcokeii: îreotea să mămnee podagra, și podagra frențea — amîtloită își bat joc de degetul meu cel mare de la picior. La urma urmei — dacă șchiopătez, ce e? Atîta pagubă! O să dau vina pe război și în felul ăsta o să-mi capăt mai repsde pensia. Un cap deștept știe să se folosească de orice; o să am grijă ca metehnele mele să-mi aducă numai câștig.

*(Iese.)*

### SCENA 3

*Yor.Jc. O cameră în palatul arhiepiscopului. Intră arhiepiscopul de York, Ionii Hastings, Moiohray și Bardolph.*

ARHIEPISCOPUL:

ÎRAI,

HASTINGS:

LORD fIAhflOLPH:

HASTINGS:

LORD BARDQLPH:

ARHIEPISCOPUL: LORD BARDOLPH:

139

Acum că știți, prietenii mei nobili, De ce luptăm și ce mijloace-avem, Spuneți ce credeți sau nădăjduiți Pe șleau<sup>31</sup>. Ce zice lordul mareșal? M-alătar întru totul luptei voastre, Atît că mulțumirea mi-ar spori Dac-am putea

privi cu fruntea sus Armatele regești, cu oastea noastră. La douăzeci și cinci de mii de oameni, Tot unul și-unul, se ridică oastea; Și-apoi, nădăjduim în ajutor De la Northumberland, al cărui piept E-ncins de jarul urii ne-mpăcate. Atunci, se iscă, Hastings, întrebarea: Putem lupta fără Nortkumberland, Cu cele douăzeci și cinci de mii? Putem — cu el.

Ei, da, aici e buba. Dar dacă fără el sîntem prea slabi, Nu-i bine, cred, să mergem prea departe 'Kainte de-a-i primi ajutorarea, în gîndurile noastre sîngeroase, Prepusul, bănuiala și-așteptarea Eu unul cred că n-au ce căuta. E-adevărat, lord Bardolph, căci așa I s-a-ntîmplat la Shrewsbury lui Hotspur. Da, Prea Sfințite; a tot tras nădejde, Hrănit de-a întăririlor tăgadă

[I, 31

Și adăpat de gîndul unor oști

Mai mici ca visul său cel mai sfios;

Și bîntuit de-nchipuiri nebune,

Și-a dus armatele, grăbit, spre **moarte**,

Săltînd orbește-n brațele pierii.

HASTINGS:                   Și totuși, este rău să cumpănești

Ce poate fi cu ce-ai dori să fie?

LORD BARDOLPH: Firește, starea lucrurilor azi,

Și felul cum se desfășoară lupta,

Aduc cu niște muguri ce-ncolțesc,

în faptul primăverii, cînd nădejdea

Că vor rodi se spulberă la gîndul

Unui îngheț. Cînd ridicăm zidiri,

Vedem pămîntul, facem un desen,

Apoi, închipuind și fața casei,

Se facem socoteala **cheltuieli**.

Cînd mîna nu ne dă să o plătim,

Nu ne gîndim atunci la altă casă

Cu mai puține-odăi, sau poate, chiar,

Nu mai clădim de loc? Cu-atît mai mult

Dincoace, unde dărîmăm regatul

Spre-a ridica un altul, se cuvine

Să cercetăm pămîntul și izvodii];

Temeiul să-l găsim, cu toții, trainic;

Să-i întrebăm pe ziditori; să știm

Ce mijloace avem; să judecăm;

Să cumpănim, căci altfel vom zidi

Cu cifre, pe liîrtie, folosind,

în loc de oameni, nume omenești:

Ca-acel ce, neputîndu-și clădi casa

Ce-o are-n gînd, o lasă-n părăsire

Pe jumătate gata —■ goliciune

în seama norilor ce plîng, și pradă

Neomenoasei strașnicii a iernii.

E drept, ne sînt nădejdiile ca pruncii

Ce vin pe lume morți. Am socotit

Și ultimul ostaș ce ne-a rămas,

Dar, totuși, cred că și așa cum smtem,

Putem cu Henric să ne măsurăm.

Doar douăzeci și cinci de mii au ei?

Afîta pentru noi — ba, nici afîta.

Oștirea lor s-a despîcat în trei,

Sub bubuitul vremii; înspre Franța<sup>32</sup>

HASTINGS:

LORD BARDOLPH HASTINGS :

**B, 3]**

ARHIEPISCOPUL:

HASTINGS:

LORD BARDOLPH:

HASTINGS:  
ARHIEPISCOPUL:

MOWBRAY: HASTINGS:

S-a dus o parte, alta spre Gindower; A trcia-i pentru noi. Așadar, Henric E-acum slăbit, iar **visteria-i** sună Dogit, a sărăcie și pustiu. Chiar dacă-și strînge oastea laolaltă și peste noi se-abate cu putere, **Nu-i** de temut. Și-ar lăsa spatele

Descoperit, francezii și cu velșii L-ar urmări de zor. Nu, nici o teamă! Cine i-ar duce oștirile înapoi? Lord John de Lancaster<sup>33</sup> și Westnoreland; El însuși e în Wales, cu Harry Monmouth; Dar cine îl înlocuiește-n Franța N-as ști să spun.

Să mergem înainte și să vestim temeiul luptei noastre, Sătulă-i țara de alesirî ei, Prea marea-i dragoste o-ngrătoșează. E șubred și dărăpănat locașul Co s-a clădit pe inima prostimii! Smintita gloată! Cum mai ridicai Pe Bolingbroke în slăvi, mai înainte De-a fi făcut dintr-însul ce-ai vroit! Gătindu-l după pofta ta, de dînsul Umplu-te-ai. gheenă fără fund, și-acum te zgîndări ca să-l dai afară. Tot astfel, cîine de neam prost, pe Eichard L-ai slobozit din pîntecel-ți lacom și-acum, urSînd, îți cauți vîrsătura Ca s-o înghiți. Azi cui mai poți să-i crezi? Ieri ai fi vrut să-l vezi pe Kichard mort, Căci era viu; azi, groapa i-o-ndrăgești, îeri, capul cu noroi i-l împroșcai<sup>34</sup> Cînd, suspinînd, pe-a Londrei mîndre străzi, Pășea după triumfătorul Henric. Azi, strigi: „Pămînt, ni-l dă-ndarăt pe-acela și ia-l pe-acesta!” Pentru tine-a-cwm e Mai rău ca mîine sau ca ieri. O lume, lume! Să-ncepem azi, dar, sînteți do părere? Sîntem supușii vremii, ea ne-o cere.

(*Ies.*)

140

## ACTUL II

### SCENA 1

*Londra. O stradă.*

*Intră misiresa Quickly, însoțită de Fang și băiatul acestuia; Snare îi urmează*

HANGIȚA: Mașter Fang, ai trecut pMnger'ea mea pe listă?

FANG: Trecut.

HANGIȚA: Unde e ajutorul dumatilă? E un om voinic? O să facă față?

FANG: Haiți, băiete, unde e Snare?

HANGIȚA: Aoleo, așa e! Mașter Snare, drăguțul de el!

SNARE: Aici, aici.

FANG: Snare, trebuie să-l arestăm pe Sir John Falstaff.

HANGIȚA: Da, dragă mașter Snare, am cerat să fie urmărit.

SNARE: Unii din noi ar putea să plătească pentru asta cu capul — omul o să ne înjunghie.

HANGIȚA: Măiculiță!!! Feriți-vă de el! Pe mine m-a înjunghiat în casă la mine, în chipul cel mai sălbatic. Zău, cînd își scoate paloșul, te miri ce blestemății e-n stare să facă, împunge în dreapta și în stînga ea un drac și nu cruță bărbat, femeie sau copil.

FANG: Dacă izbutesc să mă-ncaier cu el, puțin îmi pasă de împunsături.

HANGIȚA: Parcă mie-mi pasă! Stau lîngă dumneata.

FANG: Numai să-l înșfac — că pe urmă nu-i dau drumul din menghină....

HANGIȚA: M-a nenorocit dacă pleacă; crede-mă, are o groază de creștături pe răbojul meu. Dragă mașter Fang, ține-l cu nădejde, dragă mașter Snare, să nu-l lași să scape. Știu că voia să se ducă la plăcintărie — cu voia dumneavoastră — ca să cumpere o șa; pe urmă e indicat la masă de jupîn Smooth, mătă-sarul la „Capul de leopard”<sup>36</sup> din strada Lumbadie<sup>37</sup>. Acu' că

142

[II, 1]

a fost intenționat procesul și o lume întreagă îmi știe istoria, vă rog să-l atrageți la răspundere. Un răboj lung de o sută de mărci e cam mult pentru o femeie săracă și văduvă — am răbdat, am răbdat și iar am răbdat și el m-a amînat și m-a amînat și iar m-a amînat, de azi pe mîine, de ți-e mai mare rușinea 'cînd te gîndești. Treabă-i asta? Nu e frumos să faci dintr-o femeie un măgar de samar, care să ducă-n spate toate ticăloșiile unui pungaș. Uite-l că vine — e cu Bardolph, pramatia cu nasul roșu cum e vinul de Malaga. Faceți-vă datoria, faceți-vă datoria — mașter Fang și mașter Snare, faceți-vă datoria de dragul meu.

(*Intră Falstaff, pajul și Bardolph.*)

FALSTAFF: Ei? Cui i s-au înecat corăbiile? Ce s-a-ntîmplat?

FANG: Sir John, te arestez în urina plîngerii doamnei Quickly.

FALSTAFF: La o parte, secăturilor! Scoate sabia, Bardolph! Retează capul mișelului și anmc-o pe fleoaria în șanț!

HANGIȚA: I-auzi-l, Doamne! Să mă arunce în șanț! Eu o să te arunc pe tine în șanț! Zi, așa? Daaa? Săriți! Mă omoară! Mă omoară! Cremenalule! Vrei să-i omori pe slujbașii Domnului și ai regelui? Ucigașu! Vrei să faci moarte de om, spîntecător de bărbați și femei ce te afli?

FALSTAFF: Ține-i la o parte, Bardolph.

FANG: Ajutor! Ajutor!

HANGIȚA: Oameni buni, două ajutoare! Care va să zică, d-ăștia-mi ești? D-ăștia? îndrăznește, tîlharule! Hai, ce mai stai, sămînță de cînepă<sup>38</sup>!

FALSTAFF: La o parte, cîrpă de spălat vase! Pațachină! Matracucă! O să-ți lustruiesc eu fundul!

(*Intră primul judecător al țării cu însoțitori.*)

JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat? Liniște, hei! HANGIȚA: Domnule judecător, îndurați-vă de mine. Vă rog fierbinte, ajutați-mă.

JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat, sir John? Iar nu te-astîmperi? Cu noua-ți slujbă cum se-mpaeă asta? Nu trebuia să fii plecat la York? în lături, oameni bani! Co-aveți cu el?

HANGIȚA: Luminăția voastră, nu vă fie cu bănat — sînt o biată văduvă din Easteheap și dumnealui a fost arestat la cererea mea.

143

[ÎI, 1]

JUDECĂTORUL: Ce sumă-ți datorează?

HANGIȚA: Ce sumă? O sumedenie, luminăția voastră — trebuie să-mi plătească pentru tot ce am pe sufletul meu. Mi-a mîneat și casa și zilele — toată agonisita mi-a băgat-o în burduhamil ăla de colo. Dar las' că tot o să scot eu ceva afară, că de mi! să vezi cum o să-l chinuiesc noaptea — ca un vis urît!!

FALSTAFF: Să vezi ce urît am s-o chinuiesc eu — numai să găsesc un butuc ca să sar în șai

JUDECĂTORUL: Ei, ce ai de spus, sir John? Rușine! Ce om cinstit ar îndura potopul ăsta de **ocări**? Nu ți-o rușine să silești o biată văduvă să vorbească **atît** de urît ca să-și recapete ce-i al ei?

FALSTAFF: Cit îți sînt dator cu totul?

HANGIȚA: Păi, dacă ai fi un om cinstit, ai recunoaște că-mi ești. dator vîndut — trup și suflet. Mi-ai jurat pe un pahar aurit, pe cînd ședeam în camera Delfinului<sup>39</sup>, la masa rotundă, lîngă un foc de cărbuni de piatră — era într-o miercuri, în saptă-mîna Rusaliilor — cînd prințul **ți-a** spart capul pentru că i ai spus că tatăl lui seamănă cu un țîrcovnic<sup>40</sup> clin Windsor — mi-ai jurat atunci, în timp ce eu îți spălăm și oblojeam rana, că o sa te însori cu mine și că o să mă faci doamna nevasta ta. Poți sa spui că nu e adevărat? N-a venit chiar atunci cumătră Keech, nevasta măcelarului și **nu** mi-a spus „cumătră Quiekly”? N-a venit să-mprumute niște oțet și pe urmă n-a povestit cum a **pregătît** niște raci grozavi și ție ți s-a făcut poftă să guști din **ei** și eu ți-am spus că rana e prea proaspătă și s-ar putea să nii-ți facă bine? Și pe urmă, după ce a coborît scările, nu m-ai rugat să nu mai **fiu** atît de familiarizată cu oameni săraci d-alde cumătră Keech, pentru că n-o să treacă mult și o să-mi spună doamnă? Și nu m-ai sărutat și m-ai rugat să-ți aduc treizeci de șilingi? Te pun să **juri** po evanghelie — zi că nu-i adevărat!

FALSTAFF: Săraca — e ne bună; nu degeaba a dat sfoară prin tot orașul că feciorul ei cel mare seamănă cu dumneavoastră. A fost zdravănă — sănătoasă și acum, poftim! sărăcia i-a luat mințile. Cît despre nătărăii ăștia de polițai, rog să mă scutiți do ei.

JUDECĂTORUL: Sir John, sir John, știu prea bine că te pricepi la tertipuri. Nici felul în care te grozăvești, nici potopul de vorbe pe care le rostești cu atîta nerușinare, n-o să mă abată de la o judecată dreaptă. După cîte am înțeles, ai abuzat de **prea** marea îngăduință a acestei femei și ai făcut-o să-ți slujească și cu punga și cu persoana ei.

HANGIȚA: Așa este, luminăția voastră.

[M, i]

JUDECĂTORUL: Dumneata să taci, te rog. Sir John, plătește-i datoria și ia înapoi ocară pe care i-ai făcut-o; pentru datorie, dă-i bani peșin, iar pentru ocară, căiește-te sincer.

FALSTAFF: Domnule judecător, perdaful ăsta cere un răspuns. Dumneavoastră numiți nobila îndrăzneală nerușinare; dacă un bărbat face plecăciuni și nu zice nimic, e virtuos. Nu, domnule judecător, cu tot respectul ce vi-l port, curte n-o să vă fac. Vă spun doar atît: vreau să fiu lăsat în pace de polițaii ăștia — sînt grăbit, am de făcut cîte ceva pentru rege.

JUDECĂTORUL: Vorbești de parcă ai avea dreptul să faci nelegiuiri și blestemății; ai face însă mai bine să te porți așa cum îți cere numele, mulțumind-o pe biata femeie.

FALSTAFF: Vino-ncoace, hangițo. (*O ia deoparte.*)

(*Intră Gower.*)

JUDECĂTORUL: Ei, mașter Gower, ce se-aude?

GOWER: Stăpîne, regele și prințul Harry. Se-apropie. (*Îi dă o scrisoare.*) Vedeți ce scrie-aici.

FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom!

HANGIȚA: Nu, asta am mai auzit-o și altădată.

FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom. Hai, să nu mai vorbim de asta.

HANGIȚA: Să-mi sară ochii dacă nu trebuie să-mi amanetez argintăria și tapetele din sălile de mese.

FALSTAFF: Păi, n-ai pahare?<sup>41</sup> Nimic nu întrece paharele cînd e vorba de băut. Cît despre pereți, o tapiserie fistichie sau povestea fiului risipitor<sup>42</sup>, sau o vînătoare nemțească<sup>43</sup> în acuarulă, fac cît o mie de perdele de polog dintr-astea sau din tapetele dimiitale roase de molii. Vezi să iei zece lire dacă poți. Haide, hai, dacă nu te-ar apuca din cînd în cînd năbădăile, nici că s-ar afla în Anglia femeie mai de treabă. Du-te, spală-te pe față și retrage-ți plîngerea. Cu mine trebuie să te porți frumos — nu mă cunoști? Hai, frate, lasă astea, știi că te-au pus alții la cale.



HANGIȚA: Zău, sir John, îți dau numai douăzeci de nobili<sup>44</sup>. Nu-mi vine de loc ușor să amanetez bunătate de argintărie — martor mi-e Cel de Sus!

FALSTAFF: Bine, fie și atît; mă descurc cu cumva. Tu tot proastă o să rămîi.

HANGIȚA: Lasă — am să-ți fac rost de bani chiar dacă ar fi să-mi amanetez rochia de pe mine. La cină vii, nu? Așadar, o să-mi plătești o dată tot?

FALSTAFF: Îți închipui că n-am să apuc ziua asta? (*Către Bardolph*) Du-to după ea, n-o slăbi o clipă.

144

145

[II, 2]

HANGIȚA: Vrei s-o poftesc la cina și pe Doll Tearsheet? FALSTAFF: Foarte bine! Să vină.

(*Hangița, Barăolph, polițaii și pajul ies*)

JUDECĂTORUL: Nu sînt prea bune știrile.

FALSTAFF: Ce știri, domnule judecător?

JUDECĂTORUL: Unde și-a petrecut regîie seara de ieri?

GOWER: La Basingstoke<sup>45</sup>.

FALSTAFF: Domniile judecător, sa nădăjduim că toate sînt bune și la locul lor. Despre ce știri vorbe îți, domnule judecător?

JUDECĂTORUL: Se-napoiază toată oastea?

GOWER: Nu: cincisprezece sute de pedestri

Și călărași cinci sute au plecat % Spre Lancaster ca să-l ajute-n lupta

Cu Lord Nortîumberland și cu prelatul.

FALSTAFF: Vă rog, se-stoarce regele din "Wales?"

JUDECĂTORUL: Îți dau niște scrisori numaidecît.

Fii bun și mergi cu mine, mașter Gower.

FALSTAFF: Milord...

JUDECĂTORUL: Ce dorești?

FALSTAFF: Mașter Cower, pot să te invit la masă?

GOWER: Trebuie să-l însoțesc pe domnul judecător — îți mulțumesc, Sir John.

JUDECĂTORUL: Sir John, prea îți pierzi timpul pe aici, cîind ar trebui să recrutezi soldați din comitatele pe unde treci.

FALSTAFF: Dar deseară iei cina cu mine, mașter Gower?

JUDECĂTORUL: Ce nătărău te-a deprins cu astfel de apucături, Sir John?

FALSTAFF: Mașter Gower, dacă ele nu mă prind, firește că acela care m-a dăscălit a fost un nătărău. Așa se parează, domnule judecător — pac, pac, și sîntem chit.

JUDECĂTORUL: Sate lumineze Cel de ras! Mare nătărău mai ești!

(*Ies.*)

SCENA 2

*Londra. O altă stradă. Intră prințul Ilenric și Poins.*

PRINȚUL; Crede-mă, sînt frînt d' oboseală POINS: Cum așa? Credeam că oboseala îtu-ndrăncște să se atingă, de cei cu sînge atît de albastru!

146

OI, 2]

PRINȚUL: Ei, uite, de mine s-a atins — cu toate că roșesc mărturisind asta. Ce zici, sade frumos să doresc un pic de bere slabă?

POINS: De, nu e prea temeinică învățătura unui prinț care-și aduce aminte de o compoziție atît de proastă...

PRINȚUL: Atunci, mai știi? Pofta nu mi s-a zămislit regește; pentru că, zău, singurul lucru la care mă gîndesc acum e amă-rîta asta de bere slabă. Uite, vezi tu, gîndurile mele umile se pun de-a curmezișul maiestății mele. Ce ocară pentru mine să-mi amintesc de numele tău. Sau să te mai recunosc a doua zi! sau să știu cîte perechi de ciorapi de mătase ai, adică aștia și cei care au fost cîndva de culoarea piersicii! Sau să-ți țin socoteala cămășilor, să știu că una e de schimb și că pe cealaltă o porți pe tine! De altmînteri, îngrijitorul locului unde se joacă tenis<sup>46</sup> știe asta mai bine ca mine — dacă nu ești cumva acolo, înseamnă că nu mai ai albituri. Și n-ai mai jucat de mult, fiindcă izmenele tale, vreau să spun țările de Jos, ți-au mîneat o-landa<sup>47</sup>... Știe Cel de Sus dacă cei ce-și bat joc de zdrențele rufelor tale vor moșteni împărăția cerurilor; dar moașele spun că nu sînt de vină copiii, așa că omenirea se-nmulțește și legăturile de rudenie se-ntaresc.

POINS! Urît mai sade să vorbești așa, în dodii, după ce ai trudit atîta; Spune-mi, care prințisor cumsecade ar face asta. eînd ar ști că-i e tatăl bolnav, cum e a> dumitale aciim?

PRINȚUL: Vrei să-ți spun una, Poins?

POINS: Cum de nu, una și bună.

PRINȚUL: Destul de bună pentru cei cu o minte neinstruită ea a ta.

POINS: S-auzim; una, treacă-nieargă. Ascult.

PRINȚUL: Ascultă, dar. Nu se cade ca eu să fiu trist fiindcă tatăl meu e bolnav — cu toate că — ție pot să-ți spun, ea unuia pe care, mă rog, îmi place, din lipsa altuia mai bun, să-l numesc prieten — aș putea să fiu trist și încă cum!

POINS: Numai din pricina asta? Cam greu...

PRINȚUL: Ha! Văd că mă socotești trecut în catastiful diavolului așa cum ești trecut fu și Falstaff, pentru îndărătnicie în rele. Urma alege, Poin! Află însă ca mie mi se rupe inima la grridul că tata e atât de bolnav: și numai din pricina proastei tale tovarășii, nu nii-am arătat mîhnirea în nici un fel.

POIXS: Adică cum vine asta?

PRINȚUL: Ce-ai crede tu despre mine dacă aş plînge?

POIXS: Te-aş socoti cel mai făţarnic oscior do domn.

PRINȚUL: Aşa m-ar socoti fiecare. Ferice de tine că gîndc-şti cum gîndesc toţi. Gîndurile nimănu pe lumea asta nu urmează drumul mare ea ale tale. Da, da, toţi m-ar socoti un făţarnic.

147

## [II, 2]

Şi ce anume face ea prea luminatele tale gîiulim să gîndeascK astfel?

POINS: Păi, fiindcă ai fost un stricat și te-ai îneîrdoşat cu Falstaff

PRINȚUL: Şi eu tine.

POINS: Pe lumina soarelui, sînt vorbit de bine și aud asta cu urechile mele. Lucrul cel mai urît care se poate spune pe socoteala mea este că sînt fratele mai mic și că mă hrănesc singur; aici mărturisesc, n-am ce face. Ia te uită cine vine: Bardolphj

(Intră Bardolph și pajul.)

PRINȚUL: E cu băiatul pe care i l-am dat lui Falstaff. Pe atunci aducea și el a creștin — acum, privește, juri că butia asta hodorogită l-a prefăcut în maimuțoi.

BARDOLPH: Domnul să vă aibă-n paza lui!

PRINȚUL: Şi pe tine, nobile Bardolph!

BARDOLPH: (*către paj*): Ei, măgăruș virtuos! Nătărău rușinos, trebuie neapărat să roșești? De ce te-ai îmbujorat? Parcă ai fi fată mare, nu soldat! Mare lucru să te atingi de fetia unei bār-dace?

PAJUL: Acum cîteva clipe, stăpîne, m-a chemat prin zăbrelele roșii<sup>48</sup> și n-a fost chip să-i deslușesc fața prin fereastră. Pînă la urmă i-am văzut ochii — mi-am spus că a făcut două găuri în fusta cea nouă a cîrciumăresei și se uită prin ele<sup>49</sup>.

PRINȚUL: Ei; vezi, s-a mai dat pe brazdă băiatul.

BARDOLPH: Păzea, iepure cu două picioare, păzea!

PAJUL: Păzea, coșmar al Altheei<sup>50</sup>, păzea!

PRINȚUL: Tălmăc'este-ne, visul, flăcăule.

PAJUL: Stăpîne, Aitheea a visat că naște un tăciune — de aceea l-am numit coșmarul ei.

PRINȚUL: Bună tălmăcire — face o coroană. Ține, băiete! (*îi dă bani*).

POINS: Ah, dacă am putea feri florica asta de viermi! Na, fine șase peni ea să fii ferit!

BARDOLPH: Dacă nu-l spînzurați pe loc, nedreptățiți spînzurlij torile.

PRINȚUL: Şi stăpînul tău ce mai face, Bardolph?

BARDOLPH: Bine, milord. A auzit că înălțimea voastră sosește în oraș. Pofitim o scrisoare de la el.

POINS: Mi-ai dat-o cu toată cuviința, n-am ce zice. Şi ce face Sîn Martin<sup>51</sup>, ramolitul tău stăpîn?

BARDOLPH: E sănătos la trup, sir.

POINS: Cred; partea nemuritoare are nevoie de doctor, dar de ea prea puțin îi pasă — cu toate că e bolnavă, nu moare.

in. 2!

PRINȚUL: Buboiului ăștia îi dau voie să-mi fie prieten, cum îmi este cîinele și, uite, și-a cam luat-o în cap. Vedeți cum scie.

POINS: „*John Falstaff, cavaler*” — așa-și spune, ori de cîte ori are prilejui, întocmai ca acei care se înrudes cu regele, pentru că nu-și înțeapă degetul fără să spună: „S-a vărsat un strop do sînge regesc”. „Cum vine asta?” întreabă unul care se preface că nu înțelege. Răspunsul vine cu repeziciunea cu care-și scoate șapca cel ce vrea să ia cu împrumut: „Domnule, sînt și eu văr cu regele”.

PRINȚUL: Da, ține morțiș să se înrudească cu noi, măcar ca neamuri de pe Adam. Dar să ne întoarcem la scrisoare.

POINS: „*Sir John Falstaff, cavaler; către fiul regelui, moștenitorul ■părintelui său, lui Harry, prinț de Wales, închinăciune*”. Țasta-i certificat, nu scrisoare!

PRINȚUL: Nu întrerupe!

POINS: „*în scurtime, li voi imita pe slăviții romani*”<sup>52</sup> — vrea să spună că are răsuflarea scurtă. „*Mă recomand, te salut, te îm. Nti-i prea căuta în coarne lui Poin — abuzează alit de mult de bunăvoînța ta, încît jură că trebuie să te căsătorești cu sora iui, Nell. Pocuiește-k cum te pricepi, cînd ai timp; și cu asta, la revedere. Al tău sau nu — după cum te porți cu el, Jack Falstaff pentru prieteni, John pentru frați și surori si Sir John pentru toată Europa.*”

Milord, o să înmoi scrisoarea asta în vin de Xeres și o să-l silesc pe Falstaff s-o înghită.

PRINȚUL: Adică să-și mănînce vorbele. Şi cu mine ce ți-ai pus în gînd, Ned? Trebuie să mă căsătoresc cu sora ta?

POINS: Unde e norocul ăsta pe ea? Dar n-am spus așa ceva nicicînd.

PRINȚUL: Noi ne pierdem timpul cu prostii, iar duhurile înțelepților stau în nori și-și rid de noi. Falstaff e aici,

la Londra?

BARDOLPH: Da, milord.

PRINȚUL: Unde ia cina? Se ghiftuiește bătrînul mistreț în vechea cocină?

BARDOLPH: Da, milord, în vechea circiuma din Eastcheap.

PRINȚUL: Cu cine?

PAJUL; Cu efesenii<sup>53</sup> obișnuiți, stăpîne, ăia de lege veche.

PRINȚUL: Ceva femei?

PAJUL: Nici una, stăpîne, afară de mistress Quickly și mistress Doll Tearsheet.

PRINȚUL: Ce podoabă o mai fi și asta?

PAJUL; E o femeie cumsecade și rudă cu stăpînul meu.

148

149

### [II. 3]

PRINȚUL: Cum e vaca de ia sat rudă cu taurul de la oraș. Ce zici, Ned, îi prindem la cină?

POINS: Sînt umbra duraitale, stăpîne —te urmez.

PRINȚUL. Băiete, Bardolph, să **nu-i** suflați o vorbă lui Falstaif că m-am întors în oraș. Țineți ceva pentru tăcerea voastră.

(*Le dă bani.*)

BARDOLPH: N-am limbă în gură, milord.

PAJUL: Pe-a mea, stăpîne, o lipesc de cerul gurii.

PRINȚUL: Cu bine, duceți-vă. (*Bardolph și pajul ies*). Doll Tear-sheet asta pesemne e im fel de stradă mare?

**P.OINS:** Bătătorită ca drumul între St. Albans<sup>54</sup> și Londra — pun mîna-n foc.

PRINȚUL; Cum să facem să-l vedem pe Falstaff sub chipul lui adevărat fără să fim văzuți?

POINS: Să ne punem cîte un glieroc de piele și niște șorțuri și să-l servim la masă ca slugi.

PRINȚUL: Din zeu, taur? Jalnică decădere. Totuși, asta i s-a întîmplat și lui Jupiter. Din prinț, ospătar?

Rușinoasă schimbare! Dar am s-o fac și pe asta. Pentru un astfel de țel, face să săvîrșești o prostie. După mine, Ned. (*Ies.*)

### SCENA 3

*Warkworlh. În fața castelului lui Northumberland.*

*Intră Northumberland, Lady Northumberland și Luăy Percy.*

NORTHUMBEBLAND:

Lubită doamna mea și scumpă fiică, Croiți un drum mai lin atîtor aspre și-ntortocheate treburi ce m-apasă. . Do ce vă luați înfățișarea vremii și-aseineni ei, îl tulburați pe Percy?

LADY NORTHUMBEBLAND:

Eu nu mai stăruie — tac. Tu fa cum crezi. Te las în seama-Kțelepciunii tale. NORTHUMBERLAND;

Vai, draga mea! **Mi-am** zălogit onoarea și pot să mi-o recapăt, doar luptînd. LADY PERCY: Să nu te duci, nu, pentru Dumnezeu! Ți-ai mai călcat o dată vorba, tată, Cînd. te lega mai mult decît acum; Cînd Percy-al tău, iubitul meu soț Harry, Căta de-a-surda înspre miazănoapte,

150

NOET

UDY

151

Doar-doar îi vei aduce întăriri. Te-a îndemnat să stai acasă cine? Doi oameni și-au pierdut **atunci** onoarea. A ta — să-i dea iar cerul strălucirea! A sa — lucind ca soarele pe boltă, L-a-nvăluit în raze, și-ri lumina-i, Toți cavalerii Angliei-au purces Spre fapte mari; cînd se-mbrăcau, cei tineri Ca-ntr-o oglindă se priveau în Harry; De nu mergeau ca el, erau ologi; Cusurul său, iuțea lui la vorbă, A devenit rostirea celor bravi, Iar cei cu vorba lină și domoală își preschimbau virtutea în meteahnă, Spre-a semăna cu el. în vorbă, dar, în mers, în febl de-a mînca, în jocuri, în mînuitul armelor, în toane, Le-a fost oglindă, pildă și cireptar; Iar tu pe el, pe el, neasemuitul, Podoaba omenirii, l-ai lăsat Să-nfrunte pe-al războaielor zeu aprig, Neajutorat defel; să poarte-o luptă în care numai numele de Hotspur îl apăra. Așa l-ai părăsit! De-aceea, niciodată, nu, te rog, Nu-i face umbrei sale nedreptatea De-a te purta cu alții mai cinstit Decît cu diisul. Sînt destul de tari Arhiepiscopul și mareșalul. De-avea din oastea lor doar jumătate, Inbitu-mi Harry ar fi-nvins, iar eu, La pieptu-i cuibărită, azi vorbeam De groapa lui Monmoutli. :BERLAKD: Copila mea!

Mă pierd cu firea eînci te-aud ain nou Piîngînd pentru greșelile trecute. Nu, plec primejdia s-o-ntîmpin, altfel O să mă afle ea nepregătît, în altă parte.

NORTHUMBERLAND: Fugi în Seo-ia

'Nainte de-a fi arătat ce poate Poporul înarmat si nobilimea!

[II. 41]

LADY PERCY: De izbutesc să-l biruie pe rege, Susține-i, ca o coastă de oțel, Spre-a întări ce-i tare și prin

sine; Dar lasă-i mai înfii să-ncerce singuri, Cum l-ai lăsat pe Harry și astfel M-ai văduvit! O, doamne, pîn-la moarte, Oricît de multe zile-aș mai avea, îi voi stropi cu lacrimi amintirea, Ca-n creșterea-i s-ajungă pîn' îa cer.

NORTI. IUMBERLAND:

Să mergem. Sufletul mi-l simt acum Ca pe-un năboi de-ape-ncremeni te în culmea fluxului. Aș fi dorit De Scroop să mă alătur; dar s-o fac Mă-mpiedica o mie de temeieri. Spre Scoția porni-voi, așa dar, Pîn' ce norocuri va surîde iar.

(*Ies.*)

#### SCENA 4

*Londra. Circiuma „La capul de mistreț” din Eastcheap. Intră două slugi.*

PRIMA SLUGĂ: Ce dracii ai adus acolo? Mere zbîreite? Nu știi că Sir John nu poate suferi merele zbîreite?

A DOUA SLUGĂ: Așa e, că bine zici! Prințul i-a pus o dată dinainte un castron cu cinci mere zbîreite, apoi și-a scos pălăria cu cuvintele: „Să-mi iau acum rămas bun de la acești șase cavaleri bondoci, bătrâni și cofleșiți.”<sup>53</sup>

Sir John s-a supărat foc, dar pe urmă i-a trecut.

PRIMA SLUGĂ: Atunci, așterne fața de masă și pune-le jos, apoi vezi dacă poți da de taraful lui Sueak; mistress Tearsheet se dă-n vînt după muzică. Șterge-o; în camera unde au luat cina fi prea cald, o să vină aici numaidecât.

A DOUA SLUGĂ: Ascultă, prințul și mașter Poinc trebuie să pice acușica. Vor să se-mbrace cu hainele și șorțurile noastre, dar Sir John nu trebuie să afle nimic — așa mi-a spus Bardolpfl-

PRIMA SLUGĂ: Tii, să vezi comedie! Grozav!

A DOUA SLUGĂ: Mă duc să-l caut pe Sneak.

(*lese.*)

(*Intră hangița și Doll Tearsheet.*)

152

[II, 41]

NȚA: Zău, surioară, mi se pare că ai o temperatură minunată; îți bate pulsația mai abtîr decît și-ar putea dori inimioara și ești roșie la față ca un trandafir — zău dacă te mint! Dar te-ai cam întrecut cu băutura — vinul ăsta de Canare e grozav de decisiv; îți parfumează sîngele înainte de a putea spune pește. Cum te simți? POLL: Ceva mai bine. Hm!

HANGIȚA: Bravo! O inimă caldă face mai mult decît aurul. Aha, uite-l și pe sir John.

(*Intră Falsstaff, chitînd.*)

FALSTAFF: „Cină regele Arthur întîiași dată la curtea lui...”<sup>57</sup> Golește țucalul<sup>58</sup>. „Și-a fost un vrednic rege.”

Ei, ce mai zici, mistress Doll?

(*Prima slugă iese.*)

HANGIȚA: I s-a făcut rău de prea mult bine, p-onoarea mea! FALSTAFF: Așa se-ntîmplă cu toate femeile. Cum dau de bine,

cum li se face rău. DOLL: Gotcan afurisit, așa mă mîngîi?

FALSTAFF: Gotcanii se-ngrașă pe socoteala dumatăle, mistress Doll. DOLL: Pe socoteala mea? Se-ngrașă din pricina îmbuibării și a bolilor!

FALSTAFF: Dacă bucătarii ajută la îmbuibare, voi ajutați la îmbolnăvirea bărbaților. Da, da, de la voi primim cadourile astea, Dolly. Eecunoaște, oiță nevinovată, că e așa și nu altfel.

DOLL: Ei aș! Unde mai pui că voi ne luați lăntișoarele și nestematele.

FALSTAFF: „Și breșele, și perlele, și aurul”<sup>59</sup> — dacă te lupți voinicește, pleci de pe câmpul de luptă șchiopătînd. Dacă pleci la atac cu lancea ridicată voinicește, tot așa de voinicește te duci la doctor, care se apucă la fel de voinicește să-ți dregă tolba.

DOLL: De spînzurătoare să ai parte, țipar de mare!

HANGIȚA: Așa v-am pomenit — ori de cîte ori vă înfilniți, vă certați. Sînteți ca doi pesmeți neunși cu unt — nu vă răbdați deloc conformitățile. Ascultați! Unul trebuie să se lase mai moale și tu trebuie să fii aceea. Tu ești vasul slab, vasul gol, cum se spune.

DOLL: Poate într-un vas slab și gol să încapă gogeamite butia? Tot vinul de Bordeaux dintr-o circiumă e în burdubann! lui,

153

[O, 4]

nici un fund de corabie nu e mai ticsit! Ei, hai, Jack, să iim prieteni. Te duci la război — cine știe dacă ne mai vedem.

(*Intră din nou prima slugă.*)

PRIMA SLUGĂ: Stegarul Pistol e jos și vrea să vorbească cu dumneavoastră, sir.

DOLL: **Trăsni-l-ar** de fanfaron și de tîrîie-brîu! Nu-l lăsați gl între; gură mai spurcată ca a lui nici că se mai află în Anglia.

HANGIȚA: Dacă e fanfaron, să nu care cumva să vina aici —

nu de alta, dar am și eu vecini. Nu trăiesc în mijlocul lor? N-am nevoie de farfale! Slavă Domnului, sînt respectată de oamenii cei mai buni; și n-am trăit pînă acum ca să-mi aud vorbe! Închide ușa, te rog!

FALSTAFF: Ascultă, hangițo...

HANGIȚA: Te rog, sir John — n-am nevoie aici de un gură-spartă.

FALSTAFF: Păi, n-ai auzit că e stegarul meu?

HANGIȚA: Vorbe de clacă, sir John — cu mine nu se-nghite. Stegarul dumitale n-o să calce în casa asta! Mai deunăzi am fost la mașter Tisick, comisarul, care mi-a zis — ■ asta s-a-ntîni-plat nu mai departe de miercurea trecută. „Zău, vecină Quick-ly", zice — era de față și părintele Dumbe; „vecina Quiecky", zice, „vezi de primește numai oameni cumsecade, fiindcă", zice, „se vorbește urît pe seama dumitale" — știu foarte bine de ee a spus asta; „fiindcă", zice, „dumneata ești femeie cinstită și ai un nume bun; de aceea vezi ce oaspeți primești. Să nu primești, zice, oameni sparțila gură". Picior de farfara să nu calce pe aici! Păcat că n-ați auzit ce spunea! Nu, n-am nevoie de flecari!

FALSTAFF: Dar nu e flecar, hangițo — zău! — ia, un amărît de pungaș și el. Se lasă mîngîiat pe spate ca un pui de ogar; își ține gura pînă și-n fața unei bibilici plouate, dacă cumva își zburlește penele. Cheamă-l, flăcăule. *(Prima slugă iese.)*

HANGIȚA: Ai zis că e pungaș? Să fie sănătos. Eu nu-mi zăvorășB casa nici oamenilor cinstiți, nici pungașilor, dar nu pot să sufăr vorbăria, zău. Mi se face rău numai cînd ana despre astfel de oameni. Uite, tremur toată — pipăiți-mă.

DOLL: E adevărat, cumătră.

HANGIȚA: Nu-i așa? Tremur ca o frunză de plop—nu pot să-i sufăr pe cei care trîncănesc.

*(Intră, Pistol, Bardolyh și pajul.)*

154

[II, 4]

PISTOL: Cel de sus te aibă-n paza lui, Sir John!

FALSTAFF: Bine-ai venit, stegar Pistol. Pis țoiule, o-neăreătură pentru tine — ține paharul ăsta de Xeres, acum descarcă-te, închină în sănătatea hangiței.

PISTOL: Sir John, trag în ea două gloanțe.

FALSTAFF: Prietene, rezistă la pistol; n-o atingi cu una cu două.

HANGIȚA: Haide, haide, nu mă mai amenința cu rezistența și cu gloanțele; eu una nu beau pentru plăcerea nimănui mai mult decît pot să duc.

PISTOL: Atunci în sănătatea dumitale, mistress **Dorothy** —mă descarc în dumneata.

DOLL: Te descarci în mine? Nu dau para chioară pe tine, janghi-nosule! Auzitu-l-ați? Un mațe-fripte, un terchea-berchea, un tîlhar, un răpănos, un coate goale! Piei din fața mea, secătură mucegăită! Eu sînt o bucățică de frupt pentru stăpînul tău, nu pentru tine.

PISTOL: Te cunosc, mistress Dorothy.

DOLL: Păzea, spintecător de pungi! Șterge-o, pwșgajj de buzunare! Pe vinul ăsta, o să-ți bag cuțitul în fâlcile tale mucegăite dacă te obrăznicești cu mine. Piei, am zis, linge-blide! Panglicarule! De cînd ți-ai luat nasul la purtare cu mine, domnișoruie? De cînd ai două galoane pe umăr? Grozav, n-am ce zice!

PISTOL: Pentru asta am să-ți spintec gulerășul, p-onoarea mea!

FALSTAFF: 'Gura, Pistol, descarcă-te în altă parte, nu aici. Pe noi lasa-ne, Pistol.

HANGIȚA: Da, domnule căpitan Pistol, duceți-vă în altă parte.

DOLL: Căpitan? Pușlamaua dracului, nu ți-e rușine să ți se spună căpitan? Dacă căpitanii ar gîndi la fel cu mine, te-ar jupui că te folosești de numele lor înainte de a-l fi cîștigat. Tu căpitan? Hahaleră! Și pentru ce, mă rog?

Pentru că ai rupt gulerul unei biete tîrfo într-un bordel? ăsta, căpitan? în ștreang cu el! Un pomanagi care-și ține zilele cu prune fierte și mucegăite și cu pesmeți! Căpitan? Pramațiile de felul lui sînt în stare să facă cuvîntul ăsta tot atît de **urfeios** ca și cuvîntul „a poseda" — care a fost un cavînt foarte bun înainte de a fi se sluiț — de aceea, să aibă grijă căpitanii!

BARDOLPH: Dragă stegarule, pleacă, te rog.

FALSTAFF: O vorbuliță, mistress Doll.

PISTOL: Să plec? Altul, nu eu! Ascultă, caporal Bardolph, aș putea s-o fac bucățele, trebuie să mă răzbun.

PAJUL: Pleacă, te rog.

PISTOL: Mai întîi s-o văd osîndită îli lacul blestemat al lui Pluton<sup>60</sup> și în prăpastia fără fund, împreună cu Erebus<sup>61</sup> și chinu-

155

[H, 4]

rile **lui**. Da-ți-mi undita și cîi'ligele!<sup>62</sup> Mai repede, clinilor!

Trageți-o în jos, Parcelor!<sup>63</sup> Nu e Hirena<sup>61</sup> în fața noastră?

HANGIȚA: Domnule căpitan Peesel<sup>65</sup>, potolește-te. E foarte tîrziu

zău, te rog, forțează-ți supărarea. PISTOL: Ce mofturi, zău! Cum? Caii de samar

Și gloabele-ndopate din Asia Ce fac pe zi numai treizeci de mile, I-asemuiți cu canibali și cezari Și greci troieni?

<sup>66</sup> Mai bine să-i trăsnească Iar riga Cerber<sup>67</sup> să-i afurisească! Cum? Ne certăm pentru nimicuri?

HANGIȚA: Pe legea mea, căpitane, astea suit vorbe tari.

BARDOLPH: Du-te, stegarule; altfel iese cu bătaie.

PISTOL: Să moară oamenii ca dinii! Să se împartă cununile în

dreapta și în stîngă! Nu e Hirena în fața noastră? HANGIȚA: Nu văd nici o Hirena, căpitane. Ce naiba, îți închipui

c-aș ascunde-o? Hai, domolește-te, te rog! PISTOL:

Atunci, frumoasa mea, Calipolis<sup>68</sup>,

Mănîncă și te-ngrașă. Dă-nc vin.

Si fortuna me tormente, sperato mc contente<sup>09</sup>.

De salve să ne temeni? Nu! Să vină!

Vreau niște vin. Iubito, stai deoparte.

*(își scoate sabia și o -pune deoparte)*

Cu asta, punct. Nici un et caetera? FALSTAFF: Pistol, vreau liniște. PISTOL: Prea falnic cavalier, îți sărut pumnul!<sup>70</sup> Se poate? N-am

admirat noi doi Carul Mare? DOLL: Pentru Dumnezeu, aruncați-l pe scări afară, fanfaronul

a întrecut orice măsură. PISTOL: „Arunești-l pe scări afară!” Parcă n-am cunoaște noi

gloabele din Galloway!<sup>71</sup> FALSTAFF: Bardolph, zvîrle-l pe scări ca pe o bilă la popice!

Chiar dacă nu face nimic decît să blogodorească, tot n-are ce

căuta aici.

BARDOLPH: Hai, de-a dura pe trepte. PISTOL:

Cum? Ne măcelărim? Vărsăm sînge?

*(Pune mina pe spadă.)*

156

[Î, i]

O, moarte, curmă-mi viața și m-adoarme! Iar cele trei surori să taie firul, Umplîndu-mă do răni! Atropos<sup>72</sup>, vino!

HANGIȚA: Să vezi pozna!

FALSTAFF: Dă-mi spada, băiete.

DOLL: Te rog, Jack, nu scoate sabia!

FALSTAFF: Afară!

*(Scoate sabia și-l dă afară pe Pistol.)*

HANGIȚA: Ce balamuc! Mai bine las hanul în plata Domnului, decît să mai trec prin terorismul și groaza asta.

Ce mai! uci-ganie curată. Vai, vai, vîrîți-vă săbiile în teacă! Vîrîți-vă săbiile în teacă!

*(Pistol și Bardolph ies.)*

DOLL: Te rog, Jack, liniștește-te; pușlamaua a plecat. Ștregar voiuiocos ce te afli! Pîrdahricule!

HANGIȚA: Nu te-a rănit în deserturi? Cît pe ce să te-mpuugă în burtă.

*(Bardolph se întoarce.)*

FALSTAFF: L-ai dat afară?

BARDOLPH: Da, stăpîne. Era beat ca un porc — l-ai rănit la umăr.

FALSTAFF: Neisprăvitul! Auzi, să mă-nfrunte pe mine!

DOLL: Ah, ștregarule! Vai, maimuțoi mic, cum ai mai transpirat! Vino să-ți șterg fața —hai, halci de carne, hai!

Pungășiile! Dacă te iubesc... Ești viteaz ca Hector din Troia, faci cît cinci Agamemuoni<sup>73</sup> la un loc și ești de zece

ori mai grozav decît cei nouă eroi<sup>74</sup>. Ha, scîrba!

FALSTAFF: Un porc de cîine! O să-l zvîrl în sus cu cearșaful.

DOLL: Sigur că da — iar eu am să te legăn între două cearșafuri. *(Intră muzicanți.)*

PAJUL: Stăpîno, a venit muzica.

FALSTAFF: Să cînte! Cîiitați, domnilor. Doll, așază-to pe genunchii

mei. Lăudărosul! Nenorocitul! Parcă era argint viu, așa a fugit

de mine!

WLL: Curat argint viu, și tu, după el, gogeamite clopotnița! Ei, pureehișule, cînd ai de gînd să te **astîmperi**? Să

nu te mai

157

[Îi, 4]

lupți ziua și să nu te iei la bătaie noaptea și să-ncepi să-ți peti-cești trupul hodorogit pentru ceruri.

*(Intră, din fund, prințul Eeeric și Poin, deghizau ca pivniceri.)*

FALSTAFF: Taci, dragă Doll! Nu vorbi ca un cap de mort, nu mă face să-mi amintesc de sfîrșitul zilelor mele.

DOLL: Ascultă, ce fel de om e prințul?

FALSTAFF: Prințul? Un tinerel fără minte, dar de treabă. Ar fi fost bun de stolnicel, s-ar fi priceput să taie pîinea.

DOLL: Am auzit că Poin e deștept foc.

FALSTAFF: Poin, deștept! Să-l ia naiba do coșcodan! E prost ca noaptea: n-are într-insul mai mult duh decît un ciocan.

DOLL: Atunci de ce ține prințul atît de mult la el?

FALSTAFF: Pentru că aniîndoi au picioarele la fel de subțiri. Poin joacă bine popice, mănîncă țipari și anason,

înghite odată cu vinul mucuri de luminări aprinse, se joacă de-a capra cu copiii, sare pe scaune, înjură de țî-o mai

mare dragul, își poartă cizmele cît mai strîns pe picioare, ca cele de pe firmele ciubotarilor<sup>75</sup>, și nu sfîrșește nici o

sfadă atunci cînd bîrfeste la urechea unuia și a altuia; ei, și alte asemenea scrînteli care dovedesc că e slab de

minte și zvelt la trup. Pentru asta îl și rabdă prințul, care nici el nu e mai breaz. Un fir de păr ar strica cumpăna

între ei.

PRINȚUL: Să nu-i rup urechile acestui butuc de roată?

POINS: Săi burdușim în fața paeaeurei!

PRINȚUL: Vezi, nu cumva are bătrînelul o creastă pe tîgvă, ca papagalii, ca să-l scărpinam?

POINS: Nu e ciudat ca dorințele să dăinuie atîta după ce s-a istovit puterea?

FALSTAFF: Sărută-mă, Doll.

PRINȚUL: Iii se pare ca Saturn și Verius sînt în conjuncție<sup>70</sup> anul acesta. Ce zice almanahul?

POINS: Așa-i, iar omul Trigouului de foc<sup>77</sup> caută să se vîre în cartea veche de însemnări a stăpîtuuiai său.

FALSTAFF: Te prefaci numai că mă mingii...

DOLL: Se poate? Te sărut cu inima veșnic credincioasă.

FALSTAFF: Sînt bătrîn, sînt bătrîn.

DOLL: îmi placi mai mult decît un țîngău.

FALSTAFF: Ce fel de stambă ți-ai dori pentru rochie? Joi primesc niște bani, iar mîine ai o bonetă. Cîntă-mi ceva vesel! Se faW tîrziu, hai la culcare. O să mă uiți după ce plec.

DOLL: O să mă faci să plîng dacă vorbești așa. Să vezi dacă afli să mă. mai îmbrac frumos pînă cînd te întorci. Mai stai să ascultăm muzica pînă la sfîrșit.

158

UI. 4]

FALSTAFF: Niște vin, Francis.

PRINȚUL, POINS (*les în față*): îndată! Vineee!

FALSTAFF: Ha! Un fecior de lele al regelui! Și tu, nu ești fratele lui Poins?

PRINȚUL: Ce viață duce buricul pămîntului!

FALSTAFF: O viață mai bună decît a ta, eu sînt un gentilom, iar tu băiat de prăvălie. îi jupoi pe meșteri.

PRINȚUL: E foarte adevărat, sir, am venit să te jupoi de viu.

HANGIȚA: înălțimea ta, să te apere Cel de sus! Bine ați venit la Londra. Dumnezeu să-ți binecuvînteze frumusețe de fețișoară! Veniți din Wales?

FALSTAFF: Boț regesc cu ochi, pe carnea asta flușturatecă și pe sîngele ăsta stricat, (*arătînd spre Doll*) bine-ai venit!

DOLL: Cum ai spus, osînză? Nu dau o ceapă degerată pe tine!

POINS: Stăpîne, c-n stare să te ducă cu zăhărelul și să prefacă totul într-o glumă, dacă nu bați fierul cît e cald.

PRINȚUL: Ascultă, seule, cum de-ai îndrăznit să vorbești despre mine așa cum ai vorbit în fața acestei doamne cinstite, virtuoză și politicoasă?

HANGIȚA: Mînca-l-ar mama! Așa e, ce mai! FALSTAFF: Ai auzit ce-am vorbit?

PRINȚUL: Da, și tu m-ai recunoscut tot așa cum m-ai recunoscut și atunci cînd ai dat bir cu fugiții la Gadshill<sup>78</sup>. Știai că sînt în spatele tău și ai vorbit dinadins ca să-mi pui răbdarea la încercare.

FALSTAFF: Nu, nu, nu —asta nu! Nici prin cap nu mi-a trecut că m-ai putea auzi.

PRINȚUL: O să te fac atunci să recunoști că ai căutat să mă jignești și pe urmă să vedem pe unde scoți cămașa.

FALSTAFF: Nici gînd de jignire, Hal, p-onoarea mea—'nici gînd!

PRINȚUL: Nu? Cînd m-ai făcut stolnicul bun de tăiat pîinea și mai nu știi ce?

FALSTAFF: Nu, nu te-am jignit, Hal.

POINS: Nu l-ai jignit?

FALSTAFF: Nu, Ned, nici un pic —nici atîtica, dragul meu Ned! L-am ponegriț în fața păcătoaselor pentru ca păcătoasele să nu se-ndrăgostească de el; și făcînd asta, m-am purtat ca uh prieten iubitor și ca un supus credincios și tatăl tău trebuie să-mi mulțumească. Nici gînd de jignire, Hal; nici unul, Ned; zău că nu, băieți, nici unul.

PRINȚUL: Vezi dacă nu cumva frica curată și lașitatea fără margini te fac să jignești această femeie cinstită, pentru ca să te dai bine pe lîngă noi. E dumneaei o păcătoasă? Sau doamna

159

Hi, 4]

Hangiță? Sau e un păcătos băiatul? Sau cinstitul Bardoiph, care varsă foc pe nări de-atîta **zel**?

POINS: Răspunde, ulm<sup>79</sup> găunos, răspunde!

FALSTAFF: Necuratul și l-a înregistrat și parafat fără nădejde pe Bardoph — fața lui e bucătăria lui Luci fer<sup>80</sup>, unde acesta își frige bețivanii. Cît despre băiat, are un înger păzitor, dar și lui o să-i facă dracul felul.

PRINȚUL: Din pricina femeilor?

FALSTAFF: Din pricina uneia din ele, care a și ajuns în iad, unde arde sufletele păcătoșilor. Celelalte îi sînt dator niște bani; dacă o să fie osîndită pentru asta, **nu** știi.

HANGIȚA: Nu, pun mina în foc,

FALSTAFF: Mei mie nu-mi vine să cred — cred că în privința asta sîntem chit. Dar vezi că ți se pune în sarcină un alt păcat: ai îngăduit să se facă negoț cu carne în casa ta, și asta e împotriva legii<sup>81</sup>. Pentru asta cred că o să urli.

HANGIȚA: Toți cîrciumarii fac asta: ce e o ciosvîrtă de berbec într-un post întreg?

PRINȚUL: Dumneata, nobilă doamnă...

DOLL: Cum a spus înălțimea voastră?

FALSTAFF: înălțimea sa a spus o vorbă din pricina, căreia i s-a încrîncenat carnea.

(*Ciocănit-mi la ușă.*)

HANGIȚA: Cine bate atât de tare la ușă? Ia vezi, cine e, Francii (*Intră Peto.*)

PRINȚUL: PETO:

PRINȚUL:

Ce e, Peto? Ceva noutăți? Măria sa e-acum la Westminster Unde-l așteaptă olăcari sleiți, Sosiți din miazănoapte. Când veneam, Am întâlnit vreo zece căpitani Cu capul gol, bătînd pe la taverne Și întrebînd pe toți de Sir Fa! staff. Pe legea mea, mor de rușine, Pains! Să-mi pierd de-a-surda timpul prețios Când, ea austral încărcat de aburi, Furtuna nesățioasei răzvrătiri Se sparge-n capetele noastre goale. Dă-mi mantia și spada. Falstaff, plec!  
(*Prințul Henric, Pains, Peio și Bardolph ies.*)

160

BARDOLPH:

[II, 4]

LSTAFF: Tocmai acum, cînd urma și bucățica cu rușine a nopții, trebuie să plecăm și eu să n-am parte de ea!

(*Ciocănituri în ușă*) Iar bate cineva!

(*Băfăolph se întomee.*)

Ei, ce e?

Sir John, pornește repede la curte; Te-așteaptă zece căpitani la ușă.

FALSTAFF (*către paj*): Flăcăule, plătește muzicanților<sup>82</sup>. Cu bine, hangîto; eu bine. **Doll**. Vedeți ce căutare au oamenii destoinici! **Netrebnicul** poate să doarmă; oamenii în stare de fapte mari trebuie să plece. Rămîneți cu bine, fetelor. Dacă n-o să mă trimită chiar acum, vă mai văd înainte de a pleca. DOLL: Nu pot nici să mai vorbesc; mi se rupe inima. Jack, iubitule, ai grijă de tine! FALSTAFF: Cu bine, cu bine!

(*Falstaff și Bardolph ies.*)

HANGIȚA: Umblă sănătos! Cînd o să-nfiorească mazărea, se vor împlini douăzeci de ani de cînd îl cunosc — dar un bărbat mai cinstit și mai credincios n-am... Du-te cu bine...

BARDOLPH (*dinăuntru*): Mistress Tearsheet!

HANGIȚA: Ce s-a-ntîmplat?

BARDOLPH (*dinăuntru*): Poftește-o pe mistress Tearsheet la stăpînul meu!

HANGIȚA: Fugi, Doll, fugi! Hai, ce mai stai? (*Ies.*)

U — Opere, voi. IV —

.ol. IV - Shakespeare,

## ACTUL

### SCENA 1

*Westminster. O încăpere în palat.*

*Intră regele, îmbrăcat într-un halat de casă, urmat de un paj.*

EEGELE;

Să-i chemi pe Earl of Surrey și pe Wanviek —

Dar să citească-ntîi aste scrisori

Și să le judece cu grijă. Dii-tc. (*Pajul iese*)

Cîți din supușii raci cei mai săraci

Nu dorm acum! O, somn, o dulce somn<sup>83</sup>,

Balsam al firii, rău te-am speriat

De nu mai vrei pleoapa să-mi închizi

Și să-mi îneci simțirea, în uitare!

De ce-ndrăgești bordeiul plin de fum

Si-ți faci culcuș din asprul pat de paie,

în bîzîit de muște legănat,

Lăsînd înmiresmatele alcovuri

Cu uraniscul **lor** cusut cu **fir**



Și cântecele lor îmbietoare?  
Ah, zeu națîng! de ce te culci cu proștii  
Și fugi de-un pat regesc, de parc-ar fi  
Gri cușcă de străjer ori turn de foc?  
Pe vîrfu-amețitcrului catarg,  
Legi ochii musului și-l odihnești  
în leagănul talazului și-n **vîntul**  
Ce-apucă valul ticălos de chică,  
I-o face crețuri-crețuri și-l azvîrle,  
C-un zgomot fioros, în norii umezi,  
îneit pînă și moartea se **trezește!**  
în volbura oceanului și-a bolții,  
îl pîrtinești pe musul rebegit,  
Dar regele, în noaptea liniștită,

WABWICK: REGELE: WARWICK: REGELE:  
WARWICK: REGELE:  
WARWICK:  
REGELE:

[UI, 1]

Pe-un pat bogat, nu-și poate-afla odihna! Te culcă, dar, prostime fericită! Un cap încoronat nu știe tihna.

(*Intru Warwick și Surrey.*)

Stăpîne, bună dimineața. E dimineață, lorzii mei? E unu' și mai bine. Milorzi, atuncea bună dimineața. Scrisorile trimise le-ați citit? Da, Doamne, le-ani citit. Văzut-ați singuri, dar, cît de beteag E trupul țării noastre și ce boală S-a cuibărit lingă inima ei. Socot că e un trup ușor atins **Ce** poate fi din nou înzdrăvenit Cu sfaturi bune și cu doctorii. Northumberland se va răci curînd. O, Doamne! De-am citi în cartea sorții Ca să vedem a vremii or restriște Cum macină gorganii, iar uscatul, Sătul de trăinicie, se aruncă în mare! Sau, alt'dat', pentru **Nepturi**<sup>84</sup> Cît e de lat al țărurilor briu; Cum întîmplarea-și bate joc și umple Cu fel de fel de băuturi ciudate Paharul nestatorniciei! Doamne, Un tînăr dintre cei mai fericiți Dac-ar vedea prin cîte a trecut Și ce-l așteaptă, ar închide cartea, Și s-ar culca, nerăbdător să moară. Acum vreo zece primăveri, Northumberland și Bichard, buni prieteni, La toartă chefuiiau; peste doi ani Se războiau. Acum opt ani de zile<sup>85</sup>, Mai drag îmi era Percy dintre toți, Grijind de ale mele ca un frate, Slujindu-mi cu credință, trap și suflet, Și-o dată înfruntîndu-l chiar pe Richard De dragul meu. De față cine-a fost? Tu, vere Nevii, dacă nu greșesc — (*către War-wick*) **Cînd** Iliehard, după ce **Northumberland**

163

:

[III, 11

WARWICK:

REGELE:

WARWICK:

L-a ocărit cumplit, cu ochii-n lacrimi, Rosti aceste vorbe de proroc: „Northumberland, ești scara de nădejde Pe care urcă Bolingbroke spre tron". Deși mi-e martor **cerii!** — n-o doream, Și numai starea jalnică a țării M-a îndemnat să mă-nfrățesc cu sceptrul. „Veni-va timpul", a mai spus atunci, „Cînd buba se va coace și păcatul Va puroia." x'șa a prevestit Desfacerea prieteniei noastre Și toate cîte ni se-nîmplă azi. în viața fiecărui om sînt lucruri Care-ainintcsc de vremuri **ee-au** apus; Citindu-le, el poate desluși Făgașul întîmplării viitoare, Ascuns în tainică sămînța ei Și-n firav început de încolțire. Acestea-s mugurii și rodul vremii; Și-n tîlcul lor ce n-a greșit nicicînd, Era ușor ca Riehard să priceapă Că lord Northumberland e-un trădător, C-al mîrșăvicii bob se va umfla Și că pămînt ca tine mai prielnic Nu va găsi.

Sînt scrise, dar, acestea? Să le primim, atunci, așa cum sînt! Ne cheamă înseși cele sorocite. Spun că Vlădica și Northumberland Au vreo cincizeci de mii.

**Nu, nu** se **poată** Precum ecoul, zvonul înmulțește Puterile vrăjmașului. Stăpîne, Te culcă-acum. Eu sînt încredințat Că ostile pe care i le-ai trimis Vor cuceri ușor această pradă. O veste bună, Doamne: am temeii Să cred că Glendower<sup>86</sup> s-a stins din viață. Ia-ți vestea căpătîi — te simți bolnav De două săptămîni și de! nesomnul Nu

poate să-ți priiască.

,164

REGELE:

[HI, SJ

Să te-ascult.

De s-ar sfîrși cu tot ce ne frîmîntă Ca să plecăm o dată-n Țara Sfîntă!<sup>87</sup>

(*les.*)

SCENA 2

*Gloucestershire. Înaintea casei judecătorului Shallow, Shallow se întâlnește cu Silence; apoi Mouldy, Shadow, Warl, Feeble, Bullcalf, urmași de cîjiva servitori.*

SHALLOW: Poftește, poftește, poftește, sir — dă-mi mîna, sir, dă-mi mîna. Da'devreme te-ai mai sculat, zău așa! Și ce mai face drăguțul meu văr Silence?

SILENCE: Bună dimineața, vere Shallow.

SHALLOW: Dar verișoara mea — ce mai face tovarășa dumitale

de pat? Și frumoasa dumitale fiică, finișoara mea Eilen? SILENCE: Mierlă, vrei să spui, vere Shallow!

SHALLOW: Totuși, dacă-mi dai voie, sir, verișorul meu William

a devenit un mare cărturar — e tot student la Oxford<sup>88</sup>, nu-i

așa?

Da, sir — pe cheltuiala mea.

SHALLOW: Atunci trebuie să-l vedem curînd la școala de avocați. Am urinat și eu cîndva la **Clement's Inn**<sup>89</sup>, unde cred că-și mai aduc aminte de nebunaticul Shallow.

SILENCE: Vere, pe atunci ți se spunea „veselul Shallow”.

SHALLOW: P-onoarea mea, mi se spunea în toate felurile! Pe vremea aceea eram în stare să fac orice, fără să clipesc din ochi! Eram și eu și năpîrstocul de John Doit din Staffordshire, și George Barnes cel tuciuriu, și Francis Pickbone, și Will Squeie din Cotswold. N-o să se mai întâlnească patru derbedei de-alde noi în nici o școală! Te încredințez că știam unde iernează raii și femeile cele mai frumoase erau la picioarele noastre. Mai era cu noi și Jack Falstaff, Sir John de astăzi — pe atunci un băiețaș, pajul lui Thomas Mowbray, duce de Norfolk.

SILENCE: E vorba de Sir John care a venit aici ca să recruteze soldați?

SHALLOW: Păi dar? Sir John, nu altul! Parcă văd cum îi crapă capul lui Skogan<sup>90</sup> la poarta școlii — și nu era decît un puști. În aceeași zi m-am bătut și eu cu unul Sampson Stockfish, fnictaruî, în dosul școlii Gray's Inn. Dumnezeule, cum ne

165

[III, 2]

faceam de cap! Și cînd mă gîndesc că atîția din cunoscuții mei do altădată sînt acum oale și ulcele!

SILENCE: O să ne vină și nouă rîndul, vere.

SHALLOW: Fără doar și poate! Sigur că o să ne vină și nouă rîndul. Moartea, cum spune psalmistul, nu cruță pe nimeni — toți vor muri. Ia spune, cît mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?<sup>91</sup>

SILENCE: N-am dat pe acolo, păcatele mele.

SHALLOW: Nu poți ocoli moartea, ce mai încoace și încolo. Bătrîndj Double, concetățeanul dumitafe, mai trăiește?

SILENCE: A murit, sir.

SHALLOW: A murit? Doamne, Dumnezeule! Și cum se mai pricepea să tragă cu arcul! A murit... Neîntrecut arcaș! John of Gaunt<sup>92</sup> ținea foarte mult la el — făcea rămășaguri strașnice pe capul lui. A murit! Îți nimerea cîrpa din mijlocul țintei de la două sute patruzeci de iarzi, iar o săgeată ușoară ți-o slobozea pînă la două sute optzeci — ce mai, ți se umplea sufletul cînd îl vedeai! Oile ce preț mai au?

SILENCE: După cum e și oia — douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

SHALLOW: Zi, a murit **bătrîni** Double?

SILENCE: Dacă nu mă-nșel, vin doi oameni din trupa lui Sir John Falstaff.

(*Intră Bardolph și un însoțitor.*)

BARDOLPH: Bună dimineața, cinstite fețe. Kogu-vă, care din

dumneavoastră e judecătorul Shallow? SHALLOW: Sir, eu sînt Eobert Shallow — un biet boierinaș din acest comitat și judecător de pace ai regelui. Cu ce vă pot fi de folos?

BARDOLPH: Sir, Căpitanul meu vă trimite cele mai bune urări.

Căpitanul meu, Sir John Falstaff, e un gentilom neînfricat,

așa să știți, și un conducător viteaz. SHALLOW: Mulțumesc pentru **urări**, sir. L-am cunoscut ca un

spadasin foarte bun. Ce mai face venerabilul cavaler? Pot să

întreb și ce face doamna, soția diunisaie? BARDOLPH: Iartă-mă, sir, un soldai se descurcă mai bine fără nevastă.

SHALLOW: Asta așa e, sir — mare vorbă ai spus! Se descurcă mai bine! Păi da, sigur că da! Vorbele mari se bucură, și s-au bucurat întotdeauna, de multă trecere. Te descurci mai bine fără nevastă! Strașnic! Grozavă sen ten ța!

[III, 2]

BABDOLPH: Nu-ți fie cu supărare, sir, nu mi-a scăpat cuvântul. Sentință îi spuneți? Nu cunosc sentința, pe legea mea, dar o să-mi apăr vorba cu sabia — e o vorbă neîntrecută, de ostaș. Se descurcă — adică, atunci când un bărbat nu se încurcă., sau, cum să spun? Atunci când își închipuie că se descurcă. Și asta e bine.

(*Intră Falstaff.*)

SHALLOW: Foarte adevărat. Ia uitați-vă cine vine — c Sir Joliii!

Dă-mi mîna, Sir, venerabila durnitaie mîna. Tiii! Că bine te

mai ții! Anii nu te-au înibătrîrit! Bine-ai venit, Sir John! FALSTAFF: Mă bucur că te văd, mașter<sup>83</sup> Ilobert Shaflow. Mașter

Surecard dacă nu mă-nșel? SHALLOW: Nu, sir John, e vărul meu Silence, judecător de pace ca și mine.

FALSTAFF: Mașter Silence, de pace să ai parte! SILENCE: Fiți binevenit, sir John. FALSTAFF: Ptiu, ce căldură nesuferită! Ei, domnilor, mi-ați făcut

rost de vreo jumătate de duzină de recruți acătării? SHALLOW: Da, sir John. Nu vrei să stai jos? FALSTAFF: Aș dori să văd oamenii. SHALLOW: Unde e lista? Unde e lista? Unde o lista? Ia să vedem,

să vedem, să vedem. Așa, așa, așa, așa, așa, așa, așa. Sigur

că da, Sir John! Kalph Mouldy. Să vină după cum îi chem —

s-a-nșeles? Ei, unde-i Mouldy? MOULDY: Aici, cu voia Dumneavoastră. SHALLOW: Ce zici, Sir John? E bine clădit — e tînăr, voinic și

are prieteni buni.

FALSTAFF: Cum îți spune? Mouldy? MOULDY: Da, cu voia dumneavoastră. FALSTAFF: E timpul să scoatem mucegaiul din tine.<sup>94</sup> SHALLOW: Ha, ha, ha! Strașnic, zău așa! Când un lucru prinde

mucegai, trebuie folosit. Grozav! Bine-ai zis, Sir John, foarte bine.

FALSTAFF: înseamnă-l cu o cruce. MOULDY: Am purtat destule cruce pînă acum, așa că ați face mai

bine să mă lăsați în pace. Baba mea o să se prăpădească fără

mine. Cine să aibă grijă de gospodărie și să robotească? Aș»

că, la urma urmei, puneți-mi cruce, găsiți pe alții mai breji

ca mine. FALSTAFF: Hei! Gura, Mouldy! Trebuie să mergi și tu. Mouldy,

e timpul să te dăm pe brazdă. MOULDY: Pe brazdă!!!

167

[III, 2]

SHALLOW: Lasă vorba, flăcăule. Dă-te la o parte. Ai uitat unde te găsești? Altul la rînd, Sir John. Ia să vedem. Simon Shadow.

FALSTAFF: Că bună ar mai fi un pic de umbră... Bănuiesc că e un soldat cu mult sînge rece.

SHALLOW: Unde-i Shadow?

SHADOW: Aici, sir.

»&lt;

FALSTAFF: Al cui fiu ești tu, Shadow?

SHADOW: Fiul mamei mele, sir.

FALSTAFF: Fiul mamei tale! Mai știi? Așa o fi. Un de mai pui că ești și umbra tatălui tău; fiul femeii nu e mai mult decît umbra

î bărbatului. Așa se întîmplă de cele mai multe ori; dar nu neapărat și din aluatul tatălui.

SHALLOW: îți place, Sir John?

FALSTAFF: Umbra e bună pentru vară. înseamnă-l cu o cruce. De altfel, avem destule umbre pe listă.

SHALLOW: Thomas Wart!

FALSTAFF: Unde e?

WART: Aici, sir.

FALSTAFF: Wart te cheamă?

WART: Da, sir.

FALSTAFF: Semenii, într-adevăr, cu un neg<sup>9B</sup> amar.

SHALLOW: Ce fac, îl însemn, sir John?

FALSTAFF: N-are rost — e însemnat din naștere, nu vezi? Toată îmbrăcămintea i s-a strîns pe spate, iar trupul parcă îi e prins în bolduri.

SHALLOW: Ha, ha, ha! Grozav le mai chitești, sir John! Francis Feeble!

FEEBLE: Aici, sir.

FALSTAFF: Ce meserie ai, Feeble?

FEEBLE: Croitor de haine femeiești, sir.

SHALLOW: îi pun un semn, sir John?

FALSTAFF: Pune-i — dar dacă ar fi fost croitor de haine bărbătești, ți-ar fi pus el semne cu creta. Ei, flăcăule, te pricepi să străpungi raidurile dușmanului așa cum străpungi fustele femeilor?

FEEBLE: O să-mi dau toată silința, nu puteți cere mai mult de la mine.

FALSTAFF: Așa, croitorașule așa te vreau, curajoșule Feeble!<sup>96</sup> O să fii viteaz ca o porumbiță înfuriată sau ca

un șoarece cu suflet mare. Crestează-l, mașter Shallow — prinde-l' cu acul!

FEEBLE: Aș vrea să vină și Wart, sir.

FALSTAFF: Păcat că nu ești croitor de haine bărbătești, ca să-l mai cîrpești și să-l faci bun de armată. N-o să rămîi soldat

168

**un, z]**

prost, Feeble, de vrem o ce conduci atîția oameni. Ești mulțumit, voinieosule? FEEBLE: Da, sir.

FALSTAFF: Mulțumesc, venerabile Feeble. Cine urmează? SHALLOW: Peter BullcaU din poiene. FALSTAFF: Bullcalf? Buunn! Ia să vedem bouleanii. BULLCALF: Prezent, sir.

FALSTAFF: Arătos flăcău, zău așa. Mîna-l în staul pînă ce nu rage. BULLCALF: O, Doamne! Domnule căpitan!

FALSTAFF: Cum, ai și început să răgi? BULLCALF: Sînt un om bolnav, milorrî. FALSTAFF: Ce boală ai?

BULLCALF: O răceală păcătoasă, sir, tuse, sir. Am căpatat-o pe cînd trăgeam clopotele la încoronarea regelui, sir. FALSTAFF: Foarte bine, o să te trimitem la război în halat. Te scăpăm noi de răceală, n-avea grijă, și o să dau ordin ca prietenii tăi să tragă clopotele în locul tău. Aștia-s toți?

SHALLOW: Am chemat cu doi mai mult decît ai cerut. Îți trebuie

numai patru. Acum poștește și ia masa la mine. FALSTAFF: De băut, aș putea să beau, dar n-am timp pentru mîneare. Crede-mă, mi-a făcut plăcere să te-nîlnesc, mașter

Shallow. SHALLOW: Sir John, îți aduci aminte cum am petrecut o noapte

întregă într-o moară de vînt pe cîmpul Saint George?<sup>97</sup> FALSTAFF: Mai bine să nu ne aducem aminte, mașter Shallow,

mai bine să nu ne aducem aminte.

SHALLOW: Veselă noapte, nu? Jane Niguitwork<sup>98</sup> mai trăiește? FALSTAFF: Trăiește, mașter Shallow.

SHALLOW: Nu s-a împăcat niciodată cu mine. FALSTAFF: E adevărat. Spunea întotdeauna că nu te poate

înghiți. SHALLOW: Mă pricepeam s-o scot din sărite, ce zici? Frumoasă

femeie a fost... *Bona-roba*<sup>99</sup>... Cum se mai ține acum? FALSTAFF: A-mbătrînit, a-mbătrînit mult, mașter

Shallow. SHALLOW: Cred, nici nu se poate altfel, înainte ca eu să intru la

Ckment's Iun, ea avea deja un fiu de la bătrînul Nightwork,

pe Ilobin Nightwork.

SILENCB: Asta a fost acum cincizeci și cinci de ani. SHALLOW: Ehei, frate Siience'. Dacă ai fi văzut și tu ce-am văzut

noi în vremea noastră! E drept ce spun, Sir John? FALSTAFF: Mașter Shallow, nu o dată am auzit bătînd miezul nopții.

169

**[III, 2]**

SHALLOW: Da, da, ^da, Sir John, nu o dată. Îți aduci aminte de vorba-noastră: „înainte băieți!” Ei, hai la masă, hai la masă. Dumnezeuule, ce zile am trăit! Hai, vino.

(*Falslaff și judecătorii ies.*)

BULLCALF: Dom'căprar Bardolph, vreți să-mi fiți prieten? Uite patru șilingi în coroane franțuzești — sînt ai' dumatiale. Mai bine să mă spînzure decît să mă trimeată la răzbel. Mie unuia îmi pasă prea puțin — totuși nici eu nu am chef să mă duc și, în ceea ce mă privește, așa vrea să rămîn lingă prietenii mei! Altfel, nu mă sinchisesc chiar atît de mult.

BARDOLPH: Bine, treci de o parte.

MOULDY: Și eu, domnule caporal căpitan, de dragul babei mele, fiți prieten cu mine, n-are pe nimeni care să-i facă treburile dacă plec eu, e bătrînă și nu e-n stare să se descurce singură. O să vă dau patruzeci, sir.

BARDOLPH: Bine, treci de o parte.

FEEBLE: Eu, ce să zic? Mi-e totuna! O moarte are omul și moartea n-o poți ocoli. Nu sînt fricos de felul meu. Dacă mi-e scris să mor, foarte bine; dacă nu, iar bine. Toți trebuie să-i slujească prințului și, oricum, cine moare acum, nu mai moare la ar.u'.

BARDOLPH: Bravo! Ești un băiat bun.

FEEBLE: N-ai nici o grijă — nu mi-e frică.

(*Falslaff și judecătorii se întorc.*)

FALSTAFF: Ei, sir, pe care mi-i dai?

SHALLOW: Alege-ți patru care-ți plac.

BARDOLPH (*către Faistaff*): O vorbă, sir. Am primit trei lire ca

să-i las liberi pe Mouldy și Bullcalf. FALSTAFF (*aparte, către Bardolph*): în regulă. SHALLOW: Ei, sir John,

care sînt cei patru? FALSTAFF: Alege dumneata pentru mine. SHALLOW: Bine — păi, atunci Mouldy, Bullcalf,

Feeble și Shadow. FALSTAFF: Mouldy și Bullcalf. Tu, Mouldy, stai acasă pînă dud

n-o să mai fii bun de armată. Iar tu, Bullcalf, să mai crești

pînă atunci. N-am nevoie de voi. SHALLOW: Sir John, Șir John, nu e păcat? Aștia sînt cei mai

buni — i-am aîes dinadins ca să-ți fac pe plac. FALSTAFF: Vrei să mă-nveți dumneata, mașter Shallow, cum să

aleg soldații? Nu dau un ban pe mădularele, puterea, statura, mărimea și înfățișarea falnică a unui om! Contează spiritul soldatului, mașter Shallow! Ia-l pe Wart, de pildă — uită-te

170

[HI, 2]

ce amărit e — și totuși, asta o să-ți încarce și să-ți descarce arma cu repeziciunea ciocanului din mîna dulgherului, și o să se retragă și o să înainteze mai repede decît acela care atîrnă de eobiliță gălețile cu bere. Sau ogîrjitul ăsta de Shadow. De oameni ca el am nevoie — nu poate fi o țintă pentru dușman. Ori ochești într-insul, ori într-o lamă de briceag, totuna e. D-apoi la o retragere, Feeble, croitorasul ăsta, cum o să mai spele putina! Am nevoie de oameni slabi și — slăbește-mă cu coi voinici. Bardolph, pune o flintă în mîna lui Wart!

BARDOLPH: Ține, Wart. Înainte, marș! — așa — așa...

FALSTAFF: Ia să vedem cum te descurci cu arma. Așa, foarte bine. Dă-i înainte, foarte bine, minunat! D-ăștia-mi trebuie, mititei, scarandivi, bătrîni, stafidiți și pleșuvi. Bravo, Wart! Grozav soldat! Ține șase peni pentru asta.

SHALLOW: Nu prea e stăpîn pe meserie, nu se pricepe. Îmi aduc aminte că la Mile-end Green<sup>100</sup>, pe cînd învățam la Clement's Inn, pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dagonet<sup>101</sup> în spectacolul cu regele Arthur, — era acolo un băiat fișneț nevoie mare care se juca cu arma, nu alta! Se răsucea într-o parte și alta, în dreapta și stînga, apoi spunea: „Stai!”, făcea un salt și iar, dă-i și dă-i, și, cît ai zice pește, el înapoi. N-o să mai văd un al doilea ca el.

FALSTAFF: Voinicii ăștia o să facă treabă bună, mașter Shallow. Dumnezeu să te țină sănătos, mașter Silence, cu dumneata n-o să-mi tocesc gura. Domnilor, cu bine. Vă mulțumesc. Trebuie să străbat douăsprezece mile la noapte. Bardolph, dă-le haine<sup>102</sup> recruților.

SHALLOW: Sir John, Cel de sus te aibă-n paza lui. Dumitale să-ți dea noroc și nouă pace! Cînd te întorci, să ne calci pragul negreșit, să reînnoim cunoștința de altădată. Poate că după aceea o să te însoțesc la curte.

FALSTAFF: M-aș bucura foarte mult, mașter Shallow.

SHALLOW: Vorba-i vorbă. Cu bine.

FALSTAFF: La revedere, domnilor. (*Judecătorii ies.*) Hai, Bardolph, du soldații. (*Bardolph, recruții ele. ies.*) La întoarcere voi avea grijă să-i jupoi pe judecătorii ăștia. Am citit în Shallow ca-ntr-o carte. Doamne, Doamne, cît de supuși sîntem noi, ăștia, bătrîni, păcatului minciunii. Țîrul ăsta de Shallow n-a făcut alta decît să se laude cu nebuniile din tinerețe și cu isprăvile sale din strada Turnbull — fiecare al treilea cuvînt o minciună pe care o plătea mai abitir ascultătorului decît haraciul turcilor. Îmi amintesc că la școala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză. Cînd era dez-

171

UII, 2]

brăcat, jurai că e o ridiche furcată cu un cap caraghios tăiat cu cuțitul ÎI partea de sus. Era așa de prăpădit, încît pentru cineva scurt de vedere era nevăzut. Ai fi zis că e duhul foametei ...și libidinos! Ca un maimuțoi, nu degeaba, l-au poreclit femeile mătrăguna<sup>103</sup>. Era veșnic în urmă cu moda și le cînta fleoartelor cîntece pe care le învăța de la surugii, jurîndu-se că sînt cîntece de dragoste și serenade alcătuite de el. Și acum, această floretă a viciului a devenit „squire” și vorbește despre **John** de Gaunt de parcă i-ar fi fost frate de cruce. Sînt gata să jur că l-am văzut o singură dată la turnir, cînd Gaunt i-a spart capul pentru că s-a băgat printre slugile lui. Cum eram și eu acoio, i-am spus lui Gaunt că-și bate propria sa umbră; nimic mai lesnicios decît să-l bagi cu haine cu tot într-o piele de țipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el; și acui, poftim, s-a ajuns: are omul pămînt și boi. Dacă mă-jiiore, trebuie neapărat să mă împrietenesc cu el și cu orice preț o să fac dintr-însul două pietre filozofale. Dacă tînăra oceeană este momeală pentru știuca bătrînă, nu văd ce lege a naturii o să mă împiedice să-l înghit. O să vină și vremea asta. Și cu asta, basta.

(*Iese.*)

## ACTUL IV

### SCENA 1

*O pădure în Yorkshire. Intră arhiepiscopul de York, Mowbray, Jlastings și alții.*

ARHIEPISCOPUL;

HASTINGS: ARHIEPISCOPUL;

HASTINGS: ARHIEPISCOPUL;

MOWBRĂÎ;  
HASTINGS:  
SOLUL;

Ce codru e -acesta? **Pădurea** Ganltrce<sup>104</sup>, Prea Sfințite. Să ne oprim aici. Dar mai întâi, Iscoadele să numere dușmanii. Le-am și trimis.

Prea bine. Dragi prieteni și frați întru aceste trebi mărețe, Aflați că nu de mult, am căpătat Niște scrisori de la Northumberland. Cuprinsul lor întristător acesta-i: Ar fi dorit să fic-aici, cu oști Destoinice de cinul său. Cum însă I-a fost peste putință să le strângă, S-a dus în Scoția și-așteaptă-acolo Norocul să-i surîdă; pentru voi Se roagă-ntr-uuia ca să izbîndiți în lupta cu dușmanul și cu soarta. Nădejdiile ce-aveam în el, așadar, S-au spulberat. (*Intră un sol.*)

Ce noutăți ne-aduci? . Dușmanii, bine pregătiți de luptă, Spre-apus de codrii sînt doar la o milă; Și după colbul ce-l stîrnesc în zare, Socot că sînt ca la treizeci de mii.

173

**tiv, 1]**

MOWBRAY:  
ARHIEPISCOPUL:  
MOWBRAY:  
WESTMORELAND  
ARHIEPISCOPUL:  
WESTMORELAND

ARHIEPISCOPUL:

întocmai cum am bănuir. Pornim? Mai bine-i înfruntăm în cîmp deschis

(*Intră Westmoreland.*)

Ce vajnic căpitan de oști se-arată? De nu mă-nșel, e lordul Westmoreland. Gînd bun de la conducătorul nostru, Prințul Lord John și Duce de Lancaster.<sup>106</sup> Vorbește-n tihnă, lord de Westmoreland. Ce te abate pe la noi?

Prea Sfinte,

Răspunsul meu de-aproape te privește. Dacă răscoala, sie-și credincioasă, Ar fi-nceput cu hoarde de netrebnci, Condușă de țingăi, gătită-n zdrențe și sprijinită de milogi și prunci, Zic, dacă blestemata răzvrătire Se-nfățișă-n adevăratu-i strai, Nici tu, prea sfinte, nici aști nobili lorzi Nu ați fi fost aici spre-a-i ocroti Hidosul chip cu cinstea voastră. Sfinte, Pristolul ți-l susține pacea; barba, Ti-a argintat-o ea cu mina ei; învățătura multă ea ți-a dat-o Și despre duhul ei, porumbul păcii, Măurtrisește albul tău veșmint. De ce-ai schimbat cu-atîta stîngăcie, Cuvîntul păcii încărcat de har, Cu scrișnetul războiului, făcînd Din cărți morminte, din cerneală sînge, Din tocure lănci, din gura ta de aur O surlă-a blestematului război? De ce? mă-ntrebi. Răspunsul meu e scurt: Sîntem bolnavi; dezmațul și-mbuibarra Ne scutură acum pe toți cu friguri Al căror leac e numai «ingerarea. Din pricina acestei boli s-a stins Și Richard, răposatul nostru rege. Dar, nobil Lord de Westmoreland, eu unul Nu mă găsesc aici în chip de doctor Și dacă stau în rînd cu soldățoii, N-o fac t'indecă-aș fi dușmanul păcii. Mi-ani pus veșniîntul aprig de război

174

WESTMORELAND:  
ARHIEPISCOPUL:  
WESTMORELAND: MOWBRAY:  
WESTMORELAND:

**[IV, 1]**

Spre-a-i vindeca pe cei al căror suflet  
Tînjcște de prea multă fericire,  
Spre-a curăța din sîngele stricat  
Tot cheagul ce ne vlăguiește viața.  
Să fiu mai lămurit. Am cumpănit  
Răul de-acum cu relele răscoalei

Și, iată, mai puține sînt acestea.  
Vedem ce drum apucă riul vremii,  
Și-al întîmpierii furtunos puhoi  
Ne-a smuls din liniștita noastră matcă.  
Am întocmit un opis pentru jalbe  
Spre-a le citi, la vremea lor, pe toate.  
De mult cu ele am cătat s-ajungem  
La rege, dar s-ajungem n-a fost chip.  
Cînd păsul vrem să ni-l destăinuim,  
Să-l spunem nu ne lasă chiar acei  
Ce ne-au făcut mai multă strîmbătate.  
Primejdia de ieri. de-afaltăieri,  
Ce-o amintesc băltoacele de sînge  
Ce se mai văd pe-alocuri și, acum  
Sub ochii noștri, pildele bogate,  
Ne-au îmbrăcat în platoșa stîngace  
Nu ca să frîngem ramuri de măslin  
Ci spre-a statornici aici o pace  
Vestită și adeverită-n fapt.  
Cînd nu v-a fost chemarea ascultată?  
Și regele cum v-a jignit? Ce nobil  
A căpătat poruncă să vâ-nfrunte  
Ca să-ntăriți cu o pecete sinită  
însîngerata carte-a răzvrătirii  
Și să sfințiți netrebnicu-i tăiș?  
Jignit mi-e fratele, întreaga obște,  
De fratele mai mare-al tuturor,  
Ce-i vinovat că nu ne ocrotește.  
De ocrotire nu-i nici o nevoie,  
Și dac-ar fi nu te-ar privi pe tine.  
Ba da, 'l privește! Și pe aoi, de-asemeni!  
Noi n-am uitat jignirile trecute  
Iar în aceste zile de restriște  
Simțim cu toții mîna grea și aspră  
Cum peste noi se lasă.  
Lord Mowbray, Ci deslușește strînsa legătură  
175

#### [IV, 1]

MOWBRAY:

WESTMORELAND:

A vremii cu nevoia! Vei vedea  
Că vremea, nu coroana, v-asupreste;  
Cu toate că nu văd anume cum  
Tu singur, luat în parte, ai fost jignit  
De vreme sau de rege, cît de cît.  
N-ai fost repus în drepturile tale,  
Primind moșia Ducelui de Norfolk,  
Cinstitul și slăvitul tău părinte?  
Cu ce-a greșit a tatălui meu cinste  
Ca eu să, trebuiască s-o îndrept?  
Era iubit de rege, dar acesta  
A fost atunci silit să-l surghiunească.  
Cînd tatăl meu și Henric Bolingbroke,<sup>106</sup>

Urcînd în șa, încalecînd grăbiți,  
Dînd pinteni cailor ce nechezau,  
Cu lancea scoasă, viziera trasă,  
Zvîrlind prin cască fulgere din ochi,  
Au auzit cum sună trîmbița de luptă  
Cînd, crede-mă, nimic pe lumea asta  
Nu l-ar fi despărțit de Bolingbroke,  
Monarhul și-a zvîrlit cît colo sceptrul  
De care atîrna întreaga-i viață.  
Descălecînd apoi, i-a prăvălit  
Pe toți cei cari do paloș sau județ  
Au pătimit de-atunci sub Boîngbroke.  
Nici tu, lord Mowbray, nu știi ce vorbești.  
Pe-atunci, în Anglia, Earl Hereford<sup>107</sup>  
Trecea drept cel mai vajnic luptător.  
Poți ști norocul cui i-ar fi surîs?  
Dar dacă tatăl tău ar fi învins,  
Din Coventry n-ar fi plecat izbînda  
Căci toată țara, într-un singur glas,  
Îl huiduia; iar ruga ei fierbinte  
Era doar pentru Hereford ■— pe-acesta  
Toți îl slăveau mai mult decît pe rege.  
Văd însă că m-abat de la fâgaș.  
Am fost trimis de prinț pentru-a afla  
Ce păsuri vă frămîntă și să spun  
Că-i gata să v-asculte; și-n măsura  
În care cererile voastre-s drepte,  
O să vă facă voia și din minte  
O să vă Bc6ată gîndul dușmăniei.

[IV, 1]

ALOWBRAY: WESTMORELAND:

MOWBRAY: WESTMORELAND:

HASTINGS:

WESTMORELAND: ARHIEPISCOPUL:

WESTMORELAND:

ARHIEPISCOPUL:

MOWBRAY: HASTINGS:

A fost silit să ne întindă mîna!  
Nu dragostea — politica-i la mijloc!  
Trufaș mai ești, Mowbray! îndemnul lui  
Din milă izvorăște, nu din teamă —  
Căci, iată, oastea noastră e colea,  
Pe cinstea mea, mult prea încrezătoare  
Spre-a-ngădui un singur gînd mișelnic.  
Avem mai multe nume mari ca voi  
Și oameni mai deprinși cu armele;  
Acestea, bune; cauza, mai dreaptă,  
Și nici curajul, cred eu, mai prejos.  
Să nu spui că nevoia m-a adus!  
Eu unul nu-nțeleg să stăm de vorbă.  
Vădești că ți-e rușine de greșeli;  
Nu suferi atingeri putregaiul.  
E oare prințul împuternicit  
Din partea regelui să ne asculte  
Și-apoi să hotărască în privința  
Condițiilor ce le punem noi?  
Mă miră întrebarea fără rost.  
Nu-i cap de oști? Nu spune asta tot?  
Atunci milord, primește acest sul  
Care cuprinde plîngerile noastre.  
De-și va pleca urechea, iar acei



Ce-au fost și sînt cu noi, oriunde-ar fi,  
Vor căpăta iertare legiuită,  
Și fără cea mai mică-ntîrziere  
Vor fi repuși în drepturile lor,  
Ne-om trage-ndată-n matca datoriei,  
Și Păcii vom aduce toți prinos.  
Voi spune-acestea prințului, Milorzi,  
Să ne-ntîlnim în văzul oștilor.  
Dea Domnul să sfîrșim în pane toate.  
De nu, pe cîmpul luptei, paloșul  
Să hotărască!  
Precum zici, niilord.

*(Westmorelană iese.)*

Un glas lăuntric parcă îmi șoptește Că nu-s condiții trainice acestea, Nu-ți fie teamă! De-ncheie în o pace Pe temelia îndeajuns de largă

▪

177

[IV, 1]

MOWBRAY:

ARHIEPISCOPUL:

HASTINGS:

ARHIEPISCOPUL:

MOWBRAY:

A jalbelor ce le-am înfățișat  
Va fi mai trainică decît granitul.  
Dar regele nu se va-ncrede în noi  
Și orice pricină de nimic,  
Ce zic, orice prepus ne-ntemeiat  
O să-l socoată cap de răzvrătire:  
Credința de ne-ar fi martir, și încă  
O să ne vînture pe-așa furtună,  
Că grîul ar părea ușor ca pleava  
Și binele de rău nu s-ar alege.  
Nu, nu, milord. Măria-sa-i sătul  
De plîngerile noastre mici și multe.  
Aflat-a pasămite, că un mort  
Re-nvie mai cu dinadins în fii,  
Așa că vrea să șteargă c-un burete  
Tăblița amintirii ce-ar putea  
Să-l sîcîie cu vechile înfrîngeri  
De-acum și pînă-n veac; prea bine știe  
Că nu se poate, după cum ar vrea,  
O-mpărăție-ntreagă să plivească.  
Dușmanii cu prieteni se-ntorloaoă:  
De vrea să zmulgă un dușman, îndată  
Smintește sau răpune un prieten^  
I-e țara ca o soață arțăgoasă  
Ce-l scoate pe bărbat din minți; aceasta  
E gata s-o lovească — atunci ea  
Iiudică-n sus copilul, ca pe-un scut,  
Iar niîna lui, neputincioasă, cada.  
Și-apoi, nuiielele mării sale  
S-au rupt pe alți grumaji, așa că azi  
Mei nu mai are cu ce pedepsi.  
Puterea lui, ca leul fără colți<sup>103</sup>,  
Amenință, dar n-are spor.  
Vezi bine!

De-aceea, fii încredințat, miîord. Că de vom rîndui cu grijă toate, Precum un os zdrobit și pus la loc, Se va-ntări și pacea noastră.

Fie. Se-ntoarce, iacă-tă, lord Westmoreland,

(Intră Westmoreland.)

173

[IV, 2]

WESTMORELAND: Cinstite fețe, prințul e aproape, îl întâlniți la jumătate drum? Vlădică, hai, cu Dumnezeu-nainte. Milord, vestește-l că sosim. Să mergem.

MOWBRAY: ARHIEPISCOPUL

(Ies.)

SCENA 2

*JIn alt colț al pădurii.*

*Dintr-o parte, intră Mowbray, arhiepiscopul, Hastings și alții; din cealaltă parte, prințul John de Lancaster, Westmoreland, ofițeri și însoțitori.*

LANCASTER:

Sînt bucuros, văr<sup>109</sup> Mowbray, că te văd,  
Prea sfînt părinte, bine ai venit —  
Și dumneata, lord Hastings, și voi toți.  
Vlădică, mult mai bine îți stătea,  
Cînd la auzul dangătului, turma-ți  
Te-nconjura și te-asculta smerit  
Cum tălmăceai din scrierile sfinte,  
Decît acum, înveșmîntat în fier,  
Să-ndemni cu toba răzvrățiți, cuvîntul  
În sabie schimbînd și viața-n moarte.  
Cel ce cîștigă inima de rege  
Și-n soarele mării dă în pîrg,  
Ce rele poate să dezlănțuie în uiabra-i,  
Cînd de încrederea-i își bate joc!  
Cu tine, prea sfințite, chiar așa  
S-a și-nțînplat. Nu știe oare-o lume  
Scriptura cît de bine o cunoști?  
Că-n sfîntu-i parlament ești vorbitorul?  
Te-nchipuam ca glas al Domnului,  
Profet și vestitor ce mijloceai  
Între lucrarea noastră pămîntească  
Și harul sfînt. O, cine-ar fi crezut  
C-ai folosit atît de strîmb puterea  
Și darul ce ți s-a fost dat de sus  
Cum face-un favorit al regelui,  
Pornit pe mîrșăvii? Ai răsculat,  
Slujindu-i chipurile lui Hristos,  
Supușii tatălui meu — unsul Său  
Și i-ai sfîniit-

119

[IV, 2]

ARHIEPISCOPI^

MOWBRAY; HASTINGS:

LANCASTER:

WESTMORELAND:

LANCASTER:

ARHIEPISCOPUL: LANCASTER:

Iubito Lancaster,

Nil lupt ea pacea regelui s-o tulbur! Cum îi spuneam și lui Westmoreland, Restriștea vremii ne-a împins, vezi bine, Să ne-mbrăcăm cu-aceste straie liîde și mîntuirea să ne-o căutăm Astfel. Trimis-am

înălțimii tale, în de-amănunt, jelanile noastre De care și-a rîs palatul. Fiul hidrei.<sup>116</sup> Războiul, dintr-acestea s-a iscat; Azi dușmănoșii-i ocii îi poate-nchide Curmarea înțeleaptă-a nedreptății, Și-atunci, supunerea, înzdrăvenită, Va sta veghind la poalele mării. De nu, pînă la ultimul ostaș, Ne-om încerca norocul.

De cădem,

Avem prieteni care ne vor urma; Pe-aceștia, la nevoie, frații lor; Și lanțul relilor se va-nehega Și vrajba neam de neam va dăinui Cît timp vor fi în Anglia copii. Prea scurt ești de vedere, Hastings, Spre-a desluși pe cele viitoare! Fii bun, măria ta, și le răspunde Ce fel ai judecat tot ce-au cerut. Sînt cereri drepte, eu așa socot; Și jur pe sîngele-mi regesc din vine: Răstălmăcit a fost al tatii gînd iar cei din preajma lui prea samavolnic Și vrerea i-au stropșit-o, și puterea. Pe viața mea, vom liniști curînd Ce păsuri vă frămîntă. De vroți, Trimiteti-i la vatră pe soldați, Și noi vă vom urma; în fața lor, îmbrățișîndu-ne să bem frățește Ca ochii lor să-nveșnicească semnul Iubirii noastre re-nviate. Mă bizui pe cuvîntul tău de prinț. Ți-l dau, și mi-l voi ține. — Acest **pahar Vreau** să-l închin în sănătatea ta.

180

[IV, 21

Morgi, căpitane, și vestește pacea;

PlîUi'șlo oanu-nii și dă-lo drumul—• :f

E-o veste mare pentru ei. Hai, iute!

(Ofițerul iese.)

în cinstea ta beau, lord de Westmoreland. , într-a sfinției Tale! Dac-ai ști v

Cît m-am zbătut s-aduc această pace, Ai bea cu inima-ușoară — totuși \_it

O să-mi arăt iubirea mai tîrziu. Eu unul nu mă îndoiesc.

Mă bucur.

în sănătatea ta, iubit văr Mowbray! -Urarea ta e foarte potrivită; M-a apucat sfîrșeala, din senin.

i

Știi, rîsul prevestește un necaz; I

Dosada, întîmplare norocoasă. ■,

Atunci fii vesel; brusca întristare Arată că te-așteaptă-o zi cu soare. Eu unul sînt cuprins de vooioșie.

Cu-atît mai rău, de crezi în ce-ai rostit.

(Strigate hi culise.)

Cum i-a înveselit cuvîntul „pace"! Frumos e chiotul după izbîndă... Precum izbînda, poate fi și pacea

Cînd amîndoi vrăjmașii sînt înfrînți , ; „ Dar nu-i nici unul păgubit. , ; ,

Milord, Dă slobozenie și oastei noastre. \,

(Westmoreland iese.)

Prea sfînte, ar fi bine ca soldații •

Să treacă-n marș pe dinaintea noastră, Să ne vedem dușmanii.

Mergi, lord Hasting

Și spune-le să vină.

(Hastings iese.) ■

Sper, milorzi,

Că vom petrece noaptea împreună. ,i

; > ', 4'; -! < ; ! iu, {Westmoreland se întoarce.) , , ^sj ; j ; ,

HASTINGS:

ARHIEPISCOPUL: WESTMORELAND:

ARHIEPISCOPUL: WESTMORELAND:

MOWBRAY: ARHIEPISCOPUL;

WESTMORELAND:

ARHIEPISCOPUL: MOWBRAY:

LANCASTER:

MOWBRAY:

ARHIEPISCOPUL:

LANCASTER:

ARHIEPISCOPUL:

LANCASTER:

181

[IV, 3]

WESTMORELAND: LANCASTER:

HASTINGS:

WESTMORELAND:

MOWBRAY: WESTMORELAND: ARHIEPISCOPUL: LANCASTER:

De ce nu se împărtașie ostașii? Porunca ce le-ai dat-o c s-aștepte; Nu vor pleca pîn-ce nu le vorbești. **Sînt** oameni ce-și cunosc îndatorirea.

*(Intră Hasiings din nou.)*

Milord, soldații noștri au plecat;  
Ca boulenii dejugați, se-ndreaptă  
Spre cele patru vînturi; ca școlarii  
Ce după lecții, fug care-ncotro.  
Frumoase vești, lord Hastings! Drept acestea,  
Te arestez, căci ești un trădător.  
Prea sfinte, Mowbray, și pe voi, la fel,  
Vă arestez pentru trădare.  
E dreaptă și cinstită fapta voastră? Dar uneltirea voastră cum e?  
Jurat-ai strîmb?

Nu ți-am jurat nimic! Am spus doar că voi drege tot ce-n jalbă Ați stăruit să dreg — și o voi face, Așa să îmi ajute Cel de sus! Ci vouă, răzvrătiților, răsplata Ce-o meritați și voi și fapta voastră! Ostașii voștri, iarăși, vai de ei: I-ați strîns și slobozit în chip prostesc. Milord! să fie urmăriți de zor; Nu noi, ci Dumnezeu c-nvingător! Cu trădătorii, la butuc acum; Acesta-i binemeritul drum.

*(Ies.)*

### SCENA 3

*O altă parte a pădurii.*

*Trîmbișe. Hărțuieți. Falstaff se înltnește cu Colevile.*

FALSTAFF: Cum te cheamă, voinice? De ce neam ești și de prin ce meleaguri? COLEVILE: Sînt cavaler, domnule, și mă numesc Colevile din vale. FALSTAFF: Bun, care va să zică te cheamă Colevile, ești cavaler și te tragi dintr-o vale. Numele o să-ți rămînă Colevile, dar de

182

UV, 31

acum încolo o să fii de meserie trădător și locuința o să-ți fie temnița. E destul de adîncă — o să fii și mai departe Colevile din vale.

COLEVILLE: Nu ești dumneata Sir John FaJstaf? <sup>111</sup>

FALSTAFF: Oricine aș fi, nu sînt mai prejos ca el. Te predai, cava-lerule? Sau trebuie să nădușesc din pricina ta? Dacă nădușesc, picăturile de sudoare o să fie lacrimile celor ce te iubesc și plîng pentru moartea ta; de aceea, trezește în tine frica și tremuriciul și roagă-mă să te iert.

COLEVILE: Cred că ești sir John Falstaff și de aceea mă predau.

FALSTAFF: în burta asta a mea e o babilonie de limbi și nici una din ele nu rostește alt cuvînt decît numele meu.

Dacă aș avea o burtă mai ca lumea, ce mai încoace și încolo, aș fi **omul** cel mai întreprinzător din Europa.

Pmteeele, pîntecele mă duce ia pierzanie. A! Vine căpitanul nostru.

*(Intră prințul John de Lancaster, Westworclaiul, Bluii și alții.)*

LANCASTER: Să nu-i mai urmărim, sfișită-i lupta.

Advă-mă-ti ostile, lord Westmorleland.

*(Westmoreland iese.)*

ii ar Ei, Falstaff, unde-ai fost în tot ăst timp?

: ? u< Cînd toate s-au sfișit, apari și tu.

~ra r Cu astfel de isprăvi eu te și văd

Despraponind cîndva spînzurătoarea.

FALSTAFF: Ai' fi nu știu cum dacă nu s-ar întîmpla așa; știu că învinuirile și dojana sînt întotdeauna răsplata vitejiei. Ce-ți închipui că sînt: rîndunică? săgeată? glonte? Ce, pot eu oare, la vîrsta mea, să mă mișc cu iuțea gîndului? Am venit încoace într-un suflet — am deșelat o sută optzeci cai de poștă <sup>112</sup>; și aici, prăfuit de drum cum sînt, dar cu vitejia neștirbită și nepătată, am pus mîna pe sir John Colevile din vale, un cavaler turbat și un dușman de temut. O nimica toată! Cum m-a văzut, cum s-a și predat — așa că pot spune, o dată cu romanul acela cu nas coroiat: „Ani venit, am văzut, am învins!” <sup>113</sup>

LANCASTER: A fost mai curînd curtenie din partea lui decît merit din a dumitale.

FALSTAFF: Nu știu. ăsta e, luați-l și vă rog să înscrieți isprava printre celelalte fapte mari ale zilei; că de nu, o să pun să fie amintită într-o baladă <sup>114</sup> — în poza dinaintea titlului o să apar

133

[IV, 3]

eu cu Colevile sărutîndu-mi picioarele. Dacă o să fii silit să fac asta, atunci, pe cuvîntul meu de gentilom, voi toți o să semănăm cu monedele aurite de doi peni, față de jumătatea de coroană care sînt eu, și pe cerul luminos al slavei o să strălucesc pe lîngă voi, așa cum strălucește luna plină în puzderia stelelor — ia, niște gămălii de ac. De aceea, d&ți-mi ce mi se cuvine — meritul meu să fie înălțat în slavă.

LANCASTER: Ești prea greu ca să fii înălțat.

FALSTAFF: Atunci să strălucească.

LANCASTER: E prea întunecat,

FALSTAFF: Atunci, înălțimea ta, faceți ceva ca să-mi priiască și spuneți-i cum vreți.

LANCASTER: Colevile'ți spune?

COLEVILE: Da, milord.'

LANCASTER: Ești un răsculat vsstit, Colevile.

FALSTAFF: Și un vestit supus credincios i-a luat prizonier.

COLEVILE: Milord, sînt ca și cei ce m-au trimis

Să lupt aici; eu dacă-i comandam, Ne-am fi vîndut noi. pielea mult mai scump.

FALSTAFF: Nu știu cum și-au vîndut pielea ceilalți; dar tu, ca un om cumsecade, ai dat-o pe. degeaba și pentru asta îți mulțumesc.

(*Wesimoreland se întoarce.*)

LANCASTER: Ei, urmărirea s-a sfîrșit? WESTMORELAND: Bat în retragere și nu mai luptă. LANCASTER:

Trimiteti-l pe Colevile și ceilalți la York, spre a fi executați îndată. Blunt, du-l de-aici și vezi să-l pui sub pază.

(*Bhmt de., cu Colevile, ies.*)

Milorzi, acum să no grăbim la curte; Aud că tatăl meu e greu bolnav. Aș vrea ca vestea să ne-o ia-nainte, De-

aceea, vere, mergi și-mbărbătează-l, Iar noi te vom urma făr-a zori.

FALSTAFF: Milord, ic rog, îngăduie-mi să trec

Prin Gloucestershire; iar dud ajungi la curte, Să pui și pentru mine-o vorbuliță,

LAXCASTER: Cu bine, Falstaff — nu am încotro;

Te-oi lăuda mai mult decît o meriți. (*Ies toți în afară de Falstaff.*)

18!

[IV, 3]

FALSTAFF: Sumai dacă te-ar tăia capul cum s-o faci — cu un dram de minte ai fi mai în cîștig decît cu un ducat. Pe cuvîntul meu, băiețașul ăsta cuminte nu mă iubește și nimeni nu-l poate face să rîdă. Și nu e de mirare — vin nu bea. Nu iese nimic bun din copiii ăștia smeriți; băuturile apoase le subțiază sîngele și mîncările de pește îi îmbolnăvesc de gălbeneală, așa ca atunci cînd se însoară, aduc pe lume numai fete. Cei mai mulți sînt bătuți în cap și fricoși, și ca ei am fi și unii din noi dacă n-am mai trage la măsea. Un vin bun, puterea ursului, are două urmări. În primul rînd, se urcă la cap și zvîntă acolo toți aburii prostiei, tîmpeniei și posăciei, făcînd mintea sprintenă, înțelegătoare, gata să uite ușor și plină de tablouri săltărețe, seînteietoare și ademenitoare, care capătă das atunci cînd ajung în vîrful limbii și devin vorbe de duh. În al doilea rînd, vinul înfierbîntă sîngele. La început, sîngele e rece și amortit, plecînd din ficat alb și palid, ceea ce trădează micime de suflet și lașitate. Vinul însă îl încălzește și-l mîna dinăuntru înspre mădulare: îmbujorează obrajii care, ca un semnal luminos, cheamă la arme pe toți supușii acestei mici împărății — omul — și atunci toate cetele și podgheazurile vieții și toate puterile mai mici se strîng în jurul căpitanului, inima, care, umflîndu-se în pene la vederea alaiului ce-i dă ghes, săvîrșește minuni de vitejie; și toate astea numai datorită vinului. Iscusița armelor, așadar, nu e nimic fără vin, pentru că vinul pune toate în mișcare; învățătura este ca o comoară pe care o ține ascunsă necuratul<sup>115</sup> pînă cînd dă vinul iama într-însa. Așa so face că prințul Henry e viteaz. Sîngele rece pe care în chip firesc l-a moștenit de la taică-său ca pe un pămînt sărac și neroditor, el l-a îngărășat, l-a arat și l-a lucrat, căznindu-se din răsputeri să bea — ce zic! să stingă butoaie de vin roditor. De aceea e și atît de focos și de viteaz. Dacă aș avea o mie de feciori, prima învățătură pentru viață pe care le-aș da-o ar fi să jure că nu vor mai pune în gură strop de băutură apoasă și că vor bea numai vin de Xeres.

(*Intră Bardolph.*)

Ei, ce e, Bardolph?

BARDOLPH: Soldații s-au împrăștiat, care-întro. FALSTAFF: Foarte bine! Eu o să trec prin Gloucestershire și o

să mă opresc la mașter Robert Shallow. L-am și înmuiat

între degetul mare și arătător și în curînd o să-l am la degetul

cel mic. Hai.

185

(*Ies.*)

[IV, 4]

SCENA 4.

*Westminster. Camera „Ierusalimului”.*<sup>116</sup>

*Intră regele, Clarence, Gloucester, Warwick și alții.*

REGELE:

WARWICK: REGELE:  
GLOUCESTER:  
REGELE:  
GLOUCESTER:  
REGELE:  
GLOUCESTER:  
CLARENCE:  
REGELE:

Milorzi, dacă vrea Domnul să înfrilegeîn Răscoala care a-nroșit cu sânge Pridvorul caselor, noi pe cei tineri Spre bătălii mai vrednice-i vom duce, Purtînd doar săbii binecuvîntate. Corăbiile-s gata, oastea-i strînsă, Namestnicii sînt întăriți și toate Sint rînduite cum am socotit; Atît că eu nu-s întremat cu totul Și zăbovim cît încă răzvrătiții Sub jugul legilor nu s-au plecat<sup>117</sup>. Sfirșitul boalei și-al răscoalei, doamne, Nu poate fi departe.

Humphrey, spune-mi: Unde e fratele tău, prințul? Cred c-a plecat la Windsor să vîneze. îl însoțește cine?  
Nu știu, Doamne.

Nu-i frate-său cu el, Thomas ele Clarence? Nu, doamne, Thomas e aici, de față. Părinte și stăpîn, care ți-e voia? Doar binele ți-l vreau, Thomas de Clarence. De ce nu ești cu fratele tău prințul? El te iubește și tu fugi de ol; Dintre toți frații, tu-i ești cel mai drag. Să-i prețuiești, băiatul meu, iubirea, Iar după moartea mea, să mijlocești Intre noblețea lui și ceilalți frați. Nu-l ocoli, dar nu-i știrbi iubirea, Nici buna lui voință nu o pierde Părînd cu el nepăsător și rece; E plin de suflet dacă știi să-l iei; Găsești la el și lacrimi în durere Și-o mînă-ntînsă pentru ajutor, Deși e cremene de-l întăriți, Ca iarna schimbător și mai năprasnic Decît e gerul aspru-al dimineții — De-aceea, vezi de-i deslușește firea,

136

CLARENCE:  
REGELE:  
CLARENCE:  
REGELE:  
CLARENCE:  
REGELE:

.

WARWICK:

#### [IV, 4]

Pentru metehne muștră-l stingherit,  
Atunci cînd e voios, cînd c posac,  
Să-l lași într-ale sale pînă cînd  
Mînia, ca balena pe uscat<sup>118</sup>,  
Se istovește singură. Atunci  
Vei fi un adăpost pentru prieteni  
Și-un cerc de aur pentru frați, ca astfel  
Să nu se spargă vasul sîngelui,  
Adesea otrăvit de clevetirea  
Ce-o toarnă vîrsta-ncet, încet, chiar dacă  
Otrava ar lucra fulgerător  
Ca toaia, sau ca pulberea de pușcă.  
Voi fi curtenitor și bun cu el.  
De ce nu l-ai urmat la Windsor, Thomas?  
Ia masa azi în Londra — nu e-n Windsor.  
Cu cine a plecat? poți tu să-mi spui?  
Cu Poinș și alți nedespărțiți prieteni.  
Pămîntul gras e plin de buruieni;  
Iar el, icoana tinereții mele,  
E năpădit. De-aceea, jalea mea  
Se-ntinde dincolo de ceasul morții.  
îmi plînge inima, închipuind  
Restriștea zilelor neîndrumate  
Și-a vremii putrezime ce v-așteaptă

Cînd o să dorm lingă străbunii mei...  
Cînd poîteie-i, scăpînd de frîu, avea-vor  
Un singur sfetnic — sîngelo aprins ~  
Risipa cînd va-ntîlni pierzarea,  
Ce aripi o să-i prindă zvăpăiala,  
Zburînd spre prăbuşire sau primejdii!  
Stăpîne, prea greşit îl judeci. Prinţul  
învăţă să-şi cunoască-nsoţitorii  
întocmai cum înveţi un grai străin,  
Cînd pînă şi o vorbă de ruşine  
Se cere luată-n seamă — după care,  
De folosit, n-o foloseşti, dar o cunoşti  
Şi o urăşti. Cu vremea, şi el, prinţul,  
Va căuta să scape de prieteni,  
Ca de ocări; iar amintirea lor  
Va dăinui ca pildă şi măsură  
Spre-a judeca şi viaţa altor oameni,  
Trăgînd folos din vechile greşeli.

187

HV; ij

REGELE:

WESTMORELAND:

UV, 5]

REGELE:

BARCOURT:

REGELE:

**GLOUCESTER;**

CLARENCE:

Nu-şi lasă fagurii albinele Prin mortăciuni.

*(Intră Westmoreland.)*

Cine e? Westmoreland!

Stăpîne, sănătate şi sporire Şi bucurii—ca vestea ce-o aduc! John prinţul îţi sărută mîna, doamne; Prelatul,  
Mowbray, Hastings şi ceilalţi Au cunoscut pedeapsa legii tale; Nu-i scos din teacă paloş de rebel — Măslinul  
Păcii creşte peste tot. Anume cum s-au petrecut acestea Poţi să citeşti aici amănunţit. O, Westmoreland, eşti  
pasărea de vară Ce la sfîrşitul iernii cîntă-ntr-una Sosirea zilei.

*(Intră Harcourt.)*

Alte noutăţi.

Te ocrotească Cerul de duşmani: De s-or scula-mpotriva ta, să cadă Precum acei de care vin să-ţi vorbească! Pe  
Bardolph şi Nortiumberland cu marea Lor oaste de englezi şi scoţieni, Şeriful de Yorkshire i-a nimicit. Ce fel şi  
cum anume s-a dus lupta. Stă scris pe larg aicea, în scrisoare. De ce-mi fac rău aceste bune ştiri? Nici cînd nu va  
veni oare Fortuna Cu amîndouă braţele-ncărcate? Cuvintele-i frumoase le va scrie Mereu, mereu, cu litere urîte?  
Cînd dăruieşte poftă, nu dă hrană — Ca la săracii zdraveni — sau ospete Dar fură pofta; ca la cei bogaţi, Ce nu  
se bucură de plinul lor. Ar trebui să fii voios, şi, iată, Văd ca prin sită, sînt înnegurat, Apropiati-vă, mi-e tare rău.  
Măria ta, nu te lăsa!

O, tată!

WESTMORELAND: Deschide ochii, doamne, şi fii tare!

WARWICK:

CLARENCE:

GLOUCESTER:

CLARENCE:

WARWICK:

GLOUCESTER:

REGELE:

Răbdare, prinţi, sfîrşelile acestea Pe rege îl apucă foarte des. Faceţi-i loc, lăsaţi-l să răsuflă Şi o să-i treacă.

Nu, mult nu mai are. În zidul ce-i adăposteşte duhul Au ros aîta grijile şi truda Că viaţa îl va dărîma curînd. Mi-e  
teamă de norod; căci se vorbeşte De naşteri nefireşti şi prunci hidoşi Ce n-au fost zămislîţi<sup>119</sup>; vremea-i  
schimbată Iar anul a sărit cîteva luni, Găsindu-le-adormite.

Pe Tamisa

Au fost trei fluxuri fără de reflux, Şi spun bătrîni, cronici ale vremii, C-aşa a fost şi înaintea bolii Şi morţii lui  
Edward, străbunul nostru.

Vorbiţi încet — îşi vine în simţiri.....

Acest atac i-apropie sfîrşitul. Duceţi-mă de-aici, vă rog, pe braţe în altă cameră — încet, încet.

*(Ies.)*

## SCENA 5

O altă cameră.

Regele stă culcai în pat. Clarence, Gloucester, Warwick și alții.

REGELE: Nu faceți zgomot, dragii mei, vă rog,  
Doar dacă-i cântă gingaș cineva Trudituii meu duh.

WARWICK: Chemați atunci  
Pe muzicanți, în camera cealaltă.

REGELE: Coroana puneți-o aici, pe pernă.

CLARENCE: De tot i s-au tras ochii — ce schimbat e!

WARWICK: Prea faceți zgomot! Mai încet!

(Intră prințul Henric.)

PRINȚUL: Pe ducele de Clarence l-ați văzut?

CLARENCE: Aicea-s, frate, copleșit de jale.

183

189

[IV, 5] PRINȚUL:

GLOUCESTER: PRINȚUL:

GLOUCESTER:

PRINȚUL: WARWICK:

CLARENCE: WARWICK: PRINȚUL:

Afara-i soare și-năuntru plouă? Ce face regele? E greu bolnav.

Aflat-a buna peste? Șoptește-i-o!

De când i-am spus-o, s-a schimbat în rău. Dacă-i bolnav de bucurie, se va face bine fără leacuri.

încet, milorzi; alteță, binișor; Măria sa ar vrea să ațipească. Să mergem în odaia de alături. Alteță, vrei să vii și tu cu noi? Nu — eu veghez la căpățîiul tatii.

(Ies toți afară de prinț.)

De ce-i coroana lângă el, pe pernă?

Tovarășă de pat sîcîitoare!

Necaz strălucitori Zbucium de aur

Ce ții deschisă poarta somnului

în nopți de veghe! Tată, dormi cu ea...

Dar somnul uu ți-e sănătos, nici dulce

Ca tihna celor ce cu frunte-ncinsă

în pînza aspră, sforăie și-ntrec

Priveghiurile nopții. O, mărire!

Cum semeni tu cu zalele bogate

Ce-n zile cu zăduf pe purtător

îl apără și-l ard! Pe gura lui

E-un fulg ce-ar adia dacă răsufă.

Măria-ta Părinte! Acest somn

E-ntr-adevăr adînc — un somn ca ăsta

A despărțit atîția regi englezi

De-acest inel de aur. Zeciuiala

Ce-ți sînt dator sînt lacrimi și-ntristare;

Iar firea și iubirea mea fiiască

Ți-o vor plăti cu-mbelșugare, tată!

Tu-mi dai, în schimb, coroana ta de rege;

Sînt primul tău născut, e dreptul meu.



Aici să stea — și cerul s-o păzească!

*(își pune coroana pe cap.)*

Tăria-ntregii lumi de s-ar culege 'BTtr-ua singur braț de uriaș, n-ar smulge

REGELE:

CLARENCE:

REGELE: CLARENCE:

REGELE:

WARWICK:

GLOUCESTER:

REGELE:

WARWICK:

REGELE:

190

ÎV, 5]

O cinste ce prin drept mi se cuvine. Copiii mei vor mosteni-o de la mine.

*(Iese.)*

Wanwick! Glonchester! Clarence!

*(Intră Warwiek, Gloueeester, Clarence și ceilalți.)*

Ne cheamă regele?

Ce este, maiestate? Cum te simți?

Milorzi, de ce-ați plecat de lângă mine?

Noi te-am lăsat cu fratele meu, prințul —

A vrut să privegheze-asupra ta.

Prințul de Wales! dar unde-i? Vreau să-l văd,

Ru este-aiei.

O ușă e deschisă — a ieșit.

Dar nu prin camera în eare-am stat.

Coroana unde-i? Cine-a ridicat-o?

Era aici când am ieșit, siăpîne.

A luat-o prințul, Mergeți, căutați-l.

Grăbit e-ntr-afîta înéit crede

Că somnul meu e somnul morții?

Găseste-l, Warwiek, și-l trimite-neoace.

*(Warwiek iese.)*

Cu boala mea-și unește dînsul rolul Și astfel îmi apropie sfîrșitul... Cu cită grabă se răscoală firea Cînd aurul se face ținta ei! De dragul vostru, tații fără minte Nu dorm de griji și creierii și-i storc Și oasele-și trudes; De dragul vostru strîng din cele țări. Cu sila, bolți de aur otrăvit, Silindu-se-a vă face să deprindeți Și meșteșugul armelor, și arta. Albine ce culeg din flori dulceața; Aceștia-s tații...

Cu ceară-n coapse și cu miere-n gură, Aduse-n stup; albine și în moarte, Eăsplata trudei lor! Amarul gust îl mijlocesc comorile-aduiate.

*finiră Warwiek din nou.)*

191

[IV, 5]

WARWICK:

REGELE:

PRINȚUL: REGELE:

Ei, unde-i cel ce nu vrea să adaste  
Sfârșitul bolii, bunul său prieten?  
Aflatu-l-am în camera de-alături,  
Cu fața numai lacrimi, și-n durere  
Atît de afundat, că tirania  
Ce n-a băut într-una decît sînge,  
Văzîndu-l, și-ar spăla cuțitul  
în rouă ochilor **lui** Henric. **Iată-l.**  
Dar pentru ce a luat cu el coroana?

*(Intră prințul Henric.)*

Da, a venit. Apropie-te, Harry. Acum plecați, lăsa'ti-iie-ii de noi.

*(Warwick și ceilalți ies.)*

N-aș fi crezut să-ți mai aud iar glasul. Părinte-al gînduii ți-a fost dorința. Siat o povară pentru tine, **Harry**. Eivnești la tronul gol atît de mult încît îți pui însemnele domniei '.Namte de soroc? Smintită tinerețe! Alergi după mărirea ce **zdrobește**? Așteaptă-un pic; pe-un vînt atît de slab Se sprijină-al puterii mele nor, Că se va destrăma cu mare grabă. Mi-e viața în amurg. Tu ai furat Ceva ce astăzi încă ar fi fost, De drept, al tău; acum pe patul morții, Ce bănuiele aveam, le-ai întărit. Că nu-ți sînt drag mi-ai dovedit o viață Și vrei să mor încredințat de-aceasta. In minte-ți tăinuind mii de pumnale, Le-ai ascuțit de inima-ți de piatră Spre-a-njunghia cu ele-n preajma morții. Cum? Nu mă păsuiești un singur ceas? Atunci te du să-mi sapi tu singur groapa Și pune clopotele să vestească încoronarea ta, nu moartea mea. Din lacrimi ce mi-ar fi stropit mormîntul Fă, pentru fruntea-ți, untdelemn sfințit. Aruncă-mă-n țărîna urgisită. Dînd viermilor pe cel ce-ți dete viață,

192

PRINȚU

L:

19

3

13 - voi.  
- Oper IV  
e,

[IV, 5]

Slujbașii schimbă-mi-i, răstoarnă toate;  
E vremea să ne batem joc de legi.  
Henric al cincilea e-ncoronat!  
Deșertăciune, sus! jos, demnitate!  
În lături, sfetnici înțelepți, iar voi,  
Maimuțe lenevoase ale lumii,  
Strângeți-vă la curtea Engliterei!  
Vecini, puteți acum scăpa de drojdii!  
Aveți tîlhari ce beau, înjură, joacă,  
O țin în chef,ucid și săvîrșesc,  
Păcate vechi în chipul cel mai nou?  
Scăpa-veți, fiți pe pace! Englitera  
Ascunde fărdelegea! Englitera  
Le va da slujbe, cinste și putere,  
Căci Harry a scos botnița pierzării  
Și fiorosul ei zăvod e gata  
**Să-i** sfîșie pe cei nevinovați...  
Sărmanul meu regat, ros de dihonii  
Cînd grija mea nu te-a ferit de patimi  
Ce-o să te faci cînd ele-ți vor fi grija?  
Vei fi din nou o țară de coclauri  
Și lupi, **străvechii** tăi locuitori!  
Îți cer iertare, tată! Dacă plînsul  
Nu mă-neca, putînd să îngăimez  
Aș fi oprit amara ta dojana  
'Nainte de-a-mi vorbi, și eu, cu drag  
De-a te-asculta. Coroana e aici.  
Și fie ca Acel ce-o poartă veșnic,  
Să ți-o păzească, mulți, mulți ani! Iar dacă  
O prețuiesc mai mult ca slava ta,  
Să nu mă mai ridic de pe genunchi,  
Pătruns cum sînt de duhul ascultării.  
Mi-e martor Cel de sus c-am înlemnit  
Cînd am intrat și am văzut, părinte,

Că nu mai ai suflare! Dacă mint,  
Să mor în plin avânt al tinereții,  
Să nu-i arăt ne-ncrezătoarei lumi  
Schimbarea nobilă ce-am hotărât!  
Privindu-te, crezînd că ai murit,  
Și aproape mort eu însumi la ăst gînd,  
Coroanei i-am vorbit ca unui om  
Și-am dojenit-o astfel: „Grija ta  
Din trupul tatii s-a-nfruptat. De-aceea,

— Shakespeare.  
[IV, 5]

RECELE:

194

Ești cel xnai bun și cel mai seîniav aur; Căci altul, nu atît de prețios, Păstrează viața-n chip de' leac<sup>120</sup>, ci tu, Mai bun, mai plin de slavă, l-ai răpus Pe col ce te-a purtat." Astfel muștrînd-o, Pe cap mi-am așezat-o ca să lupt, Ca fiu adevărat, cu un vrăjmaș Ce-n fața mea ]-a omorît pe tata. **Dar** dac-am încercat vreo bucurie Și m-am lăsat de fală ispitit **Sau** dacă duhul mîndru-al răzvrătirii ^I-a tulburat sau m-a-udemnat să-ncerc Fiorul de putere a coroanei, S-o-ndepărteze Cel de sus de mine Făeîndu-mă col mai sărac vasal Ce-a-ngenunehiat vreodată-n fața ei! O, fătul meu,

Cel Veșnic ți-a șoptit s-o duci de-aici Spre-a cîștiga mai mult în ochii nun, Curînd, atît de înțelept, iertare! Apropie-te, Harry, șezi pe pat, Și-aseultă ultima povață, cred, Ce-o să mai pot rosti. Doar cerul știe Ce căi întortoehiate-am străbătut Spre-a lua coroana; și povara ei, Afar' de mine n-a știut-o nimeni. Tu o primești cu liniște mai multă, Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin; Ce temelii i-am ridicat coboară Cu mine în mormînt. Pe capul meu, Părea o cinste smulsă cu de-a sila Și mulți mă-nvinuiau c-am cîștigat-o Cu ajutorul lor. De-aceea, zilnic, Dihonii și vărsări de sînge noi Au sîșiat închipuita pace. Știi doar prin ce primejdii am trecut Spre-a-i înfrunta pe toți dușmanii noștri; Domnia mea n-a fost decît o scenă Pe care s-a jucat hicrîncenarea. Murind, se schimbă tot; ce-am dobîndit Te-așteaptă sub un nume mai frumos: Tu **vei** primi coroana moștenire. Și totuși, mai ferit cum ești ca mine,

PRINȚUL:  
REGELE: LANCASTER:  
REGELE:  
PRINȚUL:  
REGELE:

195

[IV, 5]

Te-așteaptă griji, căci rănilile sînt noi;  
Prietenilor mei — deci și-alor tăi —  
Doar de curînd li s-a fost scos **veninul**.  
Puterea lor m-a înălțat pe tron  
Și m-am temut că tot ea va putea  
Să mă răstoarne; și atunci, pe unii  
I-am nimicit; ceilalți, în Țara Sfîntă  
Erau a mă urma, ca nu cumva  
Prea multa **trîndăvie** să-i îndemne  
A-mi cerceta domnia. Drept aceea,

Trimite-i pe cei zvăpăiați să lupte  
în țări străine; pentru ca războiul  
Să șteargă amintirea altor zile.  
Aș vrea să-ți spun mai multe, dar plămîinii  
Sînt prea slăbiți... nu, nu mai pot vorbi.  
Ceresc părinte, iartă-mi rătăcirea,  
Și apără-i lui Henric, moștenirea!

Tu, tată, tronul  
L-ai câștigat, păstrat și-ncredințat,  
Cum se cădea, întîiului băiat;  
De-aceea, cei ce vor dușmani să-mi fie,  
Să știe că-l păzesc cu strășnicie!

*(Intră John de Lancaster.)*

Vezi, vezi, sosește John de Lancaster. Rege părinte, sănătate, pace și fericire multă.

Fericire

Și pace, fiul meu, e drept, mi-aduci. Dar sănătatea, fiuturînd din aripi, De trunchiul vlăguit, vai, s-a desprins, în clipele acestea-n fața ta, Cu viața socotelile-mi închei. Lord Warwick unde e?

Lord Warwick!

*(Intră Warwick și alții.)*

Asculta: sala-n care-am leșinat  
întîia oară, n-are un nume-al ei?

[IV, 5]

WARWICK: „Ierusalim” îi spune, maiestate.

REGELE: Mărire Ție, Doamne! Chiar într-însa

Va să-mi dau duhul. Mi s-a prorocit Că voi muri-n Ierusalim, iar eu Credeam zadarnic că e Țara Sîntă. Pe Henric duceți-l într-ale lui, In camera Ierusalimului<sup>121</sup>.

*(Ies.)*

## ACTUL V

### SCENA 1

*Gloucestershire. Casa judecătorului Shallow. Intră Shallow, Fahta-ff, Bar-dolph și pajul.*

SHALLOW: Mă jur pe cocoș și pe coțofană, sir, că n-o să pleci  
în seara asta. Hei, Davy! FALSTAFF: Să mă ierți, Mașter Robert Shallow.

SHALLOW: Ba n-o să te iert de loc — nici vorbă de iertare — care iertare? Ce iertare? Unde ești, Davy?

*(Intră Davy.)*

DAVY: Aici, sir.

SHALLOW: Davy, Davy, Davy — ia stai nițel, Davy — ia să  
vedem noi, Davy — da — ia poștește-l încoace pe William

bucătarul. Sir John, nici nu poate fi vorba de iertare. DAVY: Ascult, sir; nu vă pot îndeplini porunca. Voiam să

vă-ntreb;

cu ce semănăm arătura: cu grîu? SHALLOW: Cu grîu roșu<sup>122</sup>, Davy. Dar cheamă-l pe bucătar. Avem porumbei tineri? DAVY: Avem, sir. Poftim socoteala fierarului pentru potcovitul

cailor și pentru pluguri.

SHALLOW: Cercetează și plătește. Sir John, nici un fel de iertare! DAVY: Trebuie să cumpărăm, sir, un lanț nou pentru găleată...

și ce-aveți de gînd, sir: îi opriți lui William din leafă pentru

sacul pe care l-a pierdut la bilciul de la Hinckley?<sup>126</sup> SHALLOW: Încapă vorbă! Cîțiva porumbei, Davy, o pereche de

pui, o ciozvirtă de miel, și altele de soiul ăsta — așa să-i spui

lui William. DAVY: Domnul soldat rămîne la noi peste noapte, sir?

197

#### [V, 1]

SHALLOW: Da, Davy. Vreau să-l omenesc cum se cuvine. Un prieten la palat face mai mult decît un gologan în pungă. Cin-stește-i și pe oamenii lui, Davy — sînt niște pungăși cumsecade, și mușcă pe la spate.

DAVY: Spatele **lor**, sir, e mușcat de sus pînă jos — rufăria **lor** e grozav de murdară.

SHALLOW: Ai adus-o bine, Davy. Ei, fă ce ți-am spus.

DAVY: Vă rog, sir, sprijiniți-l pe William Visor din Wincot împotriva lui Clement Perkes de pe deal.

SHALLOW: Davy, sînt multe plîngeri împotriva lui Visor ; Visor ăsta e o mare secătură, după cîte știu.

DAVY: Așa și este, sir: e o secătură. Cu toate acestea, zău, sir, nu se poate să sprijiniți o secătură atunci cînd vă roagă prietenul lui? Un om cumsecade, sir, se apără singur, dar o secătură? De opt ani de zile, sir, vă slujesc cu credință; o dată sau de două ori într-un pătrat de an nu mi se-ngăduie și mie să sprijin o secătură împotriva unui om cumsecade? Înseamnă, care va să zică, că am puțină trecere pe lîngă dumneavoastră. Secătura e bun prieten cu mine, sir; de aceea, vă rog stăruitor să-l sprijiniți.

SHALLOW: Bine, bine, n-am să-l obijduiesc. Hai, du-te, Davy. (*Davy iese.*) Unde ești, **sir** John? Ei, hai, hai, scoate-ți ciubotele. Dă-mi mîna, mașter Bardolph.

BARDOLPH: Sînt bucuros să văd pe înălțimea voastră.

SHALLOW: Îți mulțumesc, îți mulțumesc din toată inima, bunule mașter Bardolph. (*către paj*) Bine-ai venit, uriașule. Să mergem, Sir John.

FALSTAFF: Vin numaidecît, mașter Eobert Shallow. (*Shallow iese.*) Bardolph, ai grijă de cai. (*Bardolph și pajul ies.*) Dacă m-ar tăia în bucățele cu ferăstrăul, ar putea să facă din ele patru duzini de cîrje bărboase de călugări, cum c mașter Shallow. Nici c-am pomenit potriveală ca aceea dintre mintea lui și mintea slugilor. Tot uitîndu-se la el, aceștia se poartă ca niște judecători tîmpiți; iar el, tot stînd de vorbă cu dînșii, juri că e o slugă ce-aduce a judecător. Li s-au intorlocatîntr-atîta gîndurile datorită statului împreună, încît se țin laolaltă ca un cîrd de gîște sălbatice. Dacă aș avea vreo pricină cu mașter Shallow, m-aș da pe lîngă oamenii lui și le-aș spune cît de bine seamănă cu stapînnul lor, iar dacă aș avea nevoie de oamenii lui, l-aș mîguli pe mașter Shallow spunîndu-i că nimeni nu-și poate struni oamenii ca el. E lucru neîndoios că atît purtarea înțeleaptă, cît și cea neînțeleaptă sînt molipsitoare ca boleșni-țele — de aceea trebuie sa iei bine seama cînd îți alegi prietenii.

198

#### [V, 2]

Din Shallow ăsta am să scot eu destule ca să-l țin pe pruii tot într-un rîs! Șase mode la rînd, adică patru soroace judecătorești<sup>1-4</sup> sau două soroace ale **datornicilor**, și o să **rida** fără „inter-**valii**”. Ce nu e-n stare să facă o minciună dreasă cu cîteva jurăminte ușurele sau o glumă făcută cu sprînceiile-ncruntate — mai ales cînd e vorba de un tinerel care nu știe ce-nseamnă junghiurile în umeri! O să rîdă prințul de-o să se strîmbe — pînă cînd o să-i semene fața cu o manta plouată și boțită!

SHALLOW (*dinăuntru*): Sir John!

FALSTAFF: /un venit, mașter Shallow, am venit.

(*Iese.*)

#### SCENA 2

*Westminster. In palat. Intră Wanoick și primul judecător al țării, din părți opuse.*

WARWICK: De unde și-ncotro, milord?

JUDECĂTORUL: Ce face regele?

WARWICK: E foarte bine: a scăpat de griji.

JUDECĂTORUL: Nu-i mort, sper?

WARWICK: Și-a plătit obolul firii

Și azi nu mai trăiește pentru noi.

JUDECĂTORUL: Ah! Ce păcat că nu'm-a luat cu **dînsul**! Eu i-am slujit veleatul cu credință Și pentru asta pot să pățimesc.

WARWICK: E drept, nu te iubește noul rege.

JUDECĂTORUL: De-aceea mă și pregătesc să-nfrant A vremurilor noi orînduire Și-aceasta nu se poate să arate Mai slut decît mi-am zugerăvit-o eu.

(Intră Laneaster, Clarence, Oloucester, Wesimoreland și alții.)

WARWICK:

JUDECĂTORUL: 199

Sosesc îndureratele vlăstare Ale lui Henric răposatul. Doamne, Dac-ar avea și viul Henric firea Celui mai rău din acești trei feciori! Crți nobili n-ar rămme-atunci în slujbe în loc să-nfrunte volburile inării! Mă tem că toate se vor răsturna.

tV, 2]

LANCASTER: Iubite Warwick, bună dimineața.

GLOUCESTER, CLARENCE:

Bună să-ți fie inima.

LANCASTER: Ai zice c-am uitat să mai vorbim.

WARWICK: Nu, n-am uitat; dar întristarea noastră

Prea mare-i ca să flecărim prea mait. LANCASTER: în pace doarmă cei ce ne-a-ntristat!

JUDECĂTORUL: Și nouă, pace ne trimită Domnul! GLOUCESTER: Pierdut-ai un prieten bun, milord,

Și pot să jur că-ndureratu-ți chip

Nu-i nicidecum o mască de-mprumut. LANCASTER: Milostivire nu așteaptă nimeni,

Și tu, cu osebite, mai puțină.

Îmi pare rău, păcat că nu e altfel. CLARENCE: Vezi să te porți acum frumos cu Falstaff,

Cu toate că nu stă în firea ta. JUDECĂTORUL: Milord, doar cinstea și nepărtinirea

M-au îndrumat în tot ce-am făptuit;

Și n-o să mă vedeți nicicînd cerșind

Iertare peticită cu de-a siJa.

Iar dacă cinstea nu-mi va fi de-ajutorință,

O să mă duc la regele meu mort

Spre-a-i spune cine m-a trimis ia el. WARWICK: Sosește prințul!

(Intră regele Henric al V-lea înseșit ăe suită.)

JURECĂTORUL: Să ne trăiești mulți ani, măria ta!

REGELE HENRIC V:

Veșmîntu-acesta falnic al domniei<sup>125</sup> M-apasă mult mai greu decît ați crede. Văd, frații mei, că întristarea voastră E-amestecată oarecum cu teamă. E-o curte englezească, nu turcească! Nu Amurat<sup>126</sup> lui Amurat, ci Henric Lui Henric îi urmează: Dragii mei, Și totuși, vă stă bine să fiți triști; Durerea o purtați atît de nobil îneît o să-mprumut veșmîntul ei Și sufletul mi-l voi cerni. Fiți triști! Dar întristarea voastră să nu fie Decît o parte din obolul țării. Vreau să vă fiu și frate, și părinte;

200

PRINȚII: REGELE:

JUDECĂTORUL: REGELE:

JUDECĂTORUL:

**CV, 21**

Voi dați-mi dragostea, iar eu Voi lua asupra-mi păsurile voastre. Pe Henric mortul, plîngeți-l cu mine; Dar lacrimile voastre, viul Henric Le va schimba în ceasuri fericite. Nădăjduim că nu va fi altfel. Ciudat mă mai priviți (Către judecător) Tu mai ales...

De bună seamă crezi că te **urăsc**. Măria ta de-ar ști să mă citească Pricină n-ar afla de ură.

Nu?

Cum ar putea un prinț de rangul meu Uita jignirile ce i-ai adus? Cum? După ce l-ai ocărit și-nchis Pe-al Angliei urmaș la tron? Ce zici? Pot fi spălate-acestea-n apa Lethei?<sup>127</sup> 'L-nfățișam atunci pe tatăl tău; Puterea lui se oglindea în mine; Și-n timp ce legea lui o străjuiam Slujind cu grijă-ntregului popor, Măria ta, nesocotindu-mi locul, Puterea legilor și a dreptății Și chipul regelui cc-ntruchipam, în jilțul judecății m-ai lovit. M-am folosit atunci de dreptul meu Și ca pe unul ce-a jignit pe rege Te-am pus sub pază. Dacă am greșit, Gîndește-te, acum că porți coroana, Că fiul tău poruncile-o să-ți calce Și va da jos din jilț judecătorii, Dreptatea-împiedicînd și tocind spada Ce-ți străjuiește pacea; ba, ce zic: Bătîndu-și joc de chipul tău regesc Și de porunca-ți, în slujbașii tăi. Ca rege-ntreabă-te și cumpănește; Fii tatăl unui fiu cum ai fost tu; Ascultă-ți măreția pîngărită, Fii martor al nesocotirii legii, Privește-te, batjocorit de fiu; Apoi închipuie-ți că eu te apăr Și, prin puterea ta. îl domolesc. Am judecat la rece — tu, ca rege

201

LV, 3]

REGELE:

Mă osîndești-acum și spune-anume  
Cu ce-am greșit în datoria mea  
Sau în credința mea față de tron.  
Vorbit-ai înțelept. De-aceea, ține  
Pe mai departe, cumpăna și spada;  
Urarea mea e să sporești în toate  
Și s-ajungi ziua cînd băiatul meu  
Te va jigni și tu-l vei pedepsi.  
Voi spune atunci și eu, ca tatăl meu:  
„Sînt fericit că am judecător  
Pe-un om ce-a cutezat să-mi certe fiul.  
Și iarăși fericit că am un fiu  
Ce măreția și-a încredințat  
în mîiniile dreptății”<sup>128</sup>. Altcîndva  
M-ai osîndit la temniță. Azi, cu,  
Te osîndesc să porți aceeași spadă,  
La fel de nepătat și curajos,  
Și fără șovăire ca atunci  
Cînd m-ai închis pe mine. Ți-ntind mîna —  
Să fii părinte-al tinereții mele:  
Ce-o să-mi șoptești, eu voi rosti  
Și îndrumării tale înțelepte  
îmi voi supune păsul și dorința.  
Voi, frații mei, vă rog să-mi dați crezare:  
Cu tata dimpreună a murit  
Și neastîmpărul din firea mea,  
Și duhu-i aspru reînvie-n mine  
Spre-a-și bate joc de-a lumii bănuieli,  
Spre-a rușina prorociei și părerea  
Acelor ce in-au judecat pripit.  
Pîn-astăzi, fluxul sîngelui, trufaș,  
A curs mereu înspre deșertăciune;  
Acum se-ntoarce iarăși către mare  
Spre-a se uni cu-ntinsa-mpărăție  
A nesfîrșitului ocean. Acum  
Să strîngem parlamentul și s-alegem  
Pe cei mai vrednici sfetnici dintre ei,  
Ca Anglia să nu rămînă-n urma  
Mei unei țări condusă-uielepțește;  
Ca-n pace, sau război, sau vremuri tulburi,  
Noi să putem răspunde pregătiți;  
Iar tu le vei conduce toate, tată.  
Cum am- mai spus, după încoronare,

202



### SCENA 3

[V, 3]

Îi voi cneza pe sftnici. Cu credința Că Domnul ne va da ajutorare, Temei să n-aibă nici un prinț să spună:  
„Scurtează-i, Doamne, zilele lui Henric!”

(*Ies.*)

*Gloucestershire. Grădina lui Shallow.*

*Irdă Falsiaff, Shallow, Silenee, Bardolph, pajul și Davy.*

SHALLOW: Nu, trebuie să-mi vezi și grădina și acolo, într-un chioșc, o să mîncăm mere de anul trecut, altoite chiar de mîna mea, și o farfurie cu pisoturi cu chimen și altele. Hai, vere Silenee. După aceea, la culcare.

FALSTAFF: Ce să zic, ai o locuință foarte frumoasă. SHALLOW: Da, de unde, sir John, săracă, săracă, săracă, cum nu se mai poate — atît doar că e bun aerul. Hai, Davy, așterne masa, așterne masa, Davy — așa, Davy, bravo. FALSTAFF: Davy ăsta face de toate, e și servitor și iconom. SHALLOW: Bun băiat, bun băiat, foarte bun, Sir John, zău, mi-e că am băut cam mult vin la cină — a! un băiat foarte bun! Ei, hai să stăm jos, să stăm jos. Hai, vere. SILENCE: E-hei! grăi el, să mîncăm,

Să ne-ospătăm și veselim și cerului să-i mulțumim. Carnea n-are-un preț prea mare, Fetele-s costisitoare, Dar cheflii găsești cîți vrei,

E-hei, hei, e-hei, Plînă-i ulița de ei! FALSTAFF: Ia te uită ce om de petreceri! Mașter Silenee, sînt gata să beau un pahar în sănătatea dumată! SHALLOW: Davy, toarnă niște vin lui mașter Bardolph. DAVY: Scumpe sir, stați jos, mă întorc numaidecît, scumpule și neprețuitule sir, stați jos. Mașter paj, bunule mașter paj, șezi. Noroc! Dacă n-o să găsim carne, o să găsim băuturică — să nu vă fie cu bănat — aici toate pornesc din inimă.

(*Iese.*)

203

### IV, 31

SILYLOW: **Fii** mai vesel, mașter **Bardolph**, soldățelule, și tu, fii mai veseli

SILENCE: Fiți veseli, fiți veseli, trăiască nevasta!

Femeile, bată-le, ele-s năpasta, și, totuși, bărbații se-mpacă cu asta! Ce bine-i cînd bărbile fac carnavalul, **Fiți** veseli, fiți veseli. FALSTAFF: Nu mi-am închipuit că mașter Silence are atîta foc într-insul!

SILENCE: Cine, eu? E-hei! Am mai fost eu vesel de vreo două ori în viața mea!

(*Intră Davy din nou.*)

DAVY (*lui Bardolph*): Un castron cu mere roșii pentru dumneavoastră.

SHALLOW: Davy!

DAVY: Înălțimea voastră! Gata! Un pahar cu vin, sir?

SILENCE: Beți pentru iubita mea,

Un pahar de vin divin Eu sînt primul care-nchin!

FALSTAFF: Bravo, mașter Silence!

SILENCE; S-o facem lată — de-abia acum se apropie partea frumoasă a nopții.

FALSTAFF: Să fii sănătos și să trăiești aui mulți, mașter Silence.

SILENCE: Umpleți cupa! Să sosească!

Voi goli-o pînă-n fund, Chiar dacă e-atît de mare Că nu-l are!

SHALLOW: Bardolph, sufletelule, să trăiești! Dacă-ți lipsește ceva și nu vrei să ceri, pe tine să te-nvinovățești! (*către paj*) Hai, noroc, mînzule! Să trăiești și tu. Vreau să beau în sănătatea lui mașter Bardolph și a tuturor cavalerilor din Londra.

DAVY: Trag nădejde să mai văd Londra o dată înainte de a muri.

BARBOLPH: Mi-ar plăcea să te-nfilnesc acolo, Davy.

SHALLOW: Pun mîna-n foc c-o să goliți o bîrdacă împreună! Nu-i așa, mașter Bardolph?

BARBOLPH: Bineînțels, sir, o bîrdacă de patru pin te.

SHALLOW: Grozav! Mulțumesc. Pungașul ăsta o să se țină după dumneata. Pe onoarea mea! Viță din cea mai curată!

BARBOLPH: Și eu o să mă țin după el, sir!

SHALLOW: Ai vorbit ca un rege! Bucură-te și te veselește. (*Cio-cănituri.*) Ia vezi cine bate, cine să fie?

(*Davy iese.*)

204

[V, 3]

FALSTAFF: (*către Silence, văzându-l că bea un pahar pînă la fund*):  
Așa da, îmi place. SILENCE: Dreptate vă cer  
Să mă faceți cavaler. Samingo.<sup>129</sup> Pai nu?  
FALSTAFF: Așa e.  
SILENCE: Vezi? **Recunoaște** atunci că un om bătrîn e-n stare de ceva!  
(*Intră Davy din nou.*)

DAVY: înălțimea ta, unul Pistol vine de la palat cu vești. FALSTAFF: De la palat? Să intre!  
(*Intră Pistol.*)

Ce e, Pistol?

PISTOL: Sir John, Cel de sus să te aibă în paza lui! FALSTAFF: Ce **viat** te-duce-ncoace. Pistol? PISTOL: Nu  
vîntul care nu aduce nimic bun nimănui. Sir John,  
ești acum unul din cei mai mari oameni din țara asta! SILENCE: Este, cum să nu fie, dacă nu-l punem la cîntar  
pe

cumătrul Puff din Barson.<sup>130</sup> PISTOL: Puff!

Ce „paf”, fricosule! Te fac eu „paf”! Sir John, eu sînt prietenul tău, Pistol. Și am venit aici mîncînd pămîntul Ca  
să-ți aduc o bucurie mare, Și epoca de aur să-ți vestesc! FALSTAFF: Acum te rog, spune ce ai de spus, ca un om  
din lumea

asta. PISTOL: La dracu' lumea asta și-ai ei viermi!

De aurita Africa<sup>131</sup> eu îți vorbesc! FALSTAFF: O sclav asirian<sup>132</sup>, ce știri aduci?

Ci spune-i regelui **Cophetua!**<sup>133</sup>

SILENCE (*dntă*): Și Kobin Hood, Scarlet și John.<sup>134</sup> PISTOL: Vin javrele pe Helicon<sup>135</sup> să latre

La știri mărețe? Atunci, Pistol, Te culcă la al Furiilor<sup>136</sup> sîn!

SHALLOW: Cinstită față, nu știu unde ai fost dăscălit... PISTOL: Atunci bocește.

siiALLOW: Iartă-mă, sir. Dacă vii cu noutăți de la curte, îți răinîne să faci una din două: ori să le spui, ori să nu  
le spui. Știi, sir, și mie mi-a dat oarecare putere regele.

205

IV, 4]

PISTOL: Caro rege, poanagule? Spune sau mori! SHALLOW: Regele Harry. PISTOL: Harry al patrulea? sau al  
cincilea? SHALLOW: Harry al patrulea.

PISTOL: Nu dau un ban pe slujba ce o ai!

Sir John, acum e rege mielușelul. Henric al cincilea e rege, zău! De minte Pistol, fă-mi atunci cu tifla, Ca

spaniolul cel lăudăros. FALSTAFF: Cum? A murit bătrînul? PISTOL: E mort de-a binelea, zău, nu te mint.

FALSTAFF: Ce mai stai, Bardolph? înșăuază-mi calul. Mașter Shallow, alege-ți ce slujbă vrei în țara asta, e a  
durnitale! Pistol, o să te copleșesc cu slujbele. BARDOLPH: O, zi de veselie! Nu mi-aș schimba norocul cu nici  
un cavaler!

PISTOL: Ei? Nu sînt bune știrile?

FALSTAFF: Duceți-l pe mașter Silence la culcare. Mașter Shallow, milord, o să fii ce vrei dumneata, eu sînt  
legiutorul Fortune!<sup>137</sup> Punc-ți cizmele, o să călărim toată noaptea. Pistol, scumpule și neprețuitule! Șterge-o,  
Bardolph! (*Bardolph iese.*) Ei, ia mai spune cîte ceva, Pistol, și gîndește-te cam ce ți-ar pofti suilețelul. Pune-ți  
cizmele, mașter Shallow — știu că tînărul rege nu mai poate de dorul meu. Putem lua caii oricui, legile Angliei  
sînt la cheremul meu.<sup>138</sup> Ferice de cei care mi-au fost prieteni! Și vai și-amar de primul judecător al țării!

PISTOL: Seobi-i-ar vulturii spurcați bojocii!

Ei cîntă: „TJnde-i viața ce-am trăit?” Aicea-i, fraților! Trăiască viața!

(*Ies.*)

#### SCENA 4

*Londra. O stradă.*

*Intră Mciuitori, tîrînd înăuntru pe hangîța Q: ni<sl(ly și pe Doll Teanheet.*

HANGIȚA: Pușlamaua dracului! Dar-ar Dumnezeu să nu mor

pînă cînd n-o să te văd spînzurat — mi-ai desprins umărul

din loc. PRIMUL BICIUITOR: Polițaii mi-au dat-o în grijă, să fie pe pace

dumneaei, o să-și primească tainul de vergele. Nu de mult

au fost oniorîți doi bărbați din pricina ei.

206

DOLL: Minți, cîrlig îmbîrligat! Lasă-mă, n-auzi, momîie! HANGIȚA: Ah, Doamne, de-ar fi aici sir John!

Careva n-ar mai

pleca cu zile! PRIMUL BICIUITOR: Yă poruncesc să mă urmați. Hai! Omul pe

care l-ați bătut împreună cu Pistol a murit. DOLL: Ascultă, maimuțoi de ceară, o să fii burdușit pentru asta!

Gîndac de bălegar! Calau janghinos! Pieritură, Dacă n-o să

fii smintit în bătaie, mă leg să nu mai port fustă scurtă, cîte

zilișoare oi mai avea!

PRIMUL BICIUITOR: Hai, hai, cavaler rătăcitor cu fustă, mișcă! HANGIȚA: O, Doamne, adică dreptul să-și

bată joc de forță în

felul ăsta? Nu-i nimic, după suferință vine și bucuria. DOLL: Să mergem, lepădătură; du-niă în față

judcătorului. HANGIȚA: Da, să mergem, ogar îläniînd ce te afli! DOLL: Moarte cu ochii Sac cu ciolane!  
HANGIȚA: Scherletule! DOLL: Hai, pesmete — hai, ofică. PRIMUL BICIUITOR: Să mergem!  
(*Ies.*)

SCENA 5 ■

*O piață publică Ungă W estinîster AVoey. Intră doi rînduși așternînd piața eu papura.*

PRIMUL RÎNDAȘ: Mai multă papură! Mai multă papură! AL DOILEA RÎNDAȘ: Trîmbițele au sunat de două ori. PRIMUL RÎNDAȘ: Se face de două înainte do a se întoarce ei de la încoronare. Repede! Repede!

(*Ies.*)

(*Intră Falstaff, Shallow, Pistol și pajul.*)

FALSTAFF: Mașter Robert Shaîlow, stai lîngă mine. O să fac eu așa fel ca regele să se milostivească de dumneata. O să-i fac cu ochiul, cînd trece — să vezi ce inutrișoară o să facă.

PISTOL: Dumnezeu să-ți întărească plămkiî, cinstite cavaler.

FALSTAFF: Dă-te-ncoace, Pistol — stai în spatele meu. Păcat că n-am mai avut timp — aș fi comandat niște haine noi din mia de lire pe care mi-ai împrumutat-o. Dar nu face nimic. Această îmbrăcăminte sărăcicioasă se potrivește mai bine — ea arată cit de mult m-am grăbit să-l văd pe rege.

207

[V, 5]

SHALLOW: Asta așa e.

FALSTAFF: Dovedește cît de adîncă mi-e dragostea față de el.

SHALLOW: Așa e. '

FALSTAFF: Devotamentul meu.

SHALLOW: Așa e, așa e, sigur.

FALSTAFF: O să se vadă că am călărit zi și noapte și nici nu mi-am amîntit, nu am socotit de **trebuință**, nu am avut răbdare să-mi schimb hainele.

SHALLOW: E mult mai bine așa. FALSTAFF: Așa cum stau aici, **sînt** încă murdar de noroiul de pe drum și asud de dorința de a-l vedea. Am uitat de toate, de parcă n-ar mai fi nimic mai bun de făcut pe lume decît să-l văd.

PISTOL: E „semper idem”, căci „absque hoc nihil est”<sup>139</sup> — totul c în fiecare parte.

SHALLOW: Așa este.

PISTOL: O, cavalerul meu, să-ți înfierbînt

Ficatul nobil și să te aprind, Doll, și Elena<sup>140</sup> gîndurilor tale, E în murdară închisoare-acum, Tîrîtă într-acolo De-o mîină ticăloasă și scărboasă. Sîrmește-ți răzbunarea din bîrlog Și fiorosul șarpe al Alectci<sup>141</sup> Căci Doliy e la zdup. Nu minte Pistol.

FALSTAFF: O scot eu, n-avea grijă.

(*Se-aud strigăte, trompetele răsună.*)

PISTOL: Mugește marea! Trîmbițele sună!

(*Intră regele și suita — printre alții, primul judecător al țării.*)

FALSTAFF: Ura, trăiască Hal! Regescul Hal!

PISTOL: Vlăstar al slavei, să trăiești mulți ani!

FALSTAFF: Flăcăule-, te aibă-n pază Domnul.

REGELE (*către judecător*): Milord, vorbește cu acest zănatec.

JUDECĂTORUL: Nu ești în toate mințile? Nu știi

Cui îi vorbești? FALSTAFF:

Cui? **Regelui!** O, Zeus!

O, suflete! Ție-ți vorbesc' REGELE:

Moșnege,

Nu" te cunosc. Te du la rugăciune!

208

[V, 5]

Nu-i prinde părul alb pe măscărici.

Pe vremuri, am visat un om ca tine.

La fel de ghiftuit, bătrîn și searbăd

Dar m-ani trezit și-acum de vis mi-e silă.

Mai uită-ți trupul, cugetă la suflet

Și lasă lăcomia, căci niormîntu-ți

Se cască decît altora-ntreit.

Să nu-mi răspunzi cu-o glumă de bufon;

Să nu-ți închipui că mai sînt ce-am fost,

Mi-e martor cerul — ■ și-mi va fi și lumea

Ca firea de-altădat-am lepădat-o,

Și-odat', cu ea, pe foștii mei tovarăși.  
Cumva dac-o s-auzi că sînt ce-am fost,  
întoarce-te la mine și vei fi  
Din nou al desfătării mele dascăl.  
Dar pîn-atunci, sub strășnicia morții,  
Cum am făcut cu toți corupătorii,  
îți poruncesc să pleci la zece mile  
Departate de palatul meu. Cum lipsa  
Te-ar duce la isprăvi nesăbuite,  
Vei căpăta mijloacele de trai;  
De-aud c-ai apucat pe drumul bun,  
'Ți voi da îndată-o slujbă, pe măsura  
Puterii și destoiniciei tale.  
Milord, ai grijă de ce-am hotărît.  
Să mergem!

*(Regele și suita ies.)*

FALSTAFF: Mașter Shallow, îți sînt dator o mie de lire. SHALLOW: Da, Sir John, și to rog să mi le dai înapoi, mă duc

acasă. FALSTAFF: Cu neputință, mașter Shallow. Să nu te neliniștești.

O să trimită în taină după mine. Înțelege — așa trebuia să se arate în fața lumii. O să fii înaintat în slujbă, n-ai nici o grijă. Eu o să fiu omul care o să-ți adauge la cîntar. SHALLOW: Nu văd cum ai putea să faci asta — doar dacă mă

îmbraci cu cămașa dumitale și o umpli cu paie. Te rog, Sir

John, dă-mi barem cinci sute din o mie. FALSTAFF: O să mă țin de cuvînt, sir — tot ce-ai auzit n-a fost decît o mască. SHALLOW: Tare mă tem, Sir John, că ai să mori în masca asta.

509

[V, 5]

FALSTAFF: Sa nu-ți fie frică de măști. Să mergem la masă. Hai, locotenent<sup>142</sup> Pistol; hai, Bardolph. ÎSici n-o să se însereze și o să trimită după mine.

*(Prințul John și primul judecător al țării se întorc, însoțiți de ofițeri.)*

JUDECĂTORUL :

FALSTAFF;

Duceți-l pe sir Falstaff la-nchisoaro. Cu toți ai lui.

Milord! Milord!

JUDECĂTORUL: Acum n-am timp, o să te-ascult pe urmă.

Duceți-l de aici. PISTOL: Si fortuna me tormenta, **spero** contenta.<sup>143</sup>

*(Ies toți în afară de prințul John și judecător.)*

LANCASTER: îmi place hotărîrea regelui.

Și-a pus în gînd ca foștilor prieteni J3ă le-nlesnească traiul; totodată I-a izgonit pîn-ce nu-și **schimbă** viața Și-  
apar mai înțelepți în fața lumii.<sup>144</sup>

JUDECĂTORUL: E-adevărat.

LANCASTER: Henric a convocat parlamentul.

JUDECĂTORUL: Da, știu.

LANCASTER: Fac rămășag că nu va trece anul

Și-n Franța ostile ne vom trimite. O păsăruică astfel i-a cîntat Și regele-a rămas, cred, mcîntat. Să mergem!

*(Ies.)*

210

EPILOG

*Rostit de un dansator.<sup>145\*</sup>*

Mă-nfățișez înaintea dumneavoastră mai întu cu frică, apoi cu plecăciuni și-n sîrșit cu vorba. Mi-e frică de nemulțumirea dumneavoastră; fac plecăciuni pentru că n-am încotro; și vă vorbesc ca să-mi cer iertare. Dacă vă așteptați la o cuvîntare frumoasă, s-a zis cu mine; pentru că tot ceea ce vreau să vă spun am alcătuit singur; și ceea ce trebuia să spun, tare mă tem că am stricat. Ei, dar să-ncerc. Aflați dar (după cum prea bine știți de altfel) că am mai fost de curînd în fața dumneavoastră la sîrșitul vinei piese care nu v-a plăcut și v-am rugat să aveți răbdare pentru că o să vedeți una mai bună. **Adevărul** este că am vrut să vă răzbum cu piesa de astăzi; care, ca și o afacere negustorească, dacă se prăbușește, eu ajung **falit**, iar dumneavoastră, creditorii mei, pierdeți. V-am făgăduit că mă voi înfățișa aici — și, iacă-tă, am venit, încrezător în mila dumneavoastră. Iertați-mă ele o parte din datorie și o să vă plătesc și eu o parte și, cum fac cei mai mulți datornici, o să vă duc mereu cu făgăduielile. Dacă nu izbutesc cu vorba să vă fac să mă iertați, nu cred că o să-mi cereți să-ncerc cu picioarele! Mă gîndesc, totuși, că ar fi ușor să-mi plătesc datoriile în felul asta, — adicătelea țopăind. Toate doamnele de aici m-au iertat; iar dacă domnii n-o să mă ierte, atunci domnii o să se certe cu doamnele, ceea ce nu s-a mai pomenit într-o astfel de adunare.

încă un cuvînt, vă rog. Dacă nu vi s-a aplecat de proa multă carne grasă, umilul nostru autor va continua povestea cu Sir John<sup>146</sup> și vă va desfăta cu frumoasa Katherina a Franței; unde, după cîte știu, Falstaff o să asude<sup>147</sup> atîta pînă cînd o să moară, dacă nu cumva îl vor răpune mai înainte asprele dumneavoastră păreri, pentru că Oldcastle a murit în chip de martir, dar Falstaff' nu e Oldcastle. Mi-a obosit limba în gură; cînd o să-mi obosească și picioarele, o să vă urez noapte bună. Atunci o să-mi plec genunchii, dar numai ca să înă rog pentru regină.

211

## HENRIC AL IV-LEA, PARTEA A II-A Comentarii

După toate probabilitățile, titlul *Henry the 4* din *Palladis Tamia* se referă și la Partea a doua a piesei *Henric al IV-lea*, scrisă în 1597—1598 și „jucată repetat pentru public” înainte de 1600, cînd a fost tipărită pentru prima oară. Ediția, format in-cvarto, a apărut în două variante, *a* și *b*, cea mai importantă diferență dintre ele fiind omisiunea din varianta *a* a scenei 1 din actul II (108 versuri). Nu se știe cit anume a fost preluat din această ediție in-cvarto de către ediția in-folio din 1623 (unde piesa ocupă locul al 4-lea în secțiunea „Istorie”); textologii susțin că în ediția din 1623 s-ar fi folosit și texte manuscrise. *Cronica* lui Holinshed și *Faimoasele victorii ale lui Henric al V-lea* sînt izvoarele principale ale *Părții a II-a*, complinite cu informații din *Civile Wars (Războaiele civile)* de Samuel Daniel, *The Chronicles of England (Cronicile Angliei)* și *The Annales of England (Analele Angliei)* de John Stow, *The Oovernor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot etc.

Pe Thomas Kyd cu a sa *Tragedie spaniolă* (*The Spanish Tragedy*, ] 588—1689) nu-l găsim menționat printre „izvoare”; la prima vedere, justificat, pentru că, spre deosebire de *Hamlet*, piesa care îi este îndatorată într-o anumită măsură *Tragediei spaniole* ca intrigă, situații și personaje, *Henric al IV-lea Partea a II-a* nu preia decît niște detalii de ordin literar, nu „istoric”. Că lucrurile stau așa reiese și dintr-o notă de subsol redactată de A.R. Humphreys, îngrijitorul ultimei ediții Arden în legătură cu versurile 70—73, actul I, scena 1 („Cîndva, un om abia trăgîndu-și suflul, / Cu ochii stinși și răvășit de jale, / L-a deșteptat din somnu-i pe Priam / Să-i spună că din Troia jumătate/ E-n flăcări”):

„70—73. Versurile acestea ar putea fi un ecou din «Vestește-mă, ca și pe Priam al Troiei, j Strigînd: casa o un foc, casa e un foc, / Ca torța de deasupra capului meu (Kyd, *The Spanish Tragedy*, 1602, Mal. Soc, II. 2230-2, III, XII bis). O piesă numită *Jerónimo*, înregistrată ca nonă (în *Jurnalul* lui Hosiowe...) a fost jucată la 7.1.1697; era probabil *Trage-*

212

*dia spaniolă*, înnoită cu adaosuri dintre care acesta este unul. *iliada* nu oferă nici o paralelă etc”.<sup>1</sup>

Și totuși, în ciuda faptului că pasajul care implică destul de limpede înrăurirea lui Kyd este relativ scurt—nici într-un caz, însă, numai patru versuri, ci 146 versuri la Shakespeare (I, 1, 33—179) și 62 versuri la Kyd (I, 2, 43—95) — el prezintă o importanță deosebită prin aceea că îi arată cititorului modul în care arta dramatică și poetică a lui Shakespeare, în perioada sa „medie” de creație, îmbogățește un text literar „sursă”; o asemenea confruntare este cu mult mai semnificativă decît confruntarea cu stricta informație istorică.

Spațiul nu îngăduie decît semnalarea cîtorva momente „sinonimice”, în ambele pasaje, doi tați (viceregele Portugaliei; Lord Northumberland) sînt înștiințați de moartea fiilor lor (Balthazar; Hotspur) pe cîmpul de luptă; iar înainte de a spune adevărul, solii (Alexandro; Morton) sînt stăpîniți de teamă, precauție și de o anumită simpatie pentru părinții care caută să-și înăbușe negrele presimțiri cu bărbăție de oșteni. Există identități și similitudini lexicale și gramaticale. Dar Shakespeare *amplifică* textele comparabile, le *înfrumusețează poetic*, le *adîncește și nuanțează psihologic și dramatic, diversifică ritmul monoton al modelului* (versuri „compacte”, *end-stopt lines*).

Viceregele parează aluzia tragică a lui Alexandro cu replica: „Nu-mi mai spune nici o știre, pentru că o mort” (v. 52).

Northumberland, în schimb, exprimă aceeași idee mai dens și mai dramatic: „Da, știu, e mort” (cf. *Troilus și Cresida*, V, 10, Troilus: „Hector e ucis”, v. 1; „E mort”, v. 2; „Hector s-a dus”, v. 14; „Hector e mort”, v. 17; „Hector e mort — asta spune tot”, v. 22), după care o dezvoltă prin mijloacele amplificării retorice renașcentiste:

„Vezi cum răspunde, grabnic, bănuiala? / Cel temător de ceea ce n-ar vrea să afle / Citește, instinctiv, în ochii celuilalt (*oehii-oglinzi, mijloace ale cunoașterii*) vestea (vestirea, noutatea, cunoștința — în original *know-ledge*) / Că lucrul de care i-a fost teamă s-a întîmplat” (vv. 83—87).

Viceregele îi cere lui Viluppo să vorbească fără menajamente. Propozițiile sale sînt „nepoetice”, versurile au cadențe de marș militar:

„Vorbește; te voi răsplăti, orice mi-ai spune. / Urechea mea e gata să primească știri proaste. / Inima mi s-a împietrit împotriva asalturilor relexlor. / Fruntea s.us și, hai, spune pe larg ce ai de spus”. (I, 2, 55—58).

<sup>1</sup>A.R. Humphreys, *Ring Henry IV, Part II*, The Arden Shakespeare, 1966, Methuen, London, 1971, p. 11.

213

Nortimbeiiand, în versuri mult mai mlădioase și trădînd o durere mai profundă prin nuanțare psihologică, folosește mijloace stilistice mai bogate (oximoron, paralelism sintactic, repetiții, elemente somatice consonante — cum se va vedea

mai **tiran** — cu una din temele principale ale piesei, culminația prin generalizare etc):

„Vorbește, totuși, Morton; / Spune-i unui conte că presimțirea lui (*hu divination*) îi înșeală, / Iar eu voi socoti vorbele tale drept o duke ocară / Și te voi îmbogăți pentru că m-ai rănit în acest chip". (I, 1, 87—90).

„... Cu toate acestea, să nu spui că Percy e mort. / Văd o ciudată spo-vadă în ochii tăi; / Clătești din cap și socotești că este o cutezanță primejdioasă ori un păcat / Să rostești adevărul. Dacă e ucis, spune; / Nu este un păcat să dai de știre că a murit, / Păcătuiește acela care răspindește minciuni despre mort etc." (vv. 93—98).

Fie că sînt sugerate sau că reprezintă creații originale de la început pînă la sfîrșit, asemenea pasaje în care poezia se împletește strîns cu drama și psihologia sau filozofia impresionează și prin numărul lor: hotărîrea dîrză a lui Northumberland de a lupta împotriva regelui (I, 1), înțelepciunea recomandată de lordul Bardoiph și impetuoșitatea arhiepiscopului de York (I, 3), presimțirile Lady-ei Percy (II, 3), reflecțiile patetice ale regelui asupra somnului de care el nu are parte (III, 1 — cf. *Maebeth*, I, 2), dialogul său cu Warwick despre „necesitate” (III, 1), înfruntarea verbală dintre rebeli și Westmoreland (IV, 1) sau dintre rebeli și John de Laneaster (IV, 2), frămîntările regelui pe patul de moarte (IV, 4), scena „coroanei” (IV, 5), discuția dintre rege și prințul moștenitor despre tați și fii, despre responsabilitățile monarhului, cînta fiului, ultimele sfaturi (IV, 6), replicile prințului după încoronare (V, 2). Toate sînt „fișii de purpură” (*purple-palches*).

Singur?, totuși, „fișile de purpură”, antologice ca și pasajele de comic suculent în proză (din scenele „flamande” cu Falstaff), sau frecvențele maxime înțelepte sau inimitabilele figuri de stil pe care le absorb dicționarele de citate celebre, nu pot da măsura întregă a piesei, întru nimic inferioară *Părții I*. Cuvine-se ca și *Partea a II-a* să fie privită în întregul ei, cu raportare prioritară la cerințele integrării și concordanțelor.

Examînd-o în ansamblu, cîțiva critici au susținut că nivelul *Părții a II-a* este mai scăzut în comparație cu cel al *Părții I* (H.N. Hudson, R.W. David). În bibliografia de specialitate s-a spus că, probabil, acești critici au fost influențați de ideea potrivit căreia *Partea a II-a* a fost un adaos „neplanificat” inițial, o prelungire „silită” a *Părții I*. S-ar putea, cred, să existe și o altă explicație: impresia generală de blazare, de oboseală, de static, de inutilitate a luptei personajelor cu timpul. Dar blazarea, oboseala etc. sînt *problemele* lui Shakespeare, nu atitudinile lui:

214

„... departe de a fi o cădere care se poate observa în cele mai multe producții de tip serial, *Partea a II-a* se menține maiestos la altitudinea ridicată a podișului; piesa a fost compusă cînd scriitorul mai era încă în starea de spirit exaltată care a creat admirabila *Prima parte*.”<sup>11</sup>

Tema filozofică integratoare a piesei este *timpul*, înfățișat nu atît ca factor hotărâtor al mutabilității cosmice sau terestre (ca în *Sonetul 64*), cit ca „tiran sîngeros” (ca în *Sonetul 16*) al scurtei vieți omenești. Has-tings, într-un semnificativ final de scenă, subliniază lapidar: „Sînteni supușii vremii” (*We are time's subjects*, I, 3, 110).

Tema relației timp-om era prezentă, cum am văzut, și în *Partea I*, de **pildă** în generalizarea lui Ilotspur cînd era pe moarte: „...dar gîndu-i robul vieții, / Iar viața e paiața timpului / Și timpul, care e măsura lumii, / Se va curma cîndva” (V, 4, 81—83); sau „răscumpărarea vremii” (*folosirea timpului puțin clii este dat omului să trăiască*; I, 2 238—239; v. și comentariul respectiv); dar acolo eroii erau *tineri* sau *maturi* și citatele de genul celor de mai sus reprezentau mai curînd anticipări ale viitorului din *Partea a II-a*, unde acesta devine prezent — un prezent dur, implacabil, al oamenilor bătrîni, dezamăgiți, bolnavi, vlăguiți, piesa de care ne ocupăm fiind, după concepția lui L.C. Kriights, „o tragi-comedie a șubrezeniei (*frailty*) omenești.”<sup>12</sup>

Într-adevăr, regele e bătrîn, bolnav fizic și moral (e mai puternic ros de chinurile conștiinței decît în *Partea I*, „a speriat somnul”); iar tema „muștrărilor de conștiință este un foarte important mijloc de individualizare a caracterului regelui — pe măsura desfășurării acțiunii, ea devine c'înir mijlocul do bază al acestei caracterizări”.<sup>3</sup> Neîncercător pînă și în curtenii săi, regele face impresia unui om din ce în ce mai împresurat de dușmani — vizibili, reali (răsculații), invizibili dar, reali (fantomele trecutului), imaginați. Falscafi nu și-a pierdut verva, dar e bolnav („Ce bine ar fi să se mănînce ca vîrcolacii: frențoa să mănînce podagra, și podagra frențea ■—amîndouă își bat joc de degetul mou mare de la picior”, I, 2, 276—278) și bătrîn (Sînt bătrîn, sînt bătrîn”, II, 4, 294, cum sfîrșește el prin a recunoaște față de Doll Tearsheet). Cel puțin după spusele lui Falstaff, bătrîn și bolnav este și primul judecător al țării (I, 2, 100 -415).

<sup>1</sup> Co-vvden Clarkes, citat de A.R. Iljimplireys, *Op. cit.*, p. XLIII.

- L.C. Kniglits, *Time's Subjects: 2 Henri/IV*, 193!), în „Shakespeare, King Hewy IV, Parts 1 and 2”, *A Casebook* edited by J.K. Hunter, Mae-millan, London, 1970, p. 174.

<sup>3</sup>1. Șvedov, *Istoriceskie fironiki Șekspirbj* Moskva, 10\*34, p. 173, 215

În tabăra rebelilor, Northumberland nu este țintuit la pat numai de o boală „diplomatică”, iar arhiepiscopul face generalizarea — e adevărat, mai degrabă simbolică —: „Sîntem bolnavi cu toții” (IV, 1, 54).

Judecătorii Shallow și Silenco sînt doar niște epave care, apăsate de ideea morții, caută refugiu zadarnic în trecut, în amintiri:

*Shallow*: ...Dumnezeule, cum ne mai făceam de capi și cînd mă gîn-desc că atîțta din cunoscuții mei de altădată sînt acum oale și ulcele!

*Silence*: O să ne vină și nouă rîndul, vere.

*Shallow*: Fără doar și poate! Sigur că o să ne vină și nouă rîndul.

Moartea, cum spune psalmistul, nu cruță pe nimeni — toți vor muri. Ia' spune, cit mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?

*Silence*: N-ain fost pe acolo, păcatele mele.

*Shallow*: Nu poți ocoii moartea, ee mai încoace și încolo. Bătrînul Double, concetățeanul dumitale, mai trăiește?

*Silence*: A murit, sir.

*Shallow*: A murit? Dumnezeule! Și cum se mai pricepea să tragă cu arcul... /... / Oile ce preț mai, au?

*Silence*: După cum e și oaia — douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

*Shallow*: Zi, a murit bătrînul Double?

(III, 2,36 — 58)

Un asemenea dialog desprins parcă direct din teatrul absurdului (va fi îngroșat mai tîrziu în *Troilus și Cresida* în unele scene cu Ajax), precum și scenele comico cu Falstaff, destramă sentimentul că Shakespeare ar fi fost *obsedat* de ideea

deșertăciunilor eforturilor omenești (care fusese exprimată în lamentațiile psalmistului, în poezia anglo-saxonă etc, sau, mai aproape de *Henric al IV-lea*, de Richard, care, la un moment dat, rostea cuvintele: „Să nu vorbească nimeni despre mîngîiere;/ Să vorbim despre morminte, viermi și epitafori”, *Richard al II-lea*, III, 2, 144—145); atmosfera generală a piesei e sumbră, dar nu pesimistă. Iar în ultimă analiză, participăm din nou la o dezbatere shakespeariană, cea a timpului, opțiunea finală presupunîndu-se a fi a cititorului sau spectatorului. Regele Ilenric privește în trecut (cu sentimentul tot mai apăsător al vinovăției), în prezent (fără convingerea fermă că și-a realizat scopurile), în viitor (cu teamă pentru destinele țării). Prințul moștenitor privește încrezător spre anii ce vor urma după perioada sa de „experiență” și, consecvent cu atitudinile sale din *Partea I*, subliniază că o bună organizare a vieții cere „să nu ne pierdem timpul cu prostii” (II, 2, 155). Falstaff nu mai este „atemporal”; își dă seama din ce în ce mai limpede că timpul nu-l cruță. Gloucester constată că „vremca-i schimbată, / Dar anul a sărit cîteva luni, / Găsindu-le-adormite” (III, 4, 123—125) etc.

216

Subordonată temei timpului este tema sau sub-tema anticipației greșite, a „calculului greșit” (*miscalculat*), pe care John Lawlor o încadrează în *aparență și realitate*<sup>1</sup>, deci în una din cele mai importante preocupări ale lui Shakespeare gînditorul (v. *Studiul introductiv*, voi. I al prezentei ediții, pp. 31—44). Oamenii se hrănesc cu himere, cu preconcepții și dorinți care iau locul gîndirii raționale și, uneori în colaborare cu lipsa de empatie și discernămint, paralizază cunoașterea umană. Henric al IV-lea nu-și dă seama de adevărata fire și de adevăratele intenții ale prințului nici după ce Warwick îi atrage atenția prin cîteva cuvinte care se constituie versuri-cheie pentru înțelegerea întregii piese (ambele părți): Stăpîne, prea greșit îl judeci. Prințul / învață să-și cunoască-nsoțitorii” etc. (III, 4, 67—68 etc). Falstaff, la rîndul lui, îl apreciază în mod greșit pe prinț, iar propoziția prin care acesta e dojenit de rege pentru că ar fi vrut să preia mai repede coroana („Părinte-al gîndului ți-a fost dorința”) i se potrivește de minune și bătrînelui cavalier. Visul lui de mărire și îmbogățire este mai puternic decît discernămintul, deși încă de la început și de-a lungul ambelor piese, „Prințul se ține de o parte, [este olimpic și niciodată nu-l tratează pe Falstaff mai bine decît ca pe un ciine”.<sup>2</sup> Cînd, după „încoronare, fostul „Hal” îl reneagă („Nu-l cunosc”), Falstaff este peste măsură de surprins; și datorită artei cu care Shakespeare ne-a cucerit simpatia față de personaj, unii comentatori avizați îl condamnă pe Henric al V-lea pentru nerecunoștința! (Ciudată implicare a cititorului în „aparență” și „gîndire dictată de dorință”). Cu iluzii se hrănesc și rebelii și nu întîmplător „Piesa e deschisă de Zvon, personificare a neliniștii și înformației/cunoașterii false”.<sup>3</sup>

Tema *filosofică* a timpului se întrepătrunde permanent cu tema necesității istorice, a necesității pe care o reclamă timpul concret, respectiv „prezentul” ilustrat de întîmplările din piesă. În această lumină, timpul înseamnă și „timpul prezent”: „... cuvîntul «time» (*timp*) (sau «Mmes» *tinjuri*, *vremuri*), care apare atât de frecvent, înseamnă de cele mai multe ori epoca prezentă, starea actuală a lucrurilor, iar cu «timpurile» interpretate în acest sens, în repetate rînduri, se asociază constrîngerea sau 'necesitatea', invocată de ambele tabere ale conflictului politic:

*Arhiepiscopul:* Vedem ce drum apucă riul vremii Și-al întîmplării furtunos puhoi Ne-a smuls din liniștita noastră matcă.

(IV, 1, 70-72)

<sup>1</sup> în *Tragic Sense in Shakespeare*, 1960, cit. de A. R. Humphreys *Op. cit.*, p. XLIX.

> ' ■

<sup>2</sup>E.M.W. Tillyard, *Shakespeare's Henry Plays*, 1944, în „A Casebook” *Op. cit.*, p. 114.

<sup>3</sup>A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLIX.

217

*Arhiepiscopul:* Restriștea vremii ne-a împins, vezi bine, Să ne-mbrăeăm cu-aceste straie hîde Și mîntuirea să. ne-o căutăm Astfel.

(IV, 1, 70—72)

într-un cuvînt, «supușii vroinii» sînt oameni constrînși pentru că urmează acea politică sau acel interes egoist care se manifestă sau se pot manifesta numai «pe o întindere de ceasuri puține la număr» (*Sonetul 124*). Iar întrucît dînșii acceptă etaloanele lumii, tiparul schimbător al intereselor aflate în conflict — ei sînt stăpîniți de Timp și le este imposibil să conceapă procesul temporal altfel decît ca absolut: «O să vină și vremea asta, Și cu asta, basta o”.<sup>1</sup>

Humphreys recunoaște că în piesă există „puternicele simboluri ale Roții destinului și Mutabilității, factori ai fatalismului”, dar adaugă îndată:

„... în prim plan se află necesitatea practică și laică, iar aceasta reclamă intervenția voinței. Piesele (*cele două părți, n.n.*) nu sînt în primul rînd parabole religioase despre urgia lui Dumnezeu sau mitopoeme ale Mutabilității; ele se ocupă de oameni care înțeleg să desăvîrșească ceea ce ei consideră că sînt acțiuni necesare. Regele procedează în felul acesta, dar la fel fac și rebelii— «Necesitatea» este justificarea lor cît se poate de firească... (*într-o notă de subsol*): «Necesitatea, într-o formă sau alta, este acceptată de toate personajele piesei, atît de cei tineri și prosperi, cît și, în aceeași măsură, de superiorii lor, bătrîni și dezamăgiți» (D.A. Traversi, *Shakespeare from Richard II to Henry V*, 1957, p. 136).<sup>2</sup>

în piesă, una din referirile cele mai elocvente la problema timpului ca necesitate imediată a epocii, „cu legile ei lăuntrice” (Șvedov), apare în vorbele adresate răscolatului Mowbray de către Vestuioreland (solul prințului Jolm de Lancaster):

„O, bunule Lord Mowbray, / Ci deslușește strînsa legătură / A vremii cu nevoia! Vei vedea / Că vremea, nu coroana v-asuprește” (IV, 1, 108—■ 10G).

După parlamentările lui Westmoreland, Shakespeare ilustrează concret „strînsa legătură a vremii cu nevoia”: Prințul John își dă cuvîntul „regesc” că va satisface doleanțele rebelilor, bea în sănătatea arhiepiscopului, se încheie pacea, rebelii își trimit ostașii la vatră, iar Westmoreland acuză căpeteniile acestora de înaltă trădare și le trimite la butuc. Vorba lui Falstaff: „Ce e onoarea?... Un cuvînt... În aceste vremuri negustorești...”

<sup>1</sup> L.C. Knights, *Op. cit.*, p. 183.

<sup>2</sup> A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLVII.

Sarcasmul scenei nu împieteză asupra ideii de ordine în cadru statal, atît de scumpă lui Shakespeare. Detronarea lui Richard al II-lea de către Henric Bolingbroke a fost o faptă cumplită, dar după moartea sa se va intra în legalitate prin suirea pe tron a urmașului:

„Regele: Doar cerul știe / Ce căi întortocheate-am străbătut / Spre-a lua coroana; și povara ei, / Afar' de mine n-a știut-o nimeni. / Tu o primești cu liniște mai multă, / Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin... (...) / Murind, se schimbă tot; ce-am

dobândit / Te-așteaptă sub un nume mai frumos:/Tu vei primi coroana moștenire" (IV, 5, 182—187; 197—200). Shakespeare combate consecvența anarhia, haosul, iar pînă la moartea regelui, situațiile anarhice, fie că este vorba de rebeli, de imoralitatea sau incompetența unor partizani ai regelui (grupul Falstaff, unii slujbași) ori a altora (tîlharii, Mistress Quickly, Doil Tearsheet etc.) sînt atît de frecvente, îneit Tillyard ajunge la concluzia că „acțiunea de răzvrătire este principala temă politică a Părții a li-a”.<sup>1</sup>

De fapt, „acțiunea de răzvrătire” nu este „principala temă politică”, după cum nu este nici ordinea sau „legea” (după A. Anikst), nici măcar „educarea unui prinț” pentru a deveni un monarh destoinic (punctul de vedere al lui Auden asupra întregii trilogii, v. comentariile la *Pârlea I*), pentru motivul că în „educarea” lui Hal nu mai intervin elemente noi, ci, sporadic, se dezvoltă doar elementele din *Pârlea I*. Toate acestea sînt teme politice, dar nici una nu este „principală”, siibsumîndu-se ideii de „necesitate” sub semnul timpului real, prezent.

În viziunea sa politic-istorică din piesele-cronici, Shakespeare consideră momentele de haos și anarhie, de răzmeriță și bun plac, drept *boli* și poate nicăieri în altă parte acest lucru nu este reliefat mai puternic ca în *Partea a li-a*. Printr-o sudură originală de pe urma căreia unitatea piesei nu are decît de cîștigat din punct de vedere artistic, bolnavi nu sînt numai oamenii (cum s-a văzut), e bolnavă și țara:

„Regele: Văzut-afi singuri, dar, cît de beteag/E trupul țării noastre și ce boală / S-a cuibărit lîngă inima ei” (III, 1, 38—40) etc.

Pentru ca *lo&y politic* (corpul statal) să-și recapete sănătatea e nevoie de „doctorii”. După Warwick, leacul stă în potolirea șefilor răzmeriței:

„Socot că e un trup ușor atins/ Ce poate fi înzdrăvenit din nou/ Cu sfaturi bune și cu doctorii. / Northumberland se va răci (posibil în dublu sens) curînd.” (III, 1, 41-44).

^IM.W. Tillyard, *Op. cit.*, p. 10G.

213

219

După arhiepiscopul de York, este „sîngerarea”:

„Sîntem bolnavi; dezmațul și-mbuibarea / Ne scutură acum cu friguri/ Al căror leac o numai sîngerarea” (IV, 1, 54—50).

Pentru viitor, însă, este nevoie de prevedere, pentru că există o *cauzalitate istorică-pe* care o putem desluși în lecțiile trecutului. Regele își aduce aminte cum, atunci cînd el nu avea încă intenția să-i ia tronul lui Richard (mai tîrziu însă a socotit că trebuia să facă aceasta din cauza „stării — *necessity* — jalnice a țării”), Richard prevestise:

„«Veni-va timpul», a mai spus atunci/ «Cînd buba se va coace Și păcatul / Va puroia». Așa a prevestit / Desfacerea prieteniei noastre (cu *Northumberland*) j Și toate cîte ni se-ntîmplă azi” (III, 1, 75—79).

Înțeleptul Warwick comentează, înlocuind metafora somatică și medicală cu cea a creșterii:

„în viața fiecărui om sînt lucruri / Care amintesc de vremuri ce-au apus; / Citindu-le, el poate desluși / Făgașul întîmplării viitoare, / Ascuns în tainică sămînța ei / Și-n firav început de încolțire. / Acestea-s mugurii și rodul vremii; / Și-n tîlcul lor ce n-a greșit nicînd, / Era ușor ca Richard să priceapă / Că Lord Northumberland e-un trădător, / C-al mîrșăviei bob se va umfla/ Și că pămînt ca tine mai prielnic/ Nu va găsi” (*Ibid.*, v. 80—91).

Pentru felul cum cauzalitatea și previziunea în viața politică și istorică a Angliei între Richard al II-lea și Henric al V-lea, sînt grefate pe imagini somatice și medicale în „cronicile” shakespeariene, v. *Studiul introductiv* voi. I, p. 84—85.<sup>1</sup>

Dacă strămutăm acest fundal spre funcția sa artistică *evocativă*, cred că merită să semnalăm frecvența acestor imagini, organic legată de umorul lui Falstaff, atît în *Partea I* („am mai multă carne decît orice alt om; de aceea și sînt mai supus ispitei”; prințul e „un hămesit, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vîmă de taur, țîr... cot de croitor, cucură de săgeți, spangă proțâpîță” etc.) cît și în *Partea a li-a*, unde, printre altele, există o antiteză somatică între Falstaff și judecătorul Shallow, pe care primul îl caracterizează astfel:

„îmi amintesc că la școala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză, era așa de prăpădit, îneit pentru cineva scurt

<sup>1</sup> Mai pe iarg, subiectul este tratat în L. Levițchi, *Pe marginea pieselor istorice ale lui Shakespeare*, 1959, în „Studii shakespeariene”, editura Dacia. Cluj —Napoca, 1976.

220

de vedere era nevăzut. /.../. Ai fi zis că e duhul foamei; /.../era veșnic în urmă cu moda/.../i-ara spus lui John de Gaunt că-i bate numele (*gaunt* — slab, emaciat); nu era nimic mai lesnicios decît să-l bagî cu haine cu tot într-o piele de tipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el, și acum, poftim, are omul pămînt și vîto” (III, 2, 333—355).

Ostașii pe care Falstaff îi recrutează pentru oastea regelui sînt oameni necăjiți din popor, iar contrastul dintre ei și ghiftuitul cevaler pare să depășească simpla semnificație artistică a unui moment comic: Simon Shadow („umbră”) „e ca o umbră”, Wart („neg”) „seamănă cu un neg amărit” — „toată îmbrăcămîntea i s-a strîns pe spate, iar trupul îi pare prins în bolduri”, Feebie („slab”) e definit prin numele pe care-] poartă etc. într-o conversație cu primul, judecător al țării, Falstaff escamotează niște întrebări dificile, dîndu-i recomandări medicale:

„...Am auzit că înălțimea voastră ați fost bolnav; nădăjduiesc că înălțimea voastră ați căpătat încuviințarea doctorului de a ieși din casă. Cu toate că înălțimea voastră nu ați trecut încă pragul tinereții, în înălțimea voastră ghicești aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului — iar eu rog cu umilință pe înălțimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălțimea voastră” (I, 2, 108—115).

Dar cavalerul *vesel* este din ce în ce mai puțin vesel — din cauza bolilor și a vîrstei —, iar după renegarea lui Henric al V-lea, devine de-a dreptul cavalerul *tragic*, ridicol ca și „cavalerul tristei figuri”, Don Quijote al lui Cervantes. În plan simbolic, nu putem oare vedea aici dispariția de pe scena istoriei a instituției perimate a cavalerismului feudal? Să fie o simplă întîmplare faptul că Don Quijote întruchipează *slăbiciunea fizică*, iar Falstaff întruchipează *corpulenta*, cu care nu se va mai putea făloși, pentru că după încoronare, Harry îl condamnă: „împuținează-te la trup de-acum înainte” (*Make less thy body hence*, V, 5, 57)? O întîmplare că în *Henric al V-lea*, cîrciumăreasa va vesti moartea cavalerului cu cuvintele: „e în sînul lui Arthur” (II,



3, 9—10), regele cavalerilor? Sau, chiar în *Partea a II-a*, faptul pe lângă mereu accentuatul titlu de „cavaler” dat lui Falstaff și folosit de titular, există două referiri la Arthur, prima: „*Falstaff (cîntă): Cînd regele Arthur tîlîiași dată la curtea lui... Golește tucalul*”. (II, 4, 36—37) și „*Shallow:...* pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dragonet în piesa cu regele Arthur...” (III, 2, 302—303)?

Tragi-comedia mustește de conotații, ca toate capodoperele shakespeariene. Bineînțeles, chiar fără sesizarea lor, unitatea tematică și artistică, articularea dramatică, zugrăvirea convingătoare a personajelor, con-trastarea straturilor lexicale, gramaticale și stilistice, ritmurile precum și

221

toate cîte mai sînt de trebuință unei producții dramatice întocmite cu **file** tematic și artistic, sînt evidente în *Henric al IV-lea, Pârlea a II-lea*; dar și conotațiile, nu în mică măsură și nu la nivel de suprafață, contribuie la organizarea unei lucrări de tranziție care:

„...privește îndărăt spre *Sonete* și piesele istorice anterioare, tot așa după cum privește înainte, spre marile tragedii. (...) imaginile sînt integrate în juitreg, iar atît versul cit și proza încep să promoveze *procesul asociativ (mii. n.)* pe care am încercat s-o definesc ca semn distinctiv al mării drame poetice”.<sup>1</sup>

L. Levilchi

1 L.C. Ivnights, *Op. ci!.*, p. 184. 222

## NOTE

1 Ideea personajului „Zvonul” și are originea, după toate probabilitățile, în „Fama” (= zvonul) lui Virgiliu (cf. *Eneida*, IV, 181—190) în care această zeiță este descrisă ca avînd mulți ochi, limbi și urechi și răspîndind în mod asemănător atît adevărul cît și minciuna. Faptul existenței unui asemenea personaj și apariția lui îmbrăcat într-un veșmînt împodobit cu numeroase desene de limbi, în timp ce participa la cortegiile și reprezentațiile populare din Anglia secolului al XVI-lea, înainte de epoca lui Shakespeare, este atestat atît de cronicarul Raphael Hoiinshed cît și de unele documente ale vremii.

2 Shakespeare transpune în vremea lui Henric al IV-lea atmosfera do teamă de atac din afară domnind în Anglia în anii 1595—1597, cînd s-au făcut intense pregătiri railitare de apărare, englezii trăind sub amenințarea unei invazii spaniole, următoare tentativei eșuate a Mării Armade din anul 1588. În același timp, pacea încheiată între Franța și Spania în 1598 a fost considerată ca însemnînd o gravă amenințare pentru întreaga lume protestantă.

3 Piesa de față fiind o continuare a piesei precedente, *Partea I* a dramei *Henric al IV-lea*, evenimentele și personajele la care se referă zvonul sînt explicate pe larg în piesa susmenționată.

4 De fapt, în piesa respectivă, Prințul Henric, supranumit Monmouthli, îl ornorise în luptă pe Hotspur. Ceea ce relatează în momentul de față Zvonul sînt veștile false pe care Lordul Bardolph le va aduce contelui Northumberland, în actul I, scena 1, din piesa care urmează.

5 Faptul că Douglas l-a doborît în luptă pe regele Henric, fără însă să-l vatăme, este fapt real, relatat de cronicari. Se pare totuși că Shakespeare îl consideră ca neadevărat, odată ce îl enumera printre zvonurile false iar în partea I-a a piesei Henric al IV-lea se arată numai că regele se **altă**, la **un** moment dat, în primejdie și e salvat de Prințul **Henric**, din fața căruia atacantul Douglas fuge.

6 Shakespeare se referă, în cazul de față, la faptul că în vremea lui Henric al IV-lea, ca și mai înainte încă, zidurile castelurilor și cetățurilor

223

începuseră, să se ruineze. Același lucru îl afirmă și în *Begele lom*, actul II scena 1 și *Richard al II-lea*, actul III scena 3 și actul V scena 5.

7 Nici cronicarul Holinshed și nici poetul Samuel Daniel în poemul său *The First Four Booles of the Chil Wars Between the Two Houses of Lancaster and York (15\*5) (Primele patru cărți ale războaielor civile dintre cele două case: Lancaster și York)*, nu afirmă că boala lui Northumberland ar fi fost simulată, pentru a nu lua parte la lupta de la Shrewsbury. În felul acesta el și-ar fi lăsat fiul, pe Henry Hotspur, în voia soartei, gîndindu-se, în primul rînd, la salvarea situației sale, în caz de nereușită a răzvrătirii împotriva regelui Henric. Shakespeare consideră, însă, categoric, comportarea lui Northumberland drept „o boală cu țile”, adoptînd această ultimă interpretare.

8 Lordul Bardolph, care apare în piesa de față, nu are, bineînțeles, nici o legătură cu Bardolph, tovarășul de chefuri și isprăvi necinstite ale lui Falstaff. După cît se pare Shakespeare a omis să-l introducă în *Henric al IV-lea, Partea I* pe Lordul Bardolph, care a fost totuși o figură istorică importantă și unul dintre susținătorii cei mai apropiați și de seamă ai celor trei Percy de Northumberland, conducătorii răzvrătirii împotriva regelui Henric.

Cum personajul Bardolph apăruse deja în partea I-a a piesei *Henric al IV-lea*, el a trebuit să fie păstrat și în partea a II-a a acestei piese, pentru a se putea continua, la același nivel, acțiunea secundară comică, condusă cu atît succes în prima parte. În orice caz, pentru a evita confuziile nedorite, Lordul Bardolph are un rol minor în piesă, apărînd numai în două scene din actul I și negă-sindu-se pe scenă niciodată în același timp cu Bardolph, bunul prieten al lui Falstaff.

9 În practica obișnuită, modul de a se referi la deținătorii rangului de cavaler (*knights*) sau a li se adresa era, după cum este și în prezent, acela folosind titlul de „sir” urmat numai de prenumele cavalerului. Astfel Lordul Bardolph se referă la Falstaff ca Sir John. Faptul că i se acordă o atît de mare importanță, odată ce numele său este pomenit odată cu acela al nobililor de frunte căzuți sau fugiți de pe cîmpul de luptă, îl arată pe Falstaff ca o figură extrem de populară și bucurîndu-se de simpatia lui Shakespeare deși apare ca un personaj comic și totodată ridicol în piesa de față.

10 Faptul că Travers se referă la un cavaler numit Sir John Umfreville, care nu mai apare menționat nicăieri în piesa de față, și care l-a întors din drum, după ce i-a comunicat vestea victoriei

răsculaților la Shrewsbury, a făcut pe unii comentatori să considere că replicile Lordului Bardolph ar fi aparținut inițial aceluși Sir John Umfreville. Cum însă prezența Lordului Bardolph era necesară

224

în această piesă, Shakespeare a renunțat ulterior la Umfreville, atribuind Lordului Bardolph replicile acestuia (v. nota 8)

11 Joc de cuvinte, în textul original, între *Hotspur* (= pinten fierbinte),

porecla lui Harry Percy, și *cold spur* (= pinten rece), însemnând moartea lui Hotspur pe câmpul de luptă (v. și nota 8 la *Henrie al IV-lea, Partea 1j*).

12 Pagina de titlu a unei piese de teatru conținea, în mod obișnuit,

în vremea lui Shakespeare, și unele informații sugestive privitoare la conținutul piesei. Do exemplu pagina de titlu a tragediei *Richard al III-lea* avea textul următor: *Tragedia regelui Richard al III-lea coriștiind uneltirile perfido împotriva fralehti său Clarence: uciderea jalnică a nepoșilor și nevinovați: domnia- sa ca uzurpator tiranic: cu întreaga desfășurare a vielii sale odioase și moartea sa cât se poate de meritată*".

13 în *Eneida* lui Virgiliu (II, 207—97), după pătrunderea grecilor în

Troia, pe care o incendiază, Hector, care fusese ucis de Ahile, îi apare lui Enea în vis, și, printre lacrimi, îi vestește primejdia care-j amenință. Enea trezindu-se, vede Troia în flăcări. Pentru scopuri dramatice Shakespeare schimbă însă legenda clasică și simplifică fatele, imaginând trezirea regelui Priam și nu a lui Enea în noaptea tragică, de către unul din slujitorii. Regele troian apare în mitologie drept simbol al unui tată nenorocit din cauza pierderii fiilor lui în război și al unui rege năpăstuit de soartă, trăind distrugerea regatului și poporului său. Northumberland se poate compara într-o oarecare măsură, cu el.

14 Spunându-i unui conte că se înșală, cineva i-ar fi adus o insultă gravă,

care nu putea rămâne nepedepsită.

13 în *Henrie al IV-lea, Partea I*, actul V, scena 4, Prințul Henrie îl omoară pe Hotspur. Totuși cronicarul Holinshed afirmă că Hotspur a fost ucis de unul din cei ce se aflau în jurul prințului. Poetul Samuel I Duniel adaugă doar că Hotspur și Prințul Henrie s-au luptat unu-cu altul fără însă a spune nimic de rezultatul luptei dintre ei. Conform unei alte versiuni, Hotspur ar fi fost omorât de o săgeată.

14 După cum în legenda biblică, Cain l-a ucis pe Abel, fratele său, Northumberland, în disperarea lui, invocă același spirit fratricid să pună stăpânire pe englezi pentru a so nimici, cu toții, între ei. Prin cuvintele lui Northumberland, Shakespeare, ca și în alte ocazii, condamnă războaiele civile, nrând efectele lor dezastruoase pentru toți aceia care iau parte la ele, precum și pentru întreg poporul englez.

17 în *Richard al II-lea*, regele Richard este ucis în castelul Pomfret unde fusese închis de Henrie al IV-lea. Conform unei legende a

225

15 \*■ Opere, voi. IV — Shakespeare.

timpului Richard Scroop, arhiepiscopul de York, păstrase ca relicve sacre câteva picături din sângele lui **Richard**

18 Aluzie la faptul că pajul lui Falstaff este foarte mărunț, fapt confirmat de cuvintele judecătorului Shallow în actul V, scena 3, din piesa de față.

19 Rădăcina mătrăgunei, puțind fi comparată cu un minuscul corp omenesc, era considerată ca aducând noroc celui care o purta asupra (lui Falstaff își numește pajul „mătrăgună” din cauza trupului scund al acestuia).

20 Conform legendei biblice Ahitofel a fost sfetnicul cel mai de seamă

al regelui David. Trecând apoi de partea lui Abesalom, fiul lui David, când acesta s-a răsculat împotriva tatălui său pentru a-i lua domnia, a devenit sfetnicul acestuia întocmind chiar un plan pentru omorîrea regelui David. La început Abesalom i-a urmat sfaturile dar mai târziu, nemaiașeultînd de Ahitofel, acesta s-a spînzurat, regretând comportarea sa. În urma unei mari bătălii între oastea lui David și a lui Abesalom, acesta din urmă a fost învins și omorît de unul din căpitanii lui David.

Ahitofel a devenit în literatura protestantă a Renașterii simbolul sfetnicului trădător, considerat în Vechiul Testament asemenea lui Iuda Iscarioteanul, care l-a vîndut pe Iisus Cristos.

21 Aluzia la „cornul belșugului” denumit *cormieopia*, păstrat conform

uneia din legendele mitologice grecești de nimfa Amalthea, care îl hrănise pe Zeus, copil, cu laptele unei capre. Zeus ar fi rupt unul din coarnele caprei dîndu-i acestuia darul de a se umple neconștient cu alimente, fructe și orice ar fi dorit; posesorul său. În *Metamorfozele* lui Ovidiu (IX/87—88), Aehelons, zeul rîului din Grecia cu același nume, luptîmîu-se, fără sorți de izbîndă, cu Ilemile, pentru Deianira, care a devenit soția acestuia din urmă, s-a transformat la un moment dat într-un taur. În lupta dintre cei doi, Hercule a rupt unul din coarnele taurului, pe care **naia**-dele,—nimfele apelor dulci —l-an umplut cu fructe și flori transformîndu-l în „cornul belșugului.” Ulterior Zeus a așezat cornul

■: printre stele.

■ ■ ■ '■•••' Legenda s-a transmis, în variante diferite, cu multe deosebiri între ele, așa încît nu se poate stabili varianta care păstrează

legenda inițială. În una dintre acestea Amalthea este numele caprei .....și nu al naiadei.

22 Conform unei glume foarte răspîndite, nevestele burghezilor bogați

erau necredincioase și ca urmare copiii lor nu erau ai soților lor.

23 Falstaff face aluzie la un proverb foarte popular care spunea: Un ■ bărbat nu trebuie să aleagă trei lucruri în trei locuri; O nevastă

226

2G

28

213

în Westminster; un servitor din naosul catedralei Sf. Pavel (vechea catedrală St. Paul's) — unde se adunau spre a-și oferi serviciile meseriașii și servitorii — și un cal din piața de animale Smithfield, ca să nu constate că și-a ales o firfă, un nemernic și o mîrtoagă,

. Deși în *Partea I* a piesei *Henric al IV-lea* (actul III — scena 1) Shakespeare nu precizează vina pentru care Prințul Henric a fost înlăturat din funcția de membru al Consiliului Privat al regelui în scena de față el urmează îndeaproape piesa anonimă *The Fismous Victorios of Hennj Ihe Fifth (Vestitele victorii ale lui Henric al V-lea)* (1598) în care Prințul Henric lovește pe Lordul magistrat suprem Gascoygne, fiindcă acesta arestase pe unul din hoții din ceata prințului și îl trimite la închisoare pe prinț când este ultragiati de acesta. După unii istorici prințul ar fi amenințat numai pe înaltul magistrat, motiv pentru care magistratul I-a arestat, în calitate de reprezentant al regelui, întrucât judecătorii împărțeau dreptatea în numele suveranului; Replica pajului, confirmând lovirea judecătorului și arestarea prințului, concordă cu ceea ce Prințul Henric, devenit rege, îi spune Lordului magistrat suprem în actul V, scena 2 a piesei do față.

în realitate, însă, scena nu a putut avea loc întrucât Gascoygne murise în 1412, iar regele Henric al V-lea a urcat pe **tron** în 1413.

De remarcat că Shakespeare face numai o aluzie foarte ușoară la împlinirea relatată mai sus, ceea ce înseamnă că fapta Prințului Henric era bine cunoscută de întreg publicul spectator.

în actul V scena 5 clin 1 *Henric al IV-lea*, Regele Henric îi trimite pe Prințul John și Westmoreland împotriva arhiepiscopului de York și a contelui de Northumberland.

Faptul că Falstaff se referă chiar din scena a 2-a a piesei de față la starea tulbură a sănătății regelui constituie un element pregătitor al morții regelui Henric în scena finală a actului IV.

Claudius Galenus (130—200 e.n.) a fost, după Hippocrate, cel mai vestit medic al antichității. Născut la Pergam, în Asia Mică, el a practicat medicina mai întâi în orașul său natal și apoi la Roma. Referirea lui Falstaff la medicul Galen precum și la zeițele Phebtis și Diana sau la regele Cambyse în *1 Henric al IV-lea* ca și numeroasele sale citate din Biblie îl înfățișează pe Falstaff ca un personaj cultivat, cu toate scăderile sale.

Aluzie la personajul biblic Iov, care dintr-o stare de mare bogăție, a ajuns într-o cumplită sărăcie, pentru a deveni iarăși bogat datorită faptului că nu și-a pierdut credința. Iov apare în literatură ca simbol al săracilor loviți de mari nenorociri.

V. nota 16 la *Henric al IV-lea, Partea I*.

227 15\*

30 Unii comentatori opinează că Ursula ar putea fi numele mic al han- giței Quickly, care îi reproșează lui Falstaff, mai departe, în actul II, scena 1, că nu-și ține promisiunea de a se căsători cu ea

31 Conform datelor istorice, Westmoreland izbuti să prindă prin înșelă- ciune, în 1405, după scena de față, pe arhiepiscopul de York și pe Mowbray, care au fost judecați sumar și executați din ordinul regelui Henric. Lordul Bardolph și contele de Northumberland au fugit atunci în Scoția de unde au revenit, cu o mică armată, după 3 ani, în 1408, fiind uciși în lupta de la Bramham Moor. între timp castelele familiei Percy fuseseră distruse de artileria regelui Henric, acesta consolidându-și astfel domnia.

32 Franța hotărând să ajute pe Glendower, răscolat împotriva regelui Henric, acesta din urmă a întărit garnizoana din Calais, localitate care aparținea pe atunci Angliei, cu un contingent de 4 000 soldați.

33 John do Lancaster este denumit astfel fără a fi de fapt duce de Lan- caster, deoarece acest titlu îi revenise prințului Henric în calitate de întiiul născut al regelui Henric, când acesta era numai duce de Lancaster. Una din cronicile timpului spune că, la încoronarea sa, regele Henric al IV-lea l-a făcut duce de Lancaster pe cel de al doilea fiu al său, prințul Henric devenind Prinț de Wales. Cel de al doilea fiu se numea însă l'homas, astfel încât John rămânea numai cu numele Lancaster, după locul unde se născuse, tot așa după cum prințul Henric e numit adesea Harry Monmouth, după localitatea Monmouth, iar Regele Henric era numit Bolingbroke, după castelul unde se născuse.

34 V. Richard al II-lea, actul V, scena 2.

35 Fang este ofițer de poliție, iar Snare e subalternul său, caro-i execută ordinele. Numele lor sînt simbolico. Astfel, în limba vremii lui. Shakespeare, *Fang* înseamnă, ca substantiv concret, și *grip*, adică „putere, autoritate”, iar *Snare*, înseamnă *noose*, adică „laț”.

36 Firmele purtînd imagini de leoparzi indicau prăvălia unui mătăsar.

37 Lombard Street — existentă și astăzi în Londra — și-a datorat numele faptului că era locul unde se întîlneau pentru afaceri și comerț, de cîte două ori în fiecare zi, negustorii și bancherii, dintre care cei mai mulți erau străini, în special veniți din Lombardia (Italia de nord).

38 Aluzie la faptul că pentru ticăloșiile sale Falstaff merită să fie spînzura- rat. Funia călăului era făcută din fire de cînepă.

39 După cum s-a mai arătat, camerele hanurilor purtau diferite nume (v. *1 Henric al IV-lea*, notele 74 și 75).

228

40 Cantorii bisericești (țircovnicii), oferiți voluntar dintre credincioșii caru participau la slujbele religioase, erau foarte desconsiderați în vremea lui Shakespeare.

41 Falstaff îi recomandă han giței să înlocuiască pocalele de argint cu pahare. O modă care devenea tot mai răspîndită în acea vreme, vasele de sticlă venețiene fiind foarte apreciate.

42 Parabola biblică a fiului risipitor, întors acasă pocăit și bine primit de tatăl său, constituia o temă foarte răspîndită pentru tapiserii și era cea mai frecvent pomenită parabolă în piesele de teatru.

43 Acuarelele pictoriilor germani și mai cu seamă olandezi erau foarte apreciate în Anglia. Una din temele cele mai răspîndite era vîna-toarea de mistreți în pădurile Germaniei.

44 „Nobilul” era o monedă de aur valorînd aproximativ o treime dintr-o liră sterlină. Suma oferită era totuși apreciabilă pentru acel timp.

45 Localitate fără importanță, la 46 mile sud-vest de Londra, pe șoseaua națională. Cronicile nu menționează, însă, nici un popas al regelui Henric la Basingstoke. Probabil o greșeală de tipar a tipografului. 4G Jocul de tenis (în condițiile timpului) era foarte popular în Anglia în epoca elisabetană, locurile unde se juca acest joc fiind foarte numeroase.

47 Aluzia prințului Henric este clară numai pentru Poin și se referă

Li viața aventuroasă a acestuia și la copiii săi nelegitimi, cărora era mereu nevoit să le dea lenjeria sa de olandă fină.

48 Caracteristica tavernelor o constituiau în special ferestrele din zăbrele dese de lemn, vopsite în roșu. În vremea lui **Shakespeare** acestea însă începuseră să fie înlocuite cu geamuri, sticla ieftinindu-se foarte mult.

49 Întrucât cârciumăresele purtau fuste roșii, pajul compară chipul lui Bardolph, aprins de băutură, cu o asemenea fustă. C0 Pajul confundă, două legende clasice în care există un element comun: un lemn a cărui ardere aduce după sine o mare nenorocire, — amândouă legendele fiind relatate de Ovidiu. Astfel, în *Metamorfoze* (VIII, 441—526), Althea, soția regelui Oeneus, unul din argonauții participanți la expediția pentru aducerea linii de aur din Colchida, surprinse, — când fiul său Meieager abia fusese născut de 7 zile, — pe cele trei Parco, zeițele Destinului, hotărînd că Meieager va trăi atît cît va arde lemnul pe care l-au aruncat ele, în acel moment, în focul din vatră. Althea stinse imediat tăciunile și îl ascunse într-un loc tainic.

Dapă mulți ani, și după ce ajunsese un erou vestit, Meieager se certă cu cei doi frați ai mamei sale, **pentru** drepturile asupra unui mistreț pe care îl vînașeră împreună, și, considerîndu-se insultat,

229

Meieager îi ucise.

Althea, aflînd de fapta fiului său, aruncă în foc tăciunile pe care îl păstrase provocînd moartea **lui** Meieager în chinuri groaznice și **răzbunînd** astfel uciderea fraților ei. Apoi se pedepsi și ea, pentru moartea fiului său, sinucigîndu-se.

A doua legendă este cea povestită de Ovidiu în *Heroide* (Cartea. XVI). Înainte de nașterea lui Paris, mama acestuia, Hecuba, a visat ca a dat naștere unui tăciune aprins, ale cărui flăcări au cuprins în întregime Troia. Regele Priam, înspăimîntat de acest vis, a hotărît părăsirea copilului, imediat după naștere, pe muntele Ida, unde a fost însă găsit și salvat de la moarte de niște păstori.

Pe cit se pare Shakespeare îl face pe paj să confunde legendele pentru efecte comice deoarece legendele clasice erau bine cunoscute de spectatori iar referirile **lui** Shakespeare la Althea în *2 Henrie al VI-lea* (actul I, scena 1) și la visul Hecubei în *Troilus și Cresida* (actul II, scena 2) sînt conforme cu legendele clasice.

51 Poinș se referă la Falstaff: numindu-l Sîn Martin în două sensuri.

În jurul datei de 11 noiembrie, cînd este ziua prăznuirii Sf. Martin, perioada de timp mai caldă în comparație cu temperatura obișnuită a toamnei, e cunoscută la englezi ca „vara Sfîntului Martiri”. În mod asemănător, Falstaff caută să arate că posedă o tinerețe prelungită, apărînd astfel ridicol. Al doilea sens al numelui șîmtiului, dat lui Falstaff, este în legătură cu corpolența acestuia, întrucît do Sf. Martin se tăiau foarte multe vite în vederea aprovizionărilor pentru iarnă.

52 Aluzia la conciziunea romanilor pare a fi întemeiată pe cele afirmate de Phitarh privitor la maniera lacedemoniană de exprimare a lui Brutus și chiar și a lui Cezar, al cărui celebru mesaj: *veni, vidi, vici* trimis senatului după victoria de lângă Zela (47 î.e.n.) asupra regelui Pontului, Pharnaces, este în mod obișnuit citat pentru laconismul comunicării.

53 Bărbații din Efesuî antic erau considerați mari cheflii (v. **1 Henrie** al IV-lea, nota 72).

54 Întrucît St. Albans se afla pe șoseaua principală spre regiunea centrală a Angliei, drumul dintre acea localitate și Londra era folosit de foarte mulți călători.

55 Scena care urmează este considerată de unii critici drept cea mai reușită scenă de tavernă din cîte s-an scris vreodată.

56 În textul original fiind vorba de marele *aplc-john*, care se păstrează pînă la începutul verii (un Sf. Ion este la 24 iunie), priulul Henrie

230

îl adaugă și pe John Falstaff celor cinci mere zbîrcito, pe care le pune pe masă în fața acestuia.

57 Falstaff începe să cînte o baladă, foarte populară, intitulată „Faptele mărețe ale Regelui Arthur”.

58 Oalele de noapte făceau parte din mobilierul și obiectele unei taverne.

59 Citat dintr-o altă baladă populară. La cheful, în taverne, consumatorii cîntau în mod obișnuit numeroase balade, care deveniseră cîntece populare cu timpul.

60 Pistol se referă la riul Stix, care înconjura Infernul de șapte ori. Zeul Infernului se numea, la vechii greci, Hades; dar, temîndu-se să-i rostească numele adevărat, — zeul fiind renumit pentru cruzimea și neînduplecarea lui, — grecii îl numeau Pluton sau Pluto. Poeții romani îl numesc Dis, Oreus sau Tartarus.

61 Erebus este și zeităte și denumirea dată regiunii întunecate prin care umbrele sînt nevoite să treacă, înainte de a intra în Infern.

62 Citatul este dintr-un cîntec popular avînd ca temă pescuitul și pescarii.

63 Parcele era denumirea romanilor pentru zeițele numite de greci Moirae, caro hotărau soarta oamenilor. Clotho torcea firul vieții, Lachesis

hotăra soarta oamenilor, iar Atropos tăia firul care era tors.

64 Numele *Hirena* apare în titlul unei piese pierdute aparținînd contemporanului lui Shakespeare George Peele; „*Mahomet al turcilor și Hirena* (Irina), *frumoasa grecoaică*”. Numele eroinei ajunsese însă să însemne și prostituată în limba curentă. Pistol, ca în povestirile cavalești, dă săbiei sale numele frumoasei Hirena.

Pe de altă parte propozițiile neclare și fără legătură între ele, pe care le rostește Pistol, par să fie preluate din diferite piese slabe ale timpului, ca o ridiculizare a acestora.

65 *Fcesel* reprezintă redarea pronunțării populare a cuvîntului *pistol*,

pe care hangița îl asociază cu *pee* (urină).

66 Pistol, vrînd să facă paradă de cultura sa, citează cîteva versuri din piesa lui Christopher Marlowe, *Tamlurlaine (Tamerlan)* (partea a 2-a, actul IV, scena 2) pe care însă le denaturează. Astfel în loc de *Hanilmli* el spune *canibali*, pe greci și troieni îi contopește într-un singur popor, iar pe cîinele Cerber îl crede un rege oarecare.

67 Cîinele cu trei capete care păzea intrarea în infern la locul unde barca-  
giul Charon debarca umbrele morților. Unii poeți antici îl descriu ca avînd 30 sau chiar 100 de capete. Printre cele douăsprezece munci impuse lui Hercule a figurat și aducerea cu sila din Infern pe pămînt a lui Cerber și ducerea acestuia înapoi, numai cu forța brațelor.

68 Continuînd să facă paradă de cultura sa dramatică, Pistol o numește acum Calipolis pe hangiță, dîndu-i numele unui personaj căruia i  
231

se spune „frumoasă Calipolis”, în piesa Ini George Pelel *The Bottle of Alcuiur (Bătălia de la Alcazar)*.

69 Pistol vrea acum să epateze hangița citînd — bineînțeles greșit -  
deviza gravată în limba italiană pe sabia lui, al cărei text corect este: *Si fortuna me tormenta, ii sperare me contenta* (Dacă norocul mă chinuie, speranța mă fericește).

70 Salut cavaleresc respectuos.

71 Caii din regiunea Galloway, situată în sud-vestul Scoției, erau de rasă foarte mică dar puternici. Pistol, numînd-o pe Dori „gloabă din Galloway” o insultă indirect spunîndu-i că e calul tuturor.

72 Dintre cele trei Parce, Atropos era aceea care tăia firul vieții (v. nota 03).

73 Agamemnon fusese ales de căpeteniile grecești, participante la războiul împotriva Troiei, drept comandant suprem, și era foarte apreciat în literatura Renașterii pentru comportarea sa în această funcție.

74 Cei nouă eroi ai istoriei fuseseră proclamați de literatura Renașterii ca fiind: trei din antichitatea clasică: Ilector, eroul troian, Alexandru cel Mare și Iuliu Cezar; trei din epoca biblică veche: Iosua Navi, regele David și Iuda Macabeul (sec. al II-lea î.e.n.); și trei din epoca medievală: Arthtur, regele britanilor, Carol cel Mare, împăratul francilor, și Godefroi de Bouillon, conducătorul primei cruciade și întemeietor al regatului Ierusalimului în 1099.

75 Înainte de introducerea pantalonului larg, linia piciorului era un element important pentru bărbații eleganți. Cei care aveau picioare frumoase purtau cizme cu o linie elegantă, ceilalți purtau cizme crețe.

76 Planetele Saturn și Venus nu pot fi niciodată în conjuncție. Ca planetă, Saturn era considerat că inspiră o stare de spirit ursuză, în timp ce Venus inspiră dragostea. Pe de altă parte zeul Saturn, patriarhul zeilor, era imaginat ca un bătrîn veștejit. Nepotrivirea lui Falstaff cu Doll apare astfel mai mult decît evidentă.

77 Cele douăsprezece constelații constituind seminele zodiacului erau împărțite în patru trigoane (triunghiuri), fiecare cuprinzînd cîte trei semne dominînd elementele constitutive ale lumii: focul, aerul, apa și pămîntul. Trigonului focului îi aparțineau constelațiile: berbecul, leul și săgetătorul. Bardolph, din cauza nasului roșu și chipului său aprins este dominat de trigonul focului.

78 În Henric al IV-lea, Partea I, actul II scena 2, Prințul Henric și Poins se deghizează și pun pe fugă pe Falstaff și complicii săi, după ce aceștia jefuiseră niște negustori în pădurea Gadshill. Falstaff pretinde apoi, în scena 4, cînd Prințul Henric îl acuză că e laș și mincinos, că l-a recunoscut pe prinț, cînd acesta l-a atacat dar s-a

232

prefăcut numai că nu-l recunoaște și a fugit, fiindcă nu se cuvenea să se lupte cu el.

79 Ulmul este un copac mare dar șubred cînd e uscat și găunos și, prin urmare nu poate constitui un sprijin puternic în asemenea cazuri, în tradiția clasică ulmul este sprijinul viței de vie (Virgilin, *Georgicele*, 2—o). În *Comedia erorilor* (actul II, scena 2) și în *Visul unei nopți de vară* (actul IV, scena 1) Shakespeare folosește acest fapt pentru a arăta în mod metaforic dependența femeii de bărbat. În scena de față însă dramaturgul se referă la tradiția clasică pentru a-l prezenta pe Falstaff ca sprijinitor al beției.

80 V. I Henric al IV-lea nota 91.

81 În timpul postului mare consumul de carne era interzis. O proclamație a Consiliului Privat al Regelui reinnoia în 1588 o asemenea interdicție decretată în 1549 și repetată în 1563, stabilind și o amendă de o sută de lire pentru hangiii care contraveneau dispozițiilor Consiliului. Totuși interdicția, nu era respectată.

82 Pajul avea între altele și sarcina de a purta punga stăpîntilui său, — incomodă din cauza greutateii monedelor.

83 Invocația adresată somnului pare a fi inspirată de unul din sonetele poetului Philip Sidney, precursor al lui Shakespeare, și apoi tratată mult mai dramatic în *Macbeth*, actul II, scena 2.

Preamărirea somnului apare și în *Henric al V-lea*, actul IV, scena 1.

84 Zeul Neptun (la greci Poseidon) apare frecvent în opera lui Shakespeare, precum și a contemporanilor săi, ca personificare a mărilor și oceanelor.

85 Referirile regelui la evenimentele care au avut loc cu opt ani mai înainte situează acțiunea de față în anul 1407, ceea ce vine în contradicție cu unele evenimente din această piesă. Shakespeare, de altfel, ca și în altele dintre piesele sale, nu dă importanță exactității datelor istorice, apropiînd în timp, unele de altele, evenimente mai importante pentru a obține efecte dramatice impresionante.

86 Cronicarul Holinshed consideră că moartea căpeteniei velșilor răsculați, Glendower, ar fi survenit în 1409.

87 Regele Henric își reinnoiește făgăduiala dată în scena finală din *Richard al II-lea* de a porni în cruciadă pentru eliberarea ținuturilor unde trăise Iisus Hristos, în felul acesta pregătește spectatorul și

pentru moartea regelui, în actul IV, scena finală, a piesei de față, în Camera Ierusalimului.

88 Universitățile din Oxford și Cambridge pregăteau adesea, în sec. al XVI-lea tineri pentru facultățile (colegiile) de drept numite Inns (hanuri) din Londra. Colegiile din cele două universități aveau caracterul unor școli secundare sau licee din epoca modernă. De exemplu,

233  
poetul Sir PMLip Sidney a intrat la Oxford la vârsta de 13 ani, iar Lordul Soutliampton la Cambridge, la **vîre**ta, de 12 ani. în epoca elisabetană numai fiii de gentilomi erau primiți în cele patru colegii de drept de prim rang, din Londra, numite *Inns of Court*.

89 *Clement's Inn*, care nu se număra printre cele patru colegii de frunte, primea studenții refuzați de celelalte.

90 Bufon renumit la curtea regelui Edward al IV-lea (1461—1483). Numele de Skogan (ortografiat și Scogin) ajunsese să însemne „bufon” în **general**. La curtea lui Henric al IV-lea a existat însă și un poet numit Henry Scogan, dar, după toate probabilitățile, Shakespeare nu l-a avut în vedere pe acesta.

91 Localitate în Lincolnshire, la 90 de mile la nord de Londra, renumită ca iarmaroc al cailor și vitelor, de trei ori pe an.

92 John de Gaunt, duce de Lancaster, tatăl lui Henric al IV-lea (v. Richard al II-lea), aparținuse epocii arucurilor lungi engleze care contribuieră, în mod hotărîtor, la victoriile de la Crecy, Poitiers și apoi și Agincourt, asupra francezilor.

93 *Mașter* era în acea vreme titlul cu care cineva se adresa unui gentilom care nu era cel puțin „cavaler”, —în care caz i se spunea *sir*.

94 Pentru efecte comice, numele multor personaje au sensuri care **stărnesc** hazul, luate ca substantive sau adjective comune. Astfel *mouldy* înseamnă „mușcăit”, iar *shadow* „umbră”.

95 *Wart* înseamnă „neg”.

96 Adjectivul *feeble* înseamnă „debil, plăpînd”.

97 Parte a Londrei, în sudul Taraisei, nu departe de cartierul Southwark, cunoscut în acea vreme pentru casele sale de toleranță.

98 Literal, *nighlwork* înseamnă „munca de noapte”.

99 Expresie însemnînd „damă de prima clasă”.

100 Locul unde se făcea instruirea militară a recruților și se **organizau** iarmaroace și spectacole publice.

101 Sir Dagonet era mășcăriciul regelui legendar britanic Arthur, care, conform legendelor celtice, preluate de anglo-saxonii veniți în secolele V—VI, ar fi domnit în Țara Galilor (Wales) în secolul al VI-lea e.n. sau chiar mai înainte. Legende privitoare la cavalerii Mesei Rotunde, al căror suveran era Arthur, constituie celebrul ciclu breton de legende și povestiri cavaleresti medievale.

102 Falstaff se referă la vestoanele de pînză sau piele care se puteau întări cu zale sau platoșe.

103 încă **din** vremurile biblice rădăcina mălărgunei a fost comparată cil un trup omenesc, «emănînd cu un trunchi cu două brațe și două picioare:

234

104 Pădure întinsă la nord de York. A fost tăiată în ultimele decenii ale secolului al XVII-lea.

105 De fapt Prințul John nu este și duce de Lancaster (v. nota 33).

106 înainte de a fi exilat de Richard al II-lea, Henric al IV-lea, pe atunci Henry Boiingbroke, provocare la duel pe tatăl lui Mowbray (v. *Ili-chard al II-lea*, actul I, scena 1).

107 Henric al IV-lea avea înainte de a fi exilat, titlul de duce, nu conte de Hereford (v. *Richard al II-lea*).

108 Se crede că Shakespeare a putut vedea în mica menajerie de la Turnul Londrei și unul sau doi lei bătrîni, deoarece un călător german contemporan nota în anul 1598 că a văzut în menajeria sus amintită un leu foarte îmbătrînit, căruia i se spunea Edward al VI-lea, fiindcă se născuse în timpul domniei acestui rege (1547—1553).

109 John de Lancaster și Mowbray nu sînt veri (v. 1 *Henric al IV-lea*, nota 5).

110 Hidra din Lerna cu numeroasele sale capete era proverbială, ceea ce explică și denumirea pe care o dă arhiepiscopul războiului de „fiu al hidrei” (v. 1 *Henric al IV-lea*, nota 144.)

111 Falstaff, lăudîndu-se că el l-a ucis în luptă pe Hotspur, își crease un renume de erou de neînving.

112 Pentru a se putea călători cît mai repede caii de poștă se schimbau la fiecare 10 mile, ceea ce însemna că Falstaff ar fi parcurs 1.800 mile pentru a ajunge la Prințul John de Lancaster; or, distanța dintre Londra și York este numai de aproximativ 200 mile.

113 Aluzia se referă la Iuliu Cezar (v. nota 52).

114 Conform practicii timpului, poeți mediocri compuneau balade pe tot felul de teme și privitor la cele mai variate evenimente. Profesioniștii, care apăruseră în acest domeniu de activitate pseudo-literară, compuneau, în mod obișnuit, balade glorificînd persoana și faptele exagerat înfrumusețate ale oricui plătea pentru a fi proslăvit în aost fel. (v. 1 *Henric al IV-lea*, nota 59).

115 Aluzie la superstiția medievală conform căreia comorile îngropate erau păzite de duhuri necurate sau balauri.

116 Shakespeare îl aduce pe regele Henric în „Camera Ierusalimului” pentru a sublinia astfel dorința regelui, manifestată deseori în timpul domniei sale, de a participa la o cruciadă pentru eliberarea „țării sfînte”. Dorința lui Henric se realizează astfel simbolic, în ultimele momente ale vieții sale. în ceea ce privește denumirea locului, acesta era de fapt o încăperă în catedrala Westminster și nu în palatul regal

învecinat.

117 Scena, de față are loc, de fapt, în 1413, anul morții lui Henric al IV-lea la cinci ani după înăbușirea ultimei răscoale.

235

118 Metafora parcă a fi sugerată de o ființă plină de extraordinară care a avut loc în anul 1574, care este relatată de cronicarul Jolinshead și potrivit căreia o balenă, fiind aruncată de valuri pe uscat în timpul fluxului, a murit după ce s-a zbatut timp de 12 ore, scoțind urlete care se auzeau până la o depărtare de o milă.

119 Conform unor vechi superstiții nașterea unor copii monștri precum și fenomenele naturale extraordinare prevesteau întotdeauna moartea regilor. Credința posibilității unor prunci (mi numai decît monștri) concepuți de duhuri, adeseori necurate, și fecioare, în timpul somnului acestora, era în general acceptată, după cum se constată din literatura Renașterii.

120 Medicina epocii Renașterii folosea aurul într-un medicament lichid, considerat ca avînd proprietatea de a păstra tineretea și sănătatea și a vindeca orice boală incurabilă, fiind așezat aproape pe același plan cu „piatra filozofală”.

121 Camera Ierusalimului este și în prezent o încăpere mare în partea din față a Catedralei Westminster, fiind denumită Chapter Hoțise (camera preoților). A fost construită spre sfîrșitul secolului al XIV-lea. Numele îi fusese dat datorită faptului că în jurul căminului se găseau înscrise trei texte referitoare la Ierusalim (v. nota 110).

122 Varietate de grîu cultivată în Gloucestershire care se coace în perioada august-septembrie.

123 Localitate, la 30 mile la nord-est de Stratford-upon-Avon, unde aveau loc bîleuri renumite la sărbătoarea Rusaliilor și în iuna August.

124 În cuprinsul unui an calendaristic existau patru sesiuni judecătorești, instanțele judiciare nefuncționînd permanent.

125 Regele Henric al V-lea poartă vestimente fastuoase și strălucitoare, ca rege, care contrastează cu hainele negre de doliu ale celor din jurul său.

126 Sultanul Turciei, Amurat (Murad) al III-lea și-a invitat frații Ja un banchet, imediat după urcarea sa pe tron, în 1574, și i-a executat prin strangulare. La urcarea pe tron a urmașului său Mehmet al III-lea, în 1595, acesta a procedat în același mod cu frații săi. Evenimentul servește ca un indiciu pentru datarea scrierii piesei lui Shakespeare.

127 În mitologia clasică, Lethe, unul dintre rîurile Infernului, avea darul de a face umbrelor morților care beau din apa lui să-și uite trecutul. Shakespeare, însă, preia din Purgatoriul lui Dante (XXXI, 101), ideea nouă a spălării în apa rîului Lethe pentru uitarea trecutului.

128 Cuvintele atribuite de Henric al V-lea tatălui său se întîlnesc, într-o formă apropiată, în scrierile mai multor autori contemporani cu Shakespeare.

236

129 În taverne se făceau întreceri la băutura, învingătorul fiind proclamat „cavaler”, tului participanții bînd îngeminehați și eintîm im cîntec francez *Monsieur Mingo*, tradus în engleză. *Samingo* este forma coruptă a cuvintelor *Sir Mingo*.

130 Localitate la zece mile sud de Stratford-upon-Avon. Jiil Africa era considerată drept țara aurului avînd totodată averi fabuloase.

132 Unii asociau numele de asirian cu jaful și fîlhăria.

133 Regele Cophetua apare în balada populară *King Qfipkp. Ina and the Beggar-maid (Regde Cophetua și iinăra cerșetoare)*, ca un rege din Africa, foarte bogat, care se îndrăgostește de o frumoasă cerșetoare și o face regina sa.

134 Vers din *Robin Hood și veselul phular din Walefield*, una din baladele populare privitoare la Robin Hood, vestitul haiduc și arcaș neîntrecut, din secolul al XII-lea.

135 Muntele Helicon, în partea de sud a Greciei centrale, era considerat ca sălaș al lui Apollo și al celor nouă muze, fiicele lui Zeus și ale Mnemosinei. Numele muntelui desemna, în mod metaforic, poezii.

136 Zeițele răzbunării avînd aripi și șerpi în păr și picurîndu-le sînge din ochi, numite erinii de vechii greci.

137 Zeița norocului la romani, numită Tihi în mitologia greacă. Împăratul Traian i-a dedicat un templu la Roma.

138 Lăudăroșenia și ilegalitățile pe care anunță că le va săvîrși nu puteau decît provoca indignarea spectatorilor, și explică de ce Regele Henric al V-lea îl expune, îndată, pe Falsraff rîsului public și dez-onoarei.

139 Expresiile din limba latină, însemnînd: *semper idem* = „întotdeauna același lucru” și *absque hoc nihil est* = „în afară de aceasta nu mai există nimic”, arată pedantismul și înfumurarea lui Pistol. Bineînțeles și în acest caz el greșește cînd pronunță *absque* în loc de *ohsqiie*, așa cum este corect.

140 Numele Elenei din Troia este adesea folosit în glumă pentru o soție sau iubită.

141 Numele nenei din cele trei Furii: Alecto, Megera și Tisiphone (v. nota 136).

142 Pe cit se pare, Falstaff a reușit să îndeplinească cel puțin una din făgăduințele sale, Pistol fiind făcut locotenent.

143 V. nota G9.

144 Unii comentatori consideră că întemnițarea lui Falstaff și a prietenilor săi este numai temporară și în scopul de a le arata că trebuie să-și schimbe felul de viață.

145 Conform opiniei unor critici primul paragraf al epilogului de față era rostit de însuși Shakespeare și numai restul, era prezentat de un dansator. 146 Deși Shakespeare făgăduiește că povestea cu Sir John va continua într-o piesă următoare, totuși Falstaff nu **mai** apare în Henric al V-lea. 147 Termenul din original: *sweat*, pe limbă „sudoare” însemna, în vremea lui Shakespeare, și „ciumă” precum și „boală venerică”, aceasta „din urmă fiind considerată ca datorată exceselor și abuzurilor de niñearo, băutură și aventuri amoroase. . . .

*V. Ștefănescu-Drăgănești*